

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	382 735
					Musikpersonal.			
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —	
780	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	4	6 040 —	
360	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen .	3	1 627 50	
300	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	3	1 338 —	
240	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	3	1 048 50	
180	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	9	2 605 50	22 922
					Civilmilitär personal.			
4 000	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinärer	2	4 230 —	
900	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	2	3 260 —	21 035
					Civil personal.			
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000
					Summa högst kronor	—	—	427 692

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillsätt tilläggs lönerna å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års vitsordad tjänst.
- Anm. 6.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 7.* Intill dess antalet beställningar i följande grader nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna eller för ryttmästare av 1 kl. till 8, för löjtnanter av 1 kl. till 11, för löjtnanter av 2 kl. till 10, för underlöjtnanter och fänrikar till 9, för fanjunkare till 9, för sergeanter av 1 kl. till 8 och för sergeanter av 2 kl. till 8, bestämmer Kungl. Maj:t vid uppkommande vakans, huruvida den ledigblivna beställningen skall återbesättas eller indragas.
- Anm. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Skånska dragonregementet år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	2	11 650 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Ryttmästare av första klassen .	10	48 600 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Ryttmästare av andra klassen .	3	11 580 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	14	36 330 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	12	25 380 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar . .	11	19 965 —		168 020 —	
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	11	23 237 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	10	16 300 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	10	15 100 —		54 637 50	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	8	6 260 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	32	17 360 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	48	21 408 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	414	104 742 —			
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Sjukvårdsfurir av första klassen	1	782 50			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	3	1 338 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	3	868 50			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	3	1 627 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpraler	6	2 676 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	7	2 026 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskorpraler	1	446 —		160 077 50	
Transport								—	—	382 735 —

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	382 735
						Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	4	6 520 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen .	3	1 627 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	3	1 338 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	3	1 048 50	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	9	2 605 50	18 272
						Civilmilitär personal.		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinärer	2	4 230 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare	2	3 260 —	21 035
						Civil personal.		
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000
					Summa högst kronor			423 042

- Ann. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Ann. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Ann. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar öfvergå till de i staten för honom upptagna.
- Ann. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Ann. 5.* Gevärshantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Ann. 6.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Ann. 7.* Intill dess antalet beställningar i följande grader nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna eller för rytmästare av 1 kl. till 8, för löjtnanter av 1 kl. till 11, för löjtnanter av 2 kl. till 10, för underlöjtnanter och fänrikar till 9, för fanjunkare till 9, för sergeanter av 1 kl. till 8 och för sergeanter av 2 kl. till 8, bestämmer Kungl. Maj:t vid uppkommande vakans, huruvida den ledigblivna beställningen skall återbesättas eller indragas.
- Ann. 8.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Ann. 9.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Kronprinsens husarregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Ryttmästare av första klassen .	5	24 300 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Ryttmästare av andra klassen .	2	7 720 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen .	7	18 165 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen .	6	12 690 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar . .	5	9 075 —		80 140 —	
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	5	8 150 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen .	5	7 550 —		28 375 —	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	5	3 912 50			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	20	10 850 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	30	13 380 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	228	57 684 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpraler	2	892 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpraler	4	1 784 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskorpral	1	446 —		92 602 50	
Musikpersonal.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —			
							Transport	—	8 392 50	201 117 50

Förslag
till
Stat
för Norrlands dragonregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190	—	
3 400	4	365	1 460	4 860	Ryttmästare av första klassen .	5	24 300	—	
2 400	4	365	1 460	3 860	Ryttmästare av andra klassen .	2	7 720	—	
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	7	18 165	—	
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen . .	6	12 690	—	
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar . .	5	9 075	80 140	
Underofficerare.									
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675	—	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150	—	
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	5	7 550	28 375	
Manskap.									
600	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	5	3 912 50	—	
360	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	20	10 850	—	
300	— 20	365	146	446	Korpraler	30	13 380	—	
180	— 40	365	73	253	Volontärer	228	57 684	—	
360	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50	—	
300	— 40	365	146	446	Sjukvårdskorpraler	2	892	—	
180	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	2	579	—	
360	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085	—	
300	— 40	365	146	446	Hovslagarkorpraler	4	1 784	—	
180	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	5	1 447 50	—	
300	— 40	365	146	446	Hantverkskorpral	1	446	92 602 50	
Musikpersonal.									
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	1	2 112 50	—	
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260	—	
780	2	365	730	1 510	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020	—	
							Transport	8 392 50	201 117 50

Förslag
till
Stat
för Norrbottens kavallerikår år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnant och chef . . .	1	6 325		
3 400	4	365	1 460	4 860	Ryttmästare av första klassen .	1	4 860		
2 400	4	365	1 460	3 860	Ryttmästare av andra klassen .	1	3 860		
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen .	3	7 785		
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen .	3	6 345		
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar .	3	5 445	34 620	
Underofficerare.									
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	3	6 337 50		
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen .	2	3 260		
750	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen .	2	3 020	12 617 50	
Manskap.									
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	3	2 347 50		
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	8	4 340		
300	—	40 365	146	446	Korporaler	12	5 352		
180	—	20 365	73	253	Volontärer	92	23 276		
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50		
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskorporal	1	446		
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdsryttare	1	289 50		
360	—	50 365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542 50		
300	—	40 365	146	446	Hovslagarkorporal	1	446		
180	—	30 365	109 50	289 50	Hovslagarryttare	2	579		
300	—	40 365	146	446	Gevärshantverkarkorporal . . .	1	446	38 607	
Summa högst kronor							—	—	85 844 50

Aum. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes

- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 4.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 5.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag

till

Stat

för överstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelnings-
kavalleriregementena år 1919.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —		Överstelöjtnanter	3	18 975 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —	36 450 —		
					Summa högst kronor	—	— —	36 450 —		

Förslag
till
Stat
för Svea artilleriregemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön. och arvode. Kronor.	Dagavlöning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —			
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnanter	2	12 650 —			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	11	53 460 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	7	27 020 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	11	28 545 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	9	19 035 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	184 525 —		
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	15	31 687 50			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	15	24 450 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	15	22 650 —	78 787 50		
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	18	14 085 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	37	20 072 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Konstaplar	44	19 624 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	176	44 528 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	3	868 50			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskonstaplar	2	892 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	3	868 50			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkonstaplar	5	2 230 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarartillerister	5	1 447 50	108 124 —		
Transport							—	—	—	371 436 50

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.				
					Transport	—	371 436 50
					Musikpersonal.		
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikstyckjunkare	1	2 112 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	4	6 520 —
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	6	9 060 —
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	9	2 605 50
					Civilmilitär personal.		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —
					Civil personal.		
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000 —
					Summa högst kronor	—	408 394 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övertaga till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6.* Vid inträffande avgång, i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Göta artilleriregemente år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i dagar.	krouor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnanter	2	12 650 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	11	53 460 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	7	27 020 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	9	19 035 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	10	18 150 —	184 525 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	15	31 687 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	15	24 450 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	15	22 650 —	78 787 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	18	14 085 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	37	20 072 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Konstaplar	44	19 624 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	176	44 528 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	3	868 50		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskonstaplar	2	892 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	3	868 50		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkonstaplar	5	2 230 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarartillerister	5	1 447 50	108 124 —	
Transport							—	—	371 486 50

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
						Transport	—	371 436 50
Musikpersonal.								
1 200 —	2 60	365	912 50	2 112 50	Musikstyckjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	4	6 520 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	4	6 040 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkonstaplar	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekonstaplar	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	18 217 —
Civilmilitär personal.								
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	2 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	15 660 —
Civil personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —
Summa högst kronor								406 813 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Vendes artilleriregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	krogor.							
Officerare.										
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190			
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnanter	2	12 650			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	4	23 300			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	13	63 180			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	8	30 880			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	13	33 735			
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	10	21 150			
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	11	19 965		213 050	
Underofficerare.										
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	17	35 912 50			
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	18	29 340			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	18	27 180		92 432 50	
Manskap.										
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	21	16 432 50			
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	44	23 870			
300	—	40 365	146	446	Konstaplar	52	23 192			
180	—	20 365	73	253	Volontärer	208	52 624			
360	—	50 365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338			
180	—	30 365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	4	1 158			
360	—	50 365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50			
300	—	40 365	146	446	Hantverkskonstaplar	2	892			
180	—	30 365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	4	1 158			
360	—	50 365	182 50	542 50	Hovslagarfurirer av andra klassen	2	1 085			
300	—	40 365	146	446	Hovslagarkonstaplar	5	2 230			
180	—	30 365	109 50	289 50	Hovslagarartillerister	6	1 737		127 344	
								Transport	—	432 826 50

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
						Transport	—	—
Musikpersonal.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikstyckjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	5	7 550 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen . .	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkonstaplar	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekonstaplar	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	4	1 158 —	21 646 50
Civilmilitär personal.								
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	15 660 —
Civil personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —
Summa högst kronor						—	—	471 133 —

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7. Intill dess antalet kaptensbeställningar av andra klassen nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna (7), bestämmer Kungl. Maj:ts vid uppkommande vakans, huruvida den lediga beställningen skall återbesättas eller indragas.
- Anm. 8. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Norrlands artilleriregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning								
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnanter	2	12 650 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	12	58 320 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	8	30 880 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	9	19 035 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	11	19 965 —	197 655 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	16	33 800 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	16	26 080 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	16	24 160 —	84 040 —	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	20	15 650 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	40	21 700 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Konstaplar	48	21 408 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	192	48 576 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	4	1 158 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskonstaplar	2	892 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	4	1 158 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkonstaplar	5	2 230 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarartillerister	6	1 737 —	118 017 —	
Transport							—	—	399 712 —

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
						Transport	—	399 712
Musikpersonal.								
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikstyckjunkare	1	2 112 50	
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150	
780	2	365	730	1 510	Musiksergeanter av andra klassen	3	4 530	
360	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurirer av andra klassen	2	1 085	
300	— 40	365	146	446	Musikkonstaplar	2	892	
240	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekonstaplar	2	699	
180	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	18 337
Civilmilitär personal.								
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825	
2 400	4	365	1 460	3 860	Regementsveterinär	1	3 860	
1 020	3	365	1 095	2 115	Bataljonsveterinär	1	2 115	11 800
Civil personal.								
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode	1	—	1 000
Summa högst kronor								430 849

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummer underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Upplands artilleriregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190		
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnanter	2	12 650		
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475		
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen . .	11	53 460		
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen . .	7	27 020		
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen .	11	28 545		
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen .	9	19 035		
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150	184 525	
Underofficerare.									
1 200	2	365	912	2 112	Styckjunkare	15	31 687	50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen .	15	24 450		
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen .	15	22 650	78 787	
Manskap.									
600	—	50	365	782	Furirer av första klassen . . .	18	14 085		
360	—	50	365	542	Furirer av andra klassen . . .	37	20 072	50	
300	—	40	365	446	Konstaplar	44	19 624		
180	—	20	365	253	Volontärer	176	44 528		
360	—	50	365	542	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085		
300	—	40	365	446	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338		
180	—	30	365	289	Sjukvårdsartillerister	3	868	50	
360	—	50	365	542	Hantverksfurir av andra klassen	1	542	50	
300	—	40	365	446	Hantverkskonstaplar	2	892		
180	—	30	365	289	Hantverksartillerister	3	868	50	
360	—	50	365	542	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542	50	
300	—	40	365	446	Hovslagarkonstaplar	5	2 230		
180	—	30	365	289	Hovslagarartillerister	5	1 447	50	
Transport							—	—	371 436

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
						Transport	—	371 436 ⁵⁰		
Musikpersonal.										
1 200 —	2 ⁵⁰	365	912 ⁵⁰	2 112 ⁵⁰	Musikstyckjunkare	1	2 112 ⁵⁰			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	4	6 520 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	4	6 040 —			
360 —	— ⁵⁰	365	182 ⁵⁰	542 ⁵⁰	Musikfurirer av andra klassen .	2	1 085 —			
300 —	— ⁴⁰	365	146 —	446 —	Musikkonstaplar	2	892 —			
240 —	— ³⁰	365	109 ⁵⁰	349 ⁵⁰	Musikvicekonstaplar	2	699 —			
180 —	— ³⁰	365	109 ⁵⁰	289 ⁵⁰	Trumpetare	3	868 ⁵⁰	18 217 —		
Civilmilitär personal.										
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	15 660 —		
Civil personal.										
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —		
Summa högst kronor								406 313⁵⁰		

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Smålands artilleriregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —		
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnanter	2	12 650 —		
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	3	17 475 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	11	53 460 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	7	27 020 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	11	28 545 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	9	19 035 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar .	10	18 150 —	184 525 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	15	31 687 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	15	24 450 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	15	22 650 —	78 787 50	
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	18	14 085 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	37	20 072 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Konstaplar	44	19 624 —		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	176	44 528 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurirer av andraklassen	2	1 085 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	3	868 50		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskonstaplar	2	892 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	3	868 50		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkonstaplar	5	2 230 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarartillerister	5	1 447 50	108 124 —	
Transport							—	—	371 436 50

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
						Transport	—	371 436 50
Musikpersonal.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikstyckjunkare	1	2 112 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	4	6 040 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikförlörer av andra klassen .	2	1 085 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkonstaplar	2	892 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekonstaplar	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50	19 847 —
Civilmilitär personal.								
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Regementsveterinär	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	15 660 —
Civil personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000 —
Summa högst kronor								407 943 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Gottlands artillerikår år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant och chef	1	6 325 —			
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	4	19 440 —			
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	2	7 720 —			
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	5	12 975 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	5	10 575 —			
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	4	7 260 —		64 295 —	
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	4	8 450 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	5	8 150 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	4	6 040 —		22 640 —	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	7	5 477 50			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	15	8 137 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Konstaplar	22	9 812 —			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	88	22 264 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskonstaplar	2	892 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskonstapel	1	446 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	2	579 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkonstapel	1	446 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarartillerist	1	289 50		50 550 —	
Musikpersonal.										
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeant av första klassen	1	1 630 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkonstapel	1	446 —			
								Transport —	2 618 50	137 485 —

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
240 —	— 30	365	109 50	349 50		Transport	—	2 618 50
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Musikvicekonstapel	1	349 50	
					Trumpetare	2	579 —	3 547 —
Summa högst kronor						—	—	141 032 —

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt mauskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättning av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Boden—Karlsborgs artilleriregemente år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning								
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000	6	365	2 190	8 190	Överste och chef	1	8 190		
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnanter	2	12 650		
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	3	17 475		
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	13	63 180		
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	10	38 600		
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	15	38 925		
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	10	21 150		
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	12	21 780		221 950
Underofficerare.									
1 200	2	365	912	2 112	Styckjunkare	23	48 587	50	
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	23	37 490		
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	23	34 730		120 807
Manskap.									
600	—	50 365	182	782	Furirer av första klassen	20	15 650		
360	—	50 365	182	542	Furirer av andra klassen	40	21 700		
300	—	40 365	146	446	Konstaplar	48	21 408		
180	—	20 365	73	253	Volontärer	204	51 612		
360	—	50 365	182	542	Sjukvårdsfurirer av andra klassen	2	1 085		
300	—	40 365	146	446	Sjukvårdskonstaplar	3	1 338		
180	—	30 365	109	289	Sjukvårdsartillerister	4	1 158		
360	—	50 365	182	542	Hantverksfurirer av andra klassen	2	1 085		
300	—	40 365	146	446	Hantverkskonstaplar	3	1 338		
180	—	30 365	109	289	Hantverksartillerister	4	1 158		
360	—	50 365	182	542	Hovslagarfurir av andra klassen	1	542	50	
300	—	40 365	146	446	Hovslagarkonstaplar	2	892		
180	—	30 365	109	289	Hovslagarartillerister	2	579		119 545
Musikpersonal.									
1 200	2	365	912	2 112	Musikstyckjunkare	2	4 225		
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260		
							Transport	7 485	462 303

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —		Transport	—	7 485 —
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikfurirer av andra klassen .	2	1 085 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikkonstaplar	2	892 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Musikvicekonstaplar	2	699 —	
					Trumpetare	4	1 158 —	14 339 —
Summa högst kronor								476 642 —

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 7.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Positionsartilleriregementet år 1919.

E n h e t s k o s t n a d .						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning		Summa kronor.					
	å kr. i da- pr dag. gar.	kronor.						
Officerare.								
6 000 —	—	365	2 190 —	8 190 —	Överste och chef	1	8 190 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnant	1	6 325 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	2	11 650 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . . .	6	29 160 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . . .	6	23 160 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . . .	7	18 165 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . . .	5	10 575 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar . . .	6	10 890 —	118 115 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Styckjunkare	12	25 350 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . . .	12	19 560 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . . .	12	18 120 —	63 030 —
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	10	7 825 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	20	10 850 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Konstaplar	24	10 704 —	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	96	24 288 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskonstaplar	2	892 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Sjukvårdsartillerister	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hantverkskonstapel	1	446 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hantverksartillerister	2	579 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Hovslagarfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkonstaplar	2	892 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Hovslagarartillerister	3	868 50	59 551 —
					Transport	—	—	240 696 —

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr.	i da- pr dag.	gar. kronor.					
						Transport	—	240 696
						Musikpersonal.		
1 200	—	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikstyckjunkare	1	2 112 50
900	—	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	2	3 260
780	—	2	365	730	1 510	Musiksergeanter av andra klassen	2	3 020
360	—	50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen	1	542 50
300	—	40	365	446	446	Musikkonstapel	1	446
240	—	30	365	109 50	349 50	Musikvicekonstaplar	2	699
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumpetare	2	579
								10 659
						Civilmilitär personal.		
4 000	—	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825
1 020	—	3	365	1 095	2 115	Bataljonsveterinär	1	2 115
								7 940
						Summa högst kronor		259 295

- Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 4. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 5. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 6. Intill dess antalet kaptensbeställningar av andra klassen nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna (4), bestämmer Kungl. Maj:t vid uppkommande vakans, huruvida den lediga beställningen skall återbesättas eller indragas.
- Anm. 7. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 8. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder eller genomgått för sådan befordran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för artilleriets fabriker och tyganstalter år 1919.

Enhetskostnad.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.				
Fabriks- och tygpersonal.							
1) 6 300	5	365	1 825	8 125	Fältygmästare	1	8 125
2) 5 800	4	365	1 460	7 260	Styresmän ³⁾	3	21 780
4 000	5	365	1 825	5 825	Tygmästare av första klassen .	1	5 825
3 400	4	365	1 460	4 860	D:o av andra klassen .	2	9 720
3 400	4	365	1 460	4 860	Tyg- eller fabriksingenjörer ⁴⁾ .	4	19 440
1 500	3	365	1 095	2 595	Departementsskrivare ⁵⁾	7	18 165
1 500	3	365	1 095	2 595	Tyg- eller fabriksförvaltare av första klassen ⁶⁾	15	38 925
1 500	3	365	1 095	2 595	Öververkmästare ⁶⁾	1	2 595
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Tygförvaltare av andra klassen ⁶⁾	3	6 337 50
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Tygunderofficerare	5	10 562 50
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Besiktningarnstmästare eller tygverkmästare ⁷⁾	18	38 025
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Verkmästare av första klassen ⁷⁾	6	12 675
900	2	365	730	1 630	D:o av andra klassen ⁶⁾	2	3 260
900	2	365	730	1 630	Tyg- eller fabrikskrivare ⁸⁾	16	26 080
900	2	365	730	1 630	Tyghantverkare ⁸⁾	47	76 610
900	2	365	730	1 630	Fortmaskinister ⁸⁾	7	11 410
Summa högst kronor							309 535

1) Därav 1,800 kronor i arvode.

2) " 2,400 " " "

3) Åtnjuta 1 ålderstillägg å lönen å 600 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.

4) " 3 " " " " 500 " , det ena efter 5, det andra efter 10 och det tredje efter 15 års väl vitsordad tjänst.

5) Åtnjuta 2 ålderstillägg å lönen å 500 kronor, det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

6) " 1 " " " " 300 " efter 5 års väl vitsordad tjänst.

7) " 1 " " " " 500 " " 5 " " " "

8) " 2 " " " " 150 " , det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

- Ann. 1.* Samtlig personal åtnjuter dessutom inkvarterings- och servisbidrag enligt författningarna.
- Ann. 2.* Tyg- eller fabriksförvaltare och departementsskrivare äga för åtnjutandé av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstetid i någon av dessa beställningar.
- Ann. 3.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan angivna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i denna stat upptagna.
- Ann. 4.* Vid inträffande avgång i tyg- eller fabriksförvaltar-, tygunderofficers-, tyg- eller fabrikskrivar- eller tyghantverkarbeställning iakttages:
att, intill dess antalet tyg- eller fabriksförvaltarbeställningar av första klassen nedgått till 11, i stället för avgången sådan beställningshavare skall tillsättas tygförvaltare av andra klassen,
att, enär samtliga tygunderofficersbeställningar skola indragas, återbesättande av vakant sådan beställning ej må äga rum, samt
att återbesättande av tyg- eller fabrikskrivar- eller tyghantverkarbeställning må äga rum först sedan genom avgång utan motsvarande återbesättande beställningarnas antal nedgått till resp. 9 och 44.

Förslag
till
Stat
för Fortifikationen år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000	6	365	2 190	8 190	Överstar	3	24 570		
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnanter	4	25 300		
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	10	58 250		
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen	36	174 960		
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen	22	84 920		
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen	37	96 015		
1 020	3	365	1 095	2 115	Löjtnanter av andra klassen	29	61 335		
720	3	365	1 095	1 815	Underlöjtnanter och fänrikar	32	58 080	583 430	
Underofficerare.									
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	47	99 287 50		
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen	49	79 870		
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen	50	75 500	254 657 50	
Musikpersonal.									
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	3	6 337 50		
900	2	365	730	1 630	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150		
780	2	365	730	1 510	Musiksergeanter av andra klassen	6	9 060	23 547 50	
Civilmilitär personal.									
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	2	11 650		
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860		
1 020	3	365	1 095	2 115	Bataljonsveterinärer	3	6 345		
1 500	3	365	1 095	2 595	Fortifikationskassörer ²⁾	11	28 545		
1 500	3	365	1 095	2 595	Departementsskrivare ²⁾	5	12 975		
900	2	365	730	1 630	Gevärshantverkare ³⁾	5	8 150		
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Tygverkmästare ⁴⁾	6	12 675		
900	2	365	730	1 630	Tyghantverkare ³⁾	27	44 010		
¹⁾ 980	95	50	365	1 163 45	Förrådsavtmästare	5	5 817 25	134 027 25	
Transport							—	—	995 662 25

Bil. nr 60.

Förslag
till
Stat
för Svea ingenjörkår år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.					
Lön.	Dagavlönning			Summa kronor.									
	Kronor.	å kr. pr dag.	i da- gar.								kronor.		
Manskap.													
600	—	—	50	365	182	50	782	50	Furirer av första klassen	6	4 695	—	
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Furirer av andra klassen	11	5 967	50	
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Korpraler	18	8 028	—	
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Vicekorpraler	18	6 291	—	
180	—	—	20	365	73	—	253	—	Volontärer	95	24 035	—	
600	—	—	50	365	182	50	782	50	Hantverksfurir av första klassen	1	782	50	
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Hantverksfurirer av andra klassen	2	1 085	—	
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Hantverkskorpraler	6	2 676	—	
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Hantverksvicekorpraler	7	2 446	50	
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Gevärshantverkarkorpral	1	446	—	
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Gevärshantverkarvicekorpraler	2	699	—	
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Gevärshantverkarsoldat	1	289	50	
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542	50	
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Sjukvårdskorpraler	2	892	—	
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699	—	
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Sjukvårdssoldater	2	579	—	
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Hovslagarsvicekorpral	1	349	50	
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Hovslagarsoldat	1	289	50	60 792
Musikmanskap.													
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Musikfurir av andra klassen	1	542	50	
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Musikkorpraler	2	892	—	
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Musikvicekorpraler	2	699	—	
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Trumpetare	3	868	50	3 002
Summa högst kronor.									—	—	—	63 794	50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 4.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Förslag
till
Stat
för Göta ingenjörkår år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	Kronor.	å kr. pr dag.	i da- gar.					
Manskap.								
600	—	50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	6	4 695 —
360	—	50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	10	5 425 —
300	—	40	365	146 —	446 —	Korporaler	17	7 582 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	17	5 941 50
180	—	30	365	73 —	253 —	Volontärer	85	21 505 —
600	—	50	365	182 50	782 50	Hantverksfurir av första klassen	1	782 50
360	—	50	365	182 50	542 50	Hantverksfurirer av andra klassen	2	1 085 —
300	—	40	365	146 —	446 —	Hantverkskorpraler	6	2 676 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Hantverksvicekorpraler	7	2 446 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorporal	1	446 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarsvicekorpral	1	349 50
180	—	30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldater	2	579 —
360	—	50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorporaler	2	892 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —
180	—	30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldater	2	579 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50
180	—	30	365	109 50	289 50	Hovslagarsoldat	1	289 50
								56 864 50
Musikmanskap.								
360	—	50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . . .	1	542 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Musikkorporaler	2	892 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	699 —
180	—	30	365	109 50	289 50	Trumpetare	3	868 50
								3 002 —
Summa högst kronor.								59 866 50

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 4.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Förslag
till
Stat
för Norrlands ingenjörkår år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.	Manskap.	Antal.	Kronor.
Lön. Kronor.	Dagavlöning							
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
600	—	50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	6	4 695 —
360	—	50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	10	5 425 —
300	—	40	365	146 —	446 —	Korporaler	16	7 136 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	16	5 592 —
180	—	20	365	73 —	253 —	Volontärer	75	18 975 —
600	—	50	365	182 50	782 50	Hantverksfurir av första klassen	1	782 50
360	—	50	365	182 50	542 50	Hantverksfurir av andra klassen	1	542 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Hantverkskorpraler	4	1 784 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Hantverksvicekorpraler	5	1 747 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Gevärshantverkarkorpral	1	446 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349 50
180	—	30	365	109 50	289 50	Gevärshantverkarsoldat	1	289 50
360	—	50	365	182 50	542 50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Sjukvårdskorpral	1	446 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699 —
180	—	30	365	109 50	289 50	Sjukvårdssoldat	1	289 50
300	—	40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpral	1	446 —
240	—	30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50
180	—	30	365	109 50	289 50	Hovslagarsoldater	2	579 —
Summa högst kronor								51 116 —

Ann. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.

Ann. 2. Vid vakanser i underbefäls- eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.

Ann. 3. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.

Förslag
till
Stat
för Bodens ingenjörkår år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.					
Lön.	Dagavlönning			Summa kronor.									
	Kronor.	å kr. pr dag.	i da- gar.								kronor.		
Manskap.													
600	—	50	365	182	50	782	50	Furirer av första klassen 3	2 347	50			
360	—	50	365	182	50	542	50	Furirer av andra klassen 6	3 255	—			
300	—	40	365	146	—	446	—	Korpraler 10	4 460	—			
240	—	30	365	109	50	349	50	Vicekorpraler 9	3 145	50			
180	—	20	365	73	—	253	—	Volontärer 60	15 180	—			
600	—	50	365	182	50	782	50	Hantverksfurir av första klassen 1	782	50			
360	—	50	365	182	50	542	50	Hantverksfurirer av andra klassen 2	1 085	—			
300	—	40	365	146	—	446	—	Hantverkskorpraler 5	2 230	—			
240	—	30	365	109	50	349	50	Hantverksvicekorpraler 6	2 097	—			
300	—	40	365	146	—	446	—	Gevärshantverkarkorpral 1	446	—			
180	—	30	365	109	50	289	50	Gevärshantverkarsoldat 1	289	50			
300	—	40	365	146	—	446	—	Sjukvårdskorpral 1	446	—			
240	—	30	365	109	50	349	50	Sjukvårdsvicekorpral 1	349	50			
180	—	30	365	109	50	289	50	Sjukvårdssoldat 1	289	50			
240	—	30	365	109	50	349	50	Hovslagarvicekorpral 1	349	50		36 752	
Musikmanskap.													
360	—	50	365	182	50	542	50	Musikfurir av andra klassen 1	542	50			
300	—	40	365	146	—	446	—	Musikkorpraler 2	892	—			
240	—	30	365	109	50	349	50	Musikvicekorpraler 2	699	—			
180	—	30	365	109	50	289	50	Trumpetare 2	579	—		2 712	
Summa högst kronor													39 465

Anm. 1. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.

Anm. 3. Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.

Anm. 4. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Förslag
till
Stat
för Fälttelegrafkåren år 1919.

Enhetskostnad.						Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.			
Lön. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.								
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.									
Manskap.												
600	—	—	50	365	182	50	782	50	Furirer av första klassen . . .	10	7 825	—
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Furirer av andra klassen . . .	19	10 307	50
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Korpraler	24	10 704	—
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Vicekorpraler	25	8 737	50
180	—	—	20	365	73	—	253	—	Volontärer	125	31 625	—
600	—	—	50	365	182	50	782	50	Hantverksfurirer av första klassen	2	1 565	—
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Hantverksfurirer av andra klassen	3	1 627	50
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Hantverkskorpraler	11	4 906	—
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Hantverksvicekorpraler	16	5 592	—
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Gevärshantverkarkorpral	1	446	—
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Gevärshantverkarvicekorpral	1	349	50
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Gevärshantverkarsoldat	1	289	50
360	—	—	50	365	182	50	542	50	Sjukvårdsfurir av andra klassen	1	542	50
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Sjukvårdskorpral	1	446	—
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Sjukvårdsvicekorpraler	2	699	—
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Sjukvårdssoldat	1	289	50
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Hovslagarkorpral	1	446	—
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Hovslagarvicekorpral	1	349	50
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Hovslagarsoldat	1	289	50
Musikmanskap.												
300	—	—	40	365	146	—	446	—	Musikkorpral	1	446	—
240	—	—	30	365	109	50	349	50	Musikvicekorpral	1	349	50
180	—	—	30	365	109	50	289	50	Trumpetare	2	579	—
Summa högst kronor								—	—	—	88 411	—

- Anm. 1.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 3.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 4.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Förslag
till
Stat
för officerare och underofficerare med vederlikar
vid trängen år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överste	1	8 190 —		
¹⁾ 5 000 —	5 —	365	1 825 —	6 825 —	Överstelöjtnanter	3	20 475 —		
¹⁾ 4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Majorer	3	18 975 —		
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	12	58 320 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	10	38 600 —		
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	12	31 140 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	12	25 380 —		
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	16	29 040 —	230 120 —	
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	4	8 450 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	7	11 410 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	9	13 590 —	33 450 —	
Musikpersonal.									
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andra klassen	2	— —	3 020 —	
Civilmilitär personal.									
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	3	17 475 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	3	11 580 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	31 170 —	
Summa högst kronor							—	—	297 760 —

¹⁾ Därav 500 kronor i arvode.

Anm. 1. Officers-, underofficers- och musikunderofficersbeställningarna samt de civilmilitära beställningarna skola överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen »i enlighet med efterföljande bestämmelser.

a) Då vakans inträffar i officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning eller i civilmilitär beställning och den vakanta beställningen ej skall indragas, överflyttas beställningen före återbesättandet till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen».

b) Officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning samt civilmilitär beställning överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen», därest vederbörande beställningsinnehavare därom gör framställning.

Anm. 2. Intill dess antalet kaptensbeställningar av andra klassen och underlöjtnantsbeställningar nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, bestämmer Kungl. Maj:t vid uppkommande vakans i någon av nämnda beställningar, huruvida återbesättande skall ske eller beställningen indragas.

Anm. 3. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.

Anm. 4. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat auvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Göta trängkår år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Antal.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag	i da- gar.	kronor.							
Officerare.										
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . . .	2	9 720 —	17 810 —		
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kapten av andra klassen . . .	1	3 860 —			
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . . .	2	4 230 —			
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	3	6 337 50	15 757 50		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	3	4 890 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	3	4 530 —			
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	4	3 130 —	24 366 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	8	4 340 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	14	6 244 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	13	4 543 50			
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	21	5 313 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpral	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50			
Musikpersonal.										
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeant av första klassen	1	1 630 —		5 406 50	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorpral	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	699 —			
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	2	579 —			
								Transport	63 340 —	

E n h e t s k o s t n a d .					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.				
					Transport	—	63 340
Civilmilitär personal.							
4 000	5	365	1 825	5 825	Regementsläkare	1	5 825
1 020	3	365	1 095	2 115	Bataljonsveterinär	1	2 115
900	2	365	730	1 630	Hantverkare	4	6 520
¹⁾ 980 ₉₅	—	50	365	1 163 ₄₅	Förrådsvaktmästare	1	1 163 ₄₅
Summa högst kronor						—	78 963₄₅

¹⁾ Därav 80,95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Officers-, underofficers- och musikunderofficersbeställningarna samt de civilmilitära beställningarna skola överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen» i enlighet med efterföljande bestämmelser.
- a) Då vakans inträffar i officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning eller i civilmilitär beställning och den vakanta beställningen ej skall indragas, överflyttas beställningen före återbesättandet till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen».
- b) Officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning samt civilmilitär beställning överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen», därest vederbörande beställningsinnehavare därom gör framställning.
- Anm. 2.* Intill dess antalet kaptensbeställningar av andra klassen nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, bestämmer Kungl. Maj:t vid uppkommande vakans, huruvida återbesättande skall ske eller beställningen indragas.
- Anm. 3.* Intill dess antalet underofficersbeställningar och hantverkarbeställningar nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, skall vid uppkommande vakans i fanjunkarbeställning, sergeantsbeställning av första eller andra klassen eller hantverkarbeställning frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 4.* Hantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 5.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 6.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 7.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 8.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 9.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 10.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 11.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik vid trängen från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Norrlands trängkår år 1919.

Enhetskostnad.					Summa kronor.		Anf.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning									
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
Underofficerare.										
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . . .	5	8 150 —			
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . . .	5	7 550 —		28 375 —	
Manskap.										
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	4	3 130 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	8	4 340 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korporaler	14	6 244 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	13	4 543 50			
180 —	— 30	365	73 —	253 —	Volontärer	21	5 313 —			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorporal	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		24 366 —	
Musikpersonal.										
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeant av första klassen . .	1	1 630 —			
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . . .	1	542 50			
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorporal	1	446 —			
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	699 —			
180 —	— 30	365	179 50	289 50	Trumpetare	2	579 —		3 896 50	
Civilmilitär personal.										
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Hantverkare	4	6 520 —			
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45		9 798 45	
Transport								—	—	66 435 95

¹⁾ Därav 80,95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åttnjuter dessutom fri bostad.

E n h e t s k o s t n a d .					Summa kronor.	Antal	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor. .					
						Transport	—	66 435 ⁹⁵
						Civil personal.		
1 000	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000
					Summa högst kronor	—	—	67 435⁹⁵

- Anm. 1.* Vid uppkommande vakans i regementspastorsbeställningen skall beställningen ej återbesättas.
- Anm. 2.* Officers-, underofficers- och musikunderofficersbeställningarna samt de civilmilitära beställningarna skola överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen» i enlighet med efterföljande bestämmelser.
- a) Då vakans inträffar i officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning eller i civilmilitär beställning och den vakanta beställningen ej skall indragas, överflyttas beställningen före återbesättandet till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen».
- b) Officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning samt civilmilitär beställning överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen», därest vederbörande beställningsinnehavare därom gör framställning.
- Anm. 3.* Intill dess antalet underofficersbeställningar och hantverkarbeställningar nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, skall vid uppkommande vakans i fanjunkarbeställning, sergeantbeställning av första eller andra klassen eller hantverkarbeställning frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 4.* Hantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 5.* Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 6.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa å stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 7.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 8.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 9.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fanrikar.
- Anm. 10.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Förslag
till
Stat
för Skånska trängkåren år 1919.

En h e t s k o s t n a d.					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning							
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.					
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Officer.			
					Löjtnant av första klassen . . .	1	—	2 595 —
					Underofficerare.			
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	2	3 020 —	23 845 —
					Manskap.			
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	4	3 130 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	8	4 340 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Korpraler	14	6 244 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	13	4 543 50	
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	21	5 313 —	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpral	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50	24 366 —
					Musikpersonal.			
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeant av första klassen	1	1 630 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50	
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorpral	1	446 —	
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	699 —	
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	2	579 —	3 896 50
					Civilmilitär personal.			
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	1	5 825 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Hantverkare	4	6 520 —	
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45	19 483 45
					Transport		—	74 185 95

1) Därav 80,95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

E n h e t s k o s t n a d .						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.							
						Transport	—	74 185 50		
						Civil personal.				
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	1 000		
						Summa högst kronor	—	75 185 95		

- Anm. 1. Officers-, underofficers- och musikunderofficersbeställningarna samt de civilmilitära beställningarna skola överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen» i enlighet med efterföljande bestämmelser.
- a) Då vakans inträffar i officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning eller i civilmilitär beställning och den vakanta beställningen ej skall indragas, överflyttas beställningen före återbesättandet till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen».
- b) Officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning samt civilmilitär beställning överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen», därest vederbörande beställningsinnehavare därom gör framställning.
- Anm. 2. Intill dess antalet underofficersbeställningar och hantverkarbeställningar nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, skall vid uppkommande vakans i fanjunkarbeställning, sergeantsbeställning av första eller andra klassen eller hantverkarbeställning frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 3. Hantverkare åtnjuta 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 4. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 5. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 6. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 7. Allt manskap åtnjuta utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 8. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 9. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 10. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befördran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik vid trängen från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Västmanlands trängkår år 1919.

Enhetskostnad						Anf.	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.					
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.						
Officerare.									
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	2	9 720 —	21 735 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	3	7 785 —		
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen . .	2	4 230 —		
Underofficerare.									
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	4	8 450 —	25 660 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen . .	5	8 150 —		
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	6	9 060 —		
Manskap.									
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	4	3 130 —	24 366 —	
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	8	4 340 —		
300 —	— 40	365	146 —	416 —	Korpraler	14	6 244 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	13	4 543 50		
180 —	— 20	365	73 —	253 —	Volontärer	21	5 313 —		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Hovslagarkorpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50		
Musikpersonal.									
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeant av första klassen	1	1 630 —		5 406 50
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510 —		
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50		
300 —	— 40	365	146 —	446 —	Musikkorpral	1	446 —		
240 —	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	699 —		
180 —	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	2	579 —		
Civilmilitär personal.									
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	13 658 45	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinär	1	2 115 —		
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Hantverkare	4	6 520 —		
1) 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45		
Transport									
							—	—	90 825 95

1) Därav 80,95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

E n h e t s k o s t n a d							Antal	Kronor.	Summa kronor.	
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.						
	å kr. i da- pr dag. gar.	kronor.								
						Transport	—	—	90 825 95	
						Civil personal.				
1 000	—	—	—	—	1 000	Regementspastor, arvode . . .	1	—	1 000—	
						Summa högst kronor	—	—	91 825 95	

Anm. 1. Officers-, underofficers- och musikunderofficersbeställningarna samt de civilmilitära beställningarna skola överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen» i enlighet med efterföljande bestämmelser.

a) Då vakans inträffar i officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning eller i civilmilitär beställning och den vakanta beställningen ej skall indragas, överflyttas beställningen före återbesättandet till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen».

b) Officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning samt civilmilitär beställning överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen», därest vederbörande beställningsinnehavare därom gör framställning.

Anm. 2. Intill dess antalet underofficersbeställningar och hantverkarbeställningar nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, skall vid uppkommande vakans i fanjunkarbeställning, sergeantsbeställning av första eller andra klassen eller hantverkarbeställning frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Anm. 3. Hantverkare åtnjuta 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Anm. 4. Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 5. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.

Anm. 6. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.

Anm. 7. Allt manskap åtnjuta utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.

Anm. 8. Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.

Anm. 9. Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Anm. 10. Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befordran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke uppnått för sådan befordran fastställd tjänsteålder, må under tiden för sådan vakans surnummerär underlöjtnant eller fänrik vid trängen från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Förslag
till
Stat
för Östgöta trängkår år 1919.

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.			
	å kr. pr dag.	i da- gar.	kronor.				
3 400	4	365	1 460	4 860			
					Officerare.		
					Kaptener av första klassen . . .	2	9 720
					Underofficerare.		
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	6	12 675
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	6	9 780
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	4	6 040
							28 495
					Manskap.		
600	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen	4	3 130
360	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen	8	4 340
300	— 40	365	146	446	Korporaler	14	6 244
240	— 30	365	109 50	349 50	Vicekorpraler	13	4 543 50
180	— 20	365	73	253	Volontärer	21	5 313
300	— 40	365	146	446	Hovslagarkorpral	1	446
240	— 30	365	109 50	349 50	Hovslagarvicekorpral	1	349 50
							24 366
					Musikpersonal.		
900	2	365	730	1 630	Musiksergeant av första klassen	1	1 630
780	2	365	730	1 510	Musiksergeant av andra klassen	1	1 510
360	— 50	365	182 50	542 50	Musikfurir av andra klassen . .	1	542 50
300	— 40	365	146	446	Musikkorpral	1	446
240	— 30	365	109 50	349 50	Musikvicekorpraler	2	699
180	— 30	365	109 50	289 50	Trumpetare	2	579
							5 406 50
					Civilmilitär personal.		
2 400	4	365	1 460	3 860	Bataljonsläkare	1	3 860
1 020	3	365	1 095	2 115	Bataljonsveterinär	1	2 115
900	2	365	730	1 630	Hantverkare	4	6 520
1) 80 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	1	1 163 45
					Summa högst kronor		81 645 95

1) Därav 80,95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åtnjuter dessutom fri bostad.

- Anm. 1.** Officers-, underofficers- och musikunderofficersbeställningarna samt de civilmilitära beställningarna skola överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen» i enlighet med efterföljande bestämmelser
- a) Då vakans inträffar i officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning eller i civilmilitär beställning och den vakanta beställningen ej skall indragas, överflyttas beställningen före återbesättandet till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen»,
- b) Officers-, underofficers- eller musikunderofficersbeställning samt civilmilitär beställning överflyttas till staten för »officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen», därest vederbörande beställningsinnehavare därom gör framställning.
- Anm. 2.** Intill dess antalet underofficersbeställningar och hantverkarbeställningar nedbringats till det i staten för genomförd härordning angivna, skall vid uppkommande vakans i fanjunkarbeställning, sergeantsbeställning av första eller andra klassen eller hantverkarbeställning frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 3.** Hantverkare åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- Anm. 4.** Den för underbefäl av manskapet upptagna avlöningen utgöres av menig volontärs avlöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, vadan avgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, till dess det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 5.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärnummer må under tiden till motsvarande antal meniga volontärer eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen utgå för dessa i stat anvisade avlöningsförmåner.
- Anm. 6.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 7.** Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.
- Anm. 8.** Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 9.** Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Beräkning

av statsanslaget till avlöning och rekrytering m. m. år 1919.

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
1:o. Avlöningsförmåner, upptagna i veder- börliga stater för:			
Infanteriet.			
Svea livgarde	442 159	95	
Göta d:o	443 789	95	
Livregementets grenadjärer	356 342	05	
Första livgrenadjärregementet	357 210	55	
Andra d:o	358 152	05	
Västgöta regemente	357 643	55	
Karlskrona grenadjärregemente	349 476	95	
Upplands infanteriregemente.	356 485	55	
Skaraborgs regemente	357 862	55	
Södermanlands d:o	358 188	55	
Kronobergs d:o	357 427	05	
Jönköpings d:o	358 478	05	
Dalregementet	359 020	55	
Hälsinge regemente	359 670	05	
Älvsborgs d:o	357 283	55	
Hallands d:o	356 305	55	
Bohusläns d:o	356 339	55	
Västmanlands d:o	358 655	55	
Norrbottnens d:o	373 009	45	
Västerbottnens d:o	358 658	05	
Kalmar d:o	356 918	55	
Värmlands d:o	357 789	55	
Jämtlands fältjägerregemente	359 962	05	
Norra skånska infanteriregementet	358 731	05	
Södra d:o d:o	357 390	55	
Vaxholms grenadjärregemente	350 381	95	
Militärbefälet på Gottland samt Gottlands infanterirege- mente	395 171	95	
Västernorrlands regemente	360 251	55	10 228 756 30
Kavalleriet.			
Livgardet till häst	224 627	50	
Livregementets dragoner	224 434	50	
D:o husarer	224 434	50	
Smålands husarregemente	224 048	50	
Skånska husarregementet	427 692	—	
D:o dragonregementet	423 042	—	
Kronprinsens husarregemente	224 627	50	
Norrlands dragonregemente	224 627	50	
Transport	2 197 534	—	10 228 756 30

	Kronor.	Kronor.	Summa. kronor.
Transport	2 197 534 —	10 228 756 30	—
Norrbottens kavallerikår	85 844 50		
Överstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelnings- kavalleriregementena	36 450 —	2 319 828 50	
Artilleriet.			
Svea artilleriregemente	408 394 50		
Göta d:o	406 313 50		
Vendes d:o	471 133 —		
Norrlands d:o	430 849 —		
Upplands d:o	406 313 50		
Smålands d:o	407 943 50		
Gottlands artillerikår	141 032 —		
Boden—Karlsborgs artilleriregemente	476 642 —		
Positionsartilleriregementet	259 295 —		
Artilleriets fabriker och tyganstalter	309 535 —	3 717 451 —	
Fortifikationen och ingenjörtrupperna.			
Fortifikationen	1 009 762 25		
Svea ingenjörkår	63 794 50		
Göta d:o	59 866 50		
Norrlands d:o	51 116 —		
Fälttelegrafkåren	88 411 —		
Bodens ingenjörkår	39 465 —	1 312 415 25	
Trängen.			
Officerare och underofficerare med vederlikar	297 760 —		
Svea trängkår	75 073 45		
Göta d:o	78 963 45		
Norrlands d:o	67 435 95		
Skånska trängkåren	75 185 95		
Västmanlands trängkår	91 825 95		
Östgöta d:o	81 645 95	767 890 70	
Polispersonalen.			
Polispersonalen i Boden och å Karlsborg	— —	47 555 —	18 393 896 75
2:o. Dagavlönning till indelt manskap vid:			
Infanteriet.			
Korpraler i förslagsvis 14,572 dagar å 0,40 krona	5 828 80		
Vicekorpraler och beställningsmän i förslagsvis 16,492 dagar å 0,30 krona	4 947 60		
Meniga i förslagsvis 86,104 dagar å 0,20 krona	17 220 80	27 997 20	
Transport	— —	27 997 20	18 393 896 75

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	27 997 ²⁰	18 393 896 ⁷⁵
Kavalleriet.			
Korpraler i förslagsvis 88 dagar å 0,40 krona	35 ²⁰		
Vicekorpraler och beställningsmän i förslagsvis 352 dagar å 0,30 krona	105 ⁶⁰		
Meniga i förslagsvis 3,564 dagar å 0,20 krona	712 ⁸⁰	853 ⁶⁰	28 850 ⁸⁰
3:o. Rekryteringskostnader.			
Ordinarie rekryteringskostnader.			
<i>Infanteriet.</i>			
6,259 volontärer å ⁵⁰ / _s kr.	104 316 ⁶⁷		
604 musikvolontärer å ⁵⁰ / _s kr.	10 066 ⁶⁷		
<i>Kavalleriet.</i>			
2,972 volontärer å ⁵⁰ / _s kr.	49 533 ³³		
78 musikvolontärer å ⁵⁰ / _s kr.	1 300 [—]		
<i>Artilleriet.</i>			
2,526 volontärer å ⁵⁰ / _s kr.	42 100 [—]		
76 musikvolontärer å ⁵⁰ / _s kr.	1 266 ⁶⁷		
<i>Ingenjörtrupperna.</i>			
841 volontärer å ⁵⁰ / _s kr.	14 016 ⁶⁶		
27 musikvolontärer å ⁵⁰ / _s kr.	450 [—]		
<i>Trängen.</i>			
372 volontärer å ⁵⁰ / _s kr.	6 200 [—]		
36 musikvolontärer å ⁵⁰ / _s kr.	600 [—]		
<i>Intendenturkåren.</i>			
25 volontärer å ⁵⁰ / _s kr.	416 ⁶⁷	230 266 ⁶⁷	
Ytterligare rekryteringskostnader	—	200 000 [—]	430 266 ⁶⁷
4:o. Kostnader för musikelever vid infanteriet.			
2 regementen å 600 kronor, 24 d:o å 300 kronor och 2 d:o å 200 kronor	—	—	8 800 [—]
5:o. Lönetillägg åt vissa furirer, förslagsvis . .	—	—	40 000 [—]
6:o. Gottgörelse för egna tjänstehästar, förslags- vis (se bil. nr 73)	—	—	561 595 [—]
Transport	—	—	19 463 409 ²²

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	—	19 465 409 ²²
7:o. Upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband, förslagsvis .	—	—	5 000 —
8:o. Årsarvoden åt civil personal vid statens från Generalstabens officerskår inlösta stalletablissemang i Stockholm	—	—	22 400 —
9:o. För genomförande av ny organisation av fältveterinärkåren	—	—	50 000 —
Summa högst kronor	—	—	19 540 809²²

Beräkning

av kostnaderna för gottgörelse för egna tjänstehästar
år 1919.

	Kronor.	Summa kronor.
<i>Infanteriet.</i>		
Lönetillägg å 250 kronor för förslagsvis 7 hästar	1 750	
Lönetillägg och furageersättning å 765 kronor för förslagsvis 143 hästar	109 395	111 145
<i>Kavalleriet.</i>		
Lönetillägg å 250 kronor för förslagsvis 25 hästar	6 250	
Lönetillägg och furageersättning å 765 kronor för förslagsvis 497 hästar	380 205	386 455
<i>Artilleriet.</i>		
Lönetillägg å 250 kronor för förslagsvis 2 hästar	500	
Lönetillägg och furageersättning å 765 kronor för förslagsvis 66 hästar	50 490	50 990
<i>Fortifikationen och ingenjörtrupperna.</i>		
Lönetillägg och furageersättning å 765 kronor för förslagsvis 12 hästar	—	9 180
<i>Trängen.</i>		
Lönetillägg och furageersättning å 765 kronor för förslagsvis 5 hästar	—	3 825
Summa kronor	—	561 595

Bil. nr 74.

Beräkning

av statsanslaget till anställnings- och avskedspremier år 1919.

	Kronor.	Summa kronor.
A. Anställningspremier.		
<p>Av årligen uppstående vakanser i det fast anställda manskapet beräknas i genomsnitt högst 1 vakans vid vartannat infanterikompani och varje skvadron, batteri, ingenjör- och trängkompani samt 2 vakanser vid vartannat infanterikompani, eller sammanlagt omkring 665 vakanser, kunna besättas med värnpliktiga, vilka taga fast anställning. Av dylika värnpliktiga torde emellertid $\frac{1}{3}$ kunna förutsättas taga anställning på 2 år och $\frac{2}{3}$ på 1 år, varigenom det årliga behovet av värnpliktiga för fyllande av ifrågavarande vakanser nedgår till omkring 580. Anställningspremier till dem beräknas sålunda:</p>		
$\frac{580}{3} = 193$ värnpliktiga à 300 kronor	57 900 —	
$\frac{580 \times 2}{3} = 387$ » » 100 »	38 700 —	96 600 —
B. Avskedspremier.		
<p>Enligt staterna för år 1919 finnas av fast anställt underbefäl av manskapet (beställningsmän, men ej indelta eller musikunderbefäl inräknade) 5 998 man. Av dessa beräknas 4 % erhålla lägre premier med 600 kronor och 2 % högre premier med 1 000 kronor. Avskedspremier till dem beräknas sålunda:</p>		
$\frac{5\,998 \times 4}{100} = 240$ man à 600 kronor	144 000 —	
$\frac{5\,998 \times 2}{100} = 120$ » à 1 000 »	120 000 —	264 000 —
Summa kronor	— —	360 600 —

Förslag
till
Stat
för officerare och underofficerare å reservstat vid armén
år 1919.

Enhets- kostnad, lön. Kronor.		Antal.	Kronor.
Officerare:			
5 400 —	Generalsperson	1	5 400 —
4 500 —	Överstar i högre löneklassen	2	9 000 —
4 200 —	Överstar i lägre löneklassen	4	16 800 —
3 100 —	Majorer	23	71 300 —
2 100 —	Kompaniofficerare i högsta löneklassen	20	42 000 —
1 650 —	Kompaniofficerare i mellersta löneklassen	34	56 100 —
1 200 —	Kompaniofficerare i lägsta löneklassen	38	45 600 —
Underofficerare:			
1 000 —	Underofficerare i högre löneklassen	44	44 000 —
800 —	Underofficerare i lägre löneklassen	52	41 600 —
Summa högst kronor			331 800 —

Anm. Därest förhållandena sådant påkalla, äger Kungl. Maj:t vidtaga jämkning i antalet löntagare inom de olika löneklasserna, dock att statens lönesumma för varje grad härigenom icke må för året överskridas.

Bil. nr 76.

Förslag

till

Stat

för fältläkarkårens reservstat år 1919.

Enhets- kostnad, lön. Kronor.		Antal.	Kronor.	
4 200	Fältläkare	2	8 400	—
3 100	Regementsläkare	9	27 900	—
2 100	Bataljonsläkare	5	10 500	—
Summa högst kronor		—	46 800	—

Beräkning

av statsanslaget till arméns reservstater år 1919.

	Kronor.	Summa kronor.
A. Reservstater för officerare och underofficerare.		
<i>Löner enligt stat (bil. nr 75)</i>	331 800	
<i>Dagavlönning, förslagsvis:</i>		
1 generalsperson i 24 dagar å 7 kr. per dag	168:—	
6 överstar i 24 dagar å 6 kr. per dag	864:—	
23 majorer i 24 dagar å 5 kr. per dag	2 760:—	
20 kompaniofficerare i högsta löneklassen i 18 dagar å 4 kr. per dag	1 440:—	
34 kompaniofficerare i mellersta löneklassen i 27 dagar å 4 kr. per dag	3 672:—	
38 kompaniofficerare i lägsta löneklassen i 35 dagar å 3 kr. per dag	3 990:—	
44 underofficerare i högre löneklassen i 18 dagar å 2:50 kr. per dag	1 980:—	
52 underofficerare i lägre löneklassen i 27 dagar å 2 kr. per dag	2 808:—	
	17 682	
<i>Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis:</i>		
1 generalsperson	50:—	
6 överstar å 46 kr.	276:—	
23 majorer å 42 kr.	966:—	
92 kompaniofficerare å 36 kr.	3 312:—	
96 underofficerare å 28 kr.	2 688:—	
	7 292	356 774
B. Fältläkarkårens reservstat.		
<i>Löner enligt stat (bil. nr 76)</i>	46 800	
<i>Dagavlönning, förslagsvis:</i>		
2 fältläkare och 9 regementsläkare i 27 dagar å 5 kr. per dag	1 485:—	
5 bataljonsläkare i 35 dagar å 4 kr. per dag	700:—	
	2 185	
<i>Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis:</i>		
2 fältläkare och 9 regementsläkare å 42 kr.	462:—	
5 bataljonsläkare å 36 kr.	180:—	
	642	49 627
Summa kronor	—	406 401

Bil. nr 78.

Beräkning

av statsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden
år 1919.

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Titel I.			
Hyra, eldning och belysning samt städning för:			
Militärbefälhavarens på Gottland expedition	—	2,000	
Inspektörens för trängen expedition	—	1,000	
7 infanteriregementens expeditioner à 1,000 kronor i medeltal	—	7,000	
Oförutsedda utgifter	—	2,000	12,000
Titel II.			
Expenser m. m.			
<i>A. Till disposition av militärbefälhavaren på Gottland, arméns regementen och kårer samt infanteribrigadcheferna.</i>			
Infanteriet.			
Militärbefälhavarens på Gottland expedition	700		
Expeditionerna vid 22 regementen, vid vilka äro inrättade inskrivningsexpeditioner, à 2,100 kronor för varje regemente i medeltal, för vartdera av Göta livgarde och Norrbottens regemente 2,400 kronor samt för vartdera av Karlskrona grenadjärregemente och Gottlands infanteriregemente 1,800 kronor i medeltal	54,600		
D:o vid övriga två regementen à 1,600 kronor för varje regemente i medeltal	3,200	58,500	
Kavalleriet.			
Expeditionerna vid 6 fördelningskavalleriregementen à 1,600 kronor för varje regemente i medeltal	9,600		
Skånska dragonregementets expeditioner	2,000		
Skånska husarregementet:			
expeditionerna vid huvudstationen i Helsingborg . . . . . kr. 1,700:—			
d:o vid detachementet i Landskrona . . . » 1,100:—			
d:o vid detachementet i Uppsala . . . » 300:—	3,100		
Norrbottens kavallerikår	1,000	15,700	
Transport	—	74,200	12,000

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	74,200	12,000
Artilleriet.			
4 fältartilleriregementen å 1,800 kronor för varje i medeltal samt för Vendes artilleriregemente 2,000 kronor . . .	9,200		
Norrlands artilleriregemente:			
expeditionerna vid huvudstationen i Östersund . . . . . kr. 1,500:—			
'd:o vid detachmentet i Boden . . . . . » 1,000:—	2,500		
Gottlands artillerikårs expeditioner	1,000		
Boden-Karlsborgs artilleriregemente:			
expeditionerna vid stationen å Karlsborg kr. 1,000:—			
'd:o vid huvudstationen i Boden . . . . . » 1,200:—	2,200		
Positionsartilleriregementet	1,500	16,400	
Ingenjörtrupperna.			
Svea, Göta, Norrlands och Bodens ingenjörkårers expedi- tionär å 1,300 kronor samt Fälttelegrafkårens expedi- tionär 1,300 kronor, allt i medeltal	—	6,500	
Trängen.			
Inspektörens för trängen expedition	700		
6 trängkårers expeditioner å 1,000 kronor i medeltal . . .	6,000	6,700	
Infanteribrigadchefernas expeditioner:			
12 expeditioner å 200 kronor i medeltal	—	2,400	
Summa	—	106,200	
B. <i>Till arméförvaltningens civila departements dis- position för anskaffning av redovisningsblan- ketter m. m. samt till oförutsedda utgifter . .</i>	—	16,400	122,600
Summa kronor	—	—	134,600

Bil. nr 79.

Beräkning

av de värnpliktigas tjänstgöringsdagar år 1919.

	Tjänstgöringsdagar			
	med penningbidrag		med penningtillskott	
	å 0,50 kr.	å 1,00 kr.	å 0,25 kr.	å 0,50 kr.
A. Bevärigen				
I. Vapenföra:				
Fotfolket	7 094 000	240 000	132 000	62 000
Rytteriet	510 000	24 000	—	—
Fältartilleriet	750 000	52 000	—	—
Positionsartilleriet	77 000	5 000	—	—
Fästningsartilleriet	125 000	6 000	—	—
Fältingenjör- och fältelegraftrupperna	309 000	13 000	—	—
Fästningsingenjörtrupperna	80 000	3 000	—	—
Trängen	350 000	20 000	10 000	4 000
Intendenturtrupperna	100 000	2 000	3 000	—
Studenter m. fl.	527 000	—	51 000	—
Säger	9 922 000	365 000	196 000	66 000
II. Icke vapenföra	1 210 000	—	—	—
Säger	11 132 000	365 000	196 000	66 000
B. Landstormen	—	140 000	—	—
Summa tjänstgöringsdagar	11 132 000	505 000	196 000	66 000
	11 637 000			

Beräkning

av statsanslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning
och redovisning m. m. år 1919.

	Kronor.	Summa kronor.
<i>Rullföringsväsendet å fastlandet:</i>		
Till rullföringsbefälhavare med biträden, enligt fastställd stat . . .	241 630	
» hyra, eldning, belysning samt städning av 74 expeditiionslokaler å 500 kronor	37 000	
» bestridande av telefonavgifter	4 500	283 130
<i>Rullföringsväsendet å Gottland, förslagsvis</i>		
För tillsyn av förråd inom kompaniområdena, frivilliga övningar m. fl. fredsätgärder å Gottland för landstormens användande vid krigs- tillfälle, förslagsvis	10 000	
	3 000	13 000
<i>Färdkostnader, förslagsvis</i>	—	367 800
<i>Inskrivnings- och mönstringskostnader samt expenser, förslagsvis</i>	—	170 000
<i>Penningbidrag.</i>		
11,132,000 dagar å 0,50 kr. (bil. nr 79)	5 566 000	
505,000 » å 1,— » (bil. nr 79)	505 000	6 071 000
<i>Penningtillskott, 196,000 dagar å 0,25 kr. (bil. nr 79)</i>	49 000	
<i>D:o</i> , 66,000 » å 0,50 » (bil. nr 79)	33 000	82 000
<i>Till understöd åt vissa värnpliktigas familjer</i>	—	740 600
Summa kronor	—	7 727 530

Förslag
till
Stat
för Intendenturkåren år 1919.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.		
Lön kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.						
	å kr. pr dag.	i dagar.	Kronor.							
Officerare.										
8 000	7	365	2 555	10 555	Generalintendent och chef . . .	1	10 555			
6 000	6	365	2 190	8 190	Överstar	2	16 380			
4 500	5	365	1 825	6 325	Överstelöjtnanter	6	37 950			
4 000	5	365	1 825	5 825	Majorer	8	46 600			
3 400	4	365	1 460	4 860	Kaptener av första klassen . . .	54	262 440			
2 400	4	365	1 460	3 860	Kaptener av andra klassen . . .	35	135 100			
1 500	3	365	1 095	2 595	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140	540 165		
Underofficerare.										
1 200	2	50 365	912 50	2 112 50	Förvaltare ¹⁾	79	166 887 50			
900	2	365	730	1 630	Sergeanter av första klassen . .	8	13 040			
780	2	365	730	1 510	Sergeanter av andra klassen . .	8	12 080	192 007 50		
Manskap.										
600	—	50 365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	10	7 825			
360	—	50 365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	15	8 137 50	15 962 50		
Civilmilitär personal.										
1,500	3	365	1,095	2,595	Departementsskrivare ²⁾	2	5 190	5 190		
Civil personal.										
³⁾ 1 200	—	—	—	1 200	Vaktmästare vid intendenturstaben ⁴⁾	1	—	1 200		
Vaktmästare. (Övertalig personal).										
⁵⁾ 773 10	—	50 365	182 50	955 60	Vaktmästare	2	—	1 911 20		
Expenser m. m.										
—	—	—	—	—	För intendenturstaben	—	—	3 500		
Summa kronor						—	—	759 336 20		

- ¹⁾ Åtnjuta ett ålderstillägg å lönen å 300 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.
- ²⁾ Åtnjuta två ålderstillägg å lönen å 500 kronor, det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- ³⁾ Därav 700 kronor i lön, 350 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg.
- ⁴⁾ Åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. — Därest vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 15 kronor årligen.
- ⁵⁾ Därav 360 kronor i lön, 332:15 kronor i beklädnads- och portionsersättning samt 80:95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åtnjuta dessutom fri bostad.

- Anm. 1.* Övertalig vaktmästarbeställning skall vid beställningsinnehavarens avgång indragas.
- Anm. 2.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 3.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.

Bil. nr 82.

Beräkning

av statsanslaget till arméns mathållning år 1919.

	Kronor.
Fast anställt manskap	
4 110 230 tjänstgöringsdagar à 0: 60 krona	2 466 138 —
Värnpliktiga (se bil. nr 79).	
11 637 000 tjänstgöringsdagar à 0: 60 krona	6 982 200 —
Summa kronor	9 448 338 —

Beräkning

av underhållsdagar för stam- och lejda hästar samt
remonter år 1919.

		Under- hålls- dagar.	Summa under- hållsdagar.
A. Stamhästar.			
Infanteriet	638	stamhästar i 365 dagar	232 870
Kavalleriet	6,202	» i 365 »	2 263 730
Artilleriet	3,198	» i 365 »	1 167 270
Ingenjörtrupperna	193	» i 365 »	70 445
Trängen	331	» i 365 »	120 815
Officerare vid genera- litetsstaten m. fl.	57	» i 365 »	20 805
			3 875 935
B. Lejda hästar.			
Infanteriet			24 892
Kavalleriet			2 800
Artilleriet			151 542
Ingenjörtrupperna			52 426
Trängen			24 000
Intendentsdepartementet			7 000
			262 660
C. Remonter.			
Vid truppförbanden 879 ¹⁾		remonter i 45 dagar	—
» remontdepåerna 925		» i 244 »	225 700
» » 977		» i 200 »	195 400
			²⁾ 421 100
D. Egna tjänstehästar.			
Egna tjänstehästar, för vilka lönetillägg utgår med 250 kronor			
vid infanteriet	7	hästar i 365 dagar	2 555
» kavalleriet	25	» i 365 »	9 125
» artilleriet	2	» i 365 »	730
» generalitetsstaten	6	» i 365 »	2 190
» generalstaben	25	» i 365 »	9 125
» krigsskolan	1	» i 365 »	365
			24 090
Summa underhållsdagar			—
			4 202 240
¹⁾ Vid kavalleriet . . . . . 555 » artilleriet . . . . . 280 » ingenjörtrupperna . . . . . 15 » trängen 29 879			
²⁾ Endast vid beräkning av veterinärvårdsanslaget.			

Bil. nr 84.

Beräkning

av statsanslaget till furagering av arméns hästar år 1919.

	Under- hålls- dagar.	Summa under- hålls- dagar.	Summa kronor.
Vid remontdepåerna.			
977 remonter à 309 kronor	—	—	381 030
Vid truppförbanden.			
Infanteriet.			
638 stamhästar i 365 dagar	232 870		
Lejda hästar	24 892		
Egna stamhästar	2 555	260 317	
Kavalleriet.			
6 202 stamhästar i 365 dagar	2 263 730		
Lejda hästar	2 800		
555 ersättningsremonter i 45 dagar	24 975		
Egna stamhästar	9 125	2 300 630	
Artilleriet.			
3 198 stamhästar i 365 dagar	1 167 270		
Lejda hästar	151 542		
280 ersättningsremonter i 45 dagar	12 600		
Egna stamhästar	730	1 332 142	
Ingenjörtrupperna.			
193 stamhästar i 365 dagar	70 445		
Lejda hästar	52 426		
15 ersättningsremonter i 45 dagar	675	123 546	
Trängen.			
331 stamhästar i 365 dagar	120 815		
Lejda hästar	24 000		
29 ersättningsremonter i 45 dagar	1 305	146 120	
Officerare vid generalitetsstaten m. fl.			
57 stamhästar i 365 dagar	20,805		
32 egna tjänstehästar	11,680	32 485	
Vid arméförvaltningens intendentsdepartement.			
Lejda hästar	—	7 000	
Summa underhållsdagar à 1 krona	—	4 202 240	4 202 240
Summa kronor	—	—	4 583 270

Beräkning

av statsanslaget till arméns munderingsutrustning år 1919.

	Kronor.
Fast anställt manskap	
4 110 230 tjänstgöringsdagar à 0,33 krona	1 356 375,90
Värnpliktiga (se bil. nr 79).	
11 637 000 tjänstgöringsdagar à 0,33 krona	3 840 210,—
Hästar (se bil. nr 84).	
Vid infanteriet.	
260 317 underhållsdagar à 0,10 krona	26 031,70
Vid kavalleriet.	
2 300 630 underhållsdagar à 0,10 krona	230 063,—
Vid trängen.	
146 120 underhållsdagar à 0,10 krona	14 612,—
Vid arméförvaltningens intendentsdepartement.	
Lejda hästar i 7 000 underhållsdagar à 0,10 krona	700,—
För officerare vid generalitetsstaten m. fl.	
32 485 underhållsdagar à 0,10 krona	3 248,50
Summa kronor	5 471 241,10

Bil. nr 86.

Beräkning
av extra anslaget till förstärkning av statsanslaget till
arméns munderingsutrustning år 1919.

	Kronor.	
Fast anställt manskap.		
4 110 230 tjänstgöringsdagar à 0,17 krona	698 739	10
Värnpliktiga (se bil. nr 79).		
11 637 000 tjänstgöringsdagar à 0,17 krona	1 978 290	—
Hästar (se bil. nr 84).		
Vid infanteriet.		
260 317 underhållsdagar à 0,05 krona	13 015	85
Vid kavalleriet.		
2 300 630 underhållsdagar à 0,05 krona	115 031	50
Vid trängen.		
146 120 underhållsdagar à 0,05 krona	7 306	—
Vid arméförvaltningens intendentsdepartement.		
Lejda hästar i 7 000 underhållsdagar à 0,05 krona	350	—
För officerare vid generalitetsstaten m. fl.		
32,485 underhållsdagar à 0,05 krona	1 624	25
	137 327	60
Summa kronor	2 814 356	70

Beräkning

av statsanslaget till arméns diverse intendenturbehov år 1919.

	Kronor.	
Fast anställt manskap.		
4 110 230 tjänstgöringsdagar à 0,06 krona	246 613	80
Värnpliktiga (se bil. nr 79).		
11 637 000 tjänstgöringsdagar à 0,06 krona	698 220	—
Summa kronor	944 833	80

*Bil. nr 88.***Beräkning**

av antalet underofficerare med vederlikar vid armén
år 1919.

	Fan- junkare.	Musik- fan- junkare.	Summa fan- junkare.	Ser- geanter.	Musik- ser- geanter.	Summa ser- geanter.
Infanteriet	366	28	394	756	274	1 030
Kavalleriet	58	8	66	110	39	149
Artilleriet	163	9	172	342	62	404
Ingenjörtrupperna	53	3	56	131	11	142
Trängen	34	—	34	91	12	103
Intendenturkåren	79	—	79	16	—	16
Krigsskolan	2	—	2	—	—	—
Polispersonalen	—	—	—	32	—	32
Summa	755	48	803	1 478	398	1 876

Beräkning

av statsanslaget till arméns kasernutredning samt ved,
ljus och vatten år 1919.

	Kronor.		Summa kronor.
Ersättning för ved och lyse till underofficerare.			
803 fanjunkare med vederlikar å 130 kronor (se bil. nr 88)	104 390	—	
1 876 sergeanter " d:o " 100 " (se bil. nr 88)	187 600	—	291 990
Fast anställt manskap.			
4 110 230 tjänstgöringsdagar å 0,12 krona	—	—	493 227 60
Värnpliktiga (se bil. nr 79).			
11 637 000 tjänstgöringsdagar å 0,12 krona	—	—	1 396 440
Hästar (se bil. nr 84).			
Vid infanteriet.			
260 317 underhållsdagar å 0,03 krona	7 809	51	
Vid kavalleriet.			
2 300 630 underhållsdagar å 0,03 krona	69 018	90	
Vid artilleriet.			
1 332 142 underhållsdagar å 0,03 krona	39 964	26	
Vid ingenjörtrupperna.			
123 546 underhållsdagar å 0,03 krona	3 706	38	
Vid trängen.			
146 120 underhållsdagar å 0,03 krona	4 383	60	
Vid Arméförvaltningens intendentsdepartement.			
7 000 underhållsdagar å 0,03 krona	210	—	
För Officerare vid generalitetsstaten m. fl.			
32 485 underhållsdagar å 0,03 krona	974	55	126 067 20
Summa kronor	—	—	2 307 724 80

Bil. nr 90.

Förslag
till
Stat
för garnisonssjukhuset i Stockholm.

A. Löner och arvoden m. m.	Kronor.	Summa kronor.
I. Avlöningar m. m.		
1 Överläkare, tillika chefläkare: regementsläkares lön	4 000	—
dagavlöning	1 825	—
arvode	1 000	—
ersättning för bostad med bränsle	2 500	—
		9,325
1 Överläkare: bataljonsläkares lön	2 400	—
dagavlöning	1 460	—
arvode	1 000	—
ersättning för bostad med bränsle	2 500	—
		7 360
1 Underläkare, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost, arvode	—	3 000
1 Underläkare, d:o, d:o	—	3 000
1 Underläkare, d:o, d:o	—	2 800
1 Underläkare, förutom fri kost, arvode	—	2 800
1 Underläkare, d:o, d:o	—	2 800
1 Läkare vid polikliniken för öron, näs- och halssjukdomar, arvode	—	2 000
1 Läkare vid polikliniken för hud- och könssjukdomar, arvode	—	1 500
1 Läkare vid tandpolikliniken, arvode	—	1 500
1 Läkare vid ögonpolikliniken, arvode	—	500
1 Sjukhusintendent, åtnjuter fri bostad, men uppbär löneförmåner på intendenturkårens stat.	—	—
1 Förrådsförvaltare, tillika biträde åt intendenten, arvode	1 500	—
ersättning för bostad med bränsle och lyse	700	—
		2 200
1 Apotekare, arvode	—	3 500
1 Obducent, arvode	—	1 000
1 Röntgenföreståndare, arvode	—	1 500
1 Sjukgymnast, arvode	—	900
1 Sjukhuspredikant, arvode	—	500
1 Juridiskt biträde, arvode	—	300
1 Husmoder, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	800
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—
1 Översköterska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	600
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—
Transport	—	—
		47 885

	Kronor.	Summa kronor.
		Transport
7 Översköterskor, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	47 885
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	4 200
1 Undersköterska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	400
7 Undersköterskor, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	2 800
1 Kvinnligt sjuhusbiträde, förutom ersättning för kost å 2 kronor per dag, arvode	350	
hyresbidrag å 1 krona per dag	365	715
7 Kvinnliga sjukhusbiträden, förutom ersättning för kost å 2 kronor per dag, arvode	2 450	
hyresbidrag å 1 krona per dag	2 555	5 005
1 Köksföreståndare, arvode	1 500	
ersättning för bostad med bränsle och lyse	700	2 200
1 Överkokerska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	750
2 tillägg å arvodet å 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	
1 Kokerska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse, samt kost och tvätt, arvode	—	500
1 Köksbiträde, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	370
2 Köksbiträden, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	740
1 Sjukhusväbel, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	—	1 500
1 Baderska, förutom ersättning för kost å 2 kronor per dag, arvode	350	
hyresbidrag å 1 krona per dag	365	715
1 Städerska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	350
1 Städerska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	350
1 Tvättföreständerska, förutom fri bostad med bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	700
2 tillägg å arvodet å 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	
1 Tvättbiträde, förutom ersättning för kost å 2 kronor per dag, arvode	350	
hyresbidrag å 1 krona per dag	365	715
3 Tvättbiträden, förutom ersättning för kost å 2 kronor per dag, arvode	1 050	
hyresbidrag å 1 krona per dag	1 095	2 145
1 Sömmerska, förutom ersättning för kost med 2 kronor per dag, arvode	365	
hyresbidrag å 1 krona per dag	365	730
1 Maskinist, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	—	1 500
1 Maskinistbiträde, arvode	—	1 200
1 Gårdsvaktmästare, tillika snickare, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	—	1 000
		Transport
	—	76 470

	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	76 470
1 Gårdsvaktmästare, tillika trädgårdsmästare, arvode	—	1 500
Till arvode åt extra personal jämlikt § 29 reglementet för sjukhuset	—	1 000
För beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal samt till vikariatsersättning under sjukdom	—	3 600
Sjukvård och und-rhåll åt sjuk personal	—	500
Till sjukhusförvaltningens förfogande för tillkallande av specialister för behandling av på sjukhuset intagna patienter	—	3 000
II. Arvodestillägg.		
Tillägg till arvoden åt därtill berättigad personal:		
18 arvodestillägg å 200 kronor	3 600	
4 arvodestillägg å 100 kronor	400	
Summa kronor	4 000	
varav i staten beräknas hälften eller	—	2 000
Summa kronor för löner och arvoden	—	88 070
B. Underhåll.		
I. Apoteksvaror.		
1. Läkemedel	1 500	
2. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat och dylikt	500	
3. Övriga poster	1 000	3 000
II. Förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar.		
1. Medicinska avdelningen	2 500	
2. Kirurgiska avdelningen	7 500	10 000
III. Instrumentalutrustning samt apparater och övrig materiel för sjukvården.		
1. Medicinska avdelningen	1 000	
2. Kirurgiska avdelningen	1 500	2 500
IV. Polikliniken.		
1. För öron-, näs- och halssjukdomar	500	
2. » hud- och könssjukdomar	500	
3. » tandpolikliniken	500	
4. » röntgeninstitutet	500	
5. » ögonpolikliniken	100	2 100
V. Bränsle, lyse och vatten samt hithörande förbrukningsartiklar		
	—	10 000
VI. Inre och yttre renhållning		
	—	4 500
Transport	—	32 100

	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	32 100
VII. Intendenturutröstning.		
1. Inventarier	1 500	
2. Kläder och sängpersedlar	10 000	11 500
VIII. Tvätt	—	1 500
IX. Desinfektion	—	1 500
X. Expenser	—	2 000
XI. Planteringar	—	200
XII. Brandmateriel	—	100
XIII. Diverse utgifter	—	3 030
Kronor	—	51 930
Summa kronor	—	140 000

Anm. 1. Dagavlönning för skottdag bestrides från tillgängliga medel under anslaget.

Anm. 2. Arvoden till undersköterskor utgå endast, för så vitt dessa platser icke beklädas av sjuksköterskeelever från Röda korset.

Anm. 3. Däräst fri bostad tillhandahålles apotekaren, minskas under tiden hans arvode med 500 kronor för år räknat.

Anm. 4. Om samtliga underläkarbefattningar ej äro besatta, må av därigenom uppkommande besparing förhöjt arvode av Kungl. Maj:t tilldelas tjänstgörande underläkare.

Anm. 5. För erhållande av arvodestillägg äger sköterska tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vare sig i samma befattning eller i befattning såsom sjuksköterska vid annat arméns garnisonssjukhus, med vilken rätt till arvodestillägg efter viss tids tjänstgöring är förenad.

Anm. 6. Vad å en titel i staten kan besparas får användas till täckande av brist å annan titel.

Anm. 7. Däräst fri bostad med bränsle och lyse beredes förrådsförvaltaren och köksföreståndaren, skall, så länge denna förmån kvarstår, ersättning för bostad med bränsle och lyse ej till dem utgå.

Bil. nr 91.

Förslag
till
Stat
för garnisonssjukhuset å Karlsborg.

	Kronor.	Summa kronor.
A. Arvoden m. m.		
1 Sjukhusväbel, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode . .	1,500	—
1 Översköterska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	600	—
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		
1 Kokerska (föreståndarinna för köket), förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	400	—
1 Köksbiträde, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	300	—
		2,800
Till arvodestillägg, förslagsvis	—	200
Till beredande av tjänstledighet åt sjuksköterskan samt till vikariats- ersättning under sjukdom jämväl för övrig tjänstepersonal, för- slagsvis.	—	150
B. Underhåll.		
Medicin och förbrukningsartiklar	3,500	—
Sjukvårdsutredning	3,900	—
Diverse utgifter	750	—
		8,150
Summa kronor	—	11,800

Anm. 1. För erhållande av arvodestillägg äger översköterskan tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vare sig i samma befattning eller i befattning såsom sjuksköterska vid annat arméns garnisonssjukhus, med vilken rätt till arvodestillägg efter viss tids tjänstgöring är förenad.

Anm. 2. Vad å en titel i staten kan besparas får användas till täckande av brist å annan titel.

Förslag
till
Stat
för garnisonssjukhuset i Boden.

	Kronor.	Summa kronor.
A. Arvoden m. m.		
1 Sjukhusväbel, tillika sysslo- och uppbördsman, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	—	1,500
1 Husmoder, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	800
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		
1 Översköterska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	600
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		
2 Översköterskor, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	1,200
2 tillägg å arvodet å 200 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		
1 Kvinnligt sköterskebiträde, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	350
1 Kvinnligt sköterskebiträde, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	350
1 Kokerska, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	500
1 Köksbiträde, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	370
1 Tvättföreständerska (för utförande av tvätt och lagning) förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	500
1 Maskinist, förutom fri bostad med bränsle och lyse, arvode	—	1,500
1 Eldarbiträde, arvode under 210 dagar å 3 kronor . . . . . samt kost under samma tid.	—	630
1 Gårdskarl *), tillika portvakt, förutom fri bostad med möbler, bränsle och lyse samt kost och tvätt, arvode	—	750
Till sjukhusförvaltningens förfogande för tillkallande av specialister för behandling av på sjukhuset intagna patienter	500	
För beredande av tjänstledighet åt sjuksköterskorna samt till vikariatsersättning jämval under sjukdom åt övrig tjänstepersonal, förslagsvis	450	
8 arvodestillägg å 200 kronor, varav i staten beräknas hälften	800	1,750
Summa arvoden m. m.	—	10,800
Transport		10,800

	Kronor.	Summa kronor.
Transport		10,800
B. Underhåll.		
I. Läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar samt instrumentaltutredning	3,500	
II. Bränsle, lyse och inre renhållning	8,000	
III. Intendenturutrustning		
1. inventarier	1,000:—	
2. kläder och sängkläder	1,000:—	
IV. Yttre renhållning	2,000	500
V. Diverse utgifter	600	14,600
Summa kronor	—	— 25,400 —

*) avsedd även för renhållning, vedhuggning och vedbärning.

- Anm. 1.** För erhållande av arvodestillägg äger husmoder och sköterska tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vare sig i samma befattning eller i befattning såsom sjuksköterska vid annat arméns garnisonssjukhus, med vilken rätt till arvodestillägg efter viss tids tjänstgöring är förenad.
- Anm. 2.** Vad å en titel i staten kan besparas får användas till täckande av brist å annan titel.

Beräkning

av statsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt
hovbeslag m. m. år 1919.

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.
Fast anställt manskap.					
4 110 230 tjänstgöringsdagar à 0,02 krona	—	—	—	—	82 204 60
Värupliktiga (se bil. nr 79).					
11 637 000 tjänstgöringsdagar à 0,02 krona	—	—	—	—	232 740 —
Arméns sjuksköterskekår					
Arméns tandvård	—	—	—	—	34 260 —
För sanatorievård åt personal vid armén .	—	—	—	—	8 500 —
	—	—	—	—	75 000 —
Hästar (se bil. nr 84).					
Vid truppförbanden.					
<i>Infanteriet.</i>					
260 317 tjänstgöringsdagar à 0,033 krona	8 590	46			
<i>Kavalleriet.</i>					
2 300 630 underhållsdagar à 0,033 krona	75 920	79			
<i>Artilleriet.</i>					
1 332 142 underhållsdagar à 0,033 krona	43 960	69			
<i>Ingenjörtrupperna.</i>					
123 546 underhållsdagar à 0,033 krona	4 077	02			
<i>Trängen.</i>					
146 120 underhållsdagar à 0,033 krona	4 821	96	137 370	92	
Vid arméförvaltningens intendentsdepartement.					
7 000 underhållsdagar för lejda hästar à 0,033 krona .	—	—	231	—	
Vid remontdepåerna.					
925 föregående årets ersättningsremonter, från årets början till dess de under sommaren föras till truppförbanden, omkring 244 dagar, 925 × 244 dagar eller i 225 700 underhållsdagar à 0,033 krona . . .	7 448	10			
977 nyinköpta ersättningsremonter från sommaren till årets, slut omkring 200 dagar, 977 × 200 dagar eller i 195 400 underhållsdagar à 0,033 krona	6 448	20	13 896	80	
För Officerare vid generalitetsstaten m. fl.					
32,485 underhållsdagar à 0,033 kronor	—	—	1 072	—	152 570 83
Summa kronor	—	—	—	—	585 274 83

Bil. nr 94.

Stat
för statsanslaget till stipendier för fältläkarkåren.

		K r o n o r.	
1	fältläkarstipendiat, arvode:	900	—
23	D:o "	20 700	—
Summa kronor		21 600	—

Förslag
till
Stat
för Remonteringsstyrelsen.

	Kronor.	Summa kronor.
1 chef, arvode, motsvarande majors avlöning	4 000	—
dagavlöning å 5 kronor i 365 dagar	1 825	—
lönetillägg för två tjänstehästar å 400 kronor samt furageersätt- ning å 1 krona om dagen för varje häst, <i>förslagsvis, högst</i> .	1 530	7 355
1 redogörare, arvode	—	1 500
Skrivbiträde och expenser	—	2 000
Hyra, ved, lyse och städning m. m. av expeditiionslokaler	—	3 000
Summa kronor	—	13 855

Anm. 1. Chefen åtnjuter, förutom ovan upptagna avlöningsförmåner, inkvarterings- och servisbidrag såsom major från statsanslaget till inkvarteringskostnader.

Anm. 2. Därest enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser chefen för remonteringsstyrelsen göres beriden å endast en tjänstehäst, skall i staten upptagen hästgottgörelse utgå endast för denna häst. I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning av dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, skall det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.

Anm. 3. Därest besparing under året uppkommer å det för skrivbiträde och expenser anvisade anslag, må dylik besparing användas följande år för enahanda ändamål.

Bil. nr 96.

Beräkning

av statsanslaget till remontering m. m. år 1919.

	Kronor.	Summa kronor.
Utgifter:		
Remonteringsstyrelsen:		
enligt stat (bil. 95)	13 855	
Inköp av remonter och stamhästar:		
977 ersättningsremonter å 850 kronor	830 450:—	
57 ökningsremonter » 850 »	48 450:—	
30 tjänstehästar å 1,350 kronor	40 500:—	
	919 400	
Transport-, rese- och diverse kostnader:		
977 ersättningsremonter å 50 kronor	48 850:—	
57 ökningsremonter » 50 »	2 850:—	
	51 700	
Depåkostnader:		
977 ersättningsremonter å 130 kronor	127 010	
Å depå störtade remonter:		
20 remonter å 1 515 kronor	30 300	
	1 142 265	
Summa kronor	—	1 142 265
Inkomster:		
Utrangerade stamhästar:		
345 hästar å 138 kronor	47 610	
Ersättning för till tjänstehästar nttagna stamhästar:		
50 under år 1919 uttagna hästar å 1 900 kronor	95 000	142 610
Återstod att av riksdagen beviljas . . . . . kronor	—	999 655

Anm. Vid utgången av år 1919 beräknas finnas följande antal stamhästar:

vid infanteriet	(638 + 35 + 30 =)	703	
» kavalleriet	(6 202 + 30 =)	6 232	
» artilleriet	(3 198 + 17 =)	3 215	
» ingenjörtrupperna	(193 + 10 =)	203	
» trängen		331	
för officerare vid generalitetsstaten m. fl.	(57 + 13 =)	70	10 754

Beräkning

av statsanslaget till lega av hästar för truppförbandens
övningar år 1919.

I. Truppförbandens lejningsanslag:	Beräknad kostnad i kronor per lej- ningsdag.	Lejnings- dagar.	Summa lejnings- dagar.	Kronor.	Summa kronor.
Infanteriet:					
28 infanteriregementen	2	—	¹⁾ 10 080	20 160	—
28 " "	3	50	¹⁾ 14 812	51 842	—
				24 892	72 002
Kavalleriet:					
8 kavalleriregementen	3	50	—	2 800	—
					9 800
Artilleriet:					
För truppförbandens övningar	3	50	²⁾ 147 130	514 955	—
” övningsmarscher, fältartilleriets samt fästnings- och positionsar- tilleriets skjutskola, artilleri- och ingenjörhögskolan m. m.	3	50	4 412	15 442	—
				151 542	530 397
Ingenjörtrupperna:					
Svea ingenjörkår	2	50	14 000	35 000	—
Göta " "	2	—	14 800	29 600	—
Fälttelegrafkåren	2	—	16 526	33 052	—
Bodens ingenjörkår	4	—	3 400	13 600	—
Övningar i Norrland, övningsmarscher m. m.	4	—	3 700	14 800	—
				52 426	126 052
Trängen:					
6 trängkårer	2	50	—	24 000	—
					60 000
II. Intendentsdepartementets lejningsanslag					
	—	—	—	³⁾ 7 000	—
III. Kostnader enligt § 72 av- löningsreglementet för armén, förslagsvis . . .					
	—	—	—	—	10 000
Summa	—	—	—	262 660	808 251

- 1) Infanteriets behov av lejda hästar för dess kulsprutor beräknades under förutsättning av en tillgång av 6 stamhästar enligt 1914 års härordning sålunda:

för ett regemente	3 hästar i 120 dagar	å 2 kr.	= 360 lejningsdagar
	23 " " 23 " " 3:50 "		= 529 "

Säger 889 lejningsdagar

- 2) Artilleriets behov av lejda hästar för dess övningar beräknades år 1919 vara:

A. Enligt de efter genomförd härordning gällande grunder:

66 åkande batterier å fastlandet å 42 hästar i 42 dagar	116 424	
3 ridande fältbatterier å fastlandet å 72 hästar i 42 dagar	9 072	
Gottlands artillerikår å 100 hästar i 42 dagar	4 200	
6 positionsbatterier å fastlandet å 52 hästar i 42 dagar	13 104	
Boden—Karlsborgs artilleriregemente å Karlsborg å 40 hästar i 35 dagar	1 400	
Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden å 40 hästar i 35 dagar	1 400	145 600 lejningsdagar

B. Behov av lejda hästar i ersättning för felande stamhästar:

Positionsartilleriregementet 10 hästar i 90 dagar	900	
Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden å 7 hästar i 90 dagar	630	1 530 lejningsdagar

Summa 147 130 lejningsdagar

- 3) Kostnaderna bestridas av förefintliga reservationer å anslaget.

Sammanställning
av anslagen under riksstatens fjärde huvudtitel
för år 1919.

Lantförvarsdepartementet.

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
A. Departementet.			
1	Departementschefen	17 000	— —
2	Departementet	130 200	— —
3	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i> , högst	5 200	— —
4	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, <i>förslagsanslag</i>	18 247	— —
5	Tryckningskostnader för departementet med dess kommando- expedition, <i>förslagsanslag</i>	7 000	— —
Säger för departementet		177 647	— —
B. Arméförvaltningen.			
1	Arméförvaltningen	322 104	— —
2	Skrivmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvalt- ningen, <i>reservationsanslag</i>	31 900	— —
Säger för arméförvaltningen		354 004	— —
C. Generalitetet, staberna m. m.			
1	Generalitetsstaten	235 520	— —
2	Generalstabens fast anställda personal	345 395	— —
3	Generalstabens övingar, expenser m. m., <i>reservationsanslag</i>	88 175	— —
4	Artilleristaben	21 390	— —
5	Kommandantsstaten	74 500	— —
Säger för generalitetet, staberna m. m.		764 980	— —
D. Undervisningsverken.			
1	Krigshögskolor, <i>reservationsanslag</i>	118 485	— —
2	Ridskolan, <i>reservationsanslag</i>	59 000	— —
3	Vissa engångskostnader för ridskolan, <i>reservationsanslag</i>	—	16 655
4	Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>reservationsanslag</i>	68 100	— —
Transport		245 585	16 655

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
	Transport	245 585	16 655
5	Förstärkning av reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	4 300
6	Anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>reservationsanslag</i>	—	51 800
7	Artilleriskjutskolor, <i>reservationsanslag</i>	35 000	—
8	Krigsskolan, <i>reservationsanslag</i>	139 930	—
9	Förstärkning av reservationsanslaget till krigsskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	59 650
10	Volontärskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>	200 000	—
11	Militärläkares och militärveterinärers undervisning, <i>reservationsanslag</i>	12 970	—
	Säger för undervisningsverken	633 485	132 405
E. Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.			
1	Avlöning och rekrytering m. m., <i>förslagsanslag</i>	18 563 800	—
2	Anställnings- och avskedspremier, <i>förslagsanslag</i>	360 600	—
3	Ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna, <i>förslagsanslag</i>	27 000	—
4	Avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren, <i>förslagsanslag</i>	88 000	—
5	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	—	205
6	Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, <i>förslagsanslag</i> , högst	1 891	—
7	Arméns reservstater, <i>förslagsanslag</i>	366 500	—
8	Arméns personal över stat, <i>förslagsanslag</i>	240 000	—
9	Väg- och vattenbyggnadskåren, <i>förslagsanslag</i>	36 000	—
10	Dagavlöningstillägg åt indelt manskap, <i>förslagsanslag</i>	—	94 300
11	Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, <i>reservationsanslag</i>	134 600	—
12	Länstörmen, <i>reservationsanslag</i>	128 868	—
13	De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., <i>förslagsanslag</i>	7 727 530	—
14	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>	425 000	—
15	Intendenturkåren	759 337	—
16	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	112 000	—
17	Mötesbidrag, <i>förslagsanslag</i>	—	114 615
18	Provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer, <i>förslagsanslag</i>	—	67 600
	Säger för avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden, m. m.	28 971 126	276 720
F. Intendenturen m. m.			
1	Arméns mathållning, <i>förslagsanslag</i>	9 448 338	—
2	Förstärkning av förslagsanslaget till arméns mathållning, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	4 724 200
	Transport	9 448 338	4 724 200

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
	Transport	9 448 338	4 724 200
3	Furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i>	4 583 270	—
4	Förstärkning av förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	2 291 635
5	Arméns munderingsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	5 471 241	—
6	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	2 814 357
7	Arméns diverse intendenturbehov, <i>reservationsanslag</i>	944 834	—
8	Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>reservationsanslag</i>	2 307 725	—
9	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	1 700 000
10	Premiering av lastautomobiler, <i>reservationsanslag</i>	40 000	—
11	Anskaffning av överdrag till filter, <i>reservationsanslag</i>	—	220 000
12	Förhyrande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	100 000
13	Anskaffande av intendenturutrustning åt landstormen, <i>reservationsanslag</i>	—	877 900
Säger för intendenturen m. m.		22 795 408	12 728 092
G. Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.			
1	Inkvarteringskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 088 307	—
2	Inkvarteringsordnande i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	21 450	—
3	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	220 000	—
4	Höjning av dagtraktamentena, <i>förslagsanslag</i>	—	250 000
5	Flyttningshjälp, <i>förslagsanslag</i>	12 000	—
6	Särskilt hyresbidrag åt gifta underofficerare med vederlikar vid armén, <i>förslagsanslag</i>	—	36 000
Säger för inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader		1 341 757	286 000
H. Artilleribehov.			
1	Arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>	3 709 700	—
2	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	2 000 000
3	Anskaffande av gevärshantverkarkistor, <i>reservationsanslag</i>	—	70 000
4	Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel, <i>reservationsanslag</i>	—	2 000 000
5	Merkostnader för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	160 000
Säger för artilleribehov		3 709 700	4 230 000

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor	Kronor.
I. Fortifikationsbehov.			
1	Arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>	2 109 650	—
2	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öningar och materiel, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	711 200
3	Fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen, <i>reservationsanslag</i>	—	2 134 000
4	Fullföljande av arbetena å kasernetablissemang för femton infanteriregementen, <i>reservationsanslag</i>	—	5 000 000
5	Merkostnader för förplägnadsanstalten i Hässleholm, <i>reservationsanslag</i>	—	267 000
6	Anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel, <i>reservationsanslag</i>	—	244 395
7	Komplettering av viss ingenjörmateriel, <i>reservationsanslag</i>	—	156 900
8	Ombyggnad av Karlsborgs vattenledning, <i>reservationsanslag</i>	—	160 000
9	Ökat utrymme för arméns reglementerade fordon, <i>reservationsanslag</i>	—	355 000
10	Elektrisk belysning inom Upplands artilleriregementes kasernetablissemang ävensom inom tyganstalten därstädes, <i>reservationsanslag</i>	—	138 000
11	Anläggning av elektrisk högspänningsledning för militäretablissemangen å Järvafältet, <i>reservationsanslag</i>	—	29 000
12	Nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus, <i>reservationsanslag</i>	—	32 350
13	Avloppsledning för militäretablissemangen å Järvafältet	—	166 050
14	Vissa reparationsarbeten vid krigsskolan, <i>reservationsanslag</i>	—	21 000
15	Nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Göta artilleriregemente	—	350 000
16	Anordnande av torkrum vid vissa kasernetablissemang	—	700 000
Säger för fortifikationsbehov		2 109 650	10 464 895
J. Övningar.			
1	Arméns fält- och fälttjänstövningar, <i>reservationsanslag</i>	600 000	—
2	Vinterövningar, <i>reservationsanslag</i>	325 000	—
3	Frivilliga skytteväsendets befrämjande, <i>reservationsanslag</i>	—	1 626 000
4	Vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen, <i>förslagsanslag</i>	—	277 900
5	Övningar i ställningskrig	—	386 200
Säger för övningar		925 000	2 290 100
K. Sjukvård.			
1	Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, <i>reservationsanslag</i>	175 700	—
2	Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., <i>reservationsanslag</i>	585 275	—
3	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	203 700
4	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, <i>reservationsanslag</i>	—	10 000
Säger för sjukvård		760 975	213 700

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
L. Stipendier.			
1	Resestipendier åt artilleri- och ingenjööfficerare, <i>reservationsanslag</i>	7 000	—
2	Resestipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturkåren, <i>reservationsanslag</i>	15 000	—
3	Stipendier för fältläkarkåren	21 600	—
4	Resestipendier åt militärläkare, <i>reservationsanslag</i>	2 000	—
5	Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, <i>reservationsanslag</i>	28 800	—
Säger för stipendier		74 400	—
M. Remontering och hästlega.			
1	Remontering m. m., <i>reservationsanslag</i>	999 655	—
2	Förstärkning av reservationsanslaget till remontering m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	—	714 950
3	Lega av hästar för truppförbandens övningar, <i>reservationsanslag</i>	808 251	—
4	Förstärkning av reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	700 000
Säger för remontering och hästlega		1 807 906	1 414 950
O. Diverse.			
1	Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, <i>reservationsanslag</i>	18 000	—
2	Soldathemsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	—	10 000
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	650 000	—
4	Civilanställning, <i>förslagsanslag</i>	—	20 000
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>	200 000	—
6	Generalstabens översiktskarta över Sverige, <i>reservationsanslag</i>	—	35 000
7	Löneförbättring åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare	8 000	—
8	Tillfällig löneförbättring för viss personal vid lantförsvaret, <i>förslagsanslag</i>	—	3 850 000
Säger för diverse		876 000	3 915 000
Summa kronor		65 302 038	35 951 862

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1918.

FÖRSTA SAMLINGEN.

FÖRSTA BANDET. III.

**Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
femte och sjätte huvudtitlarna.**

—

Femte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 januari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anmälde de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens femte huvudtitel för år 1919, samt yttrade.

Vid min framställning kommer jag att upptaga anslagen i den ordning, vari de böra förekomma i den blivande riksstaten, därvid jag även angiver de ordinarie anslag, beträffande vilka jag icke har någon förändring att föreslå.

I enlighet med de principer rörande de extra anslagens beteckning, som av 1917 års riksdag antagits, komma de extra anslagen att alltefter förhållandena betecknas såsom »reservationsanslag», »förslagsanslag» eller »förslagsanslag, högst».

Den plan för sjöförsvarets ordnande i avseende å personal och materiel, som framlagts i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag, omfattar femårsperioden 1915—1919. Då sålunda det år, 1919, som nu förevarande statsreglering avser, är det sista året i nämnda period, har jag ansett det vara av intresse att vid de i det följande angivna anslag, som av planen beröras, påvisa de föreslagna anslagsbeloppens förhållande till motsvarande i planen upptagna anslag ävensom att, där så funnits erforderligt eller lämpligt, lämna en närmare redogörelse för de särskilda anslagens ändamål och användning samt för de åtgärder av större betydelse, som för planens fullföljande under perioden i olika hänseenden vidtagits. Av denna redogörelse kommer ock att framgå, i vad mån nämnda plan blivit realiserad.

I angivet syfte har jag låtit inom departementet uppgöra en förteckning, utvisande för femte huvudtitelns såväl ordinarie som extra anslag de år 1914 beräknade anslagsbeloppen samt de för år 1918 beviljade och för år 1919 nu äskade anslagen. Denna förteckning torde få såsom bilaga 1 fogas vid detta protokoll.

Vid en jämförelse mellan å ena sidan 1918 års stat och å andra sidan de av mig nu tillstyrkta anslagsbeloppen måste beaktas, dels att den på grund av rådande förhållanden inträffade prisstegringen förorsakat ökade anslagsbehov och dels att i enlighet med de grunder, som chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden den 31 december 1917 angivit rörande avvecklingen av det hittills tillämpade förskotts-förfarandet, under femte huvudtiteln — liksom under andra huvudtitlar — upptagits en tilläggsstat för år 1918.

De av omförmälda prisstegring, såvitt angår materialier och arbete o. dyl., nu föranledda anslagsbeloppen beräknas, såsom framgår av berörda bilaga, till sammanlagt 5,963,630 kronor, varav å 1919 års stat upptagits 4,351,000 kronor och å tilläggsstat för år 1918 1,612,630 kronor. Bland de anslag å 1919 års stat, som i särskilt hög grad beröras av prisstegringen, må nämnas övningsanslagen, naturaunderhållsanslagen samt anslagen till nybyggnad och underhåll, vilka ansetts böra förstärkas med extra anslag av resp. 1,380,000, 1,224,300 och 1,162,900 kronor. Då av de å 1918 års stat upptagna anslagen ett sammanlagt belopp av 1,379,344 kronor är att hänföra till den då inträdda dyrtiden, utgör den av den fortsatta prisstegringen nu uppkomna ökningen i anslagsbehovet 4,584,286 kronor.

Å tilläggsstaten för år 1918 hava uppförts, förutom omförmälda förstärkningsanslag å tillhoppa 1,612,630 kronor, särskilda anslag, ut-

tryckta i jämna tusental kronor, dels för vissa behov, som förut tillgodosetts genom förskott m. m. med ett sammanlagt belopp av 1,429,000 kronor, dels till bestridande av neutralitetskostnader med 14,350,000 kronor, dels till krigstidstillägg och krigstidshjälp med 6,000,000 kronor och dels till tillfällig löneförbättring för viss personal vid marinen med 1,650,000 kronor.

Om man, för att anslagsbeloppen sins emellan må äga motsvarighet, vid en jämförelse mellan anslagen enligt 1918 års stat och de nu äskade anslagen bortser från nyssnämnda, å tilläggsstaten för år 1918 upptagna anslag, men därvid medräknar vissa å berörda tilläggsstat uppförda anslag till ett sammanlagt belopp av 1,183,775 kronor*) för materielanskaffning och byggnader m. m., som enligt förut gällande praxis skulle hava upptagits å staten för år 1919, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottera beloppen för år 1918, erhåller man följande siffror:

1918 års stat.

Ordinarie anslag	kronor 26,121,486: —
Extra anslag (med undantag av anslagen till bestridande av neutralitetskostnader samt till krigstidstillägg och krigstidshjälp)	» 17,395,816: —
	<u>Summa kronor 43,517,302: —</u>

1919 års stat.

Ordinarie anslag	27,055,060: —
Extra anslag	<u>15,674,240: —</u> kronor 42,729,300: —

1918 års tilläggsstat.

Anslag till materielanskaffning och byggnader m. m.	kronor 1,183,775: —
	<u>Summa kronor 43,913,075: —</u>

Skillnaden mellan dessa båda slutsummor utgör 395,773 kronor, med vilket belopp enligt nu verkställda beräkningar här angivna anslag

*) Av nämnda belopp, 1,183,775 kronor, avses 693,600 för nya behov, för vilkas fyllande anslag endast upptagas å tilläggsstaten, och 490,175 kronor för nya ändamål, för vilkas tillgodoseende anslag upptagas jämväl å 1919 års stat.

å 1919 års stat och 1918 års tilläggsstat överstiger ovan upptagna anslagssumma enligt 1918 års stat. Emellertid är härvid att uppmärksamma, att i förenämnda, under 1918 och 1919 års stater angivna summor jämväl ingå sådana anslagsmedel, som föranletts av prisstegringen. Om dessa anslagsmedel, vilkas belopp förut angivits, icke tagas i beräkning, giver slutresultatet av de verkställda beräkningarna vid handen, att de sammanlagda anslagssummorna enligt 1919 års stat och 1918 års tilläggsstat med 2,575,883 kronor understiger anslagsbeloppet enligt 1918 års stat.

Beträffande den närmare redogörelsen för de i det följande angivna särskilda anslagens ändamål och användning m. m. i de delar, vari denna redogörelse enligt gällande bestämmelser måste anses vara av hemlig natur, har jag låtit inom departementet upprätta en hemlig promemoria, vilken torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

I. **MARINEN.**

A. **Departementet.**

1. Departementschefen, *oförändrat ordinarie anslag* ..... kronor 17,000: —
2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen, *oförändrat ordinarie anslag* ..... kronor 69,900: —

B. Marinförvaltningen och marinstaben.

1. Marinförvaltningen, *oförändrat ordinarie*
anslag ..... kronor 137,000:—

2. Förstärkning av anslaget till marinförvaltningen.

Vikariatsersättning m. m.

I gällande stat för marinförvaltningen finnas uppförda 4 skrivbiträdesbefattningar med avlöning i första lönegraden.

Beträffande behovet av dylika biträden har marinförvaltningen i skrivelse den 1 oktober 1917 angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel för år 1919 anfört följande.

Det arbete, som måste anförtros åt ifrågavarande biträden, vore av den omfattning, att extra arbetskrafter måste anlitas i stor utsträckning. Redan i skrivelse den 24 november 1914 angående regleringen av utgifterna under femte huvudtiteln för år 1916 hade marinförvaltningen framhållit, bland annat, att ett anlitage av extra arbetskrafter i sådan utsträckning, som då vore förhållandet, för utförande av stadigvarande tjänstegöromål inom ämbetsverkets skrivbyrå samt boksluts- och revisionskontor ej borde få fortgå i längden, varför ett antal av ytterligare minst 4 skrivbiträdesbefattningar syntes böra uppföras å ämbetsverkets stat.

I skrivelse den 29 september 1916 anmälde marinförvaltningen ånyo samma behov, men på grund av rådande förhållanden och med hänsyn därtill, att ämbetsverket anmodats i möjligaste mån begränsa sina anslagskrav, ansåg sig marinförvaltningen emellertid icke då böra begära medel till nya ordinarie skrivbiträdesbefattningar.

Behovet av extra biträden inom ämbetsverket hade ingalunda minskats utan tvärtom ökats. Omfånget och arten av de arbeten, som måste anförtros åt extra biträden, kunde väl motivera uppförande å ämbetsverkets stat av ett antal biträdesbefattningar i de särskilda lönegraderna. Då emellertid frågan rörande omorganisation av ämbetsverket vore under utredning av tillkallade sakkunniga, syntes förslag härom

[1.]

Förstärkning
 av anslaget
 till marinför-
 valtningen.
 (Extra anslag.)

[1.] icke nu böra avlätas, utan i avvaktan på de sakkunnigas betänkande extra biträden fortfarande anlitas och avlönas med särskilt anvisade medel.

I staten för marinförvaltningen ingår vidare en anvisning å 25,800 kronor till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m.

I enlighet med framställningar i 1913, 1914, 1915, 1916 och 1917 års statsverkspropositioner, vilka framställningar grundats å förslag av marinförvaltningen, har riksdagen för vart och ett av åren 1914, 1915, 1916, 1917 och 1918 å extra stat anvisat ett belopp av 6,300 kronor till förstärkande av de under nämnda anvisning ingående anslagsmedlen. Sammanlagda anvisningen för detta ändamål utgör således 32,100 kronor.

Enligt vad marinförvaltningen meddelat i sin omförmälda skrivelse den 1 oktober 1917, har nämnda belopp, 32,100 kronor, beräknats enligt följande specifikation:

Ersättning till vikarier för ordinarie tjänstemän	kronor	3,706: —
Arvoden och gratifikationer till amanuenser och övriga extra ordinarie tjänstemän samt ersättning till vikarier för amanuenser	»	15,596: 61
Vikariatsersättning och annan avlöning till extra skrivbiträden samt annan extra renskrivningskostnad	»	6,608: 33
Ersättning till extra vaktmästare	»	3,155: 50
Anlitande av merkantilt konsultenskap	»	3,000: —
	Summa kronor	32,066: 44
	avrundat till	» 32,100: —

Detta belopp hade — yttrar marinförvaltningen vidare — visat sig alltmer otillräckligt och ämbetsverket hade därför under såväl 1915 som 1916 nödgats hos Kungl. Maj:t göra framställning om erforderlig förstärkning av anvisningen. I anledning härav hade Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga brev den 17 december 1915 och den 19 december 1916 för nämnda båda år anvisat 7,000, resp. 9,000 kronor, att bestridas i förra fallet av anslaget till extra utgifter och i senare fallet av omhänderhavande medel.

För år 1916 hade kostnaderna för de olika ändamål, som av förutnämnda medel skulle tillgodoses, ställt sig på följande sätt:

[1.]

	Beräknat belopp av ordinarie anslaget.	Beräknat belopp av extra anslaget.	Av Kungl. Maj:t särskilt anvisade medel.	Summa.	Utgift.
Ersättning till vikarier för ordinarie tjänstemän	3,025 —	681 —	— —	3,706 —	2,921 —
Arvoden och gratifikationer till amanuenser och övriga extra ordinarie tjänstemän samt er- sättning till vikarier för amanuenser	13,150 —	2,446 61	— —	15,596 61	13,619 —
Vikariatsersättning och annan avlöning till extra skrivbiträden samt annan extra renskrivnings- kostnad	5,125 —	1,516 89	— —	6,641 89	10,841 —
Ersättning till extra vaktmästare	1,500 —	1,655 50	— —	3,155 50	4,678 —
Anlitande av merkantilt konsultenskap	3,000 —	— —	— —	3,000 —	— —
Gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän, extra biträden och extra vaktmästare	— —	— —	9,000 —	9,000 —	8,950 —
	25,800 —	6,300 —	9,000 —	41,100 —	41,009 —

Av denna tablå framginge, att utgifterna för posterna dels till vikariatsersättning och annan avlöning till extra skrivbiträden samt annan extra renskrivningskostnad och dels till ersättning till extra vaktmästare stigit utöver vad som härför förut beräknats, den förra posten med omkring 4,200 kronor och den senare med omkring 1,500 kronor, samt att sålunda uppkomna brister täckts genom besparingar å andra poster. Med dylika besparingar torde man emellertid icke kunna räkna med någon grad av säkerhet. Anslaget syntes därför böra regleras, i vad det rörde nämnda två poster, liksom även med hänsyn till det behov av gratifikationsmedel, som fyllts genom särskilda anvisningar.

Den sålunda ifrågasatta ökningen utgjorde följaktligen:

å posten till vikariatsersättning och annan avlöning till extra skrivbiträden samt annan extra ren- skrivningskostnad	kronor	4,200: —
å posten till ersättning till extra vaktmästare	»	1,500: —
samt å posten till gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän, extra biträden och extra vaktmästare	»	9,000: —
	eller tillhopa kronor	14,700: —

Vid marinförvaltningen funnes å ordinarie stat anställd en advokatfiskal, som tillika förrättade advokatfiskalsgöromålen vid flottans station i Stockholm. Såsom avlöningsförmån åt advokatfiskalen utginge ett

[1.] arvode, vilket vore i stat bestämt till 3,000 kronor. Enligt nu gällande bestämmelser ägde advokatfiskalen icke någon rätt till semester.

Under erinran, att marinförvaltningens ordinarie tjänstemän ävensom amanuenser komme i åtnjutande av semester med bibehållande under semesterledigheten av samtliga avlöningsförmåner, hade advokatfiskalen i framställning till ämbetsverket anhållit, att dylik semesterrätt under en månad årligen måtte beredas honom.

Denna begäran hade marinförvaltningen funnit skälig. Enligt nådigt brev den 6 augusti 1915 utginge under advokatfiskalens tjänstledighet eller förordnande å annan tjänst av hans arvode 120 kronor såsom månatlig ersättning åt vikarien. I följd härav borde vid bifall till framställningen om semester åt advokatfiskalen anslagsposten till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m. under ordinarie anslaget till marinförvaltningen ökas med nämnda belopp. Då ämbetsverket emellertid icke ansett sig böra nu föreslå någon annan ändring i detta anslag, ville marinförvaltningen hemställa, att för ändamålet måtte tills vidare få upptagas en ökning av extra anslaget till vikariatsersättning med 120 kronor.

På senare tiden hade det visat sig vara förenat med allt större svårigheter att för kansligöromålen i marinförvaltningen erhålla lämpliga extra ordinarie tjänstemän, samtidigt som göromålen till följd av rådande förhållanden högst väsentligt ökats. För att bereda de ordinarie tjänstemännen å kansliet dels erforderligt biträde vid utförande av deras arbeten och dels välbehörlig semesterledighet måste ämbetsverket söka draga till sig åtminstone två tjänstemän med förmåga att förrätta kansligöromål. Under nuvarande förhållanden syntes detta icke vara möjligt, därest de icke kunde erbjudas en avlöning av åtminstone 2,000 kronor för år eller det belopp, som enligt gällande grunder högst kunde tillerkännas amanuens. För tillfälligt anställande av två amanuenser å ämbetsverkets kansli erfordrades alltså 4,000 kronor, varmed nu ifrågasvarande anslag syntes böra ökas.

På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för år 1919 bevilja till beredande av fyllnad i den å ämbetsverkets stat uppförda anvisningen till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m. ävensom för beredande av semesterledighet åt advokatfiskalen samt anställande av ytterligare två amanuenser i ämbetsverket ett anslag av (6,300 + 14,700 + 120 + 4,000) 25,120 kronor.

I likhet med marinförvaltningen anser jag, att framställning för närvarande icke bör till riksdagen göras om uppförande å ämbetsverkets stat av ytterligare skrivbiträdesbefattningar. Häremot talar icke blott den av marinförvaltningen angivna omständigheten, att frågan om ändringar i ämbetsverkets organisation är föremål för utredning av sakkunniga, utan även det förhållandet, att det behov i förevarande hänseende, som under normala förhållanden må behöva fyllas, svårigen kan för närvarande, då arbetet inom ämbetsverket väsentligt ökats på grund av föreliggande särskilda omständigheter, med erforderlig tillförlitlighet bedömas.

[1.]
Departements-
chefens
yttrande.

Vidare torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 7 december 1917 till förstärkning av den förut omfördolda, i staten för ämbetsverket upptagna anvisningen å 25,800 kronor till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m. för samma år anvisat, utöver av riksdagen på extra stat beviljad fyllnad i anvisningen av 6,300 kronor, ett belopp av högst 15,300 kronor, att av marinförvaltningen förskjutas och framdeles anmälas till ersättande. Därjämte har Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 31 december samma år medgivit, att för anställande av två amanuenser å marinförvaltningens kansli under år 1918 mot ett arvode av högst 2,000 kronor för en var av dem finge användas ett belopp av högst 4,000 kronor. Jämväl detta belopp skulle av marinförvaltningen förskjutas.

Marinförvaltningen har nu gjort framställning om beredande på extra stat för år 1919 av ett anslag av 25,120 kronor såsom fyllnad i berörda anvisning enligt följande beräkning:

Till ersättning till vikarier för ordinarie tjänstemän	kronor	801:— ¹⁾
» arvoden och gratifikationer till amanuenser och övriga extra ordinarie tjänstemän samt ersättning till vikarier för amanuenser	»	6,446:61 ²⁾
» vikariatsersättning och annan avlöning till extra skrivbiträden samt annan extra renskrivningskostnad	»	5,716:89
» ersättning till extra vaktmästare	»	3,155:50
» gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän, extra biträden och extra vaktmästare	»	9,000:—
		<hr/> Summa kronor 25,120:—

¹⁾ Därav vikariatsersättning med 120 kronor under advokatfiskalens semester.

²⁾ Därav två nya amanuensarvoden å vardera 2,000 kronor.

[1.]

Såsom förut nämnts, har den fyllnad i här ifrågavarande anvisning å 25,800 kronor, som under en följd av år av riksdagen anvisats å extra stat med ett belopp av 6,300 kronor, alltsedan år 1915 visat sig otillräcklig; och har Kungl. Maj:t därför måst under åren 1915, 1916 och 1917 anvisa ytterligare medel för de ändamål, som anvisningen avsett att tillgodose. Då marinförvaltningen nu föreslagit, att *hela* det såsom erforderligt beräknade tilläggsbeloppet för år 1919 måtte begäras av riksdagen, synes mig detta tillvägagångssätt stå i överensstämmelse med allmänna budgetsprinciper. I likhet med ämbetsverket anser jag ock, att beloppet i fråga icke bör uppföras å ordinarie, utan upptagas å *extra* stat. I sistnämnda avseende gälla samma skäl, som gjorts gällande mot uppförande å ordinarie stat av ytterligare skrivbiträdesbefattningar, nämligen dels den pågående utredningen rörande frågan om ändringar i marinförvaltningens organisation och dels den omständigheten, att den nuvarande avsevärda ökningen av ämbetsverkets arbetsmängd delvis är beroende av de föreliggande särskilda tidsförhållandena.

Vad därefter beträffar frågan om storleken av det extra anslag, som må anses erforderligt för ifrågavarande ändamål, kan visserligen det av marinförvaltningen föreslagna beloppet, 25,120 kronor, synas vara väl högt beräknat. Jag anser mig emellertid icke kunna ifrågasätta någon nedsättning i detta belopp. Till en början är härvid att uppmärksamma, att den tilläggssumma, som från och med år 1915 funnits i förevarande avseende erforderlig och av Kungl. Maj:t årligen anvisats, varit i ständigt stigande och för år 1917 uppgått till 15,300 kronor. Det är vidare enligt min mening av stor vikt att, i avvaktan på en blivande omorganisation av marinförvaltningen, erforderliga medel för här ifrågavarande ändamål stå till ämbetsverkets förfogande med hänsyn såväl till angelägenheten av att marinförvaltningens omfattande arbete skall kunna på ett fullt tillfredsställande sätt bedrivas som ock till behovet av att under rådande dyrtid kunna i avlöningshänseende bättre än hittills tillgodose de extra tjänstemännens intressen. Sistnämnda synpunkt bör ock tillmätas väsentlig betydelse för tryggande av en nöjaktig rekrytering av marinförvaltningens civila personal. Med avseende särskilt å de av marinförvaltningen upptagna två nya amanuensarvodena å vardera 2,000 kronor har meddelats mig, att i ämbetsverket med dess nio avdelningar för närvarande äro anställda allenast fem amanuenser med fast arvode, av vilka tre uppbära ett årligt arvode av 1,600 kronor och två sådant arvode av 1,200 kronor vardera. En av de två sistnämnda amanuenserna åtnjuter därjämte ett tilläggsarvode av 800 kronor för fullgörande av sekreterargöromål å vissa avdelningar. Anställandet av ytterligare två amanuenser med nyssnämnda årliga arvode av 2,000 kronor synes

mig därför vara av behovet påkallat och har, såsom förut nämnts, av Kungl. Maj:t medgivits för år 1918. Likaså finner jag framställningen om rätt för advokatfiskalen hos ämbetsverket att åtnjuta en månads semester årligen vara befogad och har jag icke heller något att erinra mot, att ersättning till hans vikarie tillsvidare inräknas i här ifrågavarande anslag. Jag torde därjämte få meddela att, enligt vad jag inhämtat, det till vikariatsersättning och annan avlöning till extra skrivbiträden samt aunan extra renskrivningskostnad beräknade beloppet till den vida övervägande delen avser att täcka kostnader för renskrivning, som de å ordinarie stat anställda skrivbiträdena icke medhinna, samt att under nuvarande förhållanden extra arbetskrafter måste inom ämbetsverket i mycket stor utsträckning anlitas för fullgörande av renskrivningsgöromål.

I fråga om de anslagsmedel, som för år 1918 finnas tillgängliga för vikariatsersättning m. m., är i det föregående omförmält, att riksdagen för nämnda år beviljat enahanda fyllnad, 6,300 kronor, i den å staten för marinförvaltningen för detta ändamål upptagna anvisningen å 25,800 kronor. Det lär med visshet kunna förutses, att jämväl för år 1918 ytterligare icke oväsentligt tillskott till sagda anvisning kommer att påfordras. Detta tillskott torde få av Kungl. Maj:t anvisas av anslaget till extra utgifter eller femte huvudtitelns allmänna besparingar, sedan storleken av det i sådant avseende behöfliga beloppet blivit uttrönt.

Förstärkning av arbetskrafterna å revisions- och bokslutskontoren.

Efter förslag av Kungl. Maj:t har 1913 års riksdag på extra stat för år 1914 beviljat ett anslag av 9,400 kronor till förstärkning av arbetskrafterna å revisions- och bokslutskontoren i marinförvaltningen.

Detta belopp var beräknat för anställande:

å revisionskontoret:

av en extra revisor för en kostnad av.....	kronor 3,000: —
» biträden vid granskning av förrådsredogörelserna för en kostnad av	» 1,600: —

å bokslutskontoret:

» en extra revisor och bokhållare för en kostnad av	» 3,000: —
» i övrigt erforderligt arbetsbiträde	» 1,800: —

Summa kronor 9,400: —

[1.]

[1.] I enlighet med begäran av marinförvaltningen och därå grundade förslag i 1914, 1915, 1916 och 1917 års statsverkspropositioner har riksdagen jämväl för vart och ett av åren 1915, 1916, 1917 och 1918 å extra stat beviljat för samma ändamål enahanda belopp, 9,400 kronor, och därjämte till vikariatsersättning under semester för ifrågavarande extra revisorer 250 kronor, eller således tillhopa 9,650 kronor. Härav belöper å revisionskontoret 4,725 kronor och å bokslutskontoret 4,925 kronor.

I förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 har marinförvaltningen meddelat, att revisionskontoret och bokslutskontoret i särskilda till ämbetsverket ingivna promemorior anhållit om anställande av ytterligare personal å kontoren m. m. Marinförvaltningen har därjämte erinrat, hurusom ämbetsverket redan i skrivelse den 29 september 1916 anmält att, sedan ämbetsverket år 1908 erhållit sin nuvarande organisation, revisionsmaterialet, som år 1909 utgjort 188 band, upptagande en hyllängd av 20.86 meter, år 1914 ökats till 465 band, motsvarande en hyllängd av 39.41 meter; och hade marinförvaltningen i berörda skrivelse den 29 september 1916 i samband därmed framhållit, att det ökade arbetet delvis hade sin orsak däri, att åtskilliga räkenskaper nytillkommit samt att numera samtliga förrädsredogörelser underginge granskning i marinförvaltningens revisionskontor, vilken granskning, enligt vad som framginge av nådiga brevet den 29 oktober 1909, föresistnämnda tidpunkt ej ålegat kontoret. En ökning av arbetskrafterna inom ämbetsverkets revisionskontor syntes därför enligt marinförvaltningens mening vara av behovet påkallad, för att revisionen skulle fylla sitt ändamål; men hade marinförvaltningen ansett sig ej böra under då rådaande förhållanden inkomma med någon framställning om äskande hos 1917 års riksdag av erforderliga medel härför eller ökning i det för marinförvaltningen i stat anvisade anslaget.

Marinförvaltningen har i förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 i förevarande avseende vidare anfört följande.

Räkenskapernas omfattning hade för år 1915 ytterligare ökats, så att de för nämnda år utgjorde ej mindre än 547 band, motsvarande en hyllängd av 53,58 meter.

Den stora ökningen av räkenskapsmaterialet under år 1915 (och även delvis under år 1914) berodde i viss grad på den vidtagna mobiliseringen och andra därmed sammanhängande förhållanden.

Det förslag, som av tillkallade sakkunniga för förenkling av marinnens redovisningsväsende avgivits i fråga om vissa anordningar i redo-

visningsväsendet vid flottans stationer, torde, enligt vad som under hand inhämtats, vara av Kungl. Maj:t fastställt. Innan kännedom vunnits, i vad mån tillämpningen av detta förslag kunde komma att öka eller minska revisionens arbetsbörda, torde några definitiva åtgärder för ordnande av frågan rörande revisionspersonalens ökning ej böra vidtagas. Härtill komme, dels att nämnda sakkunniga i av dem avgivet betänkande och förslag i fråga om ordnandet av den maritima revisionen föreslagit, att marinens och kammarrättens revisioner skulle sammanslås och uppgå i ett riksrevisionsverk, dels ock att utredning av härför särskilt tillkallade sakkunniga påginge rörande ämbetsverkets omorganisation. Intill dess nämnda sakkunnigas utredningar och förslag blivit prövade, syntes endast mera provisoriska åtgärder böra vidtagas för att möta de mest trängande kraven på förstärkning av arbetskrafterna å revisionskontoret.

I detta sammanhang syntes böra erinras, att Kungl. Maj:t medgivit, att till avlöning åt en extra föredragande i anmärkningsmål (med särskild ersättning av 100 kronor i månaden) samt till ersättning åt extra personal inom ämbetsverket för extra revision finge användas dels enligt nådigt brev den 5 maj 1916 5,000 kronor, dels ock enligt nådigt brev den 15 december samma år 5,500 kronor. På grund av sålunda meddelade bemyndiganden, som, vad bemälde extra föredragande anginge, avsåge tiden juni 1916—december 1917, hade en extra föredragande i anmärkningsmål varit förordnad alltsedan ingången av juni månad 1916.

Den ökning, som inträtt och ytterligare vore att vänta i räkenskapsmaterialets omfång, nödvändiggjorde utan tvivel ett tillfälligt förstärkande av arbetskrafterna å revisionen jämväl för år 1919. Den extra föredragande i anmärkningsmål, som hittills fungerat på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande, torde bliva fortfarande behöflig under nämnda år, och för ändamålet torde fortfarande erfordras 1,200 kronor. Vid överbägande av frågan om det belopp, som för år 1919 kunde erfordras för den tillfälliga ökningen av arbetskrafterna å revisionen i övrigt, hade marinförvaltningen ansett sig böra inskränka sig till att härför begära 10,000 kronor.

Vad beträffade frågan om extra arbetskraft å bokslutskontoret syntes härför särskilda åtgärder icke böra påkallas, förrän kännedom vunnits om den inverkan på kontorets göromål, som kunde föranledas av det förslag till förenkling i bokföringen, statsbokföringskommittén framlagt.

- [1.] På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för år 1919 bevilja till anställande av två extra revisorer i marinförvaltningen samt till en extra föredragande i anmärkningsmål ävensom till förstärkning jämväl i övrigt av arbetskrafterna å revisions- och bokslutskontoren därstädes ett anslag av (9,650 + 1,200 + 10,000) 20,850 kronor, därav högst 250 kronor borde få tagas i anspråk till vikariatsersättning under semester för extra revisorerna.

Departements-
chefens
yttrande.

Beträffande till en början behovet av förstärkning av arbetskrafterna å marinförvaltningens *revisionskontor* har ämbetsverket erinrat, att Kungl. Maj:t, utöver av riksdagen för åren 1916 och 1917 beviljat extra anslag till förstärkning av arbetskrafterna å detta kontor, genom nådiga brev den 5 maj och den 15 december 1916 för ändamålet anvisat ytterligare medel. Det enligt förstnämnda nådiga brev anvisade beloppet å 5,000 kronor var avsett att användas dels till avlöning under ett år åt en extra föredragande i anmärkningsmål inom marinförvaltningen, vilken föredragande skulle åtnjuta ett särskilt arvode av 100 kronor för månad, och dels åt extra personal inom ämbetsverket för revisionsarbete. Bemålde extra föredragande anställdes från och med juni månad år 1916. För fortsatt anställning av en extra föredragande under tiden juni—december 1917 ävensom till ersättning åt extra personal för revisionsarbete efter ingången av år 1917 anvisades därefter genom nådiga brevet den 15 december 1916 ett belopp av 5,500 kronor. Båda nu nämnda belopp, tillhopa 10,500 kronor, skulle av marinförvaltningen förskjutas och framdeles anmälas till ersättande.

Sedermera har Kungl. Maj:t, efter framställningar av marinförvaltningen, enligt särskilda nådiga brev dels den 2 november 1917 medgivit, att till ersättning åt extra personal för revisionsarbete under år 1917 finge, utöver förut anvisade medel, utgå ytterligare ett belopp av högst 2,500 kronor, dels ock den 31 december samma år anvisat ett sammanlagt belopp av 11,200 kronor till avlöning under år 1918 av en extra föredragande i anmärkningsmål hos marinförvaltningen mot ett arvode av 100 kronor för månad samt till förstärkande i övrigt av arbetskrafterna å ämbetsverkets revisionskontor under samma år. Jämväl dessa båda belopp, tillhopa 13,700 kronor, skulle förskjutas av marinförvaltningen.

Marinförvaltningen har nu, liksom beträffande frågan om anvisande av fyllnad i anslaget till vikariatsersättning m. m., ansett, att det belopp, som för år 1919 beräknas bliva erforderligt till förstärkning av

[1.]

arbetskrafterna å revisionskontoret, bör i sin helhet begäras av riksdagen. Denna uppfattning anser jag mig så mycket hellre böra biträda, som det angivna förfaringssättet, såsom av mig framhållits vid behandlingen av nyssnämnda fråga, måste ur budgetssynpunkt anses riktigt. Likaså är jag ense med marinförvaltningen därom, att beloppet i fråga nu bör äskas på extra stat. Genom nådigt brev den 7 september 1917 har Kungl. Maj:t utfärdat nya föreskrifter för redovisningsväsendet vid flottans stationer och inom kustfästningarna, vilka föreskrifter trätt i tillämpning den 1 januari innevarande år. Innan någon tids erfarenhet vunnits rörande den inverkan, som det nya redovisningssystemet kan komma att utöva på det därmed sammanhängande arbetet inom marinförvaltningen, läser ej det stadigvarande behovet av arbetskrafter därstädes i förevarande avseende kunna på ett tillförlitligt sätt bedömas. På sätt marinförvaltningen påpekat, är den slutliga prövningen av behovet av arbetskrafter å revisionskontoret dessutom beroende av två andra spörsmål, nämligen frågorna rörande omläggning av marinens revision och beträffande ändringar i marinförvaltningens organisation. I förstnämnda ämne föreligger ett av sakkunniga utarbetat förslag, över vilket utlåtanden infordrats av vederbörande myndigheter. Sådana utlåtanden hava ännu icke inkommit från samtliga dessa myndigheter. Frågan om marinförvaltningens omorganisation är, såsom förut nämnts, ännu föremål för utredning. Slutligen är ock att uppmärksamma, att den nu inträdda starka ökningen av revisionsarbetet i marinförvaltningen i viss mån härrör från den anbefallda mobiliseringen av flottan.

Det belopp, som må anses erforderligt till förstärkning av arbetskrafterna å revisionskontoret för år 1919, har av marinförvaltningen beräknats till 11,200 kronor utöver det av riksdagen sedan år 1915 för ändamålet avsedda anslaget, 4,725 kronor. I nämnda belopp, 11,200 kronor, ingår arvode åt en extra föredragande i anmärkningsmål med 1,200 kronor. En sådan extra föredragande, vilken, såsom tidigare nämnts, varit i marinförvaltningen anställd alltsedan juni månad år 1916, läser alltjämt vara behöflig för att med förste revisorn i ämbetsverket dela föredragningen av dessa mål. Vad beträffar det återstående beloppet, 10,000 kronor, har jag inhämtat, att detta belopp är avsett att användas i form av timpenning för revisionsarbete, utfört såsom övertidsarbete eller av särskilt anlita personal. Då, såsom marinförvaltningen framhållit, räkenskapsmaterialet under tidsperioden 1910—1914 (således till huvudsaklig del före den anbefallda mobiliseringen av flottan) successivt ökats med omkring 55 band årligen, synes man

[1.] vara berättigad till det antagandet, att räkenskapsmaterialet — även fränsett de särskilda förhållanden, som mobiliseringen med avseende å detta material framkallat — fortfarande kommer att ökas åtminstone till den tidpunkt, då de vid 1914 års senare riksdag beslutade fartygsnybyggnaderna blivit slutförda. Jag anser mig vid sådant förhållande icke kunna föreslå någon nedsättning i det av marinförvaltningen begärda beloppet, 10,000 kronor, helst som enahanda belopp måst för motsvarande ändamål av Kungl. Maj:t anvisas redan för år 1918.

I fråga om den erforderliga förstärkningen av arbetskrafterna å *bokslutskontoret* har marinförvaltningen hänvisat till det förslag till förökning av bokföringen inom ämbetsverket, som framlagts av statsbokföringskommittén, samt hemställt, att enahanda belopp, 4,925 kronor, som av riksdagen för vart och ett av åren 1915, 1916, 1917 och 1918 upptagits på extra stat för detta ändamål, måtte i enahanda ordning äskas jämväl för år 1919. Häremot har jag icke något att anmärka och vill endast erinra, att Kungl. Maj:t i nyssnämnda ämne den 16 november 1917 utfärdat nådig kungörelse, vilken trätt i kraft den 1 januari innevarande år. Först då nödig erfarenhet vunnits om det inflytande på arbetet inom bokslutskontoret, som härav må komma att utövas, lärer tidpunkten vara inne att på ett slutgiltigt sätt ordna förevarande anslagsfråga.

På grund av vad jag sålunda under denna punkt anfört får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att på extra stat för år 1919 bevilja

dels till beredande av fyllnad i den i marinförvaltningens stat uppförda anvisningen till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m. ett förslagsanslag, högst 25,120 kronor;

dels ock till anställande av två extra revisorer och en extra föredragande i anmärkningsmål i marinförvaltningen samt till förstärkning jämväl i övrigt av arbetskrafterna å revisions- och bokslutskontoren därstädes ett förslagsanslag, högst 20,850 kronor, därav högst 250 kronor må tagas i anspråk till vikariatsersättning under semester för extra revisorerna.

3. Marinstaben.

Skrivbiträdesbefattningar.

I en med skrivelse den 31 oktober 1916 till marinförvaltningen överlämnad promemoria föreslog chefen för marinstaben, att marinstabens behov av konstanta och med tjänstgöringen väl förtrogna skrivbiträden måtte varda tillgodosett, samt anförde därvid följande.

[2.]

Marinstaben.
(Ordinarie
anslag.)

Sedan den 1 oktober 1906 hade till marinstabschefens förfogande såsom skrivbiträden på grund av bestämmelserna i nådiga breven den 10 oktober 1884 och den 20 april 1900 samt generalorder den 2 maj 1906 varit ställda 4 underofficerare eller underofficerskorpraler med undantag för de tider, då dessa varit sjökommenderade. Dessutom hade i regel ett mindre antal värnpliktiga skrivbiträden varit kommenderade till tjänstgöring i staben.

På grund av det under de senare åren alltmer ökade arbetet inom marinstaben hade behovet av skrivhjälp icke kunnat nöjaktigt tillgodoses enbart med underofficerare. Anledningen härtill vore i första hand att söka i de ofta påkommande ombytena av dylika skrivbiträden, varigenom alltid en viss tid åtginge för att sätta den nytillkommande in i sina åligganden, men även i den bristande kunskap i maskinskrivning och vana vid renskrivning o. dyl., som ofta förefunnits hos till staben kommenderade skrivbiträden av flottans personal. För arbetenas utförande hade därför i allt mer stegrad utsträckning måst anlitas hjälp från skrivmaskinsbyråer. Detta provisoriska förfaringssätt hade medfört höga kostnader och försvårade givetvis strävandet att undanhålla obehöriga kännedom om viktiga militära åtgärder. Dessa olägenheter, vilka visat sig synnerligen hindrande för arbetets snabba gång, syntes stabschefen icke böra få kvarstå. Den enda tillfredsställande lösningen torde vara anställandet av fasta biträden, och lämpade sig härför företrädesvis kvinnliga sådana såväl på grund av deras större förutsättningar för maskinskrivning som deras något lägre löneanspråk. En utredning hade givit vid handen, att det under normala förhållanden bestående minimibehovet av dylika biträden vore två, varav det ena jämväl avsåges att biträda vid statistikföring och upprättande av tabellverk å marinstabens organisationsavdelning. I brist på arbetskrafter inom marinstaben hade nämligen en del sådana arbeten fått stå tillbaka för andra viktiga göromål, vilket givetvis vållat olägenheter.

[2.] De förmåner och skyldigheter, som skulle tillkomma ifrågavarande skrivbiträden, torde böra vara desamma, som gällde för skrivbiträden hos marinförvaltningen. Avlöningen till skrivbiträdena borde alltså bestämmas till 1,200 kronor jämte två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, efter 5 och 10 års tjänstgöring.

I detta sammanhang ville chefen för marinstaben framhålla, att såväl vid beräkning av det personalbehov av underofficerare, som låg till grund för propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag angående sjöförsvarets ordnande, som vid de beräkningar av samma behov, vilka utförts inom marinstaben på grund av nådiga breven den 17 september 1914 och den 21 juni 1916, förutsatts, att i vissa fall underofficerare skulle ersättas av civila skrivbiträden.

Chefens för marinstaben ovannämnda framställning, som av marinförvaltningen överlämnades med skrivelse den 8 november 1916, föranledde icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Nu har chefen för marinstaben i en till marinförvaltningen den 14 augusti 1917 avgiven promemoria, som av ämbetsverket överlämnats med skrivelse den 22 oktober 1917 angående beräkningen av utgifterna å vissa femte huvudtitelns anslag för år 1919, förnyat sin framställning om uppförande av två skrivbiträdesbefattningar å marinstabens stat samt därvid anfört huvudsakligen följande.

De skäl, som i förenämnda, med skrivelse den 31 oktober 1916 överlämnade promemoria angivits för anställande av ifrågavarande skrivbiträden, hade under år 1917 ytterligare bekräftats och vore allt fortfarande för handen. För att emellertid söka på annat sätt anskaffa för marinstaben erforderliga skrivbiträden hade under nämnda år gjorts framställning till stationsmyndigheterna vid flottans station i Stockholm att ställa två i maskinskrivning fullt kunniga skrivbiträden (stam eller värnpliktiga) till chefens för marinstaben förfogande ävensom att dessa måtte få bibehållas vid nu nämnd tjänstgöring minst nio månader. En dylik minimitid för tjänstgöringen syntes chefen för marinstaben alldeles nödvändig, då det toge ganska avsevärd tid i anspråk, innan en maskinskrivare hunne sätta sig in i alla de olika detaljer i konceptskrift och utskrift, som måste fordras av honom, för att arbetena inom marinstaben icke skulle bliva fördröjda. Sagda myndigheter hade emellertid meddelat, att sådan personal icke finnes disponibel för ifrågavarande ändamål. I betraktande av det behov av kompetenta skrivbiträden, som förefunnes på stationerna, vore det ej heller för framtiden

stor utsikt för marinstaben att få sitt behov av dylik skrivhjälp tillgodosett. De skäl, som år 1916 av stabschefen anförts för anställande av kvinnliga skrivbiträden, kvarstode därför alltjämt.

[2.]

Såsom jag vid behandlingen av frågan om uppförande å marinförvaltningens stat av nya skrivbiträdesbefattningar haft tillfälle anföra, anser jag, att även beträffande marinstaben det behov av ordinarie arbetskrafter för utförande av renskrivning och därmed sammanhängande göromål, som under normala förhållanden må komma att förefinnas, svårigen kan under nu rådande extraordinära omständigheter med tillräcklig grad av tillförlitlighet bedömas. Med hänsyn härtill finner jag mig icke för närvarande böra förorda ifrågavarande framställning. Jag förbiser härvid emellertid icke de av marinstabschefen framhållna olägenheterna med hänsyn till skrivgöromålens behöriga skötande, som vållas av bristen å härför lämpliga arbetskrafter inom staben. Det synes mig dock, som om nämnda olägenheter skulle kunna väsentligt förminska därigenom att, då erforderlig för dylika göromål lämplig personal icke kan disponeras från flottan, i mån av behov anlitas extra arbetskrafter; och har Kungl. Maj:t, på min tillstyrkan, enligt nådigt brev den 14 december 1917 förklarat, att under år 1918 uppkommande kostnader för tillgodoseende av marinstabens behov av skrivhjälp skola utgå av anslaget till skrivmaterialier och expenser m. m.

Anslaget till marinstaben torde i enlighet härmed böra i riksstaten för år 1919 upptagas såsom *oförändrat ordinarie anslag* med kronor 7,000: —.

Departements-
chefens ytt-
rande.

C. Undervisningsverken.

1. **Sjökrigshögskolan, oförändrat ordinarie reservationsanslag** ..... kronor 27,225: —
2. **Sjökrigsskolan, oförändrat ordinarie reservationsanslag** ..... kronor 48,069: —

3. Skeppsgosseskolan.

Sedan Kungl. Maj:t den 18 oktober 1912 bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst tre bland officerare vid flottan utsedda sakkunniga för att inom nämnda departement biträda med utred-

[3.]

Skeppsgosse-
skolan.
(Ordinarie
anslag.)

- [3.] ning av vissa frågor rörande skeppsgossekårerna, hava sakkunniga den 6 november samma år för ändamålet tillkallats. Sedermera har Kungl. Maj:t den 24 augusti 1917 ytterligare tillkallat en i pedagogiskt avseende sakkunnig person. De sålunda utsedda sakkunniga hava numera slutfört sitt arbete och i ett den 10 december 1917 avgivet betänkande framlagt förslag, bland annat, till omorganisation av skeppsgosseskolan. Detta förslag avser, att skeppsgosseskolor för framtiden skola anordnas enligt mönstret av de högre folkskolorna i riket. Då, enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet meddelat mig, bemålde departementschef har för avsikt att, så snart det inom sagda departement nu pågående arbetet angående omorganisation av sistnämnda skolform inom den närmaste tiden hunnit avslutas, föreslå Kungl. Maj:t att för innevarande års riksdag framlägga förslag till ny lönereglering för lärarna vid dessa skolor, finner jag ändamålsenligt, att jämväl beträffande skeppsgosseskolan förslag till av den påtänkta omorganisationen föranledda nya stater förelägges innevarande års riksdag. Jag ärnar därför, så snart inom sjöförvarsdepartementet nu pågående arbete beträffande skeppsgosseskolans omorganisation hunnit slutföras, hos Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet. Enligt nämnda stater skulle det ordinarie anslaget till skeppsgosseskolan, nu 29,720 kronor, höjas med 35,280 kronor till 65,000 kronor.

Jag hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition angående beviljande av anslag till skeppsgosseskolor, Kungl. Maj:t må komma att till riksdagen avlåta, i det till skeppsgosseskolan uppförda ordinarie anslaget, nu 29,720 kronor, måtte beräknas en förhöjning av 35,280 kronor och detta anslag i dess helhet sålunda beräknas till 65,000 kronor.

4. **Marinintendentskolan, oförändrat ordinarie reservationsanslag**..... kronor 9,100:—

D. **Flottan.****Avlöning, ersättningar m. m.**1. **Avlöning för flottans kårer och stater.**

Enligt de beräkningar, som av vederbörande utskott vid 1914 års senare riksdag verkstälts, skulle personalbehovet för officerskåren med hänsyn till den av riksdagen för åren 1915—1919 beslutade nybyggnad av fartygsmateriel komma att ställa sig på sätt framgår av följande tabell:

[4.]
Avlöning för
flottans kårer
och stater.
(Ordinarie
anslag.)
Officerskåren.

Personal.	1914 års stat.	1919 års av utskottet beräknade stat.	Ökning för åren 1915—1919.
Flaggmän	4	5	+ 1
Kommendörer	8	9	+ 1
Kommendörkapten av 1:a graden	17	21	+ 4
" " 2:a "	18	22	+ 4
Kaptener av 1:a klassen	65	88	+ 23
" " 2:a "	31	44	+ 13
Löjtnanter	101	110	+ 9
Underlöjtnanter	50	55	+ 5
Fänrikar.....			
Summa	294	354	+ 60

I samband med personalberäkningarna förklarade sig 1914 års senare riksdag därjämte förutsätta, att den erforderliga personalökningen vid flottan skulle under perioden 1915—1919 komma att genomföras så, att flottans bemanning bleve fullt tillfredsställande.

En jämn fördelning av den utav riksdagen godkända personalökningen på de mellanliggande åren skulle giva följande resultat:

[4.]

Personal.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.
Flaggmän	4	4	4	4	5
Kommendörer.	8	8	9	9	9
Kommendörkapten av 1:a graden	19	20	20	21	21
" " 2:a "	19	20	21	22	22
Kaptener av 1:a klassen.....	68	73	78	83	88
" " 2:a "	33	36	39	41	44
Löjtnanter.....	104	105	106	108	110
Underlöjtnanter	51	52	53	51	55
Fänrikar					
Summa	306	318	330	342	354

Ökningen med 60 officerare för femårsperioden i fråga giver för varje år en ökning av i medeltal 12 officerare, vilken ökning för åren 1915 och 1916 också av riksdagen blivit godkänd. För år 1917 beviljades däremot endast en ökning av 6 officerare. I 1917 års stat upptogs följaktligen 324 officerare.

Med anledning av riksdagens uttalande i skrivelsen (nr 5) den 14 juni 1916 rörande angelägenheten därav, att till 1917 års riksdag beräkning framlades rörande personalbehovet för bemanning av den fartygsmateriel, som enligt plan skulle förefinnas år 1919, jämte tillhörande övergångsplan för år 1918, uppdrog Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 21 juni 1916 åt marinförvaltningen, chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss att uppgöra sådan beräkning. Dylig beräkning har av bemälda myndigheter verkställts och till Kungl. Maj:t överlämnats med hemlig skrivelse den 8 november 1916. Därvid hava samma grunder tillämpats, som använts vid de beräkningar, vilka lågo till grund för propositionen ur 60 till 1914 års senare riksdag angående sjöförsvarets ordnande med däri av vederbörande utskott vidtagna jämkningar.

Vid uppgörandet av det förslag till personalstater för år 1918, som av chefen för marinstaben avgivits i en med skrivelse till marinförvaltningen den 31 oktober 1916 överlämnad promemoria, har ovan nämnda beräkning tjänat till ledning; och är förslaget grundat på detaljberäkningar, som verkställts i samband med uppgörandet av en orga-

nisationsplan för flottan, omfattande perioden till och med år 1919, som utarbetats inom marinstaben med anledning av föreskrift i nådigt brev den 17 september 1914.

[4.]

Jämlikt nämnda förslag uppgick personalbehovet, vad beträffar officerskåren, för år 1918 till 361 och för år 1919 till 370 beställningar. Under återstoden av femårsperioden skulle alltså enligt förslaget erfordras en ökning av sammanlagt 46 officerare eller 16 officerare utöver det antal, som beräknades år 1914. Ökningen förutsattes genomförd med 23 beställningar för vardera av åren 1918 och 1919. Marinförvaltningen följde marinstabschefens förslag i sin skrivelse den 8 november 1916 angående beräkningen av personalbehovet för år 1918.

Vid 1917 års riksdag beviljades en ökning av 18 officersbeställningar för år 1918.

Då, såsom förut nämnts, för år 1917 endast 6 beställningar uppförts å officerskårens stat i stället för det antal av 12 beställningar, som år 1914 förutsatts skola tillkomma under vart och ett av åren 1915—1919, utjämnades härigenom antalet för åren 1915, 1916, 1917 och 1918 nyuppförda beställningar så, att detta i enlighet med 1914 års plan i genomsnitt omfattade 12 för varje av nu nämnda år. Det av marinstabschefen framställda förslaget om ytterligare ökning för år 1918 av antalet officersbeställningar föranledde däremot icke till någon åtgärd. Detta sammanhängde, bland annat, därmed, att i förutnämnda organisationsplan för flottan föreslagna förändringar i fråga om fartygsmaterielens användning endast i viss mindre del underställdes prövning av 1917 års riksdag.

Den vid 1917 års riksdag för år 1918 beslutade fördelningen av beställningarna å de olika graderna skilde sig så till vida från 1914 års plan, att 1918 års stat upptog 1 kommandörkapten av 1:a graden mer, men i stället 1 kapten av 1:a klassen mindre än vad i planen angivits.

I en med skrivelse till marinförvaltningen den 14 augusti 1917 överlämnad promemoria angående beräklandet av de militära personalstaterna för år 1919 har nu chefen för marinstaben i huvudsak anfört följande.

Det behov av officerare, underofficerare och manskap, som av marinstabschefen i berörda skrivelse den 31 oktober 1916 uppgivits för år 1919, omfattade vissa ökningar av det behov, som för samma tid beräknades av 1914 års senare riksdag. Till grund för denna stabs-

[4.] chefens beräkning hade, såsom förut antytts, bland annat, lagts vissa i berörda, under utarbetning då varande organisationsplan för flottan upptagna förslag och förutsättningar, vilka antoges komma att underställas riksdagens prövning. Då detta emellertid ännu endast delvis skett, ansåge marinestabschefen ej skäl nu föreligga att för år 1919 föreslå annan ändring i de av 1914 års senare riksdag beräknade staterna än som betingades dels av sådan materiel utöver den år 1914 beviljade, om vars byggande beslut sedermera blivit fattade, och dels av beslutade ändringar i fartygens användning. En beräkning av nu nämnda ändring i personalbehovet hade chefen för marininstaben överlämnat med hemlig skrivelse den 14 augusti 1917.

Beträffande officerskåren ansåge chefen för marininstaben, att den jämkning, som vidtagits i det av 1914 års senare riksdag beräknade behovet, varigenom antalet kommendörkaptener av 1:a graden ökats med 1 och antalet kaptener av 1:a klassen minskats med 1, fortfarande borde bibehållas.

Av nedanstående tabell framginge dels den av riksdagen för år 1918 beviljade staten för flottans officerskår, dels ock huru denna skulle komma att ställa sig år 1919 i enlighet med den plan, som av 1914 års senare riksdag i princip godkänts under förutsättning, att nyssnämnda jämkning i antalet kommendörkaptener av 1:a graden och kaptener av 1:a klassen bibehölles:

Personal.	1918.	1919.
Flaggmän	4	5
Kommendörer	9	9
Kommendörkaptener av 1:a graden	22	22
» » 2:a »	22	22
Kaptener av 1:a klassen	82	87
» » 2:a »	41	44
Löjtnanter	108	110
Underlöjtnanter eller fänrikar	54	55
Summa	342	354

Av tabellen framginge alltså, att för år 1919 borde upptagas en ökning i 1918 års stat med:

Flaggman	1
Kaptener av 1:a klassen	5
» » 2:a »	3
Löjtnanter	2
Underlöjtnant eller fänrik	1

[4.]

 Summa 12 officersbeställningar.

På grund av vad förut anförts borde dessutom 1919 års stat för flottans officerskår, jämlikt marinstatschefens ovan återopade hemliga skrivelse den 14 augusti 1917, ökas i förhållande till sagda stat för år 1918 med 4 beställningar, betingade dels av sådan materiel utöver den år 1914 beviljade, om vars byggande beslut sedermera blivit fattade, och dels av beslutade ändringar i fartygens användning.

Dessa 4 beställningar borde fördelas sålunda:

Kapten av 1:a klassen	1
» » 2:a »	1
Löjtnant	1
Underlöjtnant eller fänrik	1

 Summa 4.

Därest nu nämnd ökning godkändes, skulle 1919 års stat för flottans officerskår komma att upptaga följande antal beställningar:

Flaggmän	5
Kommendörer	9
Kommendörkaptener av 1:a graden	22
» » 2:a »	22
Kaptener av 1:a klassen	88
» » 2:a »	45
Löjtnanter	111
Underlöjtnanter eller fänrikar	56

 Summa 358.

Verkställd undersökning gäve vid handen, att möjlighet att besätta de föreslagna nya beställningarna förefunnes. Till besättande av samtliga högre grader från och med löjtnants grad funnes för befordran kompetent personal inom resp. lägre grader. Vad beträffade möjligheten att fylla den lägsta officersgraden, vore denna beroende på antalet för

- [4.] varje år utexaminerade sjökadetter. Detta antal beräknades för åren 1917, 1918 och 1919 uppgå till högst resp. 11, 23 och 25 eller sammanlagt 59, vilket antal i det närmaste vore tillräckligt ej blott för fyllandet av de vakanser inom underlöjtnants-(fänriks-)graden, som nu förefunnes (4) eller komme att uppstå genom den av 1917 års riksdag beviljade och den nu föreslagna ökningen av officerskåren (resp. 18 och 16), utan även för fyllandet av de vakanser, som under åren 1917, 1918 och 1919 komme att uppstå på grund av avgång ur tjänsten. Antalet officerare, som under nyssnämnda år komme att avgå på grund av uppnådd pensionsålder, beräknades till 11; antalet av dem, som komme att avgå av annan orsak, kunde enligt hittills använda beräkningsgrunder antagas uppgå till 15, varför sammanlagda antalet beställningar inom underlöjtnants-(fänriks-)graden, som borde besättas under åren 1918 och 1919 under förutsättning av ovan föreslagna ökning av officerskåren, utgjorde 64.

Marinförvaltningen har i det förslag till stat för flottans officerskår, som förvaltningen med skrivelse den 22 oktober 1917 överlämnat till Kungl. Maj:t, följt chefens för marinstaben förslag till ökning av officerskåren samt sålunda upptagit en ökning i 1918 års stat med:

Flaggman	1
Kaptener av 1:a klassen.....	6
» » 2:a »	4
Löjtnanter	3
Underlöjtnanter eller fänrikar	2
	Summa 16.

Departements-
chefens
yttrande.

Till en början anhåller jag få erinra, att till statsrådsprotokollet den 14 maj 1914, bilagt propositionen nr 60 till samma års senare riksdag, av föredragande departementschefen anfördes såsom en förklaring till de beräknade ökningarna av flottans stampersonal, att redan då en betydande brist i mobiliseringsbehovet av stampersonal förefunnits. Alla tidigare verkställda personalberäkningar enligt dittills tillämpade beräkningsgrunder hade påvisat förefintligheten av en sådan brist, och enahanda resultat lämnade den av chefen för marinstaben enligt de omlagda beräkningsgrunderna verkställda utredningen. Utöver den personalökning, som kunde bli erforderlig för nytillkommande materiel, fordrades sålunda en omedelbar ökning för täckande av den redan förefintliga bristen.

Denna brist hade — enligt vad vidare yttrades i statsverkspropositionen till 1916 års riksdag — icke kunnat, vad officerskåren beträff-

[4.]

fade, i erforderlig grad reduceras genom de dittills verkställda ökningarna av kåren, utan den hade tvärt om under 1915 års omfattande fartygsrustningar visat sig vara i hög grad kännbar. Ett antal viktiga befattningar hade under hela den tid, då flottan varit delvis mobiliserad, måst bestridas av personal i lägre tjänsteställning än den, som enligt gällande mobiliseringsplaner avsetts för dessa befattningars innehavare. Särskilt för tjänsten i land, som under denna långa tid varit i hög grad krävande, hade kunnat avses ett vida mindre antal officerare än mobiliseringsplanerna upptoge, och stora svårigheter hade därigenom uppstått för tjänstens skötande på ett tillfredsställande sätt, varjämte viktiga arbeten ofta måst tillsvidare undanskjutas. Synnerligen betänkligt hade därjämte varit, att icke någon ersättningspersonal funnits tillgänglig att möta på grund av sjukdomsfall eller andra oförutsedda omständigheter uppstående tillfälliga behov, och denna brist hade vid upprepade tillfällen givit anledning därtill, att mer eller mindre omfattande omplaceringar måst verkställas för frigörande av lämplig personal för de vakanta befattningarnas bestridande. I enstaka fall hade det till och med inträffat, att fartyg av brist på lämpligt befäl måst avrustas.

I 1916 års statsverksproposition anfördes vidare, att det under nu angivna förhållanden syntes vara i hög grad önskvärt, att ökningen av officerskåren såvitt möjligt fortginge enligt den uppgjorda planen. Å andra sidan borde även hänsyn tagas till möjligheterna att hålla numerären fulltalig. Vid övervägande ur båda dessa synpunkter av den föreliggande frågan om ökning av officerskåren för år 1917 befanns lämpligt att stanna vid en höjning för nämnda år med 6 officersbeställningar, under det chefen för marinstaben och marinförvaltningen för nämnda år föreslagit en förstärkning av kåren med allenast 2 beställningar. Därvid hade även den omständigheten tagits i betraktande, att med hänsyn till den åren 1915 och 1916 antagna stora kontingenten av 35 sjökadetter för vardera året, vilka enligt gällande plan skulle hava genomgått sjökrigsskolan år 1918, resp. år 1919, den ökning i officerskårens stat, som påfordrades för de båda sistnämnda åren, skulle bliva förhållandevis stor, därest allenast en så ringa höjning som den av myndigheterna föreslagna, eller med endast 2 officersbeställningar, genomfördes för år 1917.

Såsom förut nämnts, beviljade 1916 års riksdag en ökning av 6 officersbeställningar för år 1917.

Beträffande vidare den av myndigheterna för år 1918 föreslagna ökningen av 23 officersbeställningar anfördes i statsverkspropositionen

- [4.] till 1917 års riksdag att, om den principen följdes, att officerskårens stat för ett kommande år rättades efter kårens under föregående år uppnådda numerär, borde för år 1918 äskas allenast 8 nya beställningar. En följd härav skulle emellertid bliva, att under de därefter följande åren, då den ökade rekryteringen till sjökrigsskolan hunnit verka och officerskåren sålunda komme att under loppet av varje år tillföras ett betydligt antal nya officerare, den för de olika åren erforderliga ökningen av staten bleve förhållandevis stor. Härigenom skulle ock den utjämning av befordringsmöjligheterna, som vore påkallad med hänsyn till det stora antal officerare, vilket före den 1 januari 1918 bleve kompetent att vinna befordran till resp. kaptens- och löjtnantsgraderna, väsentligen förtryckas, ett missförhållande, vilket syntes vara desto angelägnare att förebygga, som en stor fara föreläge för, att dugliga yngre officerare under nuvarande tider med dess dyra levnadsomkostnader komme att, därest icke gynnsammare befordringsmöjligheter bereddes dem, söka sig bort från vapnet till bättre avlönad enskild tjänst, så snart fredliga förhållanden återinträtt. Slutligen skulle, såsom under slutet av år 1916 varit fallet, ett antal av de yngsta officerarna under loppet av ett par månader av år 1918 icke komma i åtnjutande av lön, vilket förhållande syntes vara särskilt olämpligt med hänsyn därtill, att en stor och kännbar brist på stamofficerare vore rådande. Med anledning härav syntes det lämpligare att rätta officerskårens stat för varje år efter den numerär, som kåren under årets lopp kunde beräknas komma att i verkligheten uppnå, och borde ökningen i staten för år 1918 i enlighet härmed bestämmas till 18 nya beställningar. Ett antal löner i den lägsta graden skulle visserligen härigenom under en del av året komma att stå obesatta. Detta kunde dock ur mobiliseringssynpunkt icke tillmätas någon större betydelse, då de yngsta befattningshavarna lättare än de äldre kunde ersättas av reservofficerare, och borde ej heller ur budgetteknisk synpunkt medföra någon olägenhet med hänsyn till avlöningsanslagets karaktär av förslagsanslag. Den av chefen för marininstaben för år 1918 såsom behövlig beräknade ökningen av officerskåren med sammanlagt 23 nya beställningar komme på sådant sätt icke att bliva fullt tillgodosedd, utan en brist av 5 officersbeställningar skulle förefinnas i staten. 1914 års senare riksdag hade visserligen i samband med personalberäkningarna förklarar sig förutsätta, att den erforderliga personalökningen vid flottan skulle under perioden 1915–1919 komma att genomföras så, att flottans bemanning bleve fullt tillfredsställande. Det syntes dock icke lämpligt att föreslå en så stor ökning i staten, att det med bestämdhet kunde förutses, att den-

[4.]

samma icke ens under loppet av året kunde fyllas, och den av chefen för marininstaben ifrågasatta ökningen borde dessutom så mycket mindre i sin helhet upptagas, som icke mindre än 9 av de för åren 1918 och 1919 föreslagna nya kaptens- och subalternofficersbeställningarna hänförde sig till materielbehov, vilka ännu icke varit underkastade Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. Skulle det större behovet av officerare komma att kvarstå även efter en sådan prövning, borde det tillgodoses genom en framtida ökning av staten, då man kunde förutse möjligheten av dess fyllande.

Vid 1917 års riksdag godkändes, på sätt tidigare omförmälts, den sålunda motiverade ökningen av 18 nya officersbeställningar i 1918 års stat.

Beträffande den av myndigheterna nu föreslagna ökningen av antalet officersbeställningar för år 1919 har jag icke något att erinra, såvitt angår de 12 beställningar, som erfordras för att uppbringa officerskårens numerär till vad av 1914 års senare riksdag ansetts vara behöfligt. Med avseende å de 4 ytterligare beställningar, vilka enligt myndigheternas förslag skulle uppföras å 1919 års stat och som ansetts vara betingade dels av tillkomsten av sådan fartygsmateriel, utöver den av 1914 års riksdag beviljade, om vars byggande beslut sedermera fattats, och dels av beslutade ändringar i fartygens användning, synes mig vid bedömandet av denna fråga i främsta rummet böra tagas hänsyn till tidpunkten för den nytillkomna materielens färdigställande. Härvid torde den principen böra följas, att den av omförmälda materiel betingade personalökningen blir genomförd i så god tid, att personalen finnes i tjänst och är utbildad vid tidpunkten för materielens färdigställande. Särskilt med hänsyn till undervattensbåt vapnets effektivitet synes det mig vara av vikt, att fullt yrkesutbildad personal finnes utbildad för bemanning av nybyggda undervattensbåtar. Med tillämpande av denna princip torde emellertid personalökning icke vara erforderlig för all den i marininstabschefens förenämnda hemliga skrivelse den 14 augusti 1917 upptagna materielen, enär, enligt vad jag inhämtat från marinförvaltningen, viss del av denna materiel icke kan beräknas bli färdig till den tid, att personal för densamma behöver uppföras i 1919 års stat. För bemanning av den materiel, som beräknas färdigställd, erfordras, vad officerskåren beträffar, endast 2 officerare. Jag anhåller att i detta hänseende få hänvisa till förutnämnda, inom departementet uppgjorda hemliga promemoria.

Vidare torde jag få erinra, att 1917 års riksdag godkänt Kungl. Maj:ts förslag, att den enligt 1914 års plan till utrangering år 1917

[4.] bestämda pansarbåten Svea skall omändras till depåfartyg i stället för de enligt samma plan för detta ändamål avsedda torpedkryssarna Claes Horn och Jacob Bagge samt att riksdagen därvid uttalat, att bemanning och årlig övningskostnad för sistnämnda båda fartyg icke vidare borde beräknas. Då torpedkryssaren Clas Uggle genom grundstötning under år 1917 gått förlorad och detta fartyg enligt 1914 års plan upptagits bland 1:a linjen tillhörande fartyg, torde fartyget lämpligen böra ersättas av en av de nu nämnda för överflyttning till materielreserv avsedda torpedkryssarna, varemot för den andra av dessa kryssare i enlighet med riksdagens berörda uttalande bemanning och årlig övningskostnad nu icke beräknats. Genom dessa förändringar i fråga om nyssnämnda fartygs användning minskas officersbehovet med 2 beställningar.

På grund av vad sålunda anförts läres enligt min mening den erforderliga ökningen av antalet officersbeställningar för år 1919 kunna begränsas till förut angivna 12 beställningar.

Då jag icke har något att erinra mot chefens för marinstaben förslag i fråga om fördelningen av dessa 12 beställningar mellan officerskårens olika grader, vilken fördelning även står i överensstämmelse med 1914 års beräkningar med däri av 1917 års riksdag vidtagna jämkningar, får jag tillstyrka, att i staten för flottans officerskår för år 1919 upptagas följande beställningar:

Flaggmän	5
Kommendörer.....	9
Kommendörkaptener av 1:a graden.....	22
» » 2:a »	22
Kaptener av 1:a klassen.....	87
» » 2:a »	44
Löjtnanter	110
Underlöjtnanter och fänrikar	55

Summa 354.

Enligt verkställda beräkningar skulle kostnaden för avlöning enligt stat till officerskårens personal efter vidtagandet av nu nämnd ökning komma att uppgå till 889,000 kronor. Då den nu för kåren gällande staten utvisar ett kostnadsbelopp av 853,080 kronor, skulle alltså uppkomma en ökning i statens belopp av 35,920 kronor.

Underofficers-
kåren.

Beträffande underofficerskåren skulle enligt de av 1914 års senare riksdag godkända beräkningarna personalbehovet för perioden 1915—1919 ställa sig på sätt framgår av följande tablå:

[4.]

Personal.	1914 års stat.	1919 års av utskottet beräknade stat.	Ökning för åren 1915—1919.
Flaggunderofficerare	222	243	+ 21
Underofficerare av 2:a graden	444	495	+ 51
Summa	666	738	+ 72

Ökningen med 72 underofficerare för femårsperioden i fråga giver för varje år en ökning med i medeltal 14 till 15 underofficerare.

I skrivelse till marinförvaltningen den 19 oktober 1915 har chefen för marininstaben uppställt följande schema för ökning av underofficerskåren för perioden 1915—1919:

Personal.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.
Flaggunderofficerare	227	231	235	239	243
Underofficerare av 2:a graden ...	454	465	475	485	495
Summa	681	696	710	724	738

För vardera av åren 1915 och 1916 har riksdagen godkänt en ökning av 15 beställningar samt för år 1917 en ökning av 14 beställningar. För återstoden av femårsperioden 1915—1919 erfordrades alltså enligt 1914 års plan 28 nya underofficersbeställningar. Enligt förutnämnda, den 8 november 1916 överlämnade beräkning rörande personalbehovet för bemanning av den fartygsmateriel, som enligt plan skulle förefinnas år 1919, jämte tillhörande övergångsplan för år 1918, vilken beräkning av chefen för marininstaben tagits till ledning vid uppgörandet av förslag till personalstater för år 1918, uppgick detta behov, såvitt angår underofficerskåren, för år 1918 till 733 och för år 1919 till 755 beställningar eller 17 underofficerare utöver det antal av sammanlagt 28 underofficerare, som år 1914 beräknades erforderligt för båda nämnda år. Den sålunda enligt marininstabschefens mening behövliga ökningen av 45 underofficersbeställningar förutsattes genomförd med 23 beställningar för år 1918 och 22 beställningar för år 1919.

Marinförvaltningen följde i sin ovannämnda skrivelse den 8 november 1916 de av chefen för marininstaben angivna siffrorna vid beräklandet av stat för underofficerskåren för år 1918.

[4.] Med hänsyn därtill att av förenämnda ökning 16 underofficerare vore att hänföra till sådana materielbehov, som ännu icke varit underkastade Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, föreslogs i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag endast en ökning, motsvarande den år 1914 förutsatta, eller med 14 nya beställningar. I 1918 års stat upptogs följaktligen 724 underofficerare.

I sin ovan omförmälda, med skrivelse till marinförvaltningen den 14 augusti 1917 överlämnade promemoria angående beräkandet av de militära personalstaterna för år 1919 har chefen för marinstaben beträffande underofficerskåren anfört följande.

För att uppbringa nämnda kår till det av 1914 års senare riksdag för år 1919 beräknade antalet erfordrades en ökning i 1918 års stat med 14 beställningar, vilka borde fördelas på följande sätt:

flaggunderofficerare	4,	däruv flaggmaskinister förslags-	
		vis	2
underofficerare av 2:a graden ..	10,	däruv maskinister av 2:a graden	
		förslagsvis	4

På grund av marinstabschefens förut åberopade hemliga skrivelse av nyssnämnda dag bleve emellertid en ytterligare ökning i 1919 års stat av tillhoppa 16 underofficerare och underofficerskorpraler erforderlig. Enär antalet underofficerare borde vara lika stort som antalet underofficerskorpraler, uppginge sålunda denna ökning enligt sagda skrivelse, i vad rörde underofficerarna, till 8. För att proportionen mellan antalet flaggunderofficerare och antalet underofficerare av 2:a graden skulle kunna bibehållas vid den nuvarande, d. v. s. såsom 1 : 2, borde dessa löner fördelas sålunda:

flaggunderofficerare	6
underofficerare av 2:a graden	2
	<hr/>
	Summa 8.

Chefen för marinstaben har på grund av vad sålunda anförts föreslagit, att 1919 års stat för underofficerskåren måtte erhålla följande ökning i förhållande till 1918 års stat:

flaggunderofficerare	10
underofficerare av 2:a graden	12
	<hr/>
	Summa 22.

Därest detta förslag godkändes, komme staten för flottans underofficerskår för år 1919 att upptaga följande antal beställningar: [4.]

flaggunderofficerare	249
underofficerare av 2:a graden	497
	Summa 746.

Dessa siffror hava av marinförvaltningen tagits till ledning vid uppgörandet av det förslag till stat för flottans underofficerskår, som ämbetsverket överlämnat med förutnämnda skrivelse den 22 oktober 1917.

Mot den av myndigheterna föreslagna ökningen av antalet underofficersbeställningar för år 1919 har jag icke något att erinra, såvitt angår de 14 beställningar, som erfordras för att uppbringa underofficerskårens numerär till vad 1914 års senare riksdag ansett vara behöfligt. Beträffande de 8 ytterligare beställningar, vilka enligt myndigheternas förslag skulle uppföras å 1919 års stat, har denna ökning ansetts vara betingad av enahanda förhållanden, som tidigare omförmälts vid behandlingen av motsvarande fråga rörande officerskårens ökning, nämligen dels av tillkomsten av fartygsmateriel utöver den av 1914 års riksdag beviljade materielen och dels av senare beslutade ändringar i fartygens användning. Om vid bedömandet av spörsmålet rörande den sålunda ifrågasatta ytterligare ökningen av underofficerskåren tillämpas enahanda grunder som i fråga om officerskåren, finner man, att denna ökning inskränker sig till sammanlagt 2 underofficerare och underofficerskorpraler. Även i detta avseende anhåller jag att få hänvisa till förutnämnda inom departementet uppgjorda hemliga promemoria. I betraktande av den ringa betydelse, sagda ökning har inom en kår av 738 underofficerare, anser jag, att av 1914 års riksdag godkända personalberäkningar för år 1919 böra äga tillämpning jämväl på underofficerskåren. På grund härav får jag tillstyrka, att i staten för flottans underofficerskår för år 1919 upptagas följande beställningar:

Departements-
chefens ytt-
rande.

flaggunderofficerare	243
underofficerare av 2:a graden	495
	Summa 738.

Av de 243 flaggunderofficerarna beräknas 96 vara flaggmaskinister, för vilka tillkommer en ökning i fasta lönen med 240 kronor.

- [4.] Enligt verkställda beräkningar skulle efter vidtagande av ovan nämnda ökningar kostnaden för underofficerskåren enligt stat komma att uppgå till 915,930 kronor. Då den nu gällande staten utvisar ett kostnadsbelopp av 898,530 kronor, skulle alltså uppkomma en ökning i statens belopp av 17,400 kronor.

Sjömanskåren. Beräkningarna från 1914 års senare riksdag visa, vad sjömanskåren angår, följande siffror:

	1914 års stat.	1919 års av utskottet beräknade stat.	Ökning för åren 1915—1919.
1:a lönegraden	666	738	+ 72
2:a "	1,436	1,590	+ 154
3:e "	1,036	1,047	+ 11
4:e "	862	1,025	+ 163
Summa	4,000	4,400	+ 400

Med hänsyn till befintliga vakanser inom sjömanskåren avlät Kungl. Maj:t icke något förslag till 1914 års riksdag om ökning i sjömanskårens numerär för 1915 års stat, utan föreslogs allenast en omläggning av fördelningen i lönegrader, vilken vann riksdagens gillande.

Chefen för marinstaben har i skrivelse till marinförvaltningen den 12 november 1914 anført, hurusom en jämn ökning av sjömanskåren från den fastställda staten för år 1915 till den av riksdagen beräknade staten för år 1919 skulle erfordra en årlig ökning av 100 man, varigenom staten för år 1916 skulle uppgå till 4,100 man. Då vakanserna syntes visa tendenser att avsevärt nedgå, ansåg chefen för marinstaben, att någon minskning i den sålunda beräknade staten för år 1916 icke med hänsyn till möjligheten att fylla staten vore erforderlig. Marinförvaltningen upptog denna ökning i sitt förslag till stat för år 1916. På hemställan av Kungl. Maj:t beslöt också 1915 års riksdag att i staten för år 1916 upptaga 4,100 man.

I skrivelse till marinförvaltningen den 19 oktober 1915 anförde chefen för marinstaben, att någon reduktion av den planlagda ökningen av sjömanskåren icke för år 1917 syntes vara tillrådlig, enär vakanserna alltjämt visade tendenser att avsevärt nedgå. Marinförvaltningen följde i sin skrivelse den 2 november 1915 marinstabschefens förslag och för-

utsatte sådan ändring i då gällande stat för sjömanskåren, att antalet löner skulle ökas med 100. På hemställen av Kungl. Maj:t beslut 1916 års riksdag att i staten för år 1917 upptaga denna ökning, varigenom staten för sjömanskåren uppbringades till 4,200 man.

Enligt förutnämnda, den 8 november 1916 överlämnade beräkning rörande personalbehovet för bemanning av den fartygsmateriel, som enligt plan skulle förefinnas år 1919, jämte tillhörande övergångsplan för år 1918, vilken beräkning av chefen för marinstaben tagits till ledning vid uppgörandet av förslag till personalstater för år 1918, uppgick detta behov, såvitt angår sjömanskåren, för år 1918 till 4,450 man och för år 1919 till 4,700 man, varigenom den för återstoden av femårsperioden 1915—1919 behövligen ökningen uppginge till 500 man. Denna ökning förutsattes genomförd med 250 beställningar för vardera av åren 1918 och 1919. Marinstabschefen har i samband härmed anfört, att vid uppgörandet av förslag till stat för sjömanskåren borde i första hand tillses, att en jämn ökning av numerären ägde rum. Däremot syntes hänsynen till möjligheten av att hålla numerären inom kåren fulltalig icke böra tillmätas någon avsevärd betydelse vid uppgörande av stater, gällande först efter flera år. Denna möjlighet vore nämligen till stor del beroende av konjunkturerna på den allmänna arbetsmarknaden, vilka det torde vara svårt att bedöma lång tid i förväg.

Marinförvaltningen har i sin ovannämnda skrivelse den 8 november 1916 följt de av chefen för marinstaben angivna siffrorna vid beräklandet av stat för sjömanskåren för år 1918.

Då det icke syntes lämpligt att låta ökningen av staten fortgå snabbare än som år 1914 förutsatts, äskades i 1917 års statsverksproposition en ökning av endast 100 löner för år 1918. Denna ökning godkändes av riksdagen, vadan sjömanskårens stat för år 1918 upptager 4,300 man.

I sin ovan omförmälda, med skrivelse till marinförvaltningen den 14 augusti 1917 överlämnade promemoria angående beräklandet av de militära personalstaterna för år 1919 har chefen för marinstaben beträffande sjömanskåren anfört följande.

För att bringa staten för flottans sjömanskår för år 1919 i överensstämmelse med de av 1914 års senare riksdag godkända beräkningarna erfordrades en ökning i 1918 års stat av 100 löner, varjämte på grund av det behov, som angäves i marinstabschefens förut åberopade hemliga skrivelse nyssnämnda dag, en ytterligare ökning av 8 under-

[4.] officerskorpralslöner samt 21 löner för korpraler och meniga vore erforderlig.

Chefen för marininstaben har därför föreslagit en sammanlagd ökning för år 1919 av 129 löner med följande fördelning i lönegrader av den sålunda ökade sjömanskåren, nämligen:

1:a lönegraden	.....	746 löner
2:a »	.....	1,603 »
3:e »	.....	1,046 »
4:e »	.....	1,034 »

Summa 4,429 löner.

Marinförvaltningen har i sin ovannämnda skrivelse den 22 oktober 1917 även beträffande sjömanskåren följt marininstabschefens förslag samt därjämte vid upprättandet av det förslag till stat för denna kår, som med nämnda skrivelse överlämnats, tagit till ledning en av chefen för marininstaben med skrivelse den 20 i samma månad överlämnad promemoria angående vissa åtgärder till underlättande av manskapsrekryteringen vid flottan och därav betingat behov av anslagsmedel för år 1919.

I nyssnämnda promemoria har chefen för marininstaben anfört, bland annat, följande.

Enligt 1918 års stat för flottans sjömanskår hade för bestridande av anslagsposterna lega och rekryteringskostnader anvisats förslagsvis högst resp. 50,000 kronor och 70,000 kronor. Legan hade därvid beräknats efter 12 kronor 50 öre per år av anställningstiden för en årlig rekryteringskontingent av 1,000 man.

På grund av förslag i proposition (nr 145) den 23 februari 1917 angående åtgärder för underlättande av manskapsrekryteringen vid marinen hade riksdagen enligt skrivelse nr 5 den 16 juni samma år medgivit, att ovannämnda för lega och rekryteringskostnader upptagna anvisningar finge i erforderlig utsträckning tagas i anspråk jämväl för bestridande av kostnader för extra rekryteringsbidrag, att utgå enligt i statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden till nämnda proposition den 23 februari 1917 angivna grunder.

Med anledning härav hade marinförvaltningen och chefen för marininstaben i gemensam skrivelse den 3 oktober 1917 föreslagit bland annat:

att den i stat för flottans sjömanskår för år 1918 upptagna anvisningen å 70,000 kronor till rekryteringskostnader måtte få fördelas sålunda:

rekryteringskostnader, förslagsvis högst	kronor	32,000: —	[4.]
extra rekryteringsbidrag » »	»	27,500: —	
tillfälligt » »	»	10,500: —;	

att av ovannämnda såsom extra rekryteringsbidrag föreslagna anvisning måtte få tagas i anspråk ett belopp, beräknat efter 10 kronor för varje nummer, som till fyllande av manskapsnumerären enligt stat skulle besättas med nyantagen eller rekapitulant, samt därutöver efter 20 kronor för varje man, med vilken intill utgången av år 1917 enligt gällande antagningsbestämmelser avtal träffades om anställning, dock att för dylik anställning, som avsåge kortare tid än två år, endast skulle beräknas ett belopp av 10 kronor;

att, då så stor del som möjligt av det extra rekryteringsbidraget borde tillkomma det anställda manskapet, vad av detta bidrag återstode, sedan erforderliga kostnader blivit bestridda, skulle, i den mån det lämpligen kunde ske, så fördelas, att de vid samma flottans station nyanställda eller rekapitulerande, som anstälts för lika lång tid, av dessa medel erhöle sammanlagt sins emellan lika belopp, vilkas storlek skulle bestämmas i förhållande till anställningstidens längd och i intet fall finge överstiga 90 kronor; samt

att det tillfälliga rekryteringsbidraget måtte i förhållande till den avtalade tjänstetidens längd lika fördelas mellan nyanställt manskap och rekapitulerande, dock att det sammanlagda belopp, som enligt ovanstående kunde tilldelas sagda manskap, i intet fall finge för någon överstiga 135 kronor.

I enlighet med förslag i berörda proposition (nr 145) hade riksdagen vidare i riksstaten för år 1918 uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 65,500 kronor till anställnings- och avskedspremier vid marinen. Av detta anslag hade för anställningspremier vid flottan beräknats ett belopp av 25,000 kronor.

Med anledning härav hade av marinförvaltningen och chefen för marinstaben i förenämnda skrivelse den 3 oktober 1917 med avseende å anställningspremier vid flottan föreslagits, att dylika premier skulle utbetalas till värnpliktig, som efter ingången av år 1918, under det han tjänstgjorde såsom sådan, toge annan fast anställning vid flottan än såsom hornblåsare. Sådan anställningspremie skulle utgå oberoende av den lega, som kunde tillkomma den nyanställde från de under avlöningsanslaget eller eljest till rekryteringskostnader anvisade medel, med ett belopp av 100 kronor, om anställningstiden uppginge till ett, men understeg två år, och med 300 kronor, om anställningstiden uppginge

[4.] till minst två år; och skulle för den, som fullgjorde tjänstgöring enligt § 27 värnpliktslagen, stamanställningstiden räknas från och med dagen näst efter den, då han uttryckt eller skolat utrycka från värnpliktstjänstgöringen. Premien för ett års anställning skulle utbetalas vid början av tjänstgöringen såsom stamanställd samt premien för två års anställning med den ena hälften vid början av tjänstgöringen och med den andra hälften vid början av andra tjänsteåret såsom stamanställd.

Enligt sålunda föreslagna bestämmelser vore dylika premier avsedda att utbetalas endast till den, som, under det han tjänstgjorde såsom värnpliktig, toge fast anställning. I likhet med vad som numera gällde för armén syntes även vad beträffade marinen riksdagens medgivande böra utverkas, att anställningspremier jämväl finge utbetalas till värnpliktig, som efter samma eller föregående år fullgjord fredstjänstgöring vunne fast anställning.

För främjande av manskapsrekryteringen vid armén hade emellertid 1917 års riksdag i enlighet med nådig proposition (nr 299) den 16 april samma år anvisat medel till anställningspremier, att utgå icke blott till vissa värnpliktiga, vilka toge fast anställning, utan jämväl till f. d. fast anställt manskap, som ånyo vunne dylik anställning. Samtidigt lämnades Kungl. Maj:t medgivande att höja de i propositionen föreslagna premiebeloppen i proportion till vakanserna vid de särskilda truppförbanden.

Med anledning härav hade på lantförvarsdepartementets föredragning genom nådigt brev den 14 juni 1917 bestämts bland annat, med vilka belopp berörda premier finge utgå. Dessa belopp, som vore lika för vissa angivna truppförband, utginge till den, som genomgått furirsutbildning och toge förnyad anställning för två år, med högst 450 och lägst 250 kronor, och om anställning toges för blott ett år med högst 175 och lägst 100 kronor, samt för övriga, som toge anställning på två år, med högst 350 kronor och lägst 200 kronor, och om anställning toges för blott ett år med högst 135 kronor och lägst 75 kronor.

Enär det vore av synnerligen stor vikt, att sjömanskårens i stat upptagna numerär vidmakthölles och att det för närvarande avsevärt stora antalet vakanser inom nämnda kår snarast möjligt bleve fyllt, ansåge chefen för marinstaben angeläget, att för underlättande av manskapsrekryteringen vid flottan särskilda anställningspremier finge tilldelas jämväl sådant f. d. stamanställt manskap av sjömanskåren, som vore villigt att taga förnyad anställning, men icke kunde komma i åtnjutande av rekapitulationspremier.

Under förutsättning att anställningspremiernas storlek beräknades till ungefär samma belopp, som i medeltal utginge vid armén, d. v. s.

för minst två års anställning 300 kronor och för minst ett års anställning 125 kronor, att av vakansantalet 15 % beräknades kunna fyllas med f. d. fast anställt manskap, varav $\frac{1}{3}$ kunde beräknas taga anställning på två år och $\frac{2}{3}$ på ett år, samt att det vakansantal, som beräknades bära årligen fyllas, uppginge till detsamma, som förutsattes i nämnda proposition nr 145, eller 600, komme kostnaderna för ifrågavarande anställningspremier att uppgå till

$$\frac{15 \times 600}{100} = 90; \quad \frac{90 \times 300}{3} + \frac{90 \times 2 \times 125}{3} = 9,000 + 7,500 = 16,500$$

kronor.

Av ovannämnda för manskapsrekryterings befremjande anvisade eller föreslagna anslagssummor skulle sålunda nedannämnda belopp vara avsedda att utbetalas direkt till de anställda, nämligen:

lega	kronor	50,000: —
extra rekryteringsbidrag	»	27,500: —
tillfälligt »	»	10,500: —
anställningspremier till värnpliktiga »	»	25,000: —
» till f. d. stamanställda »	»	16,500: —
eller tillsammans kronor		129,500: —

Samtliga dessa rekryteringsmedel hade till ändamål att bereda så stora ekonomiska förmåner vid själva anställningen, att ynglingar funne med sin fördel förenligt att frivilligt söka sig till flottan. Ifrågavarande förmåner avsåges därför att utbetalas vid tjänstgöringstidens början. Då rekryteringssvårigheterna till icke oväsentlig del vore beroende av konjunkturerna på den allmänna arbetsmarknaden, hade det visat sig nödvändigt att, i samma mån arbetslönerna därstädes stigit och till följd därav vakansantalet vid flottan ökats, införa nya tillägg och premier till den ursprungligen bestämda legan. Såsom av det föregående framginge, hade härigenom en mängd i enahanda syfte utfärdade bestämmelser tillkommit. Dessa hade i många fall visat sig synnerligen svårtydda och vid tillämpningen i vissa fall knappast utförbara av bland annat den anledningen, att bestämmelserna vore uppgjorda enligt samma grunder, som tillämpats vid armén, ehuru förhållandena där i flera avseenden vore helt olika dem, som rådde vid flottan. För att undanröja de olägenheter, som för närvarande förefunnes med avseende på användandet av rekryteringsmedlen, hade det därför syntts nödvändigt att söka förenkla, förtydliga och bringa reda uti de bestämmelser, som reglerade användandet av ifrågavarande me-

[4.]

[4.] del. Detta syntes lämpligast böra ske genom att utbetala de olika slagen av rekryteringsmedel enligt en och samma beräkningsgrund. Såsom redan förut framhållits, hade för rekryteringsens befrämjande avsedda medel måst ökas i samma mån som vakansernas antal stigit. Den naturliga beräkningsgrunden syntes sålunda vara att med legan som enhet, då vakanserna voro inga eller ett fåtal, öka densamma med ett belopp eller genom tillägg av en viss anställningspremie, vars storlek stode i proportion till vakansantalet. En sådan beräkningsgrund vore redan i princip av riksdagen godkänd, då den medgivit, att anställningspremiernas storlek vid armén finge av Kungl. Maj:t bestämmas med hänsyn till vakansantalet.

I ett inom marinstaben utarbetat förslag till beräkning av rekryteringsmedlen vid flottan hade chefen för marinstaben, med tillämpande av nyssnämnda beräkningsgrund och under i förslaget angivna förutsättningar, beräknat de belopp, varmed legan jämte anställningspremierna (omfattande jämväl extra och tillfälligt rekryteringsbidrag) skulle utgå vid olika i förslaget angivna vakansprocent av manskapsnumerären. Dessa belopp komme i stort sett att motsvara de belopp, som för närvarande utginge av nu anvisade medel jämte det för bestridande av anställningspremier till f. d. fast anställt manskap föreslagna beloppet. Enligt nämnda beräkning skulle erfordras ett anslagsbelopp av 113,713 kronor, vilket borde avrundas och i staten upptagas till förslagsvis högst 115,000 kronor. I enlighet med ifrågavarande beräkning skulle sålunda följande föreskrifter vara erforderliga i och för regleringen av användningen utav de anslagsmedel, 115,000 kronor, vilka borde upptagas i staten för flottans sjömanskår under rubriken »Rekryteringsmedel»:

Utöver i stat upptagen lega utgår såsom anställningspremie:				Till nyanställda rekryter:		Till värnpliktiga och f. d. stamanställda, som taga förnyad anställning:	
då vakanserna understiga	5 %	ett belopp lika med		—		hela	legan
» » utgöra fr. o. m.	5 % till 10 %	»	»	halva	legan	tredubbla	»
» » »	10 % » 15 %	»	»	hela	»	femdubbla	»
» » »	15 % » 20 %	»	»	dubbla	»	niodubbla	»
» » »	20 % och därutöver	»	»	tredubbla	»	femtondubbla	»

I den mån under tillämpningen erfarenhet vunnas och nya förhållanden inträdde, borde ovannämnda föreskrifter kunna modifieras enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

[4.]

Mot vad chefen för marinstaben sålunda föreslagit har marinförvaltningen ej haft något att erinra.

Chefen för marinstaben har vidare i detta sammanhang hemställt dels om viss ändring i anmärkning 1 vid gällande stat för flottans sjömanskår, vilken ändring hänför sig till det av marinstabschefen nu avgivna förslaget i fråga om rekryteringsmedlen, och dels om ändrad lydelse av anmärkning 3 vid samma stat.

Beträffande förstnämnda ändring har marinförvaltningen icke haft något att erinra.

Med avseende å den föreslagna ändringen av anmärkning 3 vid ifrågavarande stat torde jag få erinra, att denna anmärkning nu är av följande lydelse:

»Av det manskap, som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, äga högst 2,336 man under tjänstgöring i land och den, som är gift eller är änklings med minderårigt barn, även under annan tjänstgöring att åtnjuta inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp för underofficerskorpral vid Karlskrona station av 15 kronor och vid Stockholms station av 20 kronor samt för övrigt manskap vid den förra stationen av 10 kronor och vid den senare av 15 kronor.»

Den ifrågasatta ändringen i förevarande anmärkning har till syfte att under föregående månader icke använda inkvarteringsbidrag måtte vid behov få disponeras under efterföljande månader. Med den nuvarande lydelsen av anmärkningen hava nämligen en del inkvarteringsbidrag icke kommit till användning under sommarmånaderna, då manskapet är jämförelsevis mera sjökommenderat, under det att vid andra tider på året, särskilt under september och oktober månader, sagda bidrag icke varit tillräckliga för att bereda denna förmån åt allt i land förlagt manskap, som därtill varit berättigat.

Redan i skrivelse den 8 oktober 1915 gjorde marinstabschefen framställning i nu angivna syfte. I häröver den 5 januari 1916 avgivet yttrande uttalade marinförvaltningen, att det med framställningen avsedda ändamålet kunde tillgodoses endast på det sättet, att det till inkvarteringsbidrag åt nämnda personal avsedda beloppet i anmärkningen angäves och medgivande utverkades, att högst detta belopp finge utgå till ett obestämt antal av manskapet under de villkor, som i övrigt vore i samma anmärkning föreskrivna.

[4.]
Departements-
chefens
yttrande.

Till belysande av vakansantalet inom sjömanskåren torde nedanstående siffror beträffande detta antal för tiden 15 december 1913—15 december 1917 få anföras, varvid torde bära erinras, att kåren under nämnda tidsperiod ökats med 200 nummer.

	Karlskrona station.	Stockholms station.	Tillsammans.	Vakans- procent av nume- rären.
15/12 1913	380	535	915	22.9
15/3 1914	299	516	815	
15/6 1914	266	511	777	
15/9 1914	188	468	656	
15/12 1914	208 (177)	501 (133)	709 (310)	17.7
15/3 1915	162 (165)	425 (133)	587 (298)	
15/6 1915	132 (142)	402 (127)	534 (269)	
15/9 1915	82 (135)	346 (122)	428 (257)	
15/12 1915*)	165 (249)	371 (153)	536 (402)	13.4
15/3 1916	215 (233)	385 (150)	600 (383)	
15/6 1916	215 (222)	372 (148)	587 (370)	
15/9 1916	175 (182)	338 (141)	513 (323)	
15/12 1916	282 (211)	356 (60)	638 (271)	15.5
15/3 1917	359 (198)	406 (58)	765 (256)	
15/6 1917	350 (165)	434 (54)	784 (219)	
15/9 1917	270 (115)	447 (51)	717 (166)	
15/12 1917	471 (181)	528 (46)	999 (227)	23.8

Siffrorna inom parentes angiva det antal vakanser, som blivit tillsvdare fyllt genom manskap, vars tjänstetid utgått hösten 1914, 1915, 1916 och 1917, men som jämlikt föreskrifter i nädiga breven den 22 september 1914, den 30 juli 1915, den 21 juni 1916 och den 12 maj 1917 — utan att rekapitulera enligt vanliga bestämmelser — erhållit förlängd anställning, intill dess nu pågående krigstjänstgöring vid flottan upphör.

Av de ovan anförda siffrorna framgår, att vakansantalet på senare tiden visat stigande tendens. Anledningen härtill lär åtminstone delvis vara att finna i de förhållandevis små ekonomiska förmåner, som särskilt under nu rådande dyrtid erbjudas personalen. Jag anhåller att i detta sammanhang få erinra därom, att riksdagen i skrivelse nr 1

*) Från denna tid äro vakanserna räknade bland korpraler och meniga.

den 14 september 1914 med anledning av proposition angående förlängd tjänstgöring i vissa fall för flottans värnpliktiga uttalat, att det tydligen vore en angelägenhet av största vikt, att effektiva åtgärder vidtoges i syfte att hålla sjömanskåren fulltalig, även om dessa åtgärder skulle medföra ökade kostnader.

För att underlätta sjömanskårens rekrytering har, såsom av chefen för marinstaben erinrats, efter framställning av Kungl. Maj:t 1917 års riksdag beviljat medel till olika slag av premier. Dessa premier hava emellertid ännu endast i ringa omfattning hunnit verka. Det har därjämte, på sätt förut nämnts, visat sig erforderligt, att andra åtgärder vidtagas i förevarande syfte. Härtill torde jag strax få återkomma.

Med hänsyn till nu nämnda förhållanden och då de ovan anförda siffrorna icke giva tillräcklig ledning vid bedömandet, huru vakansantalet kan komma att i framtiden ställa sig, anser jag, att den ökning, som erfordras för att uppbringa sjömanskåren till den av 1914 års senare riksdag beräknade numerären, nu bör genomföras. Organisatoriska skäl tala jämväl för, att ökningen av sjömanskåren sker enligt uppgjord plan. Den av marinstabschefen föreslagna ökningen av ytterligare 29 beställningar utöver de 100 löner, som nu återstå enligt 1914 års beräkningar, synes följaktligen icke böra vidtagas, helst som den, såsom framgår av förenämnda inom departementet uppgjorda hemliga promemoria, hänför sig till sådan nytillkommen ännu icke färdigställd materiel, för vilken personal icke torde behöva upptagas i 1919 års stat.

Även rörande fördelningen av ifrågavarande 100 löner anser jag lämpligt att följa den vid 1914 års riksdag uppgjorda planen. Enligt denna plan skulle sjömanskårens stat för år 1919 upptaga:

1:a lönegraden	.....	738 löner
2:a	»	1,590 »
3:e	»	1,047 »
4:e	»	1,025 »

Summa 4,400 löner.

Beträffande vidare det av chefen för marinstaben avgivna förslaget angående vissa åtgärder till underlättande av manskapsrekryteringen vill jag till en början erinra, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 18 oktober 1917 utfärdat bestämmelser i sådant hänseende, vilka bestämmelser ansluta sig till vad myndigheterna i berörda skrivelse den 3 oktober 1917 föreslagit. Emellertid har chefen för marinstaben i sitt

[4.] nu föreliggande förslag förordat en omläggning av de grunder, på vilka berörda bestämmelser vila. Nämda förslag äsyftar, såsom av det förut sagda framgår,

dels att bereda anställningspremier såväl till sådana värnpliktiga, som efter samma eller föregående år fullgjord fredstjänstgöring vinna fast anställning, som även till f. d. fast anställt manskap, som tager dylik anställning;

dels att från ordinarie anslaget till anställnings- och avskedspremier överföra det för anställningspremier beräknade beloppet till anslaget till avlöning för flottans kårer och stater samt att i staten för flottans sjömanskår upptaga detta belopp jämte övriga för rekryteringsens befrämjande erforderliga medel under rubriken rekryteringsmedel, från vilka medel skulle utgå ersättning såväl till den anställde (lega och anställningspremier) som för sådana med värvningen förenade kostnader, vilka ej komma den anställde till godo (rekryteringskostnader);

dels slutligen att reglera nu gällande och övriga erforderliga bestämmelser rörande samtliga de rekryteringsmedel, som avses att utbetalas till manskapet vid dess första anställning, i syfte att sammanföra och förenkla bestämmelserna samt att, utöver legan, erhålla en automatiskt verkande premie, vars storlek, grundad på legan som enhet, står i proportion till förefintligt vakansantal.

Vad först beträffar förslaget om utbetalande av anställningspremier till förut omförmälda värnpliktiga och f. d. fast anställt manskap, torde böra erinras att, i enlighet med 1917 års riksdags beslut och förenämnda nådiga brev den 18 oktober 1917, dylika premier redan utgå till sådana värnpliktiga, som under pågående utbildning taga fast anställning. Sådana premier äro ock införda vid armén. I enlighet med marinstabschefens förslag och på av honom anförda skäl samt med hänsyn jämväl till 1914 års senare riksdags förenämnda uttalande i fråga om åtgärder i syfte att hålla sjömanskåren fulltalig, anser jag mig böra tillstyrka, att anställningspremier jämväl må utbetalas dels till värnpliktig, som efter samma eller föregående år fullgjord fredstjänstgöring vinner fast anställning vid flottans sjömanskår, dels till f. d. fast anställt manskap, som tager dylik anställning.

Med avseende å marinstabschefens förslag om överföring från anslaget till anställnings- och avskedspremier till avlöningsanslaget av det för anställningspremier beräknade beloppet samt upptagande av detta belopp jämte övriga för rekryteringsens befrämjande erforderliga medel i staten för sjömanskåren under rubriken rekryteringsmedel har med denna åtgärd äsyftats att möjliggöra förenklade anordningar för rekry-

teringsmedlens utbetalning. I omedelbart syfte innebär förslaget vidare, att av de under nämnda rubrik ingående medlen en post, beräknad till 115,000 kronor, upptages för lega och anställningspremier samt en annan post för rekryteringskostnader. Den kontanta ersättning, som skall utbetalas vid anställningen, kommer härigenom att utgå från en och samma anslagspost, under det denna ersättning nu påföres fyra olika anslagsposter — lega, extra rekryteringsbidrag, tillfälligt rekryteringsbidrag och anställningspremier — därvid uträkningen av rekryteringsbidragens belopp sker efter ganska invecklade grunder. Från posten till rekryteringskostnader är avsedd att utgå ersättning till värvarna, till annonsering m. fl. utgifter. Denna post har i det av marinförvaltningen uppgjorda statförslaget upptagits till 32,000 kronor eller till samma belopp, som enligt chefens för marinstaben den 3 oktober 1917 avgivna förslag beräknats för detta ändamål. Mot förslaget i dessa delar har jag icke någon erinran att framställa.

Det nya system för rekryteringsmedlens användning, för vilket i det föregående redogjorts och som innebär anordnande, utöver legan, av en till nyanställt manskap utgående, automatiskt verkande premie, vars storlek, grundad på legan som enhet, står i proportion till förefintligt vakansantal, synes mig vara grundat på riktiga principer och i övrigt väl lämpat efter förhållandena. Att systemet även är ägnat att vid tillämpningen åstadkomma enkelhet och reda, synes mig givet; och anser jag mig alltså böra förorda detsamma.

Beträffande övriga nu brukliga slag av rekryteringspremier, avsedda att utbetalas vid förlängd eller avslutad tjänstgöring, anhåller jag att i annat sammanhang (punkt 5) få yttra mig därom.

Vad slutligen beträffar myndigheternas förslag till ändringar i anmärkningarna 1 och 3 vid staten för flottans sjömanskår, hava åt dessa anmärkningar givits den ändrade lydelse, som av nämnda förslag betingats. I samband härmed har ett tillägg fogats till anmärkning 3 i syfte att ogift underofficer över stat må komma i åtnjutande av inkvarteringsbidrag även under annan tjänstgöring än i land. Motsvarande ändring har föreslagits beträffande anmärkning 2 vid staten för kustartilleriets personal (punkt 38).

Enligt verkställda beräkningar skulle efter vidtagande av ovan nämnda ökning kostnaden för sjömanskåren enligt stat betinga ett belopp av 2,735,661 kronor. Då den nu gällande staten utvisar ett kostnadsbelopp av 2,665,490 kronor, skulle alltså uppkomma en ökning i staten för ifrågakvarande ändamål av 70,171 kronor.

[4.]

[4.]
Marin-
ingenjörkåren.

I propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag omnämnes, hurusom verkställda beräkningar för år 1919 givit vid handen behovet av en ökning av mariningenjörkåren med 3 mariningenjörer och 1 mariningenjörsstipendiat vid den egentliga mariningenjörsdetaljen samt 2 verkstadsingenjörer, 1 elektroingenjör och 1 artilleriingenjör. Enligt statsverkspropositionerna till samma års riksdag föreslogs emellertid en ökning av kåren för år 1915 endast med de 2 *verkstadsingenjörerna*, vilket förslag blev av riksdagen bifallet. Vad beträffar personalbehovet i övrigt för mariningenjörkåren, anförde riksdagen att, då hänsyn toges till den av riksdagen för åren 1915—1919 beslutade nybyggnad av fartygsmateriel i stället för den av Kungl. Maj:t för nämnda period föreslagna, ytterligare 2 ingenjörer skulle erfordras under perioden, vadan den under sagda femårsperiod behövlige ökningen av antalet mariningenjörer skulle uppgå till 5.

I anslutning till förutnämnda beräkningar avgav Kungl. Maj:t där-
efter i statsverkspropositionen till 1915 års riksdag förslag om ökning av mariningenjörkåren för år 1916 med 1 artilleriingenjör och 1 mariningenjörsstipendiat. Enär riksdagen, på sätt nyss nämnts, utöver den av Kungl. Maj:t förutsatta ökningen för perioden 1915—1919 beräknat ytterligare 2 mariningenjörer, föreslogs därjämte en ökning för år 1916 med 1 mariningenjör av 2:a graden. Vidare uppfördes av anført skäl å staten för kåren för år 1916 1 miningenjör, vilken icke varit medtagen i de beräkningar, som framlagts för 1914 års senare riksdag.

Mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit hade riksdagen icke något att erinra; och uppfördes alltså i staten för mariningenjörkåren för år 1916 ytterligare *1 mariningenjör av 2:a graden, 1 miningenjör, 1 artilleriingenjör och 1 mariningenjörsstipendiat.*

I skrivelse den 2 november 1915 hemställde marinförvaltningen, att av den återstående såsom behövlige ansedda personalökningen, 4 mariningenjörer och 1 elektroingenjör, måtte i staten för år 1917 upptagas 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen, 1 mariningenjör av 1:a graden, 2:a löneklassen, och 1 elektroingenjör. Därjämte föreslog ämbetsverket på anförda skäl, att i nämnda stat måtte ytterligare uppföras 1 marindirektör av 1:a graden och 1 kemist, vilka befattningar icke ingått i 1914 års plan för mariningenjörkårens förstärkning.

Kungl. Maj:t biträdde så till vida marinförvaltningens berörda framställning, att i statsverkspropositionen till 1916 års riksdag föreslogs ökning av mariningenjörkåren med 1 marindirektör av 2:a graden, 1

mariningenjör av 2:a graden, 1 elektroingenjör och 1 kemist. Riksdagen hade häremot icke annat att erinra än att i enlighet med nyssnämnda plan borde upptagas 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen, i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna marindirektören av 2:a graden, och uppfördes sålunda å kårens stat för år 1917 *1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen, 1 mariningenjör av 2:a graden, 1 elektroingenjör och 1 kemist.*

[4.]

Härefter återstod alltså enligt planen att å kårens stat uppföra 2 mariningenjörer. I enlighet med marinförvaltningens i skrivelse den 8 november 1916 gjorda framställning förordade Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag en ökning i staten för mariningenjörkåren för år 1918 av 1 marindirektör av 1:a graden, 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen, och 1 torpedingenjör. Riksdagen medgav, att *1 marindirektör av 1:a graden och 1 torpedingenjör* uppfördes å nämnda stat, varemot riksdagen icke biföll Kungl. Maj:ts förslag i fråga om upptagande å staten av 1 mariningenjör av 1:a graden.

Marinförvaltningen har nu i sin berörda skrivelse den 22 oktober 1917 hemställt, att den enligt planen för mariningenjörkårens ökning under femårsperioden 1915—1919 ännu återstående mariningenjörbeställningen måtte uppföras å kårens stat för år 1919 och att nämnda stat därför måtte ökas med *1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen.* Därvid har marinförvaltningen — under hänvisning till de av ämbetsverket och föredragande departementschefen i 1917 års statsverksproposition omnämnda svårigheter att i konkurrensen med den enskilda industrien bibehålla personalen vid mariningenjörkåren och vikten av att nämnda kår kunde tillföras och behålla verkligt skickliga och dugliga ingenjörer — framhållit angelägenheten därav, att ej någon sänkning beträffande grad och löneklass ifrågakomme för den sålunda begärda mariningenjörbeställningen, vars tillkomst, som betingades av verkligt personalbehov, även skulle förbättra befordringsutsikterna inom kåren.

Vidare har marinförvaltningen hemställt, att de å stat för dagavlönning och arvoden m. m. till personal vid varven^{*)} nu upptagna befattningarna såsom *biträdande ingenjör vid byggnadsdepartementet i Karlskrona* och såsom *biträdande elektroingenjör vid ingenjördepartementet där-*

*) Denna stat är en av Kungl. Maj:t för varje år fastställd specialstat för fördelning av anslaget till flottans nybyggnad och underhåll samt är sålunda icke en personalstat i vanlig mening.

[4.] *städes* måtte upptagas å staten för mariningenjörkåren; och har ämbetsverket i sådant avseende anfört följande.

I nådigt brev den 11 november 1870, angående indragning av mekaniska departementet i Karlskrona och antagande av en byggmästare och en biträdande ingenjör, förordnades, bland annat, att de åligganden, som tillhört den vid mekaniska departementet vid Karlskrona station anställda personalen, skulle övertagas av en byggmästare, till vars biträde en ingenjör borde tillsvidare anställas av överdirektören vid mariningenjörsstaten. Nämnda biträdande ingenjörsbefattning vore numera upptagen å den av Kungl. Maj:t fastställda staten för dagavlöning och arvoden m. m. till personal vid varven under benämning *biträdande ingenjör vid byggnadsdepartementet* med ett arvode av 5,000 kronor för år.

Nuvarande innehavaren av nämnda befattning anställdes den 1 november 1908 av marinöverdirektören vid mariningenjörkåren tillsvidare med sex månaders uppsägning.

I skrivelse den 24 augusti 1917 hade nämnde biträdande ingenjör anhållit, bland annat, att hans befattning måtte uppföras å ordinarie stat med fullmakt och pensionsrätt.

Chefen för byggnadsdepartementet vid flottans station i Karlskrona, som överlämnat nyssnämnda ansökan till varvschefen därstädes, hade ansett densamma beaktansvärd. Han hade därvid framhållit, att departementets årliga arbeten med nybyggnader och reparationer omfattade en utgift av omkring 500,000 kronor, varav omkring 200,000 kronor utginge såsom arbetslöner till departementets arbetare, samt att dessa summor säkerligen komme att ökas. Arbeta under s. k. »egen regim» ansåge han under nuvarande förhållanden vara den enda möjligheten för staten att få byggnadsarbeten verkställda, och de utredningar, som å departementet utfördes, skulle, om de verkställdes på annat håll, åsamka staten betydligt högre kostnader. Stora fordringar ställdes sålunda på vederbörande befäl, som därför borde åtnjuta förmåner, vilka stode i proportion till dessa krav och vore någorlunda jämnställda med förmånerna vid annan byggnadsverksamhet i såväl enskild som allmän tjänst, vilket icke nu vore fallet.

Varvschefen vid flottans station i Karlskrona hade i ärendet yttrat, att ifrågavarande biträdande ingenjörsbefattning vore för varvet så nödvändig och av så permanent natur, att den borde upptagas på ordinarie stat.

För egen del ansåge marinförvaltningen, att de åligganden, som tillhörde byggnadsdepartementet i Karlskrona, allt framgent komme att kräva

[4.]

en i väg-, vatten- och husbyggnadsfacket kunnig person, förutom chefen. Biträdande ingenjören borde därför givas en fastare anställning än som hittills varit fallet samt tilldelas sådana avlönings- och pensionsförmåner, att utsikter förefunnes för erhållande och kvarhållande av för tjänsten lämplig person, så att personalombyte å nämnda befattning i möjligaste mån kunde undvikas. Ifrågavarande befattning syntes därför böra överflyttas från varvsstat till mariningenjörkårens stat och — med hänsyn till att de å sistnämnda stat nu upptagna stationsingenjörerna vore chefer för varvens byggnadsdepartement — benämnas *biträdande stationsingenjör* samt vara förenad med samma ställning samt enahanda avlönings- och pensionsförmåner som för min-, torped-, elektro- och artilleriingenjör samt kemist vore gällande. Begynnelseavlöningen till biträdande stationsingenjören skulle således bliva 500 kronor lägre än motsvarande avlöning för de såsom chefer för byggnadsdepartementen tjänstgörande stationsingenjörerna. Skillnaden borde dock vid en blivande lönereglering vid mariningenjörkåren göras större.

Beträffande *biträdande elektroingenjören vid ingenjördepartementet i Karlskrona* hade chefen för nämnda departement i skrivelse till varvschefen vid flottans station därstädes den 5 september 1917 anfört att, då för denna befattning måste fordras en utbildning, vilken vore fullt jämförlig med den, som mariningenjörkårens ingenjörer ägde, befattningen rättvisligen borde givas lika fast karaktär som och innebära avlönings- och pensionsförmåner, jämförliga med mariningenjörernas. Att befattningen i likhet med de nyligen inrättade verkstadsingenjör- och kemistbefattningarna vore för all framtid erforderlig för varvet, torde enligt chefens för ingenjördepartementet mening få anses otvivelaktigt. Enär biträdande elektroingenjörbefattningen vore likartad med den ordinarie vid mariningenjörkåren anställde elektroingenjörens, vilkens tjänst han vid förfall för denne ägde bestrida, syntes det chefen för ingenjördepartementet riktigast och för tjänstens behöriga skötande lämpligast, att befattningen upptoges å mariningenjörkårens stat, som därför borde ökas med 1 elektroingenjör.

Varvschefen vid flottans station i Karlskrona hade vid överlämnandet av nämnda skrivelse till marinförvaltningen framhållit, att befattningen såsom biträdande elektroingenjör vore för varvet så nödvändig och av så permanent natur, att den borde upptagas på ordinarie stat.

Marinförvaltningen funne på av chefen för ingenjördepartementet och varvschefen anförda skäl vara önskvärt, att en fastare anställning

[4.] bereddes biträdande elektroingenjören, vilken befattning sedan den 1 januari 1917 vore upptagen å den av Kungl. Maj:t fastställda staten för dagavlöning och arvoden m. m. till personal vid varven med ett arvode av 4,000 kronor för år. Denna fastare anställning syntes lämpligast kunna vinnas genom överförande av befattningen till mariningjörkårens stat, vilken därför borde ökas med 1 *elektroingenjör*.

I händelse av bifall till ämbetsverkets sålunda gjorda hemställan om överflyttning av ovannämnda två befattningar från varvsstat till mariningjörkårens stat, ville marinförvaltningen — under erinran därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid flera tillfällen medgivit innehavare av befattning, som uppförts å stat, att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg få räkna sig till godo den tid, han dessförinnan innehaft stadigvarande anställning i statens tjänst av enahanda beskaffenhet som den i stat uppförda befattningen — hemställa att, därest ifrågavarande befattningar bleve tillsatta med nuvarande innehavarna, dessa skulle äga att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, de dessförinnan innehaft motsvarande tjänst med arvode från staten för dagavlöning och arvoden m. m. till personal vid varven. Dylikt medgivande hade vid 1917 års riksdag lämnats kemisten vid mariningjörkåren.

Efter år 1910 hade — yttrar marinförvaltningen vidare — flottans gnistmateriel genomgående moderniserats och tonstationer införts å nya och de flesta äldre stationer. Den tekniska utvecklingen inom den trådlösa telegrafins område hade under denna tid kraftigt fortgått, varjämte den trådlösa telefonien under de senaste åren lämnat experimentstadiet. Efter allt att döma syntes utvecklingen i framtiden icke komma att taga mindre omfattning. Behovet av ständig tillgång till teknisk sakkunskap i hithörande frågor hade alltmera gjort sig gällande såväl vid utexperimentering och konstruktion av nya apparater som vid besiktningar och utförande av försök.

Den gnistutbildade officeren erfordrades härvid givetvis såsom representant för de militära synpunkter, vilka i första hand måste tillgodoses, men denne torde icke kunna på samma gång tekniskt behärska detta stora område och samtidigt vidmakthålla och föröka de sjömilitära kunskaperna. Den verkliga sakkunskapen förutsatte fullständig ingenjörutbildning med specialstudier på området i fråga.

Å 1909 års stat hade tillkommit en elektroingenjör, avsedd för tjänstgöring i marinförvaltningen såsom gnistingenjör. Till denna plats förvärvades en utmärkt skicklig specialist på gnistens område, vilken

emellertid till stor del måst tagas i anspråk även av andra verk och myndigheter än flottan. Då denne ingenjör dessutom måste genom laboratorieförsök arbeta vidare på gnistteknikens utveckling, medgåve tiden honom icke att sysselsätta sig med alla de arbeten vid marinen, som den betydande utvecklingen av gnisttelegrafien numera förorsakade. Härtill komme att, därest vakans skulle uppstå å den nu besatta gnistingenjörsp platsen, ingen funnes utbildad, som kunde övertaga densamma.

Till följd av rådande brist på gnistutbildade officerare, vilken särskilt gjort sig gällande under nu rådande mobilisering, hade besiktningar av ny materiel, monteringar, försök med materielen samt av flottan verkställda nytillverkningar utförts under ledning av å varvet praktiskt utbildade verkmästare (f. d. styrmän), vilka ingalunda besuttede de nödvändiga teoretiska kunskaperna. För närvarande verkställdes nästan all nytillverkning av gnistmateriel, vilken utfördes av marinen, vid varvet i Stockholm, varjämte all prövning av nyanskaffad materiel vore avsedd att äga rum därstädes. För sådant ändamål hade också riksdagen anvisat medel till ett provrum.

För att dels förestå detta provrum, dels tjänstgöra på varvets ritkontor, dels ock leda inmonteringen av nya stationer samt utföra sådana försök, vilka skulle verkställas å varvet, erfordrades en utbildad gnistingenjör.

Marinförvaltningen ville på anförda skäl hemställa, att på 1919 års stat för mariningenjörkåren måtte för nämnda ändamål tillkomma *1 elektroingenjör.*

Behovet av tekniskt utbildad personals anställande vid flygvapnet hade alltmera med trängande nödvändighet gjort sig gällande och torde väl med den hastiga utveckling, som kännetecknade detta vapen, allt framgent komma att göra sig kännbart. För handläggning av ärenden i marinförvaltningen, vilka berörde nykonstruktioner eller beräkningar av flygbåtar, ävensom för att intimt följa utvecklingen av flygväsendet utomlands, i vad rörde den tekniska delen, samt för utförande av besiktningar och försök syntes det vara ett oavvisligt behov att härför anställa en för ändamålet särskilt kvalificerad ingenjör. Vid sidan av en sådan ingenjör behövdes fortfarande den flygutbildade officeren, enär han såsom representant för de militära kraven hade en helt annan funktion att fylla.

Å Stockholms varv, varest en flygmaskinverkstad för utförande av nybyggnad av flygmaskiner samt reparation av sådana maskiner och motorer funnes, hade samma oavvisliga behov av en kvalificerad in-

[4.]

[4.] genjör gjort sig gällande. Frågan hade emellertid lösts på det sätt, att vid torpeddepartementet därstädes såsom månadslönare anstälts en flygutbildad och i motorfrågor specialiserad ingenjör. Den osäkra ställning, som på sådant sätt anställda ingenjörer intoge, gjorde det emellertid enligt marinförvaltningens mening nödvändigt att fastare knyta ifrågavarande personal till flygvapnet, isynnerhet som efterfrågan på ingenjörer med speciell flygteknisk utbildning snart nog torde bliva mycket stor. Det enda sättet att försäkra sig om duglig personal ävensom att stärka utsikterna att få behålla en sådan torde vara att anställa densamma på stat.

På grund härav ville marinförvaltningen hemställa, att på 1919 års stat för mariningenjörkåren måtte upptagas två flygingenjörer, en avsedd att tjänstgöra i marinförvaltningen och en på Stockholms varv. I avlöningshänseende torde dessa ingenjörer bära jämnställas med i stat upptagna elektroingenjörer m. fl. och alltså uppbära lön 4,500 kronor, tjänstgöringspenningar 500 kronor samt ålderstillägg 500 kronor efter resp. 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänstgöring.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts beträffande mariningenjörkåren har marinförvaltningen uppgjort förslag till stat för nämnda kår, slutande å ett belopp av 315,240 kronor och innefattande kårens ökning med 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen, 1 biträdande stationsingenjör, 2 elektroingenjörer och 2 flygingenjörer.

Departements-
chefens ytt-
rande.

Sedan i 1915, 1916 och 1917 års stater för mariningenjörkåren successivt upptagits samtliga de beställningar vid den egentliga mariningenjörsdetaljen*), som ingingo i planen för kårens ökning under femårsperioden 1915—1919, med undantag av 2 mariningenjörbeställningar, föreslog Kungl. Maj:t, såsom förut erinrats, till 1917 års riksdag ökning i staten för år 1918 av, förutom 1 torpedingenjör, 1 marindirektör av 1:a graden och 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen. Riksdagen biföll detta förslag, såvitt angick bemälda marindirektörsbeställning, men avlog framställningen i fråga om mariningenjörsbefattningen.

Då med den av 1917 års riksdag å mariningenjörkårens stat uppförda marindirektörsbeställningen avsetts att ersätta en av de i berörda

*) Till den egentliga mariningenjörsdetaljen höra, förutom marinöverdirektören, marindirektörerna, mariningenjörerna och extra mariningenjörerna. Å mariningenjörkårens stat finnas därjämte uppförda specialingenjörer, till vilka räknas stations-, verkstads-, min-, torped- och elektroingenjörerna ävensom artilleriingenjören och kemisten.

plan upptagna mariningenjörbefattningarna, återstår sålunda enligt planen att å staten upptaga 1 mariningenjörbefattning. Att 1917 års riksdag icke biföll den då gjorda framställningen om ökning av kåren med nämnda befattning, torde vara att tillskriva den omständigheten, att enligt riksdagens åsikt med denna befattnings uppförande å stat borde anstå till det sista året i perioden, eller år 1919.

[1.]

Marinförvaltningen har nu hemställt, att mariningenjörkåren måtte för år 1919 förstärkas med den återstående mariningenjörbeställningen, samt föreslagit, att denna beställning måtte upptagas såsom *mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen*. Ämbetsverket har därvid hänvisat till vad i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag förekommit beträffande svårigheten att i konkurrensen med den enskilda industrien kvarhålla personalen vid mariningenjörkåren och vikten av att nämnda kår kunde tillföras verkligt skickliga och dugliga ingenjörer. Jag tillåter mig i sådant hänseende erinra, att föredragande departementschefen i nämnda statsverksproposition framhållit, bland annat, att på grund av vissa med det pågående kriget sammanhängande omständigheter verksamheten inom skepps- och maskinbyggnadsindustrien i högst väsentlig grad ökats samt att härav blivit en följd, att denna industri strävade att draga till sig för ändamålet utbildade tekniska arbetskrafter i långt större utsträckning än förut varit fallet, i samband varmed de avlöningar, som vid varv och verkstäder betalades, visat en stark och snabbt fortgående stegring. För sjöförsvaret innebure detta enligt departementschefens mening en synnerligen stor och beaktansvärd fara, i det den allt starkare konkurrensen med den enskilda industrien försvårade mariningenjörkårens tillfredsställande rekrytering samt vållade hinder för att hålla den bestående kåren fulltalig; och det syntes därför vara en bjudande nödvändighet att icke underlåta vidtagande av åtgärder, vilka, på samma gång de betingades av föreliggande personalbehov, vore ägnade att tjäna syftet att tillföra och vid mariningenjörkåren bibehålla ingenjörer, som vore verkligt skickliga och dugliga för sitt värv samt ägde förmåga att följa och föra framåt tekniken med avseende å krigsfartygsbyggnader.

Vad föredragande departementschefen sålunda anfört läser alltjämt äga giltighet, och det gångna årets erfarenheter synas hava ytterligare bekräftat riktigheten av nämnda uttalande. Från riksdagens sida synes ock hava givits erkännande däråt, då riksdagen i 1918 års stat uppförde en marindirektör av 1:a graden i stället för en av de i förutnämnda plan upptagna mariningenjörerna. Jag anser mig följaktligen böra biträda marinförvaltningens förslag om uppförande av ifrågavarande ma-

- [4.] riningenjörbeställning i 1:a gradens 1:a löneklass, varigenom vinnes ökad befordringsmöjlighet inom kåren.

Vidare har marinförvaltningen föreslagit, att befattningarna såsom *biträdande ingenjör vid byggnadsdepartementet i Karlskrona* och såsom *biträdande elektroingenjör vid ingenjördepartementet därstädes* måtte uppföras å staten för mariningenjörkåren.

Chef för byggnadsdepartementet vid vartdera av flottans varv i Karlskrona och Stockholm är en stationsingenjör. Till biträde åt stationsingenjören vid flottans varv i Karlskrona har alltsedan år 1871 varit anställd en ingenjör, vilken är antagen medelst kontrakt med sex månaders uppsägning mot ett årligt arvode av 5,000 kronor. Enligt vad myndigheterna framhållit, äro göromålen vid byggnadsdepartementet i Karlskrona så omfattande och krävande, att för deras utförande erfordras, förutom chefen, ett stadigvarande biträde med teknisk utbildning. Det lärer vid sådant förhållande ur statens synpunkt vara riktigt och lämpligt, att innehavaren av denna biträdesbefattning beredes den fastare ställning, som befattningens uppförande på stat innebär. Endast därigenom synes nöjaktig trygghet kunna vinnas, att befattningen kan besättas med fullt kompetent person samt att alltför täta ombyten av innehavare, varigenom kontinuiteten i arbetet måste befaras bliva lidande, icke komma att äga rum. Även befattningshavarens berättigade intresse skulle härigenom bliva behörigen tillgodosett. Jag ansluter mig alltså till myndigheternas förslag i förevarande avseende och har icke heller något att erinra mot, att avlöningsförmånerna för befattningens innehavare upptagas enligt de grunder, som tillämpas beträffande min-, torped-, elektro- och artilleriingenjör samt kemist, eller 4,500 kronor lön, 500 kronor tjänstgöringspenningar och 4 ålderstillägg, vartdera å 500 kronor, efter 5, 10, 15 och 20 års välvitsordad tjänstgöring. Härigenom kommer den årliga avlöningen till ifrågavarande befattningshavare att med 500 kronor understiga stationsingenjörens avlöningsförmåner. Då stationsingenjörerna, såsom nyss nämnts, äro chefer för varvens byggnadsdepartement, torde den föreslagna benämningen *biträdande stationsingenjör* vara lämplig.

För uppförande å mariningenjörkårens stat av den nu vid ingenjördepartementet i Karlskrona mot ett årligt arvode av 4,000 kronor anställde biträdande elektroingenjören tala i huvudsak enahanda skäl, som anförts för upptagande å nämnda stat av biträdande ingenjören vid byggnadsdepartementet därstädes. I likhet med marinförvaltningen finner jag ock, att avlöningsförmånerna till denne elektroingenjör böra

bestämmas enligt samma regler och till enahanda belopp, som gälla för de å stat nu upptagna elektroingenjörerna; och bör ifrågavarande befattningshavare, vid det förhållande att något särskilt chefskap icke tillkommer sistnämnda elektroingenjörer, icke erhålla annan benämning än dessa och således upptagas å staten såsom *elektroingenjör*.

Omförmälda två befattningshavare äro, såsom förut nämnts, för närvarande uppförda å staten för dagavlönning och arvoden m. m. till personal vid varven samt åtnjuta arvoden, vilka för båda befattningshavarna uppgå till sammanlagt 9,000 kronor för år, från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll. Under förutsättning av bifall till mitt nu framställda förslag om dessa befattningars uppförande å mariningenjörkårens stat bör följaktligen berörda anslag minskas med nyssnämnda belopp, 9,000 kronor. Härtill anhåller jag att i det följande (punkt 12) få återkomma.

Av de å mariningenjörkårens stat nu uppförda fyra elektroingenjörerna tjänstgöra för närvarande två i marinförvaltningen samt en å vartdera av varven i Karlskrona och Stockholm. En av de båda befattningar, vilkas innehavare tjänstgöra i marinförvaltningen, tillkom år 1909 för att tillgodose behovet av en särskild gnistingenjör. Marinförvaltningen har nu med hänsyn till den stora vikt för sjöförsvaret, som måste tillmätas gnisttelegrafien, och de betydande arbeten, som betingas av den snabbt fortgående utvecklingen på detta område, hemställt, att mariningenjörkårens stat måtte för år 1919 ökas med ännu *1 elektroingenjör*, vilken skulle tjänstgöra såsom gnistingenjör vid flottans varv i Stockholm. Till detta varv har, såsom marinförvaltningen meddelat, förlagts nästan all nytillverkning av gnistmateriel, vilken utföres vid marinen. Därjämte är all prövning av nyanskaffad materiel avsedd att äga rum därstädes, i vilket syfte 1917 års riksdag anvisat medel till anläggning av en provningsanstalt för gnistmateriel. Den nya gnistingenjören skulle enligt marinförvaltningens förslag få till huvudsaklig uppgift att förestå denna anstalt, leda inmonteringen av nya gniststationer samt utföra sådana försök med gnistmateriel, som verkställas å varvet — allt arbeten, som den i marinförvaltningen tjänstgörande gnistingenjören på grund av andra maktpåliggande göromål icke kan medhinna.

Vad marinförvaltningen anfört till stöd för anställande vid mariningenjörkåren av ännu en elektroingenjör med speciell utbildning inom gnistens område synes mig utgöra fullgoda skäl för vidtagande av denna åtgärd. Gnisttelegrafiens betydelse såväl för försvarsväsendet

[4.] icke minst till sjöss som för den merkantila samfärdseln torde knappast kunna överskattas, och de lovande bemödanden, som inom vår marin hittills gjorts för utvecklingen av dess gnistväsende till båtnad för flottans operationer och handelsfartygsnavigeringen, synas mig böra vidare befrämjas. Jag biträder alltså marinförvaltningens framställning även i denna del.

Däremot anser jag mig för närvarande icke kunna understödja marinförvaltningens förslag om uppförande å mariningenjörkårens stat av 2 *flygingenjörer*. Behovet av särskilda ingenjörer för flygvapnet synes mig nämligen böra upptagas till bedömande i samband med prövningen av det förslag, som må komma att avgivas av de sakkunniga, vilka enligt nådigt bemyndigande den 29 juni 1917 tillkallats för att inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning rörande organisationen av arméns och marinens flygvapen. Såsom marinförvaltningen omförmålt, är för närvarande vid flottans varv i Stockholm anställd en flygutbildad ingenjör såsom månadslönare.

I fråga om de anställningsvillkor, som böra uppställas för de föreslagna nya beställningarna såsom biträdande stationsingenjör och elektroingenjör, tjänstgörande såsom gnistingenjör, synas mig huvudsakligen böra gälla samma bestämmelser, som nu tillämpas beträffande stationsingenjör och elektroingenjör. Det är emellertid härvid att märka, att stationsingenjörens avlöning för närvarande med 500 kronor överstiger avlöningen för min-, torped-, elektro- och artilleriingenjör samt kemist, vilket är beroende därpå, att för anställning såsom stationsingenjör fordras längre tids praktisk verksamhet än för övriga nu nämnda specialingenjörer. Då beloppet av biträdande stationsingenjörens avlöning nu föreslagits till samma belopp som det, varav sagda specialingenjörer komma i åtnjutande, synes mig böra tagas i övervägande, huruvida icke för anställning såsom biträdande stationsingenjör bör fastställas något kortare tids praktisk verksamhet än för stationsingenjör. Denna fråga torde jag framdeles få underställa Kungl. Maj:ts prövning, liksom ock spørsmålet, huruvida i viss mån ändrade bestämmelser må finnas erforderliga beträffande den kompetens, som bör innehavas av de elektroingenjörer, vilka äro avsedda att tjänstgöra såsom gnistingenjörer.

Marinförvaltningen har erinrat, att kemisten vid mariningenjörkåren enligt medgivande vid 1917 års riksdag äger att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han före tillträdet till den ordinarie befattningen varit anställd såsom kemist vid

[4.]
flottans varv i Karlskrona, samt hemställt, att enahanda förmån måtte tillgodokomma de nuvarande innehavarna av befattningarna såsom biträdande ingenjör vid byggnadsdepartementet i Karlskrona och såsom biträdande elektroingenjör vid ingenjördepartementet därstädes. De nuvarande innehavarna av dessa befattningar hava varit uppförda å varvsstat från och med den 1 november 1908, resp. den 1 januari 1917. Då denna marinförvaltningens framställning avser tillämpning av grundsatsen därom, att innehavare av befattning, som uppföres på stat, må för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han dessförinnan innehaft stadigvarande anställning i statens tjänst av enahanda beskaffenhet som den i stat uppförda befattningen, vilken grundsats vid ett flertal föregående tillfällen vunnit Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, har jag icke något att därvid erinra.

På grund av vad jag sålunda anført förordar jag en ökning i staten för mariningenjörkåren för år 1919 av 1 mariningenjör av 1:a graden, 1:a löneklassen, 1 biträdande stationsingenjör och 2 elektroingenjörer. Kostnaden för avlöning enligt mariningenjörkårens stat skulle efter vidtagande av denna ökning komma att uppgå till 315,240 kronor. Ökningen från 1918 års stat, 293,780 kronor, utgör sålunda 21,460 kronor.

Jag vill i detta sammanhang omnämna, att ritkontorsföreståndaren vid ingenjördepartementet i Karlskrona i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 september 1917 gjort framställning om denna befattnings uppförande å stat för att därigenom komma i åtnjutande av samma pension, som tillkommer mariningenjör. I häröver den 22 oktober samma år avgivet utlåtande har marinförvaltningen anført, att ämbetsverket ansåge denna framställning icke för närvarande böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, samt vidare uttalat, att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke en fastare anställning jämte pensionsförmåner borde beredas även de övriga civila ingenjörer, som vore anställda å ritkontoren vid flottans varv i Karlskrona och Stockholm samt å ämbetsverkets ingenjöravdelning; och borde därför enligt marinförvaltningens mening åtgärder i sådant syfte framdeles upptagas till prövning och avse samtlig personal av nämnda kategori.

Sedan Kungl. Maj:t den 23 november 1917 bemyndigat mig att tillkalla sakkunniga för att inom sjöförsvarsdepartementet biträda med verkställande av utredning och uppgörande av förslag i fråga om erforderliga bestämmelser beträffande månadslönarnas vid marinen anställande, avlöning och pensionering, samt sakkunniga för ändamålet blivit av mig

- [4.] på grund av sagda bemyndigande tillkallade, har omförmälda framställning överlämnats till bemälda sakkunniga för att av dem tagas i övervägande vid fullgörande av det åt dem lämnade uppdraget; och torde sålunda denna framställning bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning i samband med det förslag, som må komma att av de sakkunniga avgivas.

Marinintendenterurkåren.
Historik.

Marinintendenterurkåren, vartill den dittillsvarande flottans civilstat ombildades, fick sin organisation fastställd genom beslut vid 1903 års riksdag.

Den för egentlig intendenturtjänst avsedda personalen skulle enligt denna organisation utgöras av tjänstemän av olika grader, vartill kommo marinintendentsaspiranter och marinintendentselever. Dessutom skulle i kåren inbegripas de vid vardera av flottans stationer anställda auditörer, väblar och vaktmästare samt advokatfiskalen vid flottans station i Karlskrona. I enlighet med riksdagens beslut angående omorganisation av krigsdomstolarna hava från och med år 1916 auditörer och väblar uteslutits från marinintendenterurkårens stat.

Antalet befattningar för intendenturgöromål fastställdes vid 1903 års riksdag till 62. Sedermera har kåren efter beslut vid 1906 och 1907 års riksdagar ökats med sammanlagt 9 beställningar, vadan antalet befattningar vid kåren för närvarande utgör 71.

På grund av upprepade framställningar från marinöverintendenten och marinförvaltningen om förstärkning av marinintendenterurkåren, för att intendenturtjänsten skulle kunna behörigen upprätthållas, avlät Kungl. Maj:t till 1911 års riksdag förslag rörande omläggning från och med år 1912 av personalantalet inom kårens olika grader i syfte att bereda förbättrade befordringsmöjligheter och höjda avlöningsförmåner åt kårens personal. Enligt detta förslag, som sålunda icke innebar någon ökning av kåren, skulle densamma i jämförelse med 1911 års stat omfatta följande antal tjänstemän i nedannämnda grader, nämligen:

	Enligt stat för år 1911.	Enligt Kungl Maj:ts förslag.
marinöverintendent och chef	1	1
förste marinintendenter	3	3
marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen	15	20
» » » » 2:a »	7	10
» » 2:a »	22	25
marinunderintendenter	23	12
	Summa 71	71

Riksdagen fann detta förslag välbetänt och biföll detsamma.

[4.]

Under åren 1912 och 1913 gjordes av marinförvaltningen förnyade framställningar om ökning av marinintendenturkårens stat för åren 1914 och 1915 med visst antal beställningar. Dessa framställningar föranledde emellertid icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida. Anledningen härtill var närmast den, att enligt bemyndigande i nådigt brev den 4 juli 1910 av dåvarande departementschefen tillkallats sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande förenkling av marinens redovisningsväsende, i vad det berörde räkenskaperna såväl ombord som i land å flottans stationer samt å kustfästningarna och vid kustartilleriregementena jämte därmed sammanhängande frågor. Av dessa sakkunniga föreslagna nya grunder hade vunnit tillämpning beträffande redovisningen av utgifterna under sjöexpedition, men ännu ej lett till resultat med avseende å marinens redovisningsväsende i övrigt. De ytterligare reformer, som genom denna utredning väntades kunna genomföras, förutsattes komma att inverka på omfattningen av det arbete, som marinintendenturkårens personal hade att utföra, och sålunda öva inflytande på kårens organisation. Vidare påginge utredning av andra sakkunniga rörande organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter; och ansågs jämväl slutförandet av denna utredning böra avvaktas, innan frågan om marinintendenturkårens omorganisation upptogs till definitiv prövning.

I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag omnämndes, att två särskilda förslag då förelågo till ändringar i marinintendenturkårens stat. Av dessa förslag avsåg det ena, framställt av marinintendenter av 2:a graden och marinunderintendenter, en omläggning, utan höjning av antalet intendenturtjänstemän, av numerären inom kårens olika tjänsteklasser i syfte att bereda kårens personal en i avlönings- och befordringshänseende gynsamare ställning. Det andra förslaget, som avgivits av marinförvaltningen i skrivelse den 8 november 1916, innebar dels en ökning av kåren med 11 nya beställningar, varigenom kårens stat skulle komma att upptaga 82 i stället för 71 beställningar, och dels uppdelning av förste marinintendentsbefattningarna på två löneklasser, en med kommandörkaptenens av 1:a graden och en med kommandörkaptenens av 2:a graden löneförmåner. Kungl. Maj:t anslöt sig i princip till det av intendenturtjänstemännen väckta förslaget, men förordade, i likhet med marinförvaltningen, att förste marinintendentsbeställningarna uppdelades på nyssnämnda två löneklasser. Härjämte föreslog Kungl. Maj:t en utökning av förste marinintendentsklassen med 3 nya beställningar eller till 6 beställningar, därvid motsvarande minskning skulle,

[4.] för att antalet intendenturtjänstemän icke skulle överstiga 71, vidtagas i marinintendentsklassen av 1:a graden. Till närmare belysning av det utav Kungl. Maj:t till 1917 års riksdag sålunda framställda förslaget, jämfört med den då gällande staten, torde tjäna följande uppställning:

	Enligt stat för år 1917.	Enligt Kungl. Maj:ts förslag.
marinöverintendent	1	1
förste marinintendenter	3	6 *)
marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen.....	20	25
» » » » 2:a »	10	12
» » 2:a »	25	18
marinunderintendenter	12	9
	Summa 71	71

Kungl. Maj:ts omförmälda framställning bifölls av riksdagen och i enlighet härmed uppgjort förslag till stat för marinintendenturkåren för år 1918 blev av riksdagen godkänt.

Marinförvaltningen har nu i förberörda skrivelse den 22 oktober 1917 föreslagit, att marinintendenturkåren måtte ökas med 13 nya beställningar, varav

- 1 förste marinintendent av 2:a löneklassen,
- 4 marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen,
- 3 » » » » 2:a »
- 4 » » 2:a » samt
- 1 marinunderintendent.

Med hänsyn till möjligheten att fylla det sålunda ökade antalet beställningar borde ökningen enligt marinförvaltningens mening fördelas på 2 år, och borde för år 1919 upptagas

- 1 förste marinintendent av 2:a löneklassen,
- 2 marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen,
- 1 marinintendent » » » 2:a » ,
- 2 marinintendenter » 2:a » samt
- 1 marinunderintendent.

Därjämte har marinförvaltningen hemställt, att å marinintendenturkårens stat för år 1919 måtte uppföras 1 vaktmästarbefattning.

Marinförvaltningens skrivelse den 8 november 1916.

Innan jag går vidare, torde jag till en början få lämna en redogörelse för den motivering, som av marinförvaltningen i berörda skri-

*) Därav 2 i 1:a löneklassen (chefsintendenter) och 4 i 2:a löneklassen.

velse den 8 november 1916 lämnats för ämbetsverkets då avgivna, i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag omförmälda förslag till kårens ökning, enär denna motivering är av grundläggande betydelse för marinförvaltningens nu ifrågavarande framställning. Nämda motivering innehåller huvudsakligen följande.

[4.]

Behovet av marinintendenter hade under den nu anbefallda mobiliseringen visat sig betydligt överstiga tillgången. Som det för sjötjänsten behövlige antalet intendenter i första hand måst tillgodoses och även blivit tillgodosett, hade bristen gjort sig mest kännbar för tjänstgöringen i land å flottans stationer. Följderna av denna brist hade ej uteblivit, utan yppat sig bland annat dels uti försenad granskning av fartygsräkenskaperna, dels ock uti försenande av andra arbeten, som ålåge särskilt räkenskapskontoren.

Visserligen hade extra biträden anlåtats av räkenskapskontoren i största möjliga utsträckning, och hade Kungl. Maj:t anvisat de belopp, som marinförvaltningen för sådant ändamål anmält såsom behövlige. Användningen av sådana biträden vore dock nödvändigtvis begränsad till vissa arbeten, under det att för andra arbeten fullt utbildade tjänstemän måste finnas tillgängliga, men vore det just i avseende på tillgången av tjänstemän av sistnämnda kategori, som brist gjort sig gällande.

Mobiliseringsbehovet av marinintendenter vore angivet i en vid marinförvaltningens skrivelse fogad hemlig bilaga. Av densamma framginge, att det sammanlagda behovet för sjötjänsten utgjorde 13 tjänstemän av stammen och 10 tjänstemän av reserven samt för landtjänsten 74 tjänstemän av stammen och 72 tjänstemän av reserven, inberäknat ersättningspersonal. Mobiliseringsbehovet utgjorde alltså för sjö- och landtjänst sammanlagt 87 tjänstemän av stammen och 82 tjänstemän av reserven. Med reserv avsåges här ej endast de i flottans reserv anställda intendenterna, utan även vid mobilisering konstituerade värnpliktiga intendenter m. fl.

Marinintendentsaspiranter av 2:a årets kurs, som vid mobilisering konstituerades till marinunderintendenter, avsåges dock att fylla platser, för vilka mobiliseringsbehovet av stampersonal ovan vore angivet, och beräknades antalet sålunda konstituerade marinunderintendenter till 5. Härigenom avsåges att nedbringa behovet av stamintendenter till det minsta möjliga, eller 82 tjänstemän.

I avseende på sjötjänst ville marinförvaltningen erinra, att enligt gällande utbildningsbestämmelser allenast intendenturtjänstemän av stammen utbildades för tjänstgöring till sjöss. Rätteligen borde sålunda

[4.] hela det för sjötjänstgöring avsedda antalet intendenters fyllas med stampersonal. Chefen för marinstaben hade dock hållit före, att härigenom de principer i avseende på bemanning av fartyg, som gällde beträffande andra kårer av marinen, skulle frångås, och ansåge chefen för marinstaben fördenskull, att utbildning för en del av reservens personal eller för värnpliktiga intendenters borde omläggas så, att någon del av denna personal bleve utbildad för sjötjänstgöring; och torde chefen för marinstaben hava för avsikt att framdeles ingiva förslag till härför erforderliga ändringar i utbildningsbestämmelserna.

Vid de beräkningar, som nu blivit gjorda, hade därför den av chefen för marinstaben uttalade principen i avseende på att delvis fylla behovet för sjötjänsten med personal av reserven lagts till grund för beräkningarna.

Bland de uti mobiliseringsbehovet upptagna posterna ville marinförvaltningen särskilt fästa uppmärksamheten vid dem, som avsåge behovet av intendenturtjänstemän å flottans räkenskapskontor.

Behovet av stamintendenter vore för vardera räkenskapskontoret i förenämnda hemliga bilaga beräknat till 1 kamrerare och 11 intendenters. Detta antal motsvarade icke fullt vad chefsintendenterna ansett erforderligt, men hade marinförvaltningen ansett, att antalet kunde hållas vid minst 11 tjänstemän.

Dessa avsåges till arbetsledare 1 till 3 på varje grupp inom vissa grupper av göromål, såsom *bokföring* å anslag och titlar, omföringar, material- och dagsverksammandrag, ersättningsuträkningar, *kassakontroll*, *sjörevision*, omfattande granskning av från fartygen inkommande kassarapporter och redogörelser, *stationsrevision*, omfattande granskning av räkningar för leveranser m. m. till stationen utom varvet, kontroll av matinrättningarnas räkenskaper, redovisning av stationsmyndigheternas förskott, reseräkningar, förande av prispok, *varusrevision*, omfattande granskning av räkningar å leveranser och arbeten för varvets behov, *avlöningsuträkningar* för stationens och varvets personal, *registratur och expedition*, innefattande jämväl sekretariat, som vore av betydande omfattning till följd av det stora antal yttranden och memorial, som kontoren hade att avgiva. De nu angivna göromålen vore de huvudsakliga, vilkas ledning tarvade i marinens inre tjänst erfaren personal, medan denna personal till detaljer av arbetet i stor omfattning använde extra biträden, under utbildning varande marinintendentsaspiranter och -elever, värnpliktiga intendenters och skrivbiträden m. fl. Sistnämnda personalkategorier användes jämväl för åtskilliga arbeten å räkenskapskontoren, som icke ovan under huvudgrupperna omnämmts.

[4.]

Marinförvaltningen hade icke förbisett, att behovet av fullt utbildade intendentur borde och måste inskränkas till det för tjänstens behöriga skötande minsta möjliga, men, om behovet inskränktes under detta mått, torde erfarenheten bestämt och oavvisligt lära, att tjänsten ej längre kunde behörigen upprätthållas. Marinförvaltningen hade därför vid upprepade tillfällen framhållit, hurusom personalbristen å räkenskapskontoren givit anledning till försening av räkenskapernas avslutande och granskning. Under mobiliseringen hade detta förhållande än skarpare framträtt, och marinförvaltningen ansåge, att det utan dröjsmål borde rådas bot härför.

Med avseende därå att frågan om ökning av den personal, som erfordrades för utförande av intendenturgöromålen, ställts i sammanhang med av tillkallade sakkunniga framlagda förslag till ändringar i marinens redovisningsväsende, ville marinförvaltningen erinra därom, att såväl ämbetsverket tidigare haft tillfälle påpeka som ock stationsmyndigheterna i infordrade yttranden ytterligare framhållit, att ett genomförande av de ifrågasatta ändringarna icke medgäve någon minskning i det nu förefintliga behovet av intendenturpersonal.

Marinförvaltningen ansåge därför för sin del, att frågan om ökning av marinintendenturkårens numerär borde företagas till avgörande utan att avvakta redovisningsväsendets eventuella omläggning eller de ytterligare förslag, vilka från särskilt tillkallade sakkunniga kunde vara att emotse i fråga om organisationen av flottans stationsmyndigheter.

Fredsbehovet av fullt utbildade intendenturtjänstemän beräknades på följande sätt:

Marinförvaltningen och Marinöverintendentens expedition.

	Antal.
Marinöverintendent	1
Marinöverintendentsassistent	1
Intendenter	2

Karlskrona station.

Stationsbefälhavarens expedition.

Sekreterare	1
Biträdande intendent	1

Varuschefens expedition.

Sekreterare	1
Biträdande intendent	2

Transport 9

[4.]

	Antal.
	Transport 9
<i>Beväringsbefälhavarens expedition.</i>	
Intendent	1
<i>Stationsintendenturen.</i>	
Stationsintendent	1
Biträdande stationsintendent	1
Biträdande intendent	1
Proviantintendent	1
Beklädnadsintendent	1
<i>Räkenskapskontoret.</i>	
Kamrerare	1
Intendenter och biträdande intendenter	11
<i>Kassan.</i>	
Kassör	1
<i>Besiktningar.</i>	
Besiktningssman	1
<i>Inventarieförrådet.</i>	
Inventarieintendent	1
Biträdande intendent	1
<i>Materialförrådet.</i>	
Materialintendent	1
Biträdande intendent	1
<i>Inventarie- och materialförrådens artilleriuppbörder.</i>	
Artilleriintendent	1
Stockholms station.	
<i>Stationsbefälhavarens expedition.</i>	
Sekreterare	1
Biträdande intendent	1
Transport 36	

Femte huvudtiteln.

65

Antal.

[4.]

Transport 36

Varuschefens expedition.

Sekreterare	1
Biträdande intendent	1

Bevöringsbefälhavarens expedition.

Intendent	1
-----------------	---

Skeppsgossekåren i Marstrand.

Intendent	1
-----------------	---

Stationsintendenturen.

Stationsintendent	1
Biträdande stationsintendent	1
Beklädnadsintendent	1

Räkenskapskontoret.

Kamrerare	1
Intendenter och biträdande intendenter	11

Kassan.

Kassör	1
--------------	---

Inventarieförrådet.

Inventarieintendent	1
Biträdande intendent	1

Materialförrådet.

Materialintendent	1
Biträdande intendent	1

Inventarie- och materialförrådets artilleriuppbörder.

Artilleriintendent	1
--------------------------	---

Göteborgs örlogsdepå.

Depåintendent	1
---------------------	---

Transport 62

[4.]

Antal.

Transport 62

Kustfästningarna.

Vaxholms fästning.

Fästningsintendent	1
Tygintendent	1
Regementsintendent vid Vaxholms kustartilleriregemente	1

Karlskrona fästning.

Tygintendent	1
Regementsintendent vid Karlskrona kustartilleriregemente	1

Ålvsborgs fästning.

Kårintendent vid Ålvsborgs kustartillerikår	1
---	---

Hemsö fästning.

Kårintendent vid Hemsö kustartillerikår	1
---	---

Flottans övningar.

Stabs-, flottilj-, divisions- och fartygsintendenter	9
--	---

Summa 78

Tillkommer ersättningspersonal 5 % å 78	4
---	---

Summa 82

Förestående fredsbehov av intendenter vore beräknat efter de i reglemente för marinen upptagna befattningar med följande tillägg och undantag.

I marinförvaltningen hade med ledning av den erfarenhet om arbetenas omfattning å intendentavdelningen, som under de senare åren vunnits, 2 intendenter för ordinarie tjänstgöring upptagits förutom marinöverintendenten och marinöverintendentsassistenten.

I varvschefsexpeditionen i Karlskrona hade likaledes på grund av erfarenhet antalet biträdande intendenter måst ökas till 2.

Besiktningssman i Karlskrona funnes icke upptagen i reglementet bland de befattningar, som skulle bestridas av marinintendenturkårens personal, men hade i likhet med vad under senare åren varit fallet ansetts böra upptagas såsom behöfvig; och ville marinförvaltningen i

sådant avseende hänvisa till 1907 års utlåtande av tillkallade sakkunniga rörande flottans och kustartilleriets upphandlings- och entreprenadväsende.

[4.]

Såsom nytillkomna befattningar vore upptagna depåintendent vid Göteborgs örlogsdepå och kårintendent vid Hemsö kustartillerikår, tillika fästningsintendent i Hemsö fästning, vilka befattningar ansåges behövliga.

Informationsintendenter i underofficersskolorna, som jämlikt föreskrift i gällande skolreglemente skulle kommenderas till tjänstgöring under 9 å 10 månader årligen, hade beräknats icke böra tagas i anspråk för denna tjänst i större utsträckning än att de kunde bestrida sagda tjänst vid sidan av ordinarie tjänstgöring å station eller varv och fördenskull icke ovan upptagits såsom behov.

Behovet av ersättningspersonal vore upptaget till 4, vilket måste anses lågt beräknat i betraktande av den höga pensionsåldern för marinintendenturkårens tjänstemän och därav följande större sjukprocent samt nedsättning i vissa fall av arbetsförmågan.

Förutom för sjötjänst uppginge fredsbehovet av intendenter, på sätt av ovan intagna beräkning framginge, till 73, inberäknat ersättningspersonal. Av dessa beräknades å räkenskaps- och kassakontoren vid flottans stationer skola tjänstgöra sammanlagt 26 intendenter. Behovet av intendenter för sjötjänst växlade efter omständigheterna. Uppskattades med ledning av normalövningsplanen sagda behov till omkring 9, bleve sammanlagda fredsbehovet 82 eller 5 mindre än det beräknade behovet av stamintendenter för mobilisering. Såsom förut anförts, avsåges emellertid att fylla en del av stambehovet vid mobilisering med till marinunderintendenter konstituerade marinintendentsaspiranter av 2:a årets kurs, och härigenom hade behovet av intendenter å stat vid mobilisering kunnat nedbringas till 82.

Beräkningarna över mobiliserings- och fredsbehoven av intendenter överensstämde med de av marinstaben senast uppgjorda beräkningarna.

Med stöd av vad sålunda blivit anført hemställde marinförvaltningen, att antalet intendentsbeställningar å marinintendenturkårens stat måtte ökas från 71 till 82. Ökningen utgjordes sålunda av 11 beställningar, av vilka enligt marinförvaltningens förslag 6 borde upptagas å kårens stat för år 1918 och 5 å staten för år 1919.

I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag yttrade föredragande departementschefen i anledning av marinförvaltningens omförmälda framställning, bland annat, följande.

Frågans
behandling
vid 1917 års
riksdag m. m.

[4.] De utredningar, som av förutnämnda sakkunniga för förenkling av marinens redovisningsväsende blivit verkställda, hade, på sätt tidigare nämnts, dittills lett till genomförande av vissa reformer allenast beträffande redovisningen av utgifterna under sjöexpedition. Av de sakkunniga avgivna särskilda förslag till redovisningens ordnande vid flottans stationer och inom kustfästningarna hade däremot då ännu icke kunnat underställas Kungl. Maj:ts prövning. Departementschefen funne uppenbart, att en plan för en definitiv omorganisation av marinintendenturkåren icke borde för Kungl. Maj:t och riksdagen framläggas, innan omförmälda, i flera avseenden genomgripande reformförslag blivit upptagna till prövning och, under förutsättning att de ansåges böra komma till utförande, åtminstone någon tids erfarenhet vunnits rörande ett därefter lämpat personalbehov. Denna ståndpunkt hade av departementschefen vid tidigare tillfällen intagits och av riksdagen lämnats utan anmärkning. Givet vore ock, att en slutlig omorganisation av ifrågavarande kår borde föregås av en närmare undersökning, i vad mån eventuellt nödiga befunda ändringar beträffande organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter kunde öva inflytande därå.

Det vore emellertid ännu en viktig omständighet, som enligt departementschefens mening icke borde förbises vid bedömandet av den föreliggande frågan, nämligen spörsmålet, huruvida och i vilken utsträckning för utförande av vissa marinintendenturkårens personal tillhörande tjänsteåligganden kunde användas personer, manliga eller kvinnliga, med lägre utbildning och kompetens än som enligt nu gällande bestämmelser erfordrades för kårens personal.

Då marinförvaltningen — fortsätter departementschefen — utan att avvakta resultatet av förenämnda utredningar, ansett sig böra framställa förslag till marinintendenturkårens omorganisation, syntes det departementschefen, att avgivandet av ett sådant förslag bort föregås av en uttömmande undersökning rörande beskaffenheten av de särskilda göromål, intendenturpersonalen hade att utföra, samt en på sådan undersökning grundad uppdelning av göromålen på olika kvalificerade arbetskrafter. En dylik utredning hade emellertid icke blivit i samband med berörda förslag av marinförvaltningen framlagd.

Av sålunda anförda skäl ansåg sig departementschefen icke för det dåvarande kunna biträda marinförvaltningens förslag om ökning av marinintendenturkårens personal. Departementschefen förbisåg därvid ingalunda de av marinförvaltningen framhållna svårigheter och olägen-

heter med hänsyn till intendenturtjänstens behöriga skötande, som vållades av ett ytterligare uppskov med lösningen av frågan om marinintendenturkårens omorganisation. Dessa vore för visso både många och allvarliga. Det syntes departementschefen dock, som om de nuvarande extraordinära förhållandena härtill vore i viss och måhända icke oväsentlig mån bidragande. Departementschefen ville därjämte uttala, att han för sin del vore beredd att framgent som dittills understödja framställningar från marinförvaltningens sida om anvisande av nödiga medel för anställande vid kåren av extra arbetskrafter i den omfattning, som av omständigheterna påkallades.

Såsom i det föregående omförmälts, ansåg sig Kungl. Maj:t, i enlighet med departementschefens sålunda uttalade uppfattning, icke böra till 1917 års riksdag avlåta framställning om ökning av marinintendenturkåren, utan föreslog allenast, i förut angivet syfte, en omläggning av numerären inom kårens olika tjänsteklasser utan höjning av antalet beställningar, vilket förslag vann riksdagens bifall.

Efter det frågan om ändringar i marinintendenturkårens stat, på sätt nu nämnts, blivit handlagd vid 1917 års riksdag, hava vissa omständigheter tillkommit, vilka här torde få i korthet beröras.

I syfte att få utrönt, huruvida och i vilken utsträckning vid tillämpning av det system, varpå av förutbemälda sakkunniga för utredning rörande förenkling av marinens redovisningsväsende avgivna förslag till redovisningens ordnande vid flottans stationer och inom kustfästningarna vore grundade, lämpligen kunde för vissa göromål, som nu utfördes av marinintendenturkårens personal, användas personer, manliga eller kvinnliga, med lägre utbildning och kompetens än som enligt gällande bestämmelser erfordrades för personalen vid nämnda kår, anmodade dåvarande departementschefen genom ämbetskrivelse den 12 juni 1917 de sakkunniga att verkställa utredning i sådant hänseende samt inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Till åttlydnad härav har utredning och förslag i sådant hänseende med skrivelse den 27 augusti 1917 överlämnats av de redovisningssakkunniga.

Vidare har Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 7 september 1917 på grundvalen av förslag, som avgivits av nyssnämnda sakkunniga, utfärdat nya föreskrifter för redovisningens ordnande vid flottans stationer och inom kustfästningarna, vilka föreskrifter trätt i kraft den 1 januari innevarande år.

[4.]

[4.]
Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 22
oktober 1917.

Sedan jag sålunda lämnat en framställning av den föreliggande frågans förhistoria samt angivit de numera tillkomna faktorer, som äro av beskaffenhet att öva inverkan vid frågans prövning, övergår jag till en närmare redogörelse för marinförvaltningens förevarande, i berörda skrivelse den 22 oktober 1917 avgivna förslag. Jag anhåller därvid få bringa i erinring, att marinförvaltningens berörda förslag avser en ökning av marinintendenturkårens stat av sammanlagt 13 marinintendentsbeställningar, av vilka enligt ämbetsverkets mening på 1919 års stat skulle upptagas 7 beställningar. Därjämte har föreslagits, att å staten för år 1919 måtte upptagas 1 vaktmästarbefattning.

Marinförvaltningen har till stöd för sitt omförmälda förslag till en början hänvisat till den utredning i ämnet, som av ämbetsverket lämnats i skrivelsen den 8 november 1916 och för vars huvuddrag i det föregående redogjorts. Vidare har ämbetsverket anført följande.

Genom den förut omförmälda nya staten för marinintendenturkåren, som tillämpades från och med ingången av år 1918, bereddes tjänstemännen vid marinintendenturkåren en välbehörlig förbättrad ställning, som mera än tillförne gjorde befodringsutsikter och löneförhållanden jämförliga med den ställning, vilken andra befälskårer inom marinen intoge.

Behovet av förstärkta arbetskrafter vid marinintendenturkåren kvarstode dock, varför marinförvaltningen såge sig föranlåten framhålla, att dess tillgodoseende icke längre kunde lämnas å sido, om de för den maritima förvaltningstjänsten så viktiga göromål, som tillkomme marinintendenturkårens personal, skulle kunna på ett tillfredsställande sätt bliva utförda. Den mångåriga erfarenhet om behovet, som vunnits och som bland annat funnit uttryck i ofta återkommande framställningar från de myndigheter, som närmast bure ansvaret för redovisningsarbetenas behöriga utförande, vittnade tillräckligt om nödvändigheten av en omedelbar förstärkning av arbetskrafterna inom marinintendenturkåren.

Den organisation, som förvaltningstjänsten i land vid marinen erhöle efter genomförandet av det enligt nådiga brevet den 7 september 1917 fastställda redovisningssystemet, medförde i viss mån förändrad fördelning av de för förvaltningsgöromålens utförande avsedda arbetskrafterna, och hade sakkunniga för utredning rörande förenkling av marinens redovisningsväsende, på sätt förut nämnts, i ett den 27 augusti 1917 avgivet förslag framlagt en beräkning av de arbetskrafter, som för redovisningsarbetet skulle bliva erforderliga.

Enligt denna beräkning skulle av marinintendenturkårens personal [4.] erfordras vid flottans stationer:

	Karlskrona station	Stockholms station	Summa
för räkenskapskontoren	10	8	18
för kassakontoren	2	2	4
för varvskontoren	2	2	4
Summa	14	12	26

eller tillsammans 26 intendent.

Marinförvaltningen hade i sin förut omförmälda beräkning över fredsbehovet av utbildade intendenturtjänstemän för motsvarande göromål avsett:

	Karlskrona station	Stockholms station	Summa
å räkenskapskontoren	12	12	24
såsom kassörer	1	1	2
Summa	13	13	26

eller tillsammans 26 intendent.

Sammanlagda antalet stamintendenter för redovisningsarbetet bleve således såväl enligt marinförvaltningens som enligt de sakkunnigas beräkning 26.

Mobiliseringsbehovet av stamintendenter för redovisningsarbetet sammanfölla med fredsbehovet, i det att den ökning i behovet av arbetskrafter, som vid mobilisering beräknades uppstå, avsåges att fyllas medelst reservpersonal samt konstituerade och värnpliktiga intendent.

Det ovan av marinförvaltningen uppgivna behovet av stamintendenter för sjötjänst berördes icke av de anbefallda ändringarna i redovisningsväsendet, vadan marinförvaltningen sålunda vidhölle sin år 1916 avgivna beräkning av sammanlagda antalet stamintendenter för *flottan*.

Beträffande behovet av stamintendenter för *kustfästningarna* måste däremot en jämkning vidtagas.

Marinförvaltningen hade vid vardera av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen för tjänsten såsom regementsintendent beräknat 1 stamintendent. Av de uttalanden, som av kustartillerimyndigheterna avgivits med anledning av remiss å redovisningssakkunnigas ovan omförmälda, den 27 augusti 1917 framlagda beräkning över personalbehovet efter genomförd omläggning av redovisningsväsendet, såvitt

[4.] anginge kustartilleriregementena, framginge emellertid det oundgängliga behovet av en biträdande intendent åt vardera regementsintendenten.

Med avseende härå hade chefen för Vaxholms kustartilleriregemente anfört att, om de sakkunnigas förslag skulle vinna stadfästelse, regementsintendenten komme att nödgas övertaga kassagöromålen samt att han vid sådant förhållande icke kunde medhinna de löpande göromålen och de ärenden, som skulle beredas i och för föredragningen för regementschefen. Dessa senare ärenden hade nämligen ökat's oerhört och kunde i regel ej medhinnas under den fastställda expeditionstiden, sju timmar, utan måste även några timmar därutöver användas. Regementsintendenten behövde därför biträde av en marinintendent på stat, vilket även varit fallet intill tiden före fastställandet av det från och med år 1915 gällande reglementet för marinen, del III (kustartilleriet); någon anställning av civil personal med lägre utbildning behövde ej ifrågakomma, emedan värnpliktiga skrivbiträden med nödiga kvalifikationer i regel funnes disponibla.

Chefen för Karlskrona kustartilleriregemente hade i förevarande avseende anfört, att utöver den marinintendent, som i redovisnings-sakkunnigas förslag avsetts för regementsintendentsbefattningen, vore, såsom regementschefen i sina 1915 och 1916 avgivna årsrapporter framhållit, behovet av en biträdande intendent åt regementsintendenten oavvisligt. Av de göromål, som enligt bemälda sakkunnigas förslag tillkomme stationernas räkenskapskontor och kassakontor, ägde det övervägande flertalet tillämpning på regementsintendenturen — ehuru visserligen icke i samma utsträckning — varförutom för densamma därjämte tillkomme handhavandet, bokföringen och redovisningen av tygförvaltningens medel, vilka omfattande arbeten förut omhänderhafts av flottans varv och räkenskapskontor samt alltså ingalunda från början varit avsedda att skötas av regementsintendenten vid Karlskrona kustartilleriregemente. Enbart av denna jämförelse torde sålunda behovet av en biträdande intendent tydligt och klart framgå. Uti sin inspektionsrapport för övningsåret 1914—1915 hade därjämte chefen för kustartilleriet beträffande behovet av biträdande intendent erinrat, att regementsintendentens viktigaste uppgifter vore att ordna och övervaka de förhållanden, som stode i samband med manskapets förplägnad och utrustning (kök, proviantuppbörder, beklädnadsförråd, verkstäder, tvättinrättning m. m.), samt att verkställa en del upphandlingar. För att regementsintendenten skulle kunna disponera erforderlig tid för nämnda göromål, vore det nödvändigt, att han i största möjliga utsträckning befriades från sådana expeditionsarbeten, som utan olägenhet

kunde handhavas av annan intendenturtjänsteman. Regementschefen hemställde därför, att en biträdande intendent snarast möjligt måtte avses för regementet.

Redan uti sitt till chefen för sjöförvarsdepartementet den 18 juni 1913 avgivna utlåtande över förslag till reglemente för marinen, kustartilleriet, hade marinförvaltningen — enligt vad ämbetsverket eriuurat — framhållit behovet av en biträdande intendent vid Vaxholms kustartilleriregemente. Detta behov blev dock icke tillgodosett. Emellertid hade vid upprepade tillfällen såväl från chefen för kustartilleriet som från regementscheferna erinrats om behovet av sådan biträdande intendent ej allenast vid Vaxholms utan jämväl vid Karlskrona kustartilleriregemente. Vid förstnämnda regemente hade bristen under mobiliseringen tillfälligtvis avhjälpes genom anställande av en konstituerad marinerintendent.

Marinförvaltningen funne i likhet med chefen för kustartilleriet behovet av biträdande regementsintendent vid vardera kustartilleriregementet oavvisligt och ansåge, att marinintendenturkårens stat borde ökas med 2 tjänstemän för att kunna fylla detta behov.

Chefen för marinstaben, med vilken marinförvaltningen härutinnan samrätt, hade däremot ställt sig tveksam om giltigheten av de skäl, som anförts för anställande av biträdande intendentur vid kustartilleriregementena, och hade icke velat göra något uttalande i denna fråga.

I sin förenämnda skrivelse den 8 november 1916 beräknade marinförvaltningen det behövliga antalet marinintendenter av stammen till 82. Såsom framginge av det förut sagda, hade detta behov ökat med 2, vadan det vore erforderligt, att antalet marinintendenter ökades med 13, eller från det nuvarande antalet 71 till 84.

Med skrivelse den 27 augusti 1917 hade redovisningssakkunniga, såsom förut omförmälts, överlämnat utredning rörande frågan, i vilken utsträckning för utförande av vissa marinintendenturkårens personal tillhörande tjänsteåligganden kunde användas personer, manliga eller kvinnliga, med lägre utbildning och kompetens än som enligt gällande bestämmelser erfordrades för kårens personal. Häröver komme marinförvaltningen framdeles att avgiva yttrande. Då emellertid sättet, på vilket behovet av den för redovisningsarbetet avsedda personalen med lägre kvalifikationer borde fyllas, icke inverkade på frågan om det behövliga antalet stamintendenter, komme marinförvaltningens yttrande beträffande denna del av de sakkunnigas utredning icke att vidare beröra frågan om stamintendenter.

[4.] Marinförvaltningen har fördenskull föreslagit, att marinintendenturkåren måtte ökas med 13 beställningar för marinintendenter, och har ämbetsverket i samband därmed erinrat, att detta icke innebure en omorganisation av kåren, utan endast en ökning av antalet beställningar inom vissa tjänste- och löneklasser.

Vid fördelningen av antalet intendenter å de olika tjänste- och löneklasserna borde samma proportion bibehållas som den i marinintendenturkårens stat för år 1918 upptagna, vadan fördelningen av de nytillkomna befattningarna skulle bliva:

1	förste marinintendent av 2:a löneklassen,
4	marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen,
3	» » » » 2:a »
4	» » 2:a » samt
1	marinunderintendent.

Med hänsyn till möjligheten att fylla det sålunda ökade antalet beställningar borde ökningen fördelas på 2 år, och borde för år 1919 upptagas

1	förste marinintendent av 2:a löneklassen,
2	marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen,
1	marinintendent » » » 2:a »
2	marinintendenter » 2:a » samt
1	marinunderintendent.

Kamreraren vid flottans station i Stockholm hade — anför marinförvaltningen vidare — i anledning av den utav det nya redovisnings-systemet föranledda förändringen i organisationen av kassakontoret och under framhållande av de svårigheter, som redan nu föreläge för räkenskapskontorets och kassans gemensamma vaktmästare att medhinna göromålen å båda dessa expeditioner, i skrivelse till stationsbefälhavaren hemställt om uppförande å marinintendenturkårens stat av en ny vaktmästarbefattning, avsedd för stationens kassakontor.

Kamreraren hade därvid uttalat, att det med den ökning av göromålen, som under de sista åren ägt rum, och i synnerhet med det oupphörligt växande antalet penninganordningar i stationens kassa allmer visat sig, att den för både räkenskapskontoret och kassan gemensamma vaktmästaren ej kunde fullgöra de till hans tjänst hörande göromålen.

Då kassören nödvändigt behöfde ett pålitligt bud för avhämtning av penningar och för övriga kassagöromål samt för betalning av räkningar, hade han i första hand använt vaktmästaren och för kassans

göromål tagit hans tid helt och hållet i anspråk, så att räkenskapskontoret nödgats de flesta dagar vara utan det värdefulla biträde, som en pålitlig vaktmästare kunde lämna. Räkenskapskontoret hade varit hänvisat att för sina bud använda ordonnanser, vilka ofta ombötes och på vilkas ordentlighet och pålitlighet man ej ägde rätt att ställa för stora anspråk. Ordonnanserna vore dessutom frånvarande för skaffning varje dag under 1 1/2 timme, under vilken tid således ingen möjlighet för budskickning förefunnos. Viktiga handlingar och försändelser av värde måste därför genom kontorets egna tjänstemän befordras mellan de olika expeditionerna, vilket medförde tidsförlust och i flera avseenden vore olämpligt.

Då kassakontoret från och med år 1918 finge avsevärt ökade göromål och ökad personal och sålunda bleve av större omfattning, torde det än mera bliva behöfligt att helt och hållet disponera en vaktmästares tid och arbete uteslutande för kassakontoret. Som räkenskapskontoret emellertid icke kunde undvara den till kontoret hörande vaktmästaren och ej heller kunde nöja sig med endast en del av hans arbetstid, hemställde kontoret, att i sammanhang med den nya organisationens genomförande medel måtte anvisas för inrättande av en ny vaktmästarbefattning vid stationen, avsedd att vara kassavaktmästare och ställas till kassörens förfogande.

De redovisningssakkunniga hade — fortsätter marinförvaltningen — i sitt förut omförmälda, den 27 augusti 1917 avgivna förslag, bland annat, framhållit behovet av att kassakontoret vid flottans station i Stockholm, med hänsyn till de alltmera omfattande göromål, som kommit att tillhöra detta kontor, måtte, i likhet med vad fallet redan vore vid Karlskrona stations kassakontor, tilldelas en vaktmästare. Räkenskapskontoret och kassan vid flottans station i Stockholm kunde enligt bemälda sakkunnigas mening icke utan svåra olägenheter efter det nya redovisningssystemets genomförande betjäna sig av gemensam vaktmästare.

Med avseende å kamrerarens framställning angående behovet av vaktmästare hade stationsbefälhavaren hänvisat till vad av kamreraren i ärendet anförts och funnit ådagalagt, att svårigheter föreläge för vaktmästartjänstens fullgörande å kontoret. Stationsbefälhavaren ansåge sig emellertid ej för närvarande böra avlåta framställning om anställande av ytterligare en vaktmästare, utan funne sig böra först avvakta den erfarenhet, som kunde vinnas rörande det nu förevarande behovet, sedan den nya organisationen av kassakontoret en tid varit i verksamhet.

[4.]

[4.] Marinförvaltningen funne för sin del behovet av en vaktmästare för kassakontoret uppenbart och ansåge att, med hänsyn till vikten av att kassören hade till sitt förfogande pålitlig person för budskickning med penningar och värdeförsändelser, ej skäl föreligga att dröja med tillsättandet av denna befattning. Marinförvaltningen ansåge förden skull, att beställningen borde upptagas i 1919 års stat för marinintendenturkåren.

Med stöd av vad sålunda anförts beträffande ökning för år 1919 av marinintendenturkåren med 7 intendentsbeställningar och 1 vaktmästarbeställning har förslag till stat för marinintendenturkåren för samma år av marinförvaltningen upprättats, slutande på ett belopp av 352,365 kronor och utvisande en ökning utöver den nu för kåren gällande staten av 30,855 kronor.

Departements-
chefens yt-
rande.

Det är huvudsakligen tre omständigheter, som föranlett Kungl. Maj:t att ställa sig avvisande mot de förslag om ökning av marinintendenturkåren, som från marinmyndigheternas sida under de senare åren framställts.

I första hand har prövningen av dessa förslag ansetts böra anstå, till dess beslut fattats beträffande det system för omläggning av redovisningsväsendet vid flottans stationer och kustartilleriregementena, som varit föremål för utredning av tillkallade sakkunniga för förenkling av marinens redovisningsväsende (redovisningssakkunniga). Vidare har funnits erforderligt att, innan till slutligt avgörande upptoges frågan om kårens förstärkning, få utrönt, huruvida och i vilken utsträckning vid tillämpningen av nyssnämnda system lämpligen kunde för vissa göromål, som nu utföras av marinintendenturkårens personal, användas personer med lägre utbildning och kompetens än som enligt nu gällande bestämmelser erfordras för kårens personal. Slutligen har gjorts gällande, att man borde avvakta resultatet av den utredning, som genom tillkallade sakkunniga igångsatts rörande organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter, då även denna utredning kunde öva inflytande på frågan om kårens ökning.

I förstnämnda hänseende har Kungl. Maj:t, såsom förut omförmäls, på grundvalen av utav de redovisningssakkunniga avgivna förslag enligt nådigt brev den 7 september 1917 utfärdat nya föreskrifter för redovisningens ordnande vid flottans stationer och inom kustfästningarna, vilka föreskrifter trätt i kraft den 1 januari innevarande år. Dessa föreskrifter ansluta sig till de principer för statsbokföringen i övrigt, som redan genomförts eller äro avsedda att genomföras inom statsförvaltningens olika områden.

[4.]

Vidare har under år 1917 verkställts en undersökning i syfte att åvägabringa en bestämd åtskillnad mellan å ena sidan de göromål, som efter redovisningsreformens genomförande förekomme å stationernas räkenskaps-*) , kassa- och varvskontor ävensom vid kustartilleriregementena och som vore av beskaffenhet att böra utföras av personal med intendenturutbildning, samt å andra sidan de arbeten därstädes, som kunde och borde omhänderhavas av personal med lägre utbildning och kompetens. Nämnade undersökning, som verkställts av bemälda redovisningssakkunniga efter en noggrann uppdelning av göromålen med hänsyn till för desammas utförande erforderlig personal med högre eller lägre utbildning, har utförts med tillämpning av den principen, att intendenturutbildad personal borde tagas i anspråk allenast såsom ledare av arbetena eller för sådana göromål, som vore av särskilt fordrande natur eller behövde handläggning av fullt kvalificerad personal, under det att övriga göromål skulle överlämnas åt personal med lägre utbildning. Undersökningen har givit till resultat, att för tjänstgöring å nämnda kontor erfordras sammanlagt 26 marinintendenter och vid kustartilleriet 3 marinintendenter. Av de sistnämnda skulle 1 intendent tjänstgöra såsom regementsintendent vid vardera av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen och 1 såsom kårintendent vid Älvsborgs kustartillerikår. Beträffande sättet för fyllandet av det behov av icke intendenturutbildad personal, som redovisningssakkunniga ansett föreligga, hava de sakkunniga såsom sin åsikt uttalat, att hithörande göromål lämpligast borde anförtros åt kvinnliga biträden, och i sådant avseende framlagt förslag rörande anställandet av sådana biträden m. m. Marinförvaltningen har i denna fråga den 12 december 1917 avgivit utlåtande och därvid förklarat sig anse, att för biträdesbefattningarna inom kustfästningarna borde på grund av de särskilda förhållanden, som voro rådande inom desamma, uteslutande avses manlig personal, samt att, vad stationerna anginge, det syntes ämbetsverket, att för vinnande av erfarenhet, huruvida och i vilken utsträckning kvinnlig personal kunde avses för biträdesbefattningarna, stationsbefälhavarna borde anbefallas att under år 1918 söka anställa kvinnliga biträden till minst $\frac{1}{4}$ av sammanlagda medgivna antalet biträden och till ämbetsverket inkomma med anmälan rörande resultatet härav.

I anledning härav har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 31 december 1917 föreskrivit, att vid tillsättande av ifrågakommande biträdesbefattningar i första rummet skulle ifrågakomma kompetenta och lämpliga pensionerade underofficerare, som vore familjeförsörjare, och i andra

*) Stationernas räkenskapskontor benämnas numera stationskontor.

[4.] rummet övriga sökande, vare sig manliga eller kvinnliga, därvid, under i övrigt lika förutsättningar för tjänstens behöriga skötande, företråde ej finge givas manlig personal. Därjämte har Kungl. Maj:t enligt samma nådiga brev anbefallt marinförvaltningen att inkomma med utredning, i vad mån ifrågavarande biträden skulle kunna ersättas av värnpliktiga, ävensom med det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Det lär vara uppenbart, att detta Kungl. Maj:ts beslut icke kan öva någon inverkan på det resultat, vartill redovisningssakkunnigas undersökning lett beträffande antalet behöfliga tjänstemän med intendenturutbildning.

Det synes mig, som om man genom den undersökning, som sålunda verkstälts av de redovisningssakkunniga, vilka måste förutsättas besitta en ingående kännedom om det nya redovisningssystemet, skulle hava vunnit en tillfyllestgörande grund för uppskattningen av minimibehovet av intendenturutbildad personal å stationernas kontor och vid kustartilleriet.

Enligt min mening lära alltså de hinder för upptagande till prövning av frågan om marinintendenturkårens ökning, som tidigare mött dels på den grund, att det nya redovisningssystemet vid flottans stationer och kustartilleriregementena icke blivit genomfört, och dels av den anledning, att utredning icke förelegat rörande den omfattning, i vilken icke intendenturutbildad personal borde användas för utförande av vissa göromål, numera få anses avlägsnade.

Återstår sålunda den tredje av de huvudinvändningar, vilka tidigare gjorts gällande mot upptagande till prövning av spørgsmålet om marinintendenturkårens ökning, nämligen den, som hänför sig till frågan om organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter. I detta avseende har jag av de för nämnda frågas utredning tillkallade sakkunniga inhämtat, att den organisation av upphandlingsväsendet och förrådsverksamheten vid flottans varv, som av de sakkunniga kommer att föreslås, icke föranleder någon rubbning i antalet av den personal ur marinintendenturkåren, som för närvarande beräknas vara erforderlig.

Det torde alltså enligt min uppfattning få anses fastslaget, att skäl numera icke föreligga ur någon av de förut angivna synpunkterna för ett ytterligare uppskov med prövningen av den föreliggande frågan rörande marinintendenturkårens förstärkning. Det gäller då att tillse, om och i så fall i vad mån en utökning av kåren kan anses vara av förhandenvarande förhållanden betingad.

Marinförvaltningen har såväl i sin förberörda skrivelse den 22 oktober 1917 som tidigare gjort gällande, att marinintendenturkåren är

[4.]

alltför fåtalig för att kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra de göromål, som åligga densamma, samt att följden härav blivit, att räkenskapernas avslutning och granskning blivit försenade samt att andra viktiga göromål måst eftersättas. Över huvud har i de framställningar, som under de senare åren av ämbetsverket avlåtits i ämnet, med styrka framhållits de svåra förhållanden, varunder kåren genom sin otillräcklighet för närvarande arbetar, och de betänkliga vådor, som härav uppstå med avseende å handhavandet och kontrollen av marinens ekonomiska förvaltning. Visserligen hava kårens medlemmar genom den omläggning av numerären inom kårens olika tjänsteklasser, som genomförts vid 1917 års riksdag, kommit att intaga en i avlönings- och befordringshänseende väsentligt fördelaktigare ställning än tillförne. Men härmed har man tydligen icke kunnat råda bot för de olägenheter, som uppkommit genom kårens fåtalighet i förhållande till det arbete, som kåren har att utföra, och något sådant har givetvis icke heller med denna omläggning varit avsett.

Marinintendenturkårens medlemmar hava otvivelaktigt många viktiga uppgifter att fylla. Genom deras händer går större delen av marinens medelsförvaltning, stora och värderika förråd äro anförtrodda åt deras vård och de inköp för statens räkning, som de årligen hava att ombesörja, äro av betydande omfattning. Det måste därför betraktas såsom ett viktigt statsintresse, att kåren upptager ett så stort antal befattningar, att dessa mångskiftande göromål må kunna behörigen ombesörjas.

Marinförvaltningens i det föregående återgivna beräkning av det erforderliga antalet marinintendenter innebär, att utöver det nuvarande antalet av 71 marinintendentsbeställningar skulle erfordras 13 nya sådana beställningar, av vilka enligt ämbetsverkets förslag 7 borde uppföras å kårens stat för år 1919 och 6 å staten för år 1920. Av dessa 13 beställningar skulle 2 avses såsom biträdande regementsintendenter vid vardera av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen. Antalet marinintendentsbefattningar skulle alltså efter denna ökning komma att uppgå till 84. I sistnämnda antal ingå 26 beställningar, vilkas innehavare avsetts för tjänstgöring vid stationernas förut omförmälda kontor. Beräkningen av sistnämnda antal beställningar, vilken uppgjorts på grundvalen av de förhållanden, som varit rådande före den 1 januari 1918, överensstämmer alltså till siffran med den, som av redovisningssakkunniga utförts under förutsättning av tillämpning av det nya redovisningssystemet; redovisningssakkunnigas beräkning vållar alltså icke någon rubbning av det utav marinförvaltningen för nämnda kontor beräknade personalbehovet. Däremot inne-

[4.] bär marinförvaltningens förslag en ökning beträffande kustartilleriet, utöver det av bemälda sakkunniga beräknade antalet, av nämnda båda biträdande regementsintendenter.

Vad som nu och tidigare i detta ärende förekommit synes mig giva vid handen, att en ökning av marinintendenturkåren måste anses vara av behovet påkallad. Visserligen hava, enligt vad som framgår av propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag, då verkställda personalberäkningar icke påvisat behovet av någon ökning av marinintendenturkåren för år 1919. Föredragande departementschefen anförde emellertid till statsrådsprotokollet, bifogat nämnda proposition, att han med hänsyn till pågående utredningar angående marinens förvaltningsväsande för det dåvarande icke vore i tillfälle att bedöma, huruvida några ökade anslagsmedel för ifrågavarande kår vore erforderliga. Och i förutnämnda beräkning rörande det behöfliga antalet intendenter för år 1919, vilken överlämnats med marinförvaltningens skrivelse den 8 november 1916 och som överensstämmer med den av marinförvaltningen, chefen för marininstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss med hemlig skrivelse samma dag avgivna beräkning rörande personalbehovet för bemanning av den fartygsmateriel, som enligt plan skulle förefinnas år 1919, hava upptagits 11 beställningar. Om jag alltså finner, att en förstärkning av kåren nu bör genomföras, anser jag mig dock icke kunna ansluta mig till det av marinförvaltningen framlagda förslaget om ökning av kåren med 13 beställningar, fördelade på åren 1919 och 1920. Enligt min mening bör man nämligen, för att vinna erforderlig trygghet för att kårens ökning icke går utöver vad som betingas av omfattningen av det kåren åliggande arbetet, vid den föreliggande frågans lösning gå till väga på sådant sätt, att kåren för år 1919 förstärkes med det mindre antal beställningar, som må finnas lämpligt, samt att någon tids erfarenhet därefter avvaktas rörande verkningarna av denna åtgärd på fullgörandet av nämnda arbete, innan man, om förhållandena därtill skulle föranleda, skrider till en vidare utökning av kåren. Jag har därvid även tagit hänsyn till det sakförhållandet, att de nuvarande extraordinära förhållandena onekligen i viss mån ökat arbetsmängden även på förevarande arbetsområde.

I fråga om det antal marinintendentsbeställningar, varmed kåren sålunda lämpligen bör förstärkas för år 1919, finner jag mig kunna biträda marinförvaltningens i detta avseende framställda förslag om uppförande å kårens stat för nämnda år av 7 nya marinintendentsbeställningar. Detta antal läser enligt min mening icke gå utöver

måttet av vad som för närvarande, även frånsett nu rådande särskilda förhållanden, kan anses oundgängligen nödvändigt. [4.]

På sätt förut nämnts, har marinförvaltningen ansett, att av de utav ämbetsverket förordade 13 nya marinintendentsbeställningarna 2 borde avses för biträdande regementsintendenter vid vartdera av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen. Då jag på de av myndigheterna anförda skälen finner, att dessa beställningar äro erforderliga, för att det numera väsentligt ökade intendentarbetet vid kustartilleriregementena skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöras, böra dessa beställningar enligt min mening ingå bland de förut omförmälda 7 intendentsbeställningarna. Att de redovisningssakkunniga i sin förut omförmälda beräkning icke upptagit ifrågavarande två biträdande regementsintendentsbefattningar, lärer hava berott därpå, att bemälda sakkunniga icke haft anledning att för intendenturen vid kustartilleriregementena upptaga personal i vidare mån än som erfordras för själva redovisningsgöromålens bestridande.

Beträffande den av marinförvaltningen förordade fördelningen av förutnämnda 7 beställningar mellan de särskilda tjänste- och löneklasserna inom kåren har jag icke någon erinran att göra, helst som genom denna fördelning den nuvarande proportionen mellan kårens tjänste- och löneklasser kommer att bibehållas.

Vad slutligen angår marinförvaltningens framställning om uppförande på marinintendenturkårens stat för år 1919 av en vaktmästarbefattning, vars innehavare är avsedd att tjänstgöra å kassakontoret vid Stockholms station, finner jag de av ämbetsverket förebragta skäl för denna framställning tillfyllestgörande.

På grund av vad sålunda anförts anser jag mig böra hemställa, att å marinintendenturkårens stat för år 1919 måtte uppföras ytterligare följande beställningar, nämligen:

- 1 förste marinintendent av 2:a löneklassen,
- 2 marinintendenter av 1:a graden, 1:a löneklassen,
- 1 marinintendent » » » , 2:a » ,
- 2 marinintendenter av 2:a graden,
- 1 marinunderintendent samt
- 1 vaktmästare.

Kostnaden för avlöning enligt marinintendenturkårens stat skulle efter vidtagande av denna ökning bliva 352,365 kronor. Ökningen från 1918 års stat, 321,510 kronor, utgör sålunda 30,855 kronor.

I enlighet med framställning av Kungl. Maj:t medgav 1913 års riksdag, att till beredande av förstärkning av arbetskrafterna vid marin-

[4.] intendenturkåren medelst extra biträden femte huvudtitelns allmänna besparingar finge tillsviðare efter Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk.

I statsverkspropositionen till 1915 års riksdag anmälde föredragande departementschefen, att även under år 1916 sådan förstärkning torde bliva erforderlig. I samband därmed anförde departementschefen att, därest på grund av den minskade tillgången å allmänna besparingar år 1916 dessa ej skulle förslå till bestridande av nödig kostnad för nämnda extra biträden, Kungl. Maj:t torde böra äga att låta av tillgängliga medel förskjuta erforderlig fyllnad, varom anmälan sedan borde göras hos riksdagen för förskottets ersättande. Då behovet av en sådan tillfällig förstärkning av arbetskrafterna vid marinintendenturkåren otvivelaktigt komme att även framgent göra sig gällande, uttalade departementschefen i statsverkspropositionerna såväl till 1916 som till 1917 års riksdag, att det för år 1916 avsedda förfaringssättet för täckande av härav uppkommande kostnader torde få tillämpas jämväl för år 1917, resp. år 1918.

Till frågan om beredande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1919 anhåller jag att framdeles få återkomma (punkt 77).

Marinintendenturkåren
i flottans
reserv.

I § 5 av förordningen den 11 december 1903 angående marinintendenturkåren i flottans reserv, sådan denna paragraf lyder enligt kungörelsen den 12 september 1910, föreskrives, att marinunderintendent, utnämnd i flottans reserv, är skyldig att under fjärde kalenderåret efter inträdet i reserven på kallelse inställa sig till repetitionsövning under en tid av högst sex månader. Enligt § 9 av nyssnämnda förordning äger marinunderintendent i flottans reserv under repetitionsövning åtnjuta enahanda avlöning och övriga förmåner som personal med motsvarande avlöning vid flottans stam.

Under de senare åren hava medel för ifrågavarande ändamål icke varit i stat upptagna av den anledning, att någon repetitionsövning för marinunderintendenter i flottans reserv icke beräknats förekomma under sagda år.

Marinförvaltningen har nu i berörda skrivelse den 22 oktober 1917 anført att, då det torde kunna förekomma, att begäran om dispens från förutnämnda bestämmelse om skyldighet för marinunderintendent att fullgöra repetitionsövning framställdes och prövades böra beviljas samt att således marinunderintendent tidigare eller senare än vid ordinarie tid komme att fullgöra honom åliggande sådan tjänstgöring, det icke vore möjligt att längre tid i förväg beräkna det exakta antalet underinten-

denter, som under de olika åren skulle undergå repetitionsövning. Med hänsyn härtill syntes det marinförvaltningen önskvärt, att medel för ändamålet årligen funnes tillgängliga för att i mån av behov tagas i anspråk.

[4.]

Någon erinran häremot syntes ur budgetssynpunkt ej kunna göras i betraktande därav, att avlöningsanslaget vore av förslagsanslags natur.

Antalet marinunderintendenter, för vilka medel borde vara anvisade, torde lämpligen böra bestämmas till 5, eller samma antal, som här nedan föresloges i stat för reservmarinintendentsaspiranter.

Med stöd härav har marinförvaltningen uppgjort förslag till stat för marinintendenturkåren i flottans reserv, slutande på ett belopp av 5,560 kronor.

Mot marinförvaltningens förevarande framställning har jag icke något att erinra. Departements-
chefens
yttrande.

I samband härmed torde jag få anmäla, att chefen för marinintendenturkåren omnämnt förslag därom, att rekryteringen och utbildningen av marinintendenturkårens reservpersonal måtte anordnas på sådant sätt, att denna personal må kunna användas även för sjötjänst. Detta förslag har ännu ej varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

För år 1918 har under medelsbehovet till avlöning för flottans kårer och stater beräknats ett belopp av 4,005 kronor, avsett för dagavlöning och beklädnadsersättning till 3 reservmarinintendentsaspiranter i enlighet med för dessa aspiranter upprättad stat. Reservmarin-
intendents-
aspiranter.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1917 har marinförvaltningen — med erinran, att mobiliseringsbehovet av marinintendenter i reserven och värnpliktiga intendenter uppginge till sammanlagt 82, under det att tillgången för närvarande betydligt understeg detta antal — vidare anført, att det därför vore av vikt att öka tillgången av intendenter i reserven samt att, då det visat sig, att bland de sökande till antagning för utbildning till marinunderintendenter ett större antal önskat utbildning för anställning i reserven än som enligt gällande stat kunnat antagas, det torde vara lämpligt att öka antalet å stat för reservmarinintendentsaspiranter upptagna beställningar; och syntes denna ökning enligt marinförvaltningens mening tillsvidare böra begränsas till 2.

Med anledning härav har marinförvaltningen upprättat förslag till ny stat för reservmarinintendentsaspiranter för år 1919, upptagande avlöningsförmåner för 5 reservmarinintendentsaspiranter och slutande å ett belopp av 6,675 kronor.

[4.] Emot vad marinförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke någon
 Departements-
 chefs-
 yttrande. erinran att framställa.

Marinläkar-
 kåren.
 Historik.

Marinläkarkårens nuvarande organisation grundar sig på beslut vid 1902 års riksdag. Enligt den nämnda år genomförda organisationen omfattade kåren 39 beställningar, vilkas innehavare uteslutande avsågos för läkarvården vid flottan. Från och med år 1907 tillfördes kåren, som då blev gemensam för hela marinen, 3 från kustartilleriet överflyttade beställningar, varjämte 2 nya beställningar tillkommo, den ena avsedd för Fårösunds och den andra för Karlskrona fästning (Kungsholmsfort). Å 1908 års stat uppfördes 1 ny beställning för en marinläkare vid Älvsborgs fästning och slutligen ökades kåren från och med år 1910 med ytterligare 1 beställning därigenom, att marinöverläkarbefattningen skildes från befattningen såsom förste läkare vid Stockholms station, med vilken den tidigare varit förenad, och uppfördes å staten såsom särskild befattning. Kåren räknar sålunda för närvarande 46 beställningar och utgöres av, förutom marinöverläkaren, vilken är chef för kåren, 3 förste marinläkare, 12 marinläkare av 1:a graden, 20 marinläkare av 2:a graden samt 10 marinläkarstipendiater. Av förste marinläkarna tjänstgör en såsom förste läkare vid vardera av flottans stationer i Karlskrona och Stockholm; den tredje å stat upptagne förste marinläkaren är placerad till tjänstgöring såsom fästningsläkare å Vaxholms fästning. Enligt grunderna för organisationen skola marinläkarna av 1:a graden tjänstgöra i land, under det marinläkarna av 2:a graden och marinläkarstipendiaterna äro avsedda för sjötjänst.

Med skrivelse den 2 november 1915 överlämnade marinförvaltningen förslag till stat för marinläkarkåren för år 1917, enligt vilket antalet marinläkare av 1:a graden skulle höjas med 2, varav den ena avsågs för tjänstgöring vid flottans station i Stockholm och den andra såsom assistent hos marinöverläkaren. Jämlikt föredragande departementschefens i statsverkspropositionen till 1916 års riksdag gjorda hemställen föranleddes härav icke någon framställning till riksdagen om ökning av marinläkarkåren, och någon sådan ökning blev icke heller av riksdagen vidtagen.

Marinförvaltningen har därefter i skrivelse den 8 november 1916 ånyo upptagit frågan om förstärkning av marinläkarkåren och därvid hemställt, att i kårens stat för år 1918 måtte upptagas 3 nya marinläkarbeställningar av 1:a graden, nämligen dels de två tjänster, varom framställning gjorts i skrivelsen den 2 november 1915, och dels

[4.]

en dylik befattning, vars innehavare skulle tjänstgöra vid Hemsö kustartillerikår. I anledning av denna hemställan yttrade föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, bland annat, att han varit betänkt på att igångsätta en undersökning rörande marinläkarkårens ökning, men att han, enär en utredning dåmera påginge angående de marina försvarsbehov, som enligt vad krigets erfarenheter givit vid handen i främsta rummet borde tillgodoses, och denna utredning även berörde spørsmålet om anskaffning av ytterligare krigsfartygsmateriel, ansett, att med frågan om nämnda undersökning borde anstå, till dess Kungl. Maj:t och riksdagen kommit i tillfälle att fatta beslut med anledning av denna utredning. Någon förstärkning av marinläkarkåren blev icke heller vid 1917 års riksdag genomförd.

Med anledning av de utav marinförvaltningen i berörda skrivelser den 2 november 1915 och den 8 november 1916 gjorda framställningarna om uppförande å marinläkarkårens stat av nya läkarbefattningar och i anslutning till departementschefens omförmälda uttalande i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag uppdrog Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 juni 1917 åt marinförvaltningen och chefen för marinstaben att, i samråd med chefen för kustartilleriet, såvitt kustartilleriet anginge, verkställa utredning, huruvida och i så fall i vad mån en förstärkning av marinläkarkåren kunde finnas behövlig med hänsyn såväl till den ökning av marinens personal och materiel, vilken efter kårens uppsättning enligt av riksdagen fattade beslut genomförts eller komme att genomföras, som ock till den ökade utsträckningen av flottans övningar samt övriga på frågans bedömande inverkan omständigheter, ävensom till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Kungl. Maj:ts
uppdrag den
19 juni 1917.

I skrivelse den 22 oktober 1917 hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben avgivit sålunda infortrat yttrande och förslag. Därjämte hava bemälda myndigheter med hemlig skrivelse av samma dag överlämnat två tablåer rörande dels mobiliseringsbehovet av marinläkare av stammen och dels marinläkarkårens fördelning enligt sammandrag av mobiliseringsbehovet för år 1919.

Marinförvaltningens och chefens för marinstaben skrivelse den 22 oktober 1917 angående ökning av marinläkarkåren.

I förstnämnda skrivelse hava myndigheterna till en början erinrat, att det vid uppgörandet av de beräkningar över personalbehovet av marinläkare, som framlades i propositionen (nr 60) till 1914 års senare riksdag angående sjöförsvarets ordnande, visat sig, att den då befintliga tillgången å marinläkare av stammen skulle kunna fylla behovet,

[4.] men att jämlikt den beräkning, som av marinförvaltningen, chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss med hemlig skrivelse den 8 november 1916 överlämnats rörande personalbehovet för bemanning av den fartygsmateriel, som enligt plan skulle förefinnas år 1919, jämte tillhörande övergångsplan för år 1918, behovet av beställningar vid marinläkarkårens stam uppgått till 49, d. v. s. 3 mer än den nuvarande staten upptog.

Vidare hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben i berörda skrivelse den 22 oktober 1917 anfört huvudsakligen följande.

Vad först beträffade den ökning av marinläkarkåren, som med hänsyn till den efter marinläkarkårens uppsättning inträffade *ökningen av marinens personal* måste anses behövlig, syntes böra erinras, att i 1914 års personalberäkningar för tjänstgöring vid flottans stationer upptagits sammanlagt 8 läkare av stammen, därav 3 vid Stockholms och 5 vid Karlskrona station eller samma antal, som beräknades vid bestämmandet av kårens nuvarande organisation.

Den å flottans båda stationer tjänstgörande personalstyrkan hade emellertid sedan dess ökats med omkring 40 %.

I fråga om det av personalökningen betingade behovet av ökat antal marinläkare för tjänstgöring vid Stockholms station hade marinförvaltningen i berörda skrivelser den 2 november 1915 och den 8 november 1916 motiverat behovet av en ny marinläkarbeställning av 1:a graden, avsedd för denna station. Så hade härutinnan framhållits, att stationens läkarpersonal på 50 år ej erhållit någon permanent förstärkning, utan utgjordes den alltjämt av 3 ordinarie läkare. Under samma period hade stationens personalstyrka mer än fyrdubblats och sjukvårdsarbetet i samband därmed undergått en högst betydlig ökning, vilket bäst torde framgå av det förhållandet, att antalet sjukdagar, som år 1871 belöpte sig till 4,317, år 1911 uppgick till icke mindre än 35,233, d. v. s. antalet hade på 40 år mer än åttadubblats. På grund av Stockholms stads stora utbredning genom inkorporering av närliggande kommuner hade arbetet väsentligen ökats för de båda läkare, vilka handhade sjukvården för den personal, som hade bostad utanför stationens område. Dessa läkare kunde därför ej i någon större utsträckning tagas i anspråk för sjukvårdsarbetet å Skeppsholmen. Detta komme därför nästan uteslutande att vila på förste läkaren, vilken dessutom handhade den å stationen befintliga, numera synnerligen omfattande sanitetsmaterielen. Till förste läkarens åligganden hörde dessutom den viktiga besiktningen av rekryter, uppgående till 600—700 man per år. Då härtill komme en ej obetydlig expedition med talrika tjänsteskrivelser och utredningar vid

[4.]

de ofta inträffande sjuk- och olycksfallen i tjänsten och därmed sammanhängande ersättningsanspråk, torde det vara klart, att den arbetsbörda, som vilade på förste läkaren vid Stockholms station, vore mycket stor, och att därför en stadigvarande förstärkning av läkarkrafterna därstädes vore av nöden.

Utöver vad av marinförvaltningen sålunda tidigare anförts ville myndigheterna nu framhålla följande på behovet av ökad läkarpersonal å Stockholms station inverkan omständigheter.

För att i någon mån lindra förste läkarens arbetsbörda hade sedan år 1912 under stora delar av året en extra läkare varit kommenderad att tjänstgöra å Stockholms station. Efter år 1915 hade denna kommendering antagit permanent karaktär. För nämnda kommendering av extra läkare hade alltsedan oktober månad år 1913 till nuvarande tid marinläkare av 2:a graden under sammanlagt 41 månader och 16 dagar och efter mobiliseringens inträde läkare vid reserven eller konstituerade läkare under 13 månader och 5 dagar måst tagas i anspråk, vilket tillsammans utgjorde 54 månader och 21 dagar. Då härtill använts 19 marinläkare, hade en var av dem sålunda i medeltal tjänstgjort å Stockholms station 2 månader och 24 dagar eller, vad beträffade marinläkarna av 2:a graden, som haft de längsta kommenderingarna, 3 månader och 24 dagar, under vilken tid dessa sålunda undandragits sin egentliga tjänstgöring till sjöss, vilket vållat stora svårigheter vid sjökommenderingarnas ordnande och ökat behovet att för detta ändamål tillgripa reserven. Under den sista 5-årsperioden hade den årliga medelsjukdagssiffran för Stockholms station hållit sig vid omkring 30,000. Att en förstärkning av läkarkrafterna vid Stockholms station med en för kasernläkartjänst avsedd marinläkare av 1:a graden vore oundgängligen nödvändig och ej utan stora olägenheter läte sig uppskjuta, vore sålunda redan av fredsbehovet ådagalagt. Denne läkare vore emellertid även vid mobilisering oundgängligen nödvändig på stationen, då det nämligen vid mottagandet av de stora personalstyrkorna och vid den sedermera krävande tjänsten såsom kasernläkare för den omfattande manskapsdepån med en mångfald undersökningar av olika slag jämte stort ansvar med hänsyn till hälsovården, särskilt i avseende å förekommande av smittosamma sjukdomars spridande inom de då i allmänhet överfyllda kasernerna, fordrades en redan i fredstid på alla dessa områden väl förfaren läkare, som hunnit förvärva sig förtrogenhet med de lokala förhållandena inom manskapets förläggningsplatser. Mobiliseringsbehovet av ytterligare en marinläkare av 1:a graden å Stockholms station kunde sålunda sägas vara lika stort som fredsbehovet.

[4.] Vad beträffade behovet å Karlskrona station, hade alltsedan marinläkarkårens nuvarande organisation trädde i kraft och långt dessförinnan under fredstid 6 marinläkare av stammen erfordrats för tjänstgöringen och även tjänstgjort därstädes. I de till 1914 års senare riksdag uppgjorda beräkningarna över marinläkarkårens personalbehov vid mobilisering hade visserligen för Karlskrona station upptagits endast 5 marinläkare av stammen, ett förhållande, som emellertid hade sin grund däruti, att en av de vid stationen i fredstid tjänstgörande marinläkarna av 1:a graden avsågs skola vid mobilisering tjänstgöra såsom stabsläkare å kustflottan, under det annan läkare övertog hans befattning å stationen. Erfarenheten hade emellertid visat, att sjukvårdens behöriga handhavande å stationens ordinarie sjukhus, i kasernerna och distrikten jämte organiserandet av krigssjukhus samt talrika andra för sjukas och sårades vård erforderliga åtgärder, som vid mobilisering måste verkställas, med nödvändighet krävde, att de i fredstid å stationen till tjänstgöring placerade läkarna vid mobilisering finge kvarstå därstädes i och för genomförande av under fredstid planlagda anordningar. Genom att låta stabsläkarbefattningen å kustflottan bestridas av en marinläkare av 2:a graden kunde dock olägenheten av att vid mobilisering beröva stationen en av dess ordinarie läkare undgås.

Den brist, som sålunda rätteligen skulle enligt 1914 års beräkningar förefinnas bland marinläkarna av stammen, överfördes på detta sätt från de för tjänstgöring i land till de för sjötjänst avsedda marinläkarna, och någon ökning av läkarkrafter för Karlskrona station kunde sålunda för närvarande icke sägas föreligga.

Enär Hemsö kustartillerikårs kasernetablissemment förväntades bliva färdigbyggda till slutet av år 1918 och sålunda kårens förläggning dit kunde förväntas äga rum åtminstone vid 1919 års ingång, måste en marinläkare av 1:a graden disponeras för kåren från och med nämnda tidpunkt. Detta behov torde bäst tillgodoses genom förflyttning till Hemsö fästning av den hittills till Fårösunds fästning hörande marinläkarbeställningen av 1:a graden. Såsom framginge av förenämnda hemliga bilaga, utvisande mobiliseringsbehovet av marinläkare av stammen, vore varken i 1914 års eller senare verkställda beräkningar någon marinläkare av stammen avsedd för Fårösund, men väl för Hemsö. Det hade nämligen ansetts, att på grund av den relativt ringa besättningsstyrkan i Fårösunds fästning där förekommande läkar- och sjukvård lämpligen borde kunna anförtros åt de härför kompetenta värnpliktiga läkare, vilka enligt nya värnpliktslagen av år 1914 från och med år 1919 vore att påräkna. Marinförvaltningen hade i sin skrivelse

[4.]

den 8 november 1916 visserligen förutsatt möjligheten av en förflyttning av den å Fårösunds fästning tjänstgörande marinläkaren av 1:a graden till Vaxholms fästning, där behov av ökade läkarkrafter anmälts. Vid av nuvarande marinöverläkaren företagen undersökning av förhållandena därstädes hade det emellertid visat sig, att sistnämnda behov ej vore mera trängande, än att det vid de tider av året, som eventuellt förededde ökad sjuklighet och ökat arbete för läkarna eller då dessa vore i behov av semester, under fredstid utan olägenhet kunde utfyllas av en värnpliktig läkare, som tillfälligtvis för erforderlig tid kommanderades dit. Vad beträffade mobiliseringsbehovet av läkare för Vaxholms fästning, kunde det, i vad anginge behovet utöver de för fästningen nu avsedda läkarna av stammen, på ett tillfredsställande sätt tillgodoses med läkare från marinläkarkårens reserv och värnpliktiga läkare i överensstämmelse med vad som för närvarande vore bestämt i de uppgjorda mobiliseringsplanerna. Då sålunda varken freds- eller mobiliseringsbehovet krävde någon ytterligare marinläkarbeställning av stammen vid Vaxholms fästning och behovet av en fast anställd marinläkare av 1:a graden vid Hemsö kustartillerikår vore trängande redan ur fredsbehovets synpunkt samt den vid Fårösunds fästning nu stationerade läkaren lämpligen kunde ersättas med värnpliktig läkare, hade marinförvaltningen och chefen för marinstaben i samråd med chefen för kustartilleriet funnit sig böra föreslå förflyttning av läkarbeställningen å Fårösund till Hemsö. Det borde i detta avseende slutligen framhållas, att mobiliseringsbehovet givetvis krävde en mera kvalificerad läkare å Hemsö än å Fårösunds fästning. Genom den föreslagna omflyttningen erhöles även överensstämmelse med den av 1914 års senare riksdag godkända personalberäkningen i nämnda hänseende.

Av vad sålunda anförts torde framgå, att med hänsyn till den genomförda ökningen av flottans personal krävdes för stationstjänsten en ökning av 1 marinläkarbeställning av 1:a graden (vid Stockholms station), varjämte, på grund av det utbyte i mobiliseringsplanerna mellan läkare å Karlskrona station och kustflottan, som enligt vad förut nämnts betingats av nödvändigheten, ett ökat behov av marinläkare av stammen för sjötjänst hade uppstått, en ökning, som dock måste ses i samband med övriga behov för fartygstjänsten, vilka komme att avhandlas i det följande.

Huruvida och i vad mån en ökning av marinläkarkåren kunde finnas behövlig med hänsyn till den *ökning av marinens materiel*, som enligt av riksdagen fattade beslut genomförts eller komme att genomföras, torde

[4.] lämpligast framgå vid en granskning av den tillkomst och avgång av materiel, som efter marinläkarkårens nyorganisation ägt rum. I sin förut omförmälda skrivelse den 2 november 1915 hade marinförvaltningen härom anfört följande.

Under åren 1902—1915 hade tre pansarbåtar (Tapperheten, Manligheten och Oscar II), en pansarkryssare (Fylgia), ett minfartyg (Clas Fleming) och två divisioner jagare blivit färdigbyggda, krävande tillsammans 7 läkare; och våren 1916 beräknades pansarbåten Sverige vara färdig, krävande minst 1 läkare. Genom materielens utveckling hade sålunda behovet av 8 nya läkarbeställningar tillkommit. Under samma tid hade de gamla kanonbåtarna Skäggald och Verdande ombyggt till depåfartyg, resp. lasarettsfartyg, varigenom de för längre tider än förut toge var sin läkare i anspråk.

Sedan ovannämnda uttalande gjordes, hade flottan genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut tillförts ytterligare två pansarbåtar, två jagare samt undervattensbåtar. På grund av beslut av 1917 års riksdag hade vidare bestämts, att pansarbåten Svea skulle ändras till depåfartyg för undervattensbåtar i stället för att enligt tidigare planer utrangeras samt att för två torpedkryssare, Claes Horn och Jacob Bagge, bemanning icke vidare skulle beräknas. Slutligen hade torpedkryssaren Clas Uggle genom grundstötning gått förlorad.

Nedanstående jämförande sammanställning för åren 1902 och 1917 utvisade antalet i tjänst befintlig fartygsmateriel, å vilken fartygsläkare vid mobilisering avsetts att tjänstgöra:

	År	
	1902	1917
1 kl. pansarbåtar	10	14
2 kl. »	4	3
Pansarkryssare	—	1
Torpedkryssare	5	3
Jagardivisioner	—	3
Minfartyg	—	2
Depåfartyg för undervattensbåtar	—	3
Kanonbåtar (depåfartyg för minbåtar, flygbåtar m. fl.)	8	4
Lasarett- och sjuktransportfartyg	5	5
Hjälppkanonbåtar	—	22

Härav framginge att, därest hänsyn endast toges till den genomförda materielökningen och om samma grunder för kommendering av marinläkarna av stammen och reserven, som gällde vid marinläkarkårens

nyorganisation, fortfarande tillämpades, ett avsevärt ökat behov av marinläkare av stammen skulle förefinnas. Genom den omläggning i grunderna för personalberäkningen, som framlades vid 1914 års senare riksdag och då vann gillande och varigenom personalbehovet i fredstid bestämdes med hänsyn till fartygens beredskapsgrad, hade en icke oväsentlig minskning i behovet av stampersonal kunnat ernås. Denna minskning begränsades å ena sidan av den förefintliga tillgången av reserv- (värnpliktig) personal och å den andra sidan av nödvändigheten därav att bemannandet av under fredstid rustade fartyg säkerställdes. På grund därav att enligt marinläkarkårens organisation förutsattes, att tjänstgöringstiden per år för de till sjötjänst avsedda läkarna icke skulle överskrida en viss angiven tid (3 månader), tillkomme vid bestämmandet av antalet för sjötjänst erforderliga läkare, att hänsyn jämväl måste tagas därtill, att antalet för dylik tjänst disponibla läkare bleve så stort, att den dem tillförsäkrade maximitjänstgöringstiden icke behövde överskridas.

Den ersättningspersonal, som borde beräknas för fyllande av opåräknade vakanser samt för att möjliggöra tjänstens behöriga skötande vid sjukdomsfall, tjänstledighet m. m., torde liksom hittills böra utgöras av marinläkare av 2:a graden och marinläkarstipendiater.

I här föreliggande beräkningar hade ersättningspersonalen, i likhet med vad fallet varit vid 1914 års personalberäkningar, upptagits till 10 % av sammanlagda behovet för stations-, fästnings- och sjötjänst.

Med tillämpande av nyssnämnda grunder utgjordes, på sätt framginge av förutnämnda hemliga bilaga, mobiliseringsbehovet av marinläkare av stammen för sjöstyrkorna jämte ersättningspersonal av 21 marinläkare av 2:a graden samt 10 marinläkarstipendiater, d. v. s. sammanlagt 31 marinläkare, eller samma antal, som upptagits i de vid 1914 års senare riksdag godkända personalberäkningarna för år 1919. Då den nuvarande staten endast upptog 20 marinläkare av 2:a graden, kvarstode sålunda behov av ökning med 1 marinläkarbeställning av nämnda grad, vilket sammanhänge med det förut omnämnda utbytet i mobiliseringsplanerna av läkare mellan Karlskrona station och kustflottan. Med hänsyn till fartygsmaterielen förefunnes sålunda icke skäl till ökning av marinläkarkåren med mer än nyssnämnda marinläkarbeställning av 2:a graden.

Den i förhållande till 1902 års övningsplan *ökade utsträckningen av flottans övningar*, som jämlikt den av 1914 års riksdag gillade normalövningsplanen förutsattes komma att äga rum även efter det nu rådande mobilisering upphört, komme att taga marinläkarkårens stampersonal i

[4.] anspråk för sjötjänstgöring avsevärt längre tid än vad som förutsattes vid kårens nyorganisation. Sålunda hade marinförvaltningen i sin förut omförmälda skrivelse den 2 november 1915 härom anført, att de av kårens läkare, vilkas tjänstgöringsskyldighet framför allt rönt inflytande av materielens utveckling och övningarnas längd, vore marinläkarna av 2:a graden och marinläkarstipendiaterna, vilka enligt organisationen närmast vore avsedda till kommendering å fartygen. De år 1911 för utredning av avlöningstvillkor m. m. vid marinläkarkåren tillkallade sakkunniga hade i sitt utlåtande påvisat, att marinläkarna av 2:a graden i genomsnitt tjänstgjorde per år $3\frac{1}{2}$ månader, därav 2 månader 11 dagar till sjöss. En vid tiden för avlåtandet av marinförvaltningens nyssnämnda skrivelse företagen undersökning beträffande de dåvarande marinläkarnas av 2:a graden tjänstgöring från och med anställningsdagen som stipendiater visade under tiden till och med den 30 september 1915 för dem en tjänstgöring av i medeltal 5 månader per år, med 4 månader 11 dagar ombord och 19 dagar i land, siffror, som visserligen flottans mobilisering bidragit att höja, men som likväl tydligt gäve vid handen, att tjänstgöringstiden för marinläkarna av 2:a graden vore i avgjort stigande, särskilt beträffande tjänstgöringen ombord.

Av sålunda anförda siffror framginge vidare, att marinläkarnas av 2:a graden tjänstgöring per år väsentligt överstege den maximitjänstgöring av 75 dagar per år, som tillförsäkrats arméns extra bataljonsläkare, den mot marinläkaren av 2:a graden svarande läkarbeställningen vid armén. Då det sålunda vore tydligt, att den med marinläkaren av 2:a graden jämnställde arméläkaren i fråga om tjänstgöringsskyldighet vore gynnsammare ställd än hans vid marinen tjänstgörande kamrat, krävde hänsynen till kårens goda rekrytering, att vad som kunde göras för att i någon mån minska tjänstgöringstidens längd även gjordes. För att marinläkarna skulle kunna beredas en lika kort tjänstgöring per år som extra bataljonsläkarna, skulle fordras en ökning i kårens numerär av 15 nya platser, en omorganisation, som knappast kunde anses genomförbar, såsom redan de förut omnämnda sakkunniga påvisat. Men däremot syntes det vara av största vikt, att det antal läkare, varöver kåren förfogade för tjänstgöring ombord, verkligen kunde disponeras härför. Så vore dock icke då förhållandet. Uppkomna behov hade under flera års tid nödvändiggjort, att två marinläkare av 2:a graden måst avses för tjänstgöring i land, varigenom den sjögående personalens numerär blivit reducerad. Sålunda hade under stora delar av åren 1912, 1913 och 1914 samt under så gott som hela år 1915

[4.]

en marinläkare av 2:a graden måst kommenderas till tjänstgöring vid flottans station i Stockholm, där det ökade sjukvårdsarbetet visat sig kräva en ökning av läkarkrafterna; och ända sedan 1906 hade en marinläkare av 2:a graden varit tjänstgörande i marinförvaltningen såsom assistent hos marinöverläkaren. En dylik placering av marinläkare av 2:a graden till långvarig tjänstgöring i land vore emellertid stridande mot marinläkarkårens organisation, och kunde ett sådant frångående av denna organisation utan olägenhet endast ske, innan marinläkarnas av 2:a graden sjötjänstgöring fått den omfattning, som nu vore fallet.

Vad marinförvaltningen sålunda år 1915 anförde om de svårigheter i fråga om marinläkarkårens rekrytering och tjänsteförhållanden, som uppstått genom den ökade tjänstgöringstiden, hade ytterligare bestyrkts under den långa tid, flottan därefter varit mobiliserad. Skäl finnes därför att antaga att, sedan mobiliseringen upphört och normala förhållanden åter inträtt, då avsked ej kunde vägras marinläkare, som sökte sådant, en så lång medeltjänstetid, som då kunde beräknas ifrågakomma, skulle komma att verka i hög grad hinderlig för vidmakthållandet av de ombord tjänstgörande marinläkarnas numerär. För att förminska den långa tjänstetidens avskräckande inverkan med hänsyn till rekryteringen vore det alltså önskvärt att öka antalet för sjötjänst avsedda marinläkare av stammen. Då emellertid en dylik ökning icke kunde anses med nödvändighet vara betingad ur mobiliseringsbehovets synpunkt, torde andra åtgärder böra tillgripas för att förkorta stammarinläkarnas fredstjänstgöringstid ombord. Sålunda torde det vara nödvändigt dels att under den tid, då fartygen avsåges vara stationära, låta vissa fartygsläkarbefattningar vara obesatta och skötas av läkare å närliggande fartyg, något som erfarenheten visat utan olägenhet kunna ske, och dels att för fartygsläkartjänst avse värnpliktiga, som under och efter sin fackutbildning vore i tjänstgöring. Den förhoppningen torde nämligen vara berättigad, att den med 1914 års värnpliktslag ikraftträdande, smånigom inträffande tillgången å kompetenta värnpliktiga läkare, om dessa kommenderades på ett rationellt sätt, bleve tillräcklig för att i behöfelig grad inskränka sjökommenderingarna inom marinläkarkårens stam. Likaså bleve det, såsom förut framhållits, nödvändigt att, i likhet med vad under de senare åren ägt rum, avse värnpliktiga läkare jämväl för kustfästningarna. Denna användning av de värnpliktiga läkarna för bestridande av verklig läkartjänstgöring vid marinen vore emellertid grundad på den förutsättningen, att det i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag upptagna och av riksdagen utan erinran lämnade programmet för de värnpliktiga läkarnas tjänst-

[4.] göring vid marinen vunde tillämpning. I detta program inginge nämligen, att ifrågavarande läkare skulle vid fackutbildningens början utnämnas till marinläkarstipendiater över stat med underlöjtnants tjänsteställning. Under den tid, då sådan marinläkarstipendiat vore kommanderad till tjänstgöring i land, torde han böra tillerkännas det i anmärkning 1 vid staten för marinläkarkåren upptagna dagtraktamentet av 8 kronor. Det härför anslagna beloppet, 7,000 kronor, torde på den grund, under förutsättning av bifall till den här ovan föreslagna ökningen av antalet marinläkare å Stockholms station, varigenom en besparing vundes å ifrågavarande anslag av i runt tal 3,000 kronor årligen, böra höjas till 10,000 kronor.

Marinen tilldelades varje år 8 värnpliktiga läkare. Då emellertid fackutbildningen för dessa ägde rum först efter avslutandet av vissa högskolestudier, som toge flera år i anspråk, hade det visat sig, att en avsevärd procent avginge under studiernas lopp av olika anledningar. Dessutom växlade antalet, som underginge fackutbildning, för varje år på grund av den olika hastighet, med vilken studierna bedreves. Det antal värnpliktiga läkare, som årligen kunde påräknas för flottans övningar, vore sålunda icke stort och dessutom växlande, vadan tillgången å värnpliktiga läkare icke på annat sätt kunde tänkas inverka på fredsbehovet av marinläkare vid stammen, än att, då de värnpliktiga läkarna i vissa fall under någon tid kunde ersätta stamläkarna, dessa senares tjänstgöringstid bleve något mindre än vad den annars skulle vara. Av de till marinläkarstipendiater över stat utnämnda värnpliktiga läkarna torde högst 4 behöva avses till tjänstgöring i land under hela eller vissa delar av året.

Det torde i detta sammanhang även böra framhållas, att vid mobilisering behovet av värnpliktiga läkare vore mycket stort. Ett betydligt antal av de yngre vore då avsedda att tjänstgöra såsom biträdande läkare å de större stridsfartygen, under det att de äldre avsåges för tjänstgöring å lasarets- och sjuktransportfartyg, såsom fartygsläkare å hjälpanonbåtar, å kustfästningarna samt för marinens övriga behov i land. Med anledning därav vore det önskvärt att, i den mån så kunde ske, marinen tilldelades ett ökat antal värnpliktiga läkare.

I anslutning till vad sålunda anförts torde det, under förutsättning att värnpliktiga läkare i erforderligt antal kunde påräknas, kunna antagas, att till följd av ökad utsträckning av flottans övningar ingen ökning av marinläkarkårens stampersonal vore erforderlig.

Vad slutligen beträffade *övriga på en ökning av marinläkarkårens personal inverkan omständigheter*, hade marinförvaltningen i förenämnda

skrivelser den 2 november 1915 och den 8 november 1916 föreslagit inrättandet av en assistentbefattning hos marinöverläkaren samt därom anfört följande.

[4.]

Med avseende å den hos marinöverläkaren tjänstgörande marinläkaren av 2:a graden hade riksdagen redan tidigare beaktat det berättigade kravet på ett permanent biträde åt marinöverläkaren i dennes expedition och år 1911 anvisat medel härför. Önskvärdheten därav att denna assistentbefattning bestredes av en marinläkare av 1:a graden betingades icke blott av det nu allt starkare framträdande krav på att kunna disponera samtliga marinläkare av 2:a graden för sjötjänstgöring, som förut framhållits, utan också med hänsyn till ärendenas behöriga skötande å marinöverläkarens expedition. En dylik befattning borde nämligen ej allt för ofta skifta innehavare, utan krävde kontinuitet särskilt med hänsyn därtill, att en bland marinöverläkarens uppgifter vore att avgiva förslag angående placering vid kommendering av marinen tillhörande stam-, reserv- och värnpliktiga läkare. För lösande av denna uppgift, så att envar komme på rätt plats, vore det av vikt, att den hos marinöverläkaren tjänstgörande marinläkaren sutte inne med erforderlig personalkännedom. Det måste därför menligt inverka på arbetets gång, om den hos marinöverläkaren tjänstgörande assistenten toges därifrån och ersattes med en vid förhållandena ovan person. Detta måste bliva fallet, så länge assistenten toges bland marinläkarna av 2:a graden, och kunde endast undvikas därigenom, att ifrågavarande assistent tillhörde marinläkarna av 1:a graden eller högre grad. I detta sammanhang torde böra framhållas, att den jämte överfältläkaren hos generalfältläkaren tjänstgörande assistenten vore upptagen på ordinarie stat och jämnställd med ordinarie bataljonsläkare, således den tjänstställning i armén, som motsvarade marinläkare av 1:a graden.

Med anledning av vad marinförvaltningen sålunda i förenämnda skrivelser anfört hade den nuvarande marinöverläkaren såsom sin åsikt uttalat, att såsom tjänstgörande läkare i hans expedition, vilkens göromål hittills närmast överensstämmt med en adjutants i en militär expedition, lämpligast borde tjänstgöra en yngre marinläkare, och såsom skäl härför anfört, att en läkare på detta stadium stode närmare de yngre årsklasserna bland läkarna såväl inom som utom marinen och sålunda ej blott vid kommenderingsförslags uppgörande utan även då det vore fråga om kårens rekrytering genom denna sin ställning torde vara bättre ägnad att bidra till kårens fromma än en äldre marinläkare, som kunde komma att behöva tagas i anspråk för befattningen såsom

[4.] assistent 10 à 20 år i följd, därest befördringsmöjligheterna inom kåren visade tendens till stillastående. Då erfarenheten dessutom visat, att även en marinläkare av 2:a graden tillräckligt länge — den nuvarande ända sedan år 1912 — kunnat bibehållas såsom assistent hos marinöverläkaren samt den nuvarande formen för tillsättandet i övrigt lämnade marinöverläkaren önskvärd större frihet i valet av assistent, syntes det marinöverläkaren, att bärande skäl talade för, att denna befattning bibehölles såsom marinläkartjänst av 2:a graden. För att emellertid kunna tillgodose behovet av att disponera det för sjötjänst behöfliga antalet marinläkare av 2:a graden för kommendering ombord bleve det härigenom nödvändigt att öka marinläkarkåren med en för marinöverläkarens expedition avsedd marinläkarbeställning av 2:a graden.

I denna marinöverläkarens hemställen ville chefen för marinstaben instämma.

På grund av vad sålunda i frågan om befattningen såsom assistent hos marinöverläkaren nu förekommit hade marinförvaltningen, särskilt med hänsyn till de krav på ökat läkarbehov, som i övrigt framstått, icke velat motsätta sig nämnda frågas lösning på sätt nuvarande marinöverläkaren föreslagit, varigenom den i ämbetsverkets åren 1915 och 1916 avgivna förslag härför upptagna marinläkarbeställningen av 1:a graden skulle utbytas mot en dylik beställning av 2:a graden.

Slutligen förefunnos en omständighet, som ur både fredsbehovs- och mobiliseringssynpunkt påkallade ökning av marinläkarkåren med två nya marinläkarbeställningar av 1:a graden, utöver den förut omnämnda för Stockholms station avsedda befattningen, nämligen det för uppdrivande av marinens stridsvärde numera nödvändiga anställandet av två specialister i ögonsjukdomar (oftalmologer), avsedda den ena för Stockholms station och Vaxholms fästning samt den andra för Karlskrona station och fästning. På åtskilliga områden av det marina försvaret kunde den oftalmologiska sakkunskapen uträtta mycket och borde därför hos oss i likhet med vad förhållandet vore inom de stora kulturländernas mariner anlitas för alla de ändamål, som härutinnan komme i betraktande. Uti gemensam skrivelse den 10 augusti 1917 hade chefen för marinstaben, chefen för kustartilleriet och marinöverläkaren framlagt detaljerad motivering och förslag angående nämnda oftalmologer.

I sammanhang härmed ville marinförvaltningen och chefen för marinstaben framhålla, att omorganisation av de båda sjukhusläkar-

[4.]

tjänsterna vid Karlskrona station visat sig nödvändig för att erhålla kompetenta sökande, och ville myndigheterna härutinnan hänvisa till en den 12 mars 1917 av marinöverläkaren till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse. Denna organisationsändring innebure emellertid ingen ändring av staten, men hade marinöverläkaren föreslagit och marinförvaltningen tillstyrkt en ökning av sjukhusläkararvodenas belopp från hittillsvarande belopp, 500 kronor, till 1,500 kronor. Denna ökning avsåge förslagsanslaget till sjukvård för marinen, från vilket de nuvarande arvoden enligt anmärkning 5 till staten för marinläkarkåren utginge.

Av den nu verkställda utredningen framginge, att med den föreslagna ökningen av marinläkarbeställningar fredsbehov och mobiliseringsbehov inom marinläkarkårens stam komme att för närvarande täcka varandra.

Förut omnämnda hemliga bilaga utvisade närmare behovet inom resp. tjänsteklasser samt för land- och sjötjänst i fråga om marinläkarkåren.

Såväl i marinförvaltningens skrivelser den 2 november 1915 och den 8 november 1916 som i förut omförmälda, av marinförvaltningen, chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss gemensamt avgivna skrivelse den 8 november 1916 med beräkning rörande personalbehovet år 1919 m. m. hade en ökning av marinläkarkårens stam med 3 nya beställningar föreslagits. Att behovet av dessa tjänster kvarstode, syntes ämbetsverket och chefen för marinstaben efter den här gjorda utredningen otvetydigt. Av denna utredning framginge vidare, att nämnda 3 nya befattningar borde utgöras av 1 marinläkarbeställning av 1:a och 2 av 2:a graden. Tillsammans med de av chefen för marinstaben, chefen för kustartilleriet och marinöverläkaren gemensamt föreslagna två marinläkarna av 1:a graden, oftalmologer, vilket behov tillkommit, sedan 1915 och 1916 års utredningar verkstälts, föreläge sålunda ett sammanlagt behov av ökning av marinläkarkåren med

marinläkare av 1:a graden.....	3
marinläkare av 2:a graden	<u>2</u>
tillsammans	5.

Denna förstärkning av marinläkarkåren medförde följande ökning av marinläkarkårens stat:

[4.]	3 marinläkare av 1:a graden		
	lön	kronor	10,200: —
	dagavlöning	»	4,380: —
	inkvarteringsbidrag	»	1,400: —
	2 marinläkare av 2:a graden		
	arvode	»	3,600: —
			<hr/>
		Summa kronor	19,580: —

Dessutom erfordrades i anslaget till ålderstillägg i sinom tid för båda slagen av befattningar motsvarande höjning, varjämte förslagsanslaget till dagtraktamente till marinläkare av 2:a graden och marinläkarstipendiater under tjänstgöring i land krävde en höjning med 3,000 kronor till 10,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, med godkännande av uppgjort förslag till stat för marinläkarkåren, i riksstaten för år 1919 höja anslaget till marinläkarkåren

från	kronor	146,385: —
med	»	22,580: —
till	kronor	168,965: —

Chefens för
marinstaben,
chefens för
kustartilleriet
och marin-
överläkarens
skrivelse den
10 augusti
1917 angående
anställande av
två oftal-
mologer.

Innan jag går att yttra mig över marinförvaltningens och chefens för marinstaben nu föreliggande framställning i fråga om ökning av marinläkarkåren, anhåller jag att få redogöra för de av bemälda myndigheter i berörda framställning åberopade, därmed i samband stående förslag dels om anställande vid vardera av flottans stationer i Karlskrona och Stockholm av en oftalmolog och dels rörande omorganisation av de båda sjukhusläkartjänsterna vid Karlskrona station.

Beträffande till en början frågan om anställande av omförmälda två oftalmologer hava chefen för marinstaben, chefen för kustartilleriet och marinöverläkaren i förut åberopade skrivelse den 10 augusti 1917 anført, bland annat, följande.

Inom de större marinerna hade man under de senare åren alltmera kommit till insikt om betydelsen av att genom noggranna ögonundersökningar såvitt möjligt försäkra sig om, att kvalifikationerna beträffande synförmågan vore de bästa möjliga hos den personal, som skulle bestrida vissa befattningar vid artilleriet och flygvapnet m. fl. tjänstegrenar. Hand i hand med den allt längre drivna specialiseringen inom det moderna sjövapnet hade också anspråken på synorganens funktionsduglighet väsentligt stegrats. Det syntes vara av stor vikt, att även inom svenska

marinen, den personal, som skulle tjänstgöra såsom riktare vid kanoner, såsom flygbåtförare och spanare eller som hade avståndsmätning och nedslagsbedömning o. dyl. till sin speciella uppgift, ägde de allra bästa förutsättningar härför.

[4.]

Hitintills hade utbildningsresultatet ensamt fått avgöra, vilka individer ansetts lämpliga till de militärt mera maktpåliggande posterna inom nu nämnda tjänstegrenar. Urvalet av dessa individer torde emellertid i väsentlig mån kunna underlättas, om oftalmologiskt utbildade marinläkare utförde ögonundersökningar för prövning av vars och ens lämplighet för uttagning till sådan tjänst, för vilken synorganens funktionsduglighet vore av påtagligt stor betydelse.

På grund av frågans stora betydelse för materielens militära utnyttjande torde nämligen i nu berörda hänseende intet böra underlåtas, som kunde tänkas vara ägnat att befordra ett rationellt urval. Även ur rent ekonomisk synpunkt vore det av vikt, att urvalet av dem, som skulle uttagas för utbildning till förutnämnda befattningar, skedde bland de härför lämpligaste individerna, ty övningstid och ammunitionsförbrukning vore alltför dyrbara för att offras på sådana, som vid undersökning med objektiva metoder antingen befunnits mindervärdiga eller som med största sannolikhet och enligt gjorda erfarenhetsrön kunde förutses bliva detta inom den närmaste framtiden.

Bland marinens personal förekomme årligen ett ej ringa antal fall av ögonsjukdomar — för perioden 1910—1915 uppginge de på grund härav sjukskrivna till i medeltal 81 om året. Därtill borde emellertid läggas ett säkerligen vida större antal fall, som behandlats polikliniskt å kasernernas och varvens mottagningsrum, ombord samt å garnisons-sjukhusets i Stockholm ögonpoliklinik och på den grund icke bokförts för upptagande i årsrapporterna. Inom Karlskrona fästning hade marinens personal för sakkunnig poliklinisk behandling av ögonsjukdomar hittills varit hänvisad till i staden praktiserande specialist i ögonsjukdomar, då sådan, som under de sista tio åren varit fallet, funnits, ett förhållande, vilket emellertid ej utan vidare kunde förutsättas fortfara. Nämnde läkare tillhörde, efter att några år hava idkat uteslutande privat verksamhet, åren 1908—1912 marinläkarkårens reserv och anställdes sistnämnda år vid marinläkarkårens stam. Denne ögonspecialist, vilken tjänstgjorde såsom kasernläkare i Karlskrona, hade ävenledes frivilligt åtagit sig att utan ersättning lämna vård åt å flottans sjukhus intagna fall av ögonsjukdomar. Vad Stockholms station och Vaxholms fästning beträffade, anlidade marinens därvarande personal i åtskilliga fall på egen bekostnad i Stockholm praktiserande specialister i ögonsjukdomar,

[4.] en del fall behandlades å garnisonssjukhusets ögonpoliklinik, för vilken vård emellertid kostnaden bestredes av marinens sjukvårdsanslag, och slutligen hade Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 maj 1917 be- myndigat stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm och högste befälhavaren över kustflottan att för fall, då så oundgängligen påkal- lades och erforderlig vård icke kunde på garnisonssjukhuset beredas, mot betalning av 1 krona per gång av sjukvårdsanslaget remittera ögonsjuka till Stockholms stads polikliniker. På Stockholms förnämsta ögonpoliklinik — vid Serafimerlasarettet — mottoges inga ögonsjukdoms- fall från marinen. Härav framginge sålunda, att å flottans stationer anställda oftalmologer även i avseende å behandling av personalens ögonsjukdomar skulle kunna uträtta mycket till vapnets gagn.

Ur flera synpunkter torde sålunda för marinens vidkommande en institution för *ögonundersökning* och *ögonbehandling* vara av behovet påkallad, och syntes en dylik institution böra anordnas vid vardera av flottans stationer samt förestås av en under förste läkaren lydande spe- cialutbildad marinläkare. Till dessa institutioner skulle såväl förste läkarna som övriga i land och ombord tjänstgörande marinläkare kunna i tjänsten remittera inträffande ögonundersökningsfall, ögonskador eller ögonsjukdomar bland såväl flottans som kustartilleriets personal.

Därest en dylik institution för ögonundersökning och ögonbehand- ling komme till stånd å vardera av flottans stationer, torde marinläkar- kårens fast avlönade personal behöva ökas med två marinläkare av 1:a graden, avsedda till föreståndare för sagda institutioner.

Av verkställd undersökning hade framgått, att de göromål, som skulle tillkomma oftalmologerna, bleve så omfattande, ansvarsfulla och tidsödande, att de fullt motsvarade de tjänsteåligganden, som numera tillkomme marinläkare av 1:a graden. Genom denna anställnings- form finnes ock utsikt att besätta dessa platser med oftalmologer, som vore marinläkare och såsom sådana redan förut vore förtrogna med tjänsten vid marinen, något som vore av den största betydelse för deras verksamhet. Att till nu nämnda befattningar avse för endast begränsade 10-årsperioder förordnade marinläkare av 2:a graden, som då skulle såsom oftalmologer kommenderas till kontinuerlig tjänst- göring å stationerna, syntes ej tillrädligt. Visserligen skulle härigenom en besparing av 540 kronor å avlöningen för varje läkare, för år räknat, komma att uppstå, om i beräkningen icke medtoges något ålderstillägg. Medtoges samtliga dessa, bleve besparingen 840 kronor per individ och år. Emellertid vore det av vikt, att avlöningsförmå-

nerna fastställdes till sådant belopp, att man kunde påräkna skickliga sökande till de ifrågavarande platserna, varför myndigheterna ansåge, att desamma borde beklädas av marinläkare av 1:a graden. Skulle i stället för den ifrågavarande platsen avses privata praktiserande ögonläkare mot arvode, vunnas ingen säkerhet för att erhålla hugade sökande, och man riskerade antagning av utomstående, för tjänsten främmande läkare, som aldrig komme att för oftalmologiens användning inom marinen tillägna sig ett sådant intresse, som om de vore bundna vid vapnet på ordinarie stat. Därtill komme att, om verkligt dugliga fackmän skulle kunna påräknas, arvodet enligt företagna beräkningar måste ställas så högt, att det ungefär motsvarade en marinläkares av 1:a graden avlöningsförmåner. [4.]

I samband härmed ville myndigheterna erinra, att i ett i november 1915 av särskilda utav medicinalstyrelsen tillkallade sakkunniga avgivet betänkande rörande ändrade bestämmelser vid undersökning rörande färgblindhet föreslagits inrättande på vissa platser, bland annat i Stockholm och Karlskrona, av s. k. färgsinneskontrollantbefattningar, avsedda för undersökning i vissa fall av färgsinnet hos såväl örlogssom handelsmarinens och järnvägarnas personal; och kunde enligt myndigheternas mening vederbörande färgsinneskontrollants åligganden lämpligen tilläggas ifrågavarande oftalmologer.

På grund av vad sålunda anförts hava myndigheterna i sin nu förevarande skrivelse hemställt, att framställning måtte avlåtas till riksdagen om ökning av marinläkarkåren med 2 beställningar, marinläkare av 1:a graden och oftalmologer, vilka skulle vara föreståndare för omförmälda, för såväl flottans som kustartilleriets personal avsedda institutioner för ögonundersökning och ögonbehandling å flottans båda stationer. Tillika har föreslagits, att ett anslag av 5,000 kronor måtte av riksdagen äskas till anskaffning av instrumentutredning för ögonundersökning och ögonbehandling vid nämnda stationer.

Vidare har medicinalstyrelsen i förevarande fråga den 14 september 1917 avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt bifall till framställningen. Medicinalstyrelsen har därvid bifogat ett av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professor A. Gullstrand meddelat yttrande, däri uttalats, att det vore synnerligen tungt vägande skäl, som anförts för inrättandet av ifrågavarande institutioner, vilkas föreståndare jämväl skulle vara färgsinneskontrollanter. Behovet såväl av sakkunnig undersökning i viss utsträckning av flottans personal som ock av specia-

Medicinal-
styrelsens
utlåtande den
14 september
1917.

- [4.] listbehandling av ögonsjukdomar vid flottans stationer och kustartilleriet syntes — yttrar professor Gullstrand vidare — genom den förebragta utredningen till full evidens ådagalagt, och av den verkställda undersökningen angående de tjänsteåligganden, som borde tillkomma de vid marinläkarkåren anställda oftalmologerna, syntes även klart framgå, att för tillgodoseendet av detta behov erfordrades anställande av två marinläkare av 1:a graden, varför han funne den gjorda framställningen värd att på det livligaste förordas.

Marin-
överläkarens
skrivelse den
12 mars 1917
angående om-
organisationen
av sjukhus-
läkartjänster-
na vid Karls-
krona station.

Vad därefter angår den förut berörda frågan rörande omorganisation av de båda sjukhusläkartjänsterna vid Karlskrona station, beträffande vilket spörsmål marinförvaltningen hänvisat till en av marinöverläkaren den 12 mars 1917 avlåten skrivelse i ämnet, vill jag erinra, att flottans sjukhus i Karlskrona för närvarande är delat på två avdelningar, nämligen en medicinsk och en kirurgisk avdelning. Under förste läkaren i Karlskrona, vilken i ekonomiskt och administrativt avseende är chef för sjukhuset, äro två marinläkare av 1:a graden anställda därstädes, vilka handhava sjukvården å var sin avdelning. Dessa sjukhusläkare åtnjuta vardera, förutom de marinläkare av 1:a graden i allmänhet tillkommande avlöningsförmånerna, ett arvode av 500 kronor för år från anslaget till sjukvård för marinen. Ifrågavarande sjukhusläkarbefattningar finnas icke såsom sådana upptagna å staten för marinläkarkåren, utan ingå bland de övriga å staten uppförda marinläkarbeställningarna av 1:a graden, varför ansökning och utnämning till desamma sker i enahanda ordning som till andra marinläkartjänster av 1:a graden. Förordnande å sjukhusläkartjänst meddelas därefter i kommandoväg. Då gällande bestämmelser icke medgiva, att dessa sjukhusläkarbefattningar besättas med andra läkare än dem, som redan tillhöra marinläkarkåren eller dess reserv, har följden härav blivit, att man icke alltid kan för sjukhusläkarbefattningarna påräkna i invärtes medicin, resp. kirurgi speciellt meriterade och i övrigt kompetenta läkare, helst som befattningarnas innehavare kunna, när helst behov därav uppstår, i kommandoväg beordras till andra tjänster vid flottan. För att råda bot härå har marinöverläkaren i berörda skrivelse den 12 mars 1917 föreslagit,

att ifrågavarande sjukhusläkare för framtiden måtte utnännas till marinläkare av 1:a graden och sjukhusläkare,

att även marinläkarkåren eller dess reserv förut ej tillhörande läkare skulle kunna uppföras på förslag till dessa befattningar, under förutsättning att de vore legitimerade läkare, ägde normalt färgsinne samt

i avseende å fullgjord värnplikt, kroppsbeskaffenhet och levnadsålder uppfyllde de fordringar, som enligt kungörelserna den 28 november 1902 och den 30 april 1909 gällde för anställning vid marinläkarkåren, [4.]

att vid uppgörandet av förslag till ifrågavarande tjänster hänsyn huvudsakligen måtte tagas till sökandes vitsord om kunskaper och klinisk utbildning i invärtes medicin, resp. kirurgi jämte dessa huvudgrupper tillhörande specialgrenar samt väl vitsordad sjukhustjänstgöring,

att ifrågavarande sjukhusläkare skulle få räkna sin tjänstetid vid flottans sjukhus i Karlskrona såsom enahanda merit som lasarettsläkares tjänstetid vid medelstort civilt lasarett, samt

att det till sjukhusläkarna nu utgående årliga arvodet av 500 kronor för en var av dem måtte höjas till 1,500 kronor för år.

I fråga om den föreslagna höjningen av berörda arvode till 1,500 kronor har marinöverläkaren anfört, att arvodet därigenom visserligen skulle bliva 500 kronor högre än som vore bestämt för garnissonssjukhusets i Stockholm sjukhusläkare, men syntes denna höjning vara motiverad därmed, att sjukhusläkarna i Karlskrona icke i likhet med garnissonssjukhusets sjukhusläkare till sitt biträde disponerade några underläkare. Det kunde möjligen synas — fortsätter marinöverläkaren — som om ett belopp av 1,500 kronor utöver den ordinarie lönen för marinläkare av 1:a graden innebure en orättvisa mot övriga marinläkare av denna grad, men därvid vore att taga i betraktande den tid av väl i regel 2 å 3 år, som en sjukhusläkare efter avläggande av medicine licentiatexamen måst ägna åt vidare klinisk utbildning.

Över den sålunda gjorda framställningen har medicinalstyrelsen den 25 april 1917 avgivit utlåtande och därvid förklarat sig, med vissa angivna modifikationer i fråga om kompetensvillkoren för ifrågavarande sjukhusläkarbefattningar och rätt till beräkning av tjänstetid för befattningsarnas innehavare, i allt väsentligt instämma i framställningen. Medicinalstyrelsens utlåtande den 25 april 1917.

Mot den av medicinalstyrelsen uttalade mening i frågan har chefen för marinstabens, enligt vad bemålde chef meddelat i yttrande den 23 juni 1917, icke haft något att erinra. Chefens för marinstabens yttrande den 23 juni 1917.

Såsom förut nämnts, har den utredning i fråga om behovet av ökning av marinläkarkåren, som av marinförvaltningen och chefen för Departementschefens yttrande.

[4.] marinstaben framlagts i skrivelse den 22 oktober 1917, givit till resultat, att denna ökning borde omfatta 3 marinläkartjänster av 1:a graden och 2 marinläkartjänster av 2:a graden.

Av de 3 marinläkarbefattningarna av 1:a graden har 1 avsetts för kasernläkartjänst vid Stockholms station; de 2 övriga skulle beklädas av specialister i ögonsjukdomar (oftalmologer), placerade en vid vardera av Karlskrona och Stockholms stationer.

Beträffande förstnämnda för Stockholms station avsedda marinläkarbefattning av 1:a graden synas mig myndigheterna hava förebragt övertygande skäl för behövligheten av denna befattning. Genom den högst väsentliga utvidgning, som sjukvårdsarbetet vid denna station under de senare årtiondena undergått, hava göromålen för de tre nu å stationen placerade läkarna över hövan ökats. Följden härav har blivit, att alltsedan början av år 1912 extra läkare måst kommenderas till biträde åt de ordinarie läkarna. Vid dessa kommenderingar hava i avsevärd omfattning måst anlitas marinläkare av 2:a graden, vilka därigenom undandragits sin egentliga tjänstgöring, nämligen sjötjänsten. För att utfylla det konstanta behov av förstärkning av läkarkrafterna vid Stockholms station, som måste anses numera föreligga, bör därför enligt min mening ytterligare 1 marinläkarbeställning av 1:a graden, avsedd för kasernläkartjänst, uppföras å marinläkarkårens stat. Jag vill härvid erinra, att en ny marinläkarbefattning vid Stockholms station jämväl upptagits i den beräkning av mobiliseringsbehovet, som av marinförvaltningen, chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss överlämnats med skrivelse den 8 november 1916, ehuru denna ökning icke förutsatts vid uppgörandet av beräkningarna till 1914 års senare riksdag.

Med anställande vid marinläkarkåren av två oftalmologer, för vilka de övriga två marinläkarbeställningarna av 1:a graden äro avsedda, åsyftas närmast att för ett särskilt ändamål taga i sjöförsvarets tjänst en speciell gren av den moderna läkarvetenskapen, nämligen oftalmologien. Det har nämligen befunnits för stridsdugligheten hos marinens personal vara av stor vikt, att vid urvalet i fråga om vissa tjänstegrenar vederbörandes synförmåga genom noggranna undersökningar prövas med hänsyn till den tjänst, som av dem skall fullgöras. Ett sådant behov föreligger särskilt beträffande den personal, som skall tjänstgöra såsom riktare vid kanoner, såsom flygbåtförare och spanare eller som har avståndsmätning och nedslagsbedömning o. dyl. till uppgift, allt funktioner av maktpåliggande art, för vilkas behöriga fullgörande krävas de bästa möjliga kvalifikationer med avseende å synförmågan.

Enligt min mening lider det icke något tvivel, att här föreligger ett uppslag, som är synnerligen beaktansvärt. Det oförbehållsamma erkännande, som av professor Gullstrand i hans berörda yttrande givits åt förslaget, har än mer befäst min övertygelse om ändamålsenligheten av detsamma.

[4.]

Förutom nu nämnda ögonundersökningar, beträffande vilka Kungl. Maj:t torde vilja framdeles fastställa detaljerade föreskrifter såväl rörande den personal, vars synförmåga skall provas, som angående sättet för undersökningarnas utförande m. m., skola enligt förevarande förslag ifrågasvarande oftalmologer hava till uppgift att behandla bland marinens personal förekommande fall av ögonsjukdomar och ögonskador. För dessas behandling är för närvarande, såsom av den förut lämnade redogörelsen torde framgå, icke sörjt på ett sätt, som kan betraktas såsom tillfredsställande. Jag har hyst någon tvekan, huruvida dessa två uppgifter, ögonundersökning och ögonbehandling, skulle medföra arbete i den omfattning, att de motivera anställande av båda i förslaget avsedda oftalmologerna. Men sedan jag tagit ingående del av den utredning, som i sådant hänseende blivit i ärendet förebragt, har jag låtit denna min tvekan falla. Det har även syns mig kunna sättas i fråga, huruvida icke medel för anställande av dessa två marinläkare lämpligen skulle kunna beredas på extra stat, till dess närmare erfarenhet vunnits rörande deras verksamhet och resultatet därav. Då det emellertid måste vara angeläget att för resp. befattningar erhålla fullt kvalificerade och i övrigt lämpliga personer och det syns mig vara av betydelse att redan från början lägga denna institution på fast grund, anser jag, att de båda befattningarna nu böra uppföras å marinläkarkårens stat. I samma syfte har jag funnit mig böra föreslå, att befattningarna upptagas såsom marinläkarbeställningar av 1:a graden, liksom tillträde till desamma synes mig böra vara öppet även för utom marinläkarkåren stående läkare.

Av ifrågasvarande båda marinläkare skulle den ena, såsom förut nämnts, placeras vid Karlskrona station samt avses för personalen vid denna station och Karlskrona kustartilleriregemente och den andra placeras på Stockholms station samt avses för personalen vid sistnämnda station och Vaxholms kustartilleriregemente. Då innehavarna av befattningarna givetvis icke böra vara underkastade förflyttning till andra tjänster inom marinläkarkåren, synes i staten böra givas uttryck däråt genom att befattningarna uppföras såsom »marinläkare av 1:a graden och ögonläkare».

[4.] I det föregående är omförmält, hurusom av medicinalstyrelsen tillkallade sakkunniga i ett i november 1915 avgivet betänkande rörande ändrade bestämmelser vid undersökning rörande färgblindhet föreslagit inrättande på vissa platser, bland annat i Stockholm och Karlskrona, av s. k. färgsinneskontrollantbefattningar, avsedda för undersökning i vissa fall av färgsinnet hos såväl örlogs- som handelsmarinens och järnvägarnas personal. Omförmälda betänkande har av medicinalstyrelsen med utlåtande den 8 mars 1917 överlämnats till Kungl. Maj:t och är ärendet för närvarande, enligt vad chefen för civildepartementet meddelat mig, remitterat till de myndigheter, vilkas verksamhet av frågan beröres. Medicinalstyrelsen har i nämnda utlåtande uttalat, att det syntes lämpligt, att uppdraget såsom färgsinneskontrollanter å sagda platser överlämnades till ifrågasatta två oftalmologer. Denna uppfattning delas ock, såsom förut nämnts, av marinförvaltningen och chefen för marinstaben; och synes även mig den föreslagna anordningen böra förordas, om och när den ifrågasatta organisationen av färgsinnesfrågan må komma till stånd.

Innan jag lämnar frågan om de två oftalmologbeställningarna, vill jag erinra, att chefen för marinstaben, chefen för kustartilleriet och marinöverläkaren i sin berörda skrivelse den 10 augusti 1917 hemställt, att ett anslag av 5,000 kronor måtte av riksdagen äskas till anskaffning av instrumentutredning för ögonundersökning och ögonbehandling vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm. Då nämnda instrumentutredning är erforderlig, för att de båda oftalmologerna skola kunna på behörigt sätt utöva sin verksamhet, biträder jag denna framställning; och anhåller jag att i annat sammanhang (punkt 78) få återkomma till denna fråga.

Då jag härefter övergår till behandling av det föreliggande förslaget, såvitt angår uppförande å marinläkarkårens stat av 2 nya marinläkarbeställningar av 2:a graden, torde jag få bringa i erinring, att förslaget i denna del grundar sig därpå, att mobiliseringsbehovet av marinläkare av stammen för sjöstyrkorna jämte erforderlig ersättningspersonal beräknats utgöra 21 marinläkare av denna grad. Då för närvarande endast 20 marinläkare av 2:a graden finnas uppförda å marinläkarkårens stat och en av dessa tjänstgör såsom assistent hos marinöverläkaren, erfordras alltså enligt myndigheternas mening för att tillgodose behovet av marinläkare för sjötjänstgöring ytterligare 2 marinläkare av 2:a graden. Ehuru jag icke finner anledning till anmärkning mot de

grunder, varpå myndigheternas beräkning är uppgjord, anser jag mig emellertid för närvarande icke böra biträda framställningen i denna del. Jag vill i sådant hänseende erinra om det av 1914 års senare riksdag fattade beslutet rörande omläggning av värnplikstjänstgöringen för sådana värnpliktiga, som vid någon statens högskola idka studier för utbildning till läkare. Denna tjänstgöring skall enligt nämnda beslut bestå i militärutbildning om 90 dagar under 1:a värnpliktsåret samt fackutbildning och facktjänstgöring om sammanlagt 365 dagar (därav facktjänstgöring 275 dagar) under 4:e—11:e värnpliktsåret, sedan medicine kandidatexamen avlagts och viss tjänstgöring för medicine licentiatexamen fullgjorts. Man synes kunna utgå från, att dessa värnpliktiga läkare särskilt under den tid, då deras facktjänstgöring pågår, i viss omfattning skola kunna utfylla behovet av läkare vid marinen och icke minst för sjötjänstgöringen. Innan erforderlig erfarenhet vunnits rörande verkningarna av detta nya system, lär det enligt min uppfattning icke vara tillrådligt att å staten upptaga två nya marinläkarbeställningar av 2:a graden. Därest så finnes vara erforderligt, lära ock böra vidtagas åtgärder i syfte att, på sätt av myndigheterna ifrågasatts, marinen må kunna tilldelas ett ökat antal värnpliktiga läkare. Det förtjänar därjämte uppmärksammas att, under förutsättning av bifall till min förut gjorda framställning om anställande vid flottans station i Stockholm av ytterligare 1 marinläkarbeställning av 1:a graden för kasernläkartjänsten därstädes, bättre tillgång till marinläkare för sjötjänstgöring i jämförelse med nuvarande förhållanden även kommer att inträda därigenom, att marinläkare av 2:a graden icke behöva kommenderas till nämnda station såsom extra läkare.

Med avseende å nyssnämnda värnpliktiga läkare hava myndigheterna tänkt sig, att dessa läkare skulle användas, bland annat, för att under vissa tider av året ersätta stamläkare i land å flottans stationer och vid kustartilleriet. Då i det vid 1914 års riksdag framlagda programmet för värnpliktiga läkares tjänstgöring vid marinen ingår, att dessa läkare skola vid fackutbildningens början utnämnas till marinläkarstipendiater över stat, varigenom de komma i åtnjutande av det dagtraktamente av 8 kronor, som vid tjänstgöring i land tillkommer marinläkarstipendiat, hava myndigheterna hemställt, att det förslagsvis upptagna belopp av 7,000 kronor, som i staten för marinläkarkåren är uppfört till dagtraktamenten till marinläkare av 2:a graden och marinläkarstipendiater under tjänstgöring i land, måtte höjas till 10,000 kronor. Den beräkning, som ligger till grund härför, är uppgjord under förut-

[4.]

- [4.] sättning att den föreslagna, för kasernläkartjänst vid Stockholms station avsedda marinläkarbefattningen av 1:a graden blir uppförd å stat samt att, på sätt myndigheterna i den av dem verkställda utredningen angivit, den nu vid Fårösunds fästning tjänstgörande marinläkaren av 1:a graden överflyttas till Hemsö fästning och i hans ställe värnpliktig läkare kommenderas till Fårösunds fästning. Marinöverläkaren har, på begäran, tillställt mig följande specifikation å omförmälda beräkning:

I staten nu förslagsvis beräknat belopp ..... kronor 7,000: —

1) Därav har under de senare åren utgått till å Stockholms station kommenderade marinläkare i 365 dagar å 8 kronor om dagen 2,920 kronor, eller i runt tal 3,000 kronor, vilket belopp, därest ännu 1 marinläkare av 1:a graden där anställs, kommer att inbesparas.

2) För värnpliktiga läkare erfordras följande dagtraktamenten:

a) för 1 läkare i 365 dagar å Fårösunds fästning ..... kronor 2,920: —

b) för läkare i land för flottans och kustartilleriets behov såsom vikarier under sjukdom samt vid semester och annan tjänstledighet, såsom extra läkare m. m., förslagsvis ..... » 3,080: —

Summa kronor 6,000: —

Då enligt 1) inbesparas ..... » 3,000: —

behöver anslagsbeloppet ökas med kronor 3,000: — » 3,000: —,

vilket tillsammans med den nuvarande anslagssumman,

7,000 kronor, utgör ..... » 10,000: —.

Mot denna beräkning har jag icke någon anmärkning att framställa.

Förutom de ändringar i marinläkarkårens stat, som betingas av här ovan av mig avgivna förslag, äro även att uppmärksamma vissa jämkningar i nämnda stat, vilka stå i samband med myndigheternas

[4.]

förutnämnda framställning rörande omorganisationen av de båda sjukhusläkartjänsterna vid Karlskrona station. Berörda omorganisation har till huvudsakligt syfte att bereda trygghet för, att dessa sjukhusläkartjänster, som bestridas av marinläkare av 1:a graden, bliva besatta med väl kvalificerade innehavare. För sådant ändamål har föreslagits, bland annat, att innehavarna av ifrågavarande tjänster skola utnännas till marinläkare av 1:a graden och sjukhusläkare, varigenom risken av förflyttning från tjänsterna undgås, samt att det till en var av sjukhusläkarna nu utgående särskilda arvudet av 500 kronor årligen måtte höjas till 1,500 kronor. Att en omorganisation av ifrågavarande sjukhusläkartjänster i angivet syfte är av behovet påkallad, synes mig otvivelaktigt; och lärer därvid icke något vara att erinra mot det föreslagna sättet för tillsättandet av nämnda tjänster. En sådan anordning har sin motsvarighet i fråga om besättandet av förutnämnda två oftalmologbefattningar och påkallar, att två av marinläkarbeställningarna i marinläkarkårens stat upptagas såsom »marinläkare av 1:a graden och sjukhusläkare». Beträffande därefter den ifrågasatta förhöjningen till 1,500 kronor av det särskilda arvode å 500 kronor för år, som nu utgår till en var av dessa sjukhusläkare, anser jag, att detta arvode icke bör sättas högre än till 1,000 kronor, vilket motsvarar det sjukhusläkarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm tillkommande arvudet. En förhöjning av ifrågavarande arvode utöver sistnämnda belopp bör enligt min mening ifrågakomma endast under den förutsättningen, att sjukhusläkartjänsterna vid flottans station i Karlskrona vore förenade med större arbetsböda än sjukhusläkartjänsterna vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Så torde emellertid icke kunna sägas vara fallet.

Såsom förut nämnts, utgå omförmälda arvoden för närvarande från anslaget till sjukvård för marinen. Då det emellertid synes mig vara riktigast, att dessa arvoden, i likhet exempelvis med det särskilda arvode å 500 kronor till en marinläkare av 1:a graden, som är placerad å Oscar-Fredriksborg, bestridas av avlöningsanslaget, böra de enligt min mening uppföras i staten för marinläkarkåren för år 1919.

Sedan beslut av riksdagen fattats i fråga om nu omförmälda delar av förslaget rörande omorganisationen av ifrågavarande sjukhusläkartjänster, anhåller jag att få underställa förslaget i övrigt Kungl. Maj:ts prövning.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle marinläkarkårens stat sluta å ett belopp av 167,365 kronor. Ökningen från 1917 års stat, 146,385 kronor, utgör alltså 20,980 kronor.

[4.]
[Flottans
poliskår.

Å staten för flottans poliskår finnas för närvarande uppförda 1 polis-kommissarie, tjänstgörande vid Karlskrona station, 6 överkonstaplar, av vilka 3 äro placerade till tjänstgöring vid vardera av Karlskrona och Stockholms stationer, samt 36 konstaplar, varav 19 vid Karlskrona och 17 vid Stockholms station. Av de vid Stockholms station placerade överkonstaplarna tjänstgör en såsom poliskommissarie. I nämnda stat är därjämte uppförd en post av 3,000 kronor till extra konstaplar, av vilket belopp för närvarande utgår ersättning till 1 extra konstapel vid vardera av Karlskrona och Stockholms stationer.

Med sitt förslag till beräkning av utgifterna för år 1919 har varvschefen vid Stockholms station överlämnat en från poliskommissarien vid nämnda station till honom ingiven skrivelse, vari bemålde poliskommissarie gjort framställning om ökning av den vid stationen tjänstgörande polispersonalen. Poliskommissarien har därvid anfört huvudsakligen följande.

Då under de senaste 2 à 3 åren oöfverliga tillgrepp av olika slags metallgods å varvet i oroväckande grad tilltagit och detta sakförhållande torde vara en följd av dels metallernas nuvarande höga saluvärde, dels ock den större ökning av varvets arbetspersonal, som under samma tid ägt rum, utan att bevakningen kunnat göras i motsvarande grad effektiv av brist på erforderlig polispersonal, syntes det vara synnerligen av behovet påkallat att erhålla erforderlig ökning av polispersonalens antal för att kunna anordna en mera effektiv bevakning av varvsområdena. Vad särskilt Galärvarvet beträffade, funnes där endast en patrullerande konstapel, vilken helt naturligt icke kunde utöva tillräckligt effektiv bevakning å sagda område, i all synnerhet under den mörkare delen av dygnet. Det syntes därför vara behöfligt att å Galärvarvet öka bevakningen med ytterligare en ständig polispatrull, för vilket ändamål erfordrades en ökning av polispersonalen med minst tre konstaplar. Å Skeppsholmsvarvet vore ökad polisbevakning även behöflig, men syntes denna ökning för närvarande bliva tillfyllest därigenom, att å vissa platser under olika tider av dygnet ytterligare en polispatrull funnes disponibel. Även å stationen utom varvet torde en förstärkning i någon form av polisbevakningen vara önskvärd, men hade detta hittills icke kunnat låta sig göra av brist på personal.

Likaledes vore det förmånligt, om polispersonal funnes tillgänglig att vid varvsarbetstidernas slut vid olika tillfällen närmare följa och iakttaga en del varvspersonals förehavanden i lumpaffärer och andra platser i staden, varjämte polispersonal borde finnas disponibel för att

[4.]

på olika platser i staden eftersöka från flottan bortstulet gods, enär stadens detektiva polis tydligen vore så hårt anlitad för olika uppdrag, att den icke kunde tillräckligt hastigt och energiskt ingripa vid anmälningar av förlust av gods från flottan. För dylik tjänstgöring av mera grannliga beskaffenhet samt för att även nattetid hava tillgång till en överkonstapel i polisvakten erfordrades ytterligare en överkonstapel.

För bestridande av tjänsten för permitterade, sjuka eller av annan anledning frånvarande konstaplar erfordrades därjämte en extra konstapel.

På grund härav ansåge poliskommissarien, att åtgärder borde vidtagas för ökning av polispersonalens antal med 1 överkonstapel, minst 6 ordinarie poliskonstaplar och 1 extra konstapel.

För egen del har jämväl varvschefen vid Stockholms station ansett sig böra förorda en ökning av polispersonalen, varvid varvschefen anfört huvudsakligen följande.

Behovet av flera polismän hade särskilt efter Galärvarvsvaktens tillkomst gjort sig alltmera gällande, och dessutom hade stölder och stöldförsök av flottan tillhörig egendom såväl inom varvet som å Skepps- och Kastellholmarna i övrigt tilltagit i synnerligen hög grad trots alla vidtagna försiktighetsåtgärder. Polispersonalen hade att bevaka hela det område, som upptoges av Stockholms station och varv, och detta område, vari inginge Skepps- och Kastellholmarna, vilka vore upplåtna för allmän trafik, hade visat sig synnerligen svårt att bevaka, beläget som det vore å ömse sidor om en starkt trafikerad sjöväg inom Stockholms hamnområde. Under vintern, då vattnet vore isbelagt, mötte det ringa svårighet för obehöriga att intränga på varvsområdets avlägsnare delar, särskilt nattetid, och under de övriga årstiderna kunde tilläggnig med roddbåtar lätt äga rum, därest icke bevakningen uppehölls effektivt. Med hänsyn härtill ansåge varvschefen sig böra tillstyrka poliskommissariens förslag om poliskårens ökning med 6 konstaplar.

Emellertid ansåge varvschefen, att poliskåren icke borde ökas med 1 överkonstapel utan i stället med 1 poliskommissarie, då det icke visat sig lämpligt för tjänstens behöriga skötande att, såsom hittills varit fallet, en överkonstapelstjänst och en kommissariebefattning vore förenade i en tjänst. I stället för 1 överkonstapel, tillika tjänstgörande som poliskommissarie, och 2 överkonstaplar borde för varvet avses 1 poliskommissarie och 3 överkonstaplar. Poliskommissarien torde böra

- [4.] tilldelas officers tjänsteklass för underlättande av utförande av i tjänsten anförtrodda uppdrag.

Mot anställande av ytterligare 1 extra poliskonstapel hade varvschefen intet att erinra, så mycket mera som åtskilliga av konstaplarna nu uppnått eller närmade sig den ålder, då de bleve mera utsatta för att av sjukdom tillfälligt bliva urståndsatta till tjänstgöring.

I förberörda skrivelse den 22 oktober 1917 har marinförvaltningen förklarat sig anse att, då Skepps- och Kastellholmarna numera blivit avstängda för allmänheten under viss del av dygnet (kl. 6 e. m. till kl. 6 f. m.), varigenom en lättnad beretts polispersonalen med avseende å tjänstgöringen å stationsområdet, den föreslagna ökningen av polispersonalen tills vidare borde inskränkas till 3 konstaplar för den ökade tjänstgöringen å Galärvarvet.

Departements-
chefens
yttrande.

Upprätthållandet av en effektiv bevakning av de områden, som upptagas av flottans stationer och varv, måste givetvis vara av stor vikt särskilt med hänsyn till de omfattande och dyrbara förråd av materialier och persedlar m. m., som där äro förvarade. Då det på de senare åren och särskilt under den sista tiden visat sig, att stölder och stöldförsök inom området för Stockholms station och varv tilltagit i en synnerligen oroväckande grad, anser jag, i likhet med myndigheterna, att åtgärder böra vidtagas i syfte att förstärka polisbevakningen därstädes. I sådant avseende finner jag mig böra biträda det av marinförvaltningen framställda förslaget om ökning av flottans poliskår med 3 konstaplar, avsedda för tjänstgöring å Galärvarvet. Motsvarande behov av ökning av den vid Karlskrona station och varv tjänstgörande polispersonalen har, enligt vad jag inhämtat, icke gjort sig gällande. Då konstapel åtnjuter ett årligt arvode av 1,400 kronor, kommer vid bifall till nyssnämnda förslag staten för poliskåren, nu upptagande ett belopp av 77,100 kronor, att ökas med 4,200 kronor till 81,300 kronor.

Enligt de beräkningar, jag sålunda meddelat, skulle medelsbehovet under anslagstiteln »Avlöning för flottans kårer och stater år 1919» bliva följande:

[4.]

	För år 1918		För år 1919		Ökning.	Minskning.
	av riksdagen anvisat.		beräknat behov.			
	Kronor.		Kronor.		Kronor.	Kronor.
Officerskåren	853,080	—	889,000	—	35,920	—
Reservofficerare under 1:a tjänstgöring och repetitionsövning, förslagsvis	46,439	60	46,439	60	—	—
Reservofficersaspiranter	27,900	—	27,900	—	—	—
Underofficerskåren	898,530	—	915,930	—	17,400	—
Sjömanskåren	2,665,490	—	2,735,661	—	70,171	—
Skeppsgossekåren	34,767	50	34,767	50	—	—
Mariningenjörkåren	293,780	—	315,240	—	21,460	—
Marinintendenturkåren	321,510	—	352,365	—	30,855	—
Marinintendenturkåren i flottans reserv	—	—	5,560	—	5,560	—
Reservmarinintendentsaspiranter	4,005	—	6,675	—	2,670	—
Ecklesiastikstaten	8,900	—	8,900	—	—	—
Marinläkarkåren	146,385	—	167,365	—	20,980	—
Poliskåren	77,100	—	81,300	—	4,200	—
Inkvarteringsbidrag för officerare och under- officerare, förslagsvis	315,940	—	325,100	—	9,160	—
Indragningsstaten samt båtsmanskompanierna, förslagsvis	5,338	66	5,338	66	—	—
Dagavlönning till officerare och underofficerare, förslagsvis	976,904	25	1,004,242	75	27,338	50
Avrundat med	—	99	—	49	—	50
Summa	6,676,071	—	6,921,785	—	245,714	50
Därav 95 %	6,342,267	*	6,575,696	—	—	—
* Av riksdagen upptaget till	6,341,969	—	—	—	—	—

Upptagandet av anslagstitelns slutsumma med 95 % av dess beräknade belopp står i överensstämmelse med riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen till 1914 års riksdag.

Anslaget till avlöning för flottans kårer och stater, som vid sammanläggning av de särskilda avlöningsstaterna uppgår till ett belopp av 6,921,785 kronor, utgör med tillämpning av nyssnämnda nedsättning till 95 % av berörda belopp en summa av 6,575,696 kronor, med vilket belopp anslaget sålunda bör föreslås till uppförande å 1919 års

- [4.] riksstat. Då anslaget i 1918 års riksstat är uppfört med 6,341,969 kronor, skulle alltså ökningen uppgå till 233,727 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

dels att godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan ävensom för mariningenjörkåren, för marinintendenturkåren, för marinintendenturkåren i flottans reserv, för reservmarinintendentsaspiranter, för marinläkarkåren samt för flottans poliskår av den lydelse, bilagorna nr 2—11 vid detta protokoll utvisa;

dels ock att i riksstaten för år 1919 öka förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater

nu	kronor 6,341,969: —
med	» 233,727: —
till	kronor 6,575,696: —

2. Rekapitulations- och avskedspremier vid flottan.

[5.]
Rekapitulations- och avskedspremier vid flottan.
(Ordinarie anslag.)

Under punkt 4 här ovan har jag hemställt, att i staten för sjömanskåren för år 1919 måtte under rubriken rekryteringsmedel upptagas dels en post å 115,000 kronor till lega och anställningspremier och dels en post å 32,000 kronor till rekryteringskostnader. Jag anhåller nu att få till behandling upptaga frågan rörande övriga för rekryterings underlättande för närvarande tillämpade former av premier, nämligen rekapitulations- och avskedspremier, därvid jag till vinnande av överskådlighet samtidigt torde få yttra mig rörande motsvarande premier vid kustartilleriet.

I den av chefen för marinstaben med förenämnda skrivelse den 20 oktober 1917 överlämnade promemoria har stabschefen beträffande denna fråga anført huvudsakligen följande.

Jämlikt riksdagens skrivelse nr 5 den 16 juni 1917 hade till rekapitulationspremier vid marinen för år 1918 anvisats ett förslagsanslag av 50,000 kronor, varav 40,000 kronor för flottan och 10,000 kronor för kustartilleriet. I enlighet med nådigt brev den 31 juli 1917 ut-

ginge ifrågavarande premie enligt vissa i brevet angivna grunder till den, som toge förlängd eller förnyad anställning för en tid av två år, med ett belopp av 150 kronor och till den, som toge dylik anställning för kortare tid, med ett belopp, beräknat till 6 kronor 25 öre för varje hel kalendermånad av den tid, den förnyade anställningen omfattade.

[5.]

Bestämmelserna angående rekapitulationspremierna måste med hänsyn till vad av chefen för marininstaben i det föregående (punkt 4) föreslagits angående rekryteringsmedlens användning så avpassas, att de extra förmånerna för rekapitulation bleve mera fördelaktiga än för anställning av f. d. fast anställda, ty i annat fall kunde befaras, att en del manskap avginge för att kanske vid en senare tidpunkt åter söka fast anställning. För staten bleve det givetvis en ekonomisk besparing, att en karl kvarstode i tjänst i en följd, i stället för att han för någon tid avginge, ty i förra fallet erfordrades icke återlämnande av beklädnad samt åter utlämnande av ny beklädnad m. m. med därav föranledda kostnader. Dessutom underlättades genom karlens kvarstående rullföring o. d., varjämte en del skriftväxling undvekes. På grund härav vore det önskvärt att dels öka rekapitulationspremiernas belopp, dels föreskriva, att desamma endast utginge vid förlängd anställning.

Vid bestämmande av rekapitulationspremiens storlek torde hänsyn böra tagas därtill att vid marinen borde utgå ungefär samma belopp, som beträffande armén vore bestämda genom nådigt brev den 14 juni 1917, och borde därför enligt stabschefens mening nämnda premie utgå med 500 kronor för två års förlängd anställning och med 250 kronor för ett års förlängd anställning.

Under förutsättning att omkring 240 man under år 1919 rekapitulerade och att av dessa omkring $\frac{1}{3}$ toge förlängd anställning på två år och $\frac{2}{3}$ på ett år, skulle kostnaderna för rekapitulationspremier nämnda år komma att uppgå till

$$\frac{240 \times 500}{3} + \frac{240 \times 2 \times 250}{3} = (40,000 + 40,000) = 80,000 \text{ kronor.}$$

I likhet med vad fallet vore inom armén, torde ifrågavarande premier böra kunna av Kungl. Maj:t ökas eller minskas i proportion till det antal vakanser, som vid tiden för bestämmelsernas utfärdande förefunnes.

I propositionen nr 145 till 1917 års riksdag beräknades kostnaderna för *avskedspremier* under år 1918 för flottans vidkommande uppgå till omkring 21,000 kronor. Med hänsyn till de i sagda proposition föreslagna övergångsbestämmelserna vid införandet av avskedspremier torde sistnämnda belopp böra ökas för år 1919 med ytterligare 21,000 kronor,

[5.] För avskedspremier vid flottan borde således för år 1919 beräknas ett belopp av 42,000 kronor.

Med hänsyn till vad som föreslagits beträffande anställningspremier torde, därest sådan premie erhållits vid förnyad anställning av den, som vore berättigad till avskedspremie, sistnämnda premie böra minskas med ett belopp, motsvarande den erhållna anställningspremien.

Sedan kostnaderna för anställningspremierna, enligt vad förut nämnts, föreslagits att utgå från rekryteringsmedlen och då rekapitulationspremierna hade samma ändamål som avskedspremierna, nämligen att förmå utbildat manskap att kvarstå i tjänst under viss längre tid än den första anställningstiden, syntes det marininstabschefen lämpligt, att kostnaderna för rekapitulations- och avskedspremier sammanfördes till ett gemensamt ordinarie förslagsanslag, vars storlek för år 1919 sålunda borde beräknas till $80,000 + 42,000 = 122,000$ kronor.

Under punkt 38 här nedan har jag föreslagit, att i staten för kustartilleriets personal för år 1919 måtte under rubriken rekryteringsmedel upptagas dels en post å 50,000 kronor till lega och anställningspremier och dels en post å 15,000 kronor till rekryteringskostnader.

Chefen för kustartilleriet har i en till marinförvaltningen ingiven promemoria av den 29 oktober 1917 i fråga om rekapitulations- och avskedspremier anfört följande.

För kustartilleriet hade, såsom förut nämnts, ett belopp av 10,000 kronor anvisats till *rekapitulationspremier* under år 1918. Dessa premier utginge enligt nådigt brev den 31 juli 1917 efter samma grunder, som gällde för flottan. De skäl, som av chefen för marininstaben anförts för en höjning av sagda premiers belopp, biträdades av chefen för kustartilleriet. Likaså syntes de av marininstabschefen föreslagna beloppen lämpliga. Under förutsättning att omkring 90 man under år 1919 rekapitulerade och att av dessa ¹ 3 toge förlängd anställning på två år och ² 3 på ett år, skulle kostnaderna för rekapitulationspremierna sagda år komma att uppgå till

$$\frac{90 \times 500}{3} + \frac{90 \times 2 \times 250}{3} = (15,000 + 15,000) = 30,000 \text{ kronor.}$$

I samband härmed ville chefen för kustartilleriet påpeka, att rekapitulationspremier borde komma samtliga rekapitulerande underofficerskorpraler och korpraler till godo och icke såsom nu endast sådana korpraler, som icke vore berättigade till fortsatt anställning vid vederbörligt regemente, kår eller detachement av kustartilleriet.

För år 1918 hade ett belopp av 7,000 kronor beräknats till *avskedspremier* för kustartilleriet. I chefens för kustartilleriet statförslag hade beloppet för år 1919 enligt samma grunder som i chefens för marin-staben förberörda promemoria beräknats till 14,000 kronor.

[5.]

Kostnaderna för rekapitulations- och avskedspremier för kustartilleriet år 1919 uppginge således till $30,000 + 14,000 = 44,000$ kronor.

Marinförvaltningen har i sin ovannämnda skrivelse den 22 oktober 1917 angående förslag till beräkning av utgifterna å vissa femte huvudtiteln anslag för år 1919 uti ifrågavarande hänseende anfört följande.

I den av 1917 års riksdag för år 1918 fastställda riksstaten finnes under »flottan och kustartilleriet» upptagna, bland andra, följande förslagsanslag: anställnings- och avskedspremier vid marinen å 65,500 kronor, extra rekryteringsbidrag vid marinen å 50,000 kronor och rekapitulationspremier vid marinen å 50,000 kronor. Vad beträffade anställningspremierna, skulle dessa enligt chefens för marin-staben och chefens för kustartilleriet förslag ingå i resp. stater för sjömanskåren och kustartilleriet, och beträffande de extra rekryteringsbidragen skulle dessa enligt samma myndigheters förslag ej vidare komma att utgå. Med avseende å rekapitulations- och avskedspremier, som enligt det vid propositionen nr 145 till 1917 års riksdag fogade protokollet över sjöförsvarsärenden den 23 februari 1917 beräknats till, de förra 40,000 kronor för flottan och 10,000 kronor för kustartilleriet samt de senare 21,000 kronor för flottan och 7,000 kronor för kustartilleriet, skulle dessa premier enligt nu föreliggande förslag från chefen för marin-staben och chefen för kustartilleriet komma att utgå med resp. 80,000 kronor, 30,000 kronor, 42,000 kronor och 14,000 kronor eller tillsammans för flottan 122,000 kronor och för kustartilleriet 44,000 kronor.

Mot vad chefen för marin-staben och chefen för kustartilleriet sålunda föreslagit hade marinförvaltningen ej något att erinra.

Enligt gällande bestämmelser utginge, såsom redan nämnts, rekapitulationspremier med belopp av 150 kronor för två års förnyad anställning och 75 kronor för ett års dylik anställning, allt beräknat per år av anställningstiden.

Med hänsyn till det stora antal vakanser, som redan för närvarande finnes och ytterligare väntades, samt den ökade svårighet att rekrytera sjömanskåren, som de täta inkallelserna av värnpliktiga, tillhörande klass A (sådana, som förut haft viss tids fast anställning vid flottan) sannolikt torde medföra, vore det enligt marinförvaltningens mening erforderligt att även under år 1918 kunna öka rekapitulationspremiernas be-

[5.] lopp för att förmå manskap att kvarstanna i tjänst. För år 1919 hade dessa premier föreslagits att utgå med avsevärt högre belopp än vad för närvarande ägde rum, och skulle premiernas belopp enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kunna ändras i förhållande till vakansernas antal.

Det syntes marinförvaltningen sålunda erforderligt, att rekapitulationspremierna redan under år 1918 komme att utgå enligt enahanda grunder, som föresloges för år 1919. För sistnämnda år hade för ändamålet beräknats 80,000 kronor.

De ökade kostnader, som på grund härav skulle uppstå för år 1918, kunde bestridas av de besparingar å de till avlöning för sjömanskåren anslagna medlen, som förväntades uppkomma under nämnda år, samt å det för extra rekryteringsbidrag för år 1918 anvisade beloppet å 50,000 kronor, vilket belopp sannolikt komme att lämna överskott.

Marinförvaltningen har på grund av vad sålunda anförts hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen dels att i riksstaten för år 1919 uppföra två särskilda ordinarie förslagsanslag till rekapitulations- och avskedspremier, det ena å 122,000 kronor för flottan och det andra å 44,000 kronor för kustartilleriet, dels ock att medgiva, att till bestridande av ökade kostnader för rekapitulationspremier under år 1918 ett belopp av högst 80,000 kronor måtte få utgå av uppkomna besparingar ej mindre å de till avlöning för flottans sjömanskår anslagna medlen än även å det för extra rekryteringsbidrag vid marinen för år 1918 anvisade beloppet å 50,000 kronor.

Departements-
chefens ytt-
rande.

För upprätthållande av marinens försvarsberedskap är det av synnerligen stor betydelse, att den i stat upptagna manskapsnumerären blir behörigen fylld. På sätt närmare framgår av de uppgifter å vakansantalet, som under punkterna 4 och 38 lämnas, förefinnes ett icke obetydligt antal vakanser bland manskapet såväl vid flottan som kustartilleriet. Såsom ett led i åtgärderna för åstadkommande av ökad tillgång på yrkesutbildat manskap har förslag nu framställts att höja beloppet av *rekapitulationspremierna*. Ändamålet därmed är att bereda det manskap, vars första anställningstid utgått, sådana ekonomiska förmåner, att det finner med sin fördel förenligt att kvarstå i tjänst under viss tid utöver nämnda anställningstid. Då dylikt kvarstannande av yrkesutbildat manskap för staten därjämte medför minskade utgifter för antagning och utbildning av ett rekapitulanterna motsvarande antal rekryter, synes det mig även ur denna synpunkt vara ett statsintresse av vikt, att den med rekapitulationspremierna åsyftade verkan ernås. Så har hittills icke varit fallet, vilket huvudsakligen torde hava berott därpå,

[5.]

att premierna utgått med alltför ringa belopp. Ifrågavarande premie måste nämligen vara så stor, att den för manskapet äger värde i förhållande till de förmåner, som erbjudas i den allmänna arbetsmarknaden. Med hänsyn härtill torde även premiens belopp böra regleras efter sistnämnda förmåner.

Fullgiltiga skäl synas mig alltså föreligga att höja premiebeloppen, vilka nu utgå med 150 kronor för två års anställning och 75 kronor för ett års anställning. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i proposition den 16 april 1917 (nr 299) angående främjande av manskapsrekryteringen vid armén, vilket förslag av riksdagen bifallits, utgå rekapitulationspremierna vid armén med vissa minimibelopp, utgörande till furirer eller korpraler, som genomgått furirsutbildning, 300 kronor för två års anställning och 125 kronor för ett års anställning. Dessa belopp må enligt riksdagens medgivande av Kungl. Maj:t höjas i proportion till antalet vakanser. Jämlikt nådigt brev den 14 juni 1917 utgå dessa premier för närvarande med belopp upp till 550 kronor för två års anställning och 220 kronor för ett års anställning. Motsvarande bestämmelser i fråga om beloppens storlek synas mig böra tillämpas jämväl beträffande marinen.

Chefen för marinstaben har vidare föreslagit, att rekapitulationspremier endast skola utgå vid förlängd anställning. Detta förslag synes mig lämpligt, sedan frågan om anställningspremier reglerats på sätt föreslagits under punkt 4 här ovan.

På grund av vad sålunda anförts finner jag mig böra biträda chefens för marinstaben och chefens för kustartilleriet av marinförvaltningen förordade framställningar i nu nämnda hänseenden.

Enligt nu gällande bestämmelser för utbetalande av rekapitulationspremier vid marinen må dylika utgå endast till korpraler, som icke äro berättigade till fortsatt anställning vid sjömanskåren eller vid vederbörligt regemente, kår eller detachment av kustartilleriet. Chefen för kustartilleriet har nu ansett, att ifrågavarande premie borde komma samtliga rekapitulerande underofficerskorpraler och korpraler till godo.

Då rekapitulationspremier vid armén utgå till allt manskap, som tager förnyad anställning, och således även till samtliga furirer och korpraler, ligger häri ett skäl för bifall till chefens för kustartilleriet nyssnämnda förslag, enär marinens underofficerskorpraler innehava samma tjänstegrad som arméns furirer. Emellertid intaga underofficerskorpralerna en annan ställning inom marinens organisation än furirerna vid armén. Vid flottan äro samtliga och vid kustartilleriet större delen av underofficerskorpralerna berättigade till fortsatt anställning vid sjömanskåren, resp. kust-

[5.] artilleriets truppförband och kunna därför icke sägas vara anställda på viss tid. Någon förlängd eller förnyad anställning kan därför icke sägas förekomma för denna personalkategori. Ombord å fartyg göra underofficerskorpralerna samma tjänst som underofficerarna. I fråga om såväl levnads- som tjänsteålder äro de i allmänhet betydligt äldre än furirerna. Så gott som samtliga underofficerskorpraler torde hava valt militäryrket såsom levnadsbana och de flesta befordras till underofficerare.

Med hänsyn till nu nämnda förhållanden torde åtgärder av annat slag i lönerreglerande syfte än utbetalande av ifrågavarande premier vara erforderliga för att hålla underofficerskorpralsgraden fulltalig. Sedan en i förevarande avseende igångsatt utredning blivit slutförd, är det min avsikt att underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Även vad övrigt manskap beträffar ställa sig förhållandena med avseende å rekapitulationspremier något olika vid armén och marinen på grund av viss olikhet i fråga om rekryteringssätt och anställningstidens längd, vilken olikhet betingas såväl av manskapets utbildning och tjänstgöring som av flottans behov av äldre beprövat och yrkeskunnigt folk.

Första anställningstiden är vid marinen av så lång varaktighet, omkring 4 å 6 år, att manskapet därunder hinner utbildas och befordras till korpraler eller uppflyttas till 1:a klass sjömän. Manskap med mindre yrkesskicklighet än korpraler och 1:a klass sjömän torde därför icke böra ifrågakomma till rekapitulation. Med hänsyn till angelägenheten av att bland manskapet befordra villighet att genomgå underofficersutbildning och underkasta sig därmed vid flottan förenad längre tjänstetid synes det lämpligt att kunna utbetala rekapitulationspremier även till sådana korpraler, som äro berättigade till fortsatt anställning. Likaså synes det önskvärt, att dylika premier utgå till underofficerskorpraler över stat, då dessa i fråga om anställning och avlöning innehava samma ställning som korpralerna och särskilt vid kustartilleriet visat sig obenäma att kvarstå i tjänst.

Nu omnämnda manskapskategorier — underofficerskorpraler över stat, korpraler och 1:a klass sjömän — tillhöra samtliga 2:a lönegraden, och det synes mig därför ändamålsenligt att begränsa utbetalandet av rekapitulationspremier till det manskap i nämnda lönegrad, som tager förlängd anställning.

Mot de av myndigheterna uppgjorda kostnadsberäkningarna beträffande förevarande premier har jag icke funnit anledning till anmärkning.

Då det för den erforderliga manskapskontingentens säkerställande under den närmaste tiden måste anses vara i hög grad angeläget, att rekapitulationspremier redan under år 1918 kunna utgå med ökade belopp och enligt nu föreslagna grunder, finner jag mig böra biträda

marinförvaltningens förslag i detta hänseende. För bestridande av därav föranledda ökade kostnader skulle enligt ämbetsverkets förslag användas uppkomna besparingar dels å anslaget till avlöning för flottans sjömanskår och dels å det till extra rekryteringsbidrag vid marinen för år 1918 anvisade anslaget å 50,000 kronor. [5.]

Sistnämnda anslag, som enligt riksdagens medgivande skulle få disponeras redan under år 1917, torde icke komma att för sitt ändamål tagas i anspråk under innevarande år, enär extra rekryteringsbidrag under detta år enligt riksdagens medgivande äro avsedda att utgå av de till lega och rekryteringskostnader upptagna anvisningarna. Då, enligt vad jag från marinförvaltningen inhämtat, av nyssnämnda för extra rekryteringsbidrag anvisade anslag vid 1918 års ingång återstod omkring 48,000 kronor, synes det, som om detta belopp jämte det för år 1918 av riksdagen anvisade anslaget till rekapitulationspremier vid marinen, 50,000 kronor, eller sammanlagt omkring 98,000 kronor skulle vara tillräckligt för att fylla medelsbehovet för rekapitulationspremier vid marinen under år 1918. Härtill återkommer jag under punkt 59 här nedan.

De av myndigheterna verkställda beräkningarna av de för *avskedspremier* vid marinen för år 1919 erforderliga beloppen äro uppgjorda i enlighet med de grunder, som angivas i det av Kungl. Maj:t till 1917 års riksdag framlagda förslaget, vilket vann riksdagens godkännande; och har jag icke något att häremot erinra.

I 1918 års stat äro utgifterna för rekapitulations- och avskedspremier fördelade på två olika anslag, nämligen ordinarie anslaget till anställnings- och avskedspremier vid marinen samt extra anslaget till rekapitulationspremier vid marinen. Anslagen, vilka båda äro förslagsanslag, äro gemensamma för flottan och kustartilleriet.

Marinförvaltningen har hemställt, att kostnaderna för anställningspremier måtte överflyttas till resp. avlöningsanslag samt att kostnaderna för rekapitulationspremier och avskedspremier måtte sammanföras och utgå från två särskilda anslag, det ena avsett för flottan och det andra för kustartilleriet, vilka anslag skulle uppföras såsom ordinarie anslag med förslagsanslags natur. Denna hemställan anser jag mig böra förorda.

I anslutning till vad sålunda anförts får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 122,000 kronor till *rekapitulations- och avskedspremier vid flottan*.

3. Extra lönetillägg åt vissa tjänstemän och betjänte.

[6.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om extra lönetillägg för år 1919 åt vissa tjänstemän och betjänte, får jag — med erinran att dylikt lönetillägg numera utgår endast till ett fåtal befattningshavare under sjöförvarsdepartementet — hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag angivna grunder, av extra lönetillägg för år 1919 åt en del tjänstemän och betjänte i ämbetsverk, kårer och stater, hörande till sjöförvarsdepartementet, på extra stat för år 1919 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 500 kronor.

4. Ersättning för rustning och rotering.

[7.] Förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering är i riksstaten för år 1918 upptaget till ett belopp av 4,300 kronor. Till ledning för beräkning av anslagsbehovet för detta ändamål för år 1919 har från statskontorets riksbokslutsbyrå meddelats marinförvaltningen, att vid 1917 års början kvarstode i indelningsverket såsom effektiva ett antal av 37 rust- och rotehållsnummer vid båtsmanshållet, vilka för år 1917 tillkomme en ersättning för rustnings- och roteringsbesväret av 3,982 kronor. Med anmälan härom har marinförvaltningen i sin förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 hemställt, att ifrågakvarande anslag måtte i riksstaten för år 1919 uppföras med ett belopp av 4,000 kronor.

Departements-
chefens
yttrande. Då jag icke har något att erinra mot marinförvaltningens förslag, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 minska förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering

nu	kronor 4,300: —
med	» 300: —
till	kronor 4,000: —.

Intendenturen.

5. Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

Reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgosse-
kårerne uppfördes i riksstaten för år 1917 med ett belopp av 524,451 kronor.

[8.]

Beklädnad åt
sjömans- och
skeppsgosse-
kårerna.(Ordinarie
anslag.)

Anslaget belopp var beräknat på följande sätt:	
för 4,200 man av sjömanskåren $4,200 \times 108$	= 453,600 kronor
» 600 skeppsgossar 600×90	= 54,000 »
	<hr/>
	507,600 kronor.

Under förutsättning att 2,223 man bodde utom kasern, har upptagits sängservis för $4,800 - 2,223 = 2,577$ man à 3 kronor .....

7,731 »

Vidare har beräknats till avlönande av 8 rustkammaruppboridsmän (4 vid varje station à högst 1,080 kronor vid Karlskrona och högst 1,200 kronor vid Stockholms station) sammanlagt högst .....

9,120 »

Summa kronor 524,451 kronor.

Ovannämnda poster å resp. 453,600 och 54,000 kronor utgöra kostnader för beklädnadens underhåll, vilka beräknats till 108 kronor per år för varje man av sjömanskåren och till 90 kronor per år för varje skeppsgosse.

I skrivelse den 8 november 1916 anförde marinförvaltningen be-
träffande förevarande anslag för år 1918, att erfarenheten från år 1916
visat, att dittills följda grunder för anslaget beräkning icke längre vore
hållbara. Marinförvaltningen hade därför verkställt en ny beräkning av
anslaget för år 1918, varvid för beräkningen lagts till grund de för år
1916 gällande beklädnadsprisen, ökade med 20 % för prisstegringar å
materialier m. m. Enligt denna beräkning borde anslaget för år 1918
upptagas till 810,184 kronor.

I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag ansåg sig emellertid
föredragande departementschefen böra förorda, att ifrågakvarande anslag
tillsvidare och intill dess mera normala förhållanden inträtt beräkna-
des i enlighet med dittills gällande grunder, men att den brist i an-
slaget, som kunde beräknas uppkomma till följd av dyrtiden, täcktes
genom ett extra anslag. Särskilt i betraktande av svårigheten att

[8.] förutse, huru materialprisen under de närmaste åren i verkligheten komme att ställa sig, hade departementschefen vid prövningen av frågan om storleken av ifrågavarande extra anslag funnit sig böra förorda, att detta anslag, i likhet med vad som skett i 1917 års statsverksproposition under fjärde huvudtiteln beträffande anslaget till förstärkning av det under denna huvudtitel uppförda anslaget till arméns munderingsutrustning, beräknades till viss procent av det ordinarie anslagets belopp. Detta procental föreslogs till 20 %.

På grund av den i staten för sjömans kåren för år 1918 föreslagna ökningen av 100 man, upptogs beklädnadskostnader även för dessa, varjämte en mindre jämkning i kostnaden för sängservis vidtogs. Med hänsyn därtill att några reservationer ej längre funnes på anslaget, tillstyrkte departementschefen vidare, att ett belopp av 20,000 kronor till beredande av fri tvätt för stammanskapet medtoges vid beräkandet av anslagsbeloppet.

I anslutning härtill beräknades det ordinarie anslaget för år 1918 till 555,212 kronor, varjämte framställning till riksdagen avläts om beviljande, till förstärkning av det ordinarie anslaget, av ett extra anslag för år 1918 av högst 111,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav disponera erforderlig del redan under år 1917.

I skrivelse (nr 5) den 16 juni 1917 uttalade riksdagen bland annat att, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, bristen å ifrågavarande anslag redan vid 1916 års utgång uppgått till omkring 89,000 kronor. Då det av Kungl. Maj:t begärda förstärkningsanslaget upptagits till 111,000 kronor, skulle således till mötande av de ökade utgifterna under åren 1917 och 1918 kunna disponeras allenast ett belopp av omkring 22,000 kronor. Då det torde kunna ifrågasättas, om detta senare belopp komme att visa sig tillräckligt för ändamålet, hade riksdagen velat uttala önskvärdheten av att i avseende å ifrågavarande anslag sådana anordningar för framtiden vidtoges, att det ordinarie anslaget och förstärkningsanslaget, därest dylikt skulle vidare erfordras, komme att bliva tillfyllest för det budgetår, de avsåge.

I övrigt förklarade sig riksdagen icke hava något att erinra beträffande grunderna för beräkningen av förevarande anslag.

I riksstaten för år 1918 upptogs såväl det ordinarie anslaget som förstärkningsanslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts ovannämnda förslag.

Marinförvaltningen har nu i sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1917 beträffande omförmälda anslag för år 1919 anfört huvudsakligen följande.

Förevarande anslag hade vid 1916 års slut företett en brist av 89,504 kronor 15 öre. Då anslaget för år 1917 beräknats efter ena-

[8.]

handa grunder som för år 1916, kunde förutses, att anslaget för detta år liksom för år 1916 komme att visa sig otillräckligt. Såsom framginge av marinförvaltningens skrivelse den 21 april 1917 angående underhållskostnader för beklädnad, uppskattades nämligen de kostnader, som skulle från anslaget utgå, till 708,552 kronor, under det anslaget i 1917 års riksstat uppförts med ett belopp av 524,451 kronor, vadan alltså en brist av omkring 184,000 kronor kunde beräknas uppstå.

Till täckande av bristen för år 1916 och de beräknade merkostnaderna för år 1917 borde i första hand avses ovanberörda extra anslag å 111,000 kronor, vilket av riksdagen anvisats å 1918 års stat, med rätt för Kungl. Maj:t att därav disponera erforderlig del redan under år 1917. Under sådan förutsättning kunde beklädnadsanslaget vid 1918 års ingång förväntas uppvisa en brist av omkring 162,500 kronor.

På sätt framginge av marinförvaltningens berörda skrivelse den 8 november 1916, hade ämbetsverket beräknat utgifterna å anslaget för år 1918 till 810,184 kronor. Till täckande av dessa kostnader funnes, under förutsättning att det å 1918 års stat upptagna extra anslaget disponerades på sätt ovan föreslagits, det i samma års stat uppförda ordinarie anslaget av 555,212 kronor eller omkring 255,000 kronor mindre än beräknade utgifter. Sammanlades detta belopp med den brist av omkring 162,500 kronor, som beräknades förefinnas vid 1918 års ingång, kunde således bristen å medel till bestridande av kostnaderna för här ifrågakvarande ändamål vid 1918 års slut beräknas komma att uppgå till omkring 417,500 kronor.

Vid äskande av medel å beklädnadsanslaget hade Kungl. Maj:t hittills lagt till grund en beräkning av kostnaderna för beklädnadens underhåll, vilka kostnader utgjorde huvudparten av de från anslaget bestridda utgifterna, med 108 kronor per år för varje man av sjömanskåren och 90 kronor per år för varje skeppsgosse.

Denna grund för beklädnadsanslagets beräkning hade visat sig icke längre hållbar. De verkliga kostnaderna för underhåll av beklädnaden under år 1917 uppginge enligt gällande medelpris:

för sjömanskåren, i genomsnitt för de olika graderna och yrkesgrenarna, till ..... kronor 164: 28 per man, samt
för skeppsgossekåren till..... » 137: 73 » » , utvisande en kostnadsökning utöver de förut såsom beräkningsgrund använda beloppen, 108 kronor och 90 kronor, av ej mindre än 52, resp. 53 %.

Om de för år 1917 gällande kostnaderna för beklädnadens underhåll kunde beräknas bliva bestående jämväl under år 1919 och man räknade med den numerär, 4,429 man av sjömanskåren och 600 skeppsgossar, som föresloges för sagda år, skulle den del av förevarande anslag,

[8.] som avsåges för underhåll av beklädnaden år 1919, komma att uppgå till 810,234 kronor 12 öre.

Emellertid hade den av kristiden föranledda stegringen av anskaffningskostnaderna för beklädnadsmaterialier och persedlar under år 1917 fortgått, vilket i sin tur komme att inverka på priset för den beklädnad, som under de närmast kommande åren bleve utlämnad från förråd.

På grund härav ansåge sig marinförvaltningen böra för år 1919 räkna med en förhöjning av 20 % å underhållskostnaderna för år 1917.

Med tillämpning härav borde för underhåll av sjömans- och skeppsgossekårernas beklädnad under år 1919 beräknas ett belopp av ..... kronor 972,280: 94

Inom ämbetsverket hade pågått utredning angående ändring i sängservisstaten för inkasererat manskap, avseende bland annat ökning av antalet i staten upptagna filter från 1 till 2. Sedan ifrågavarande utredning blivit i det närmaste slutförd, hade emellertid från ämbetsverkets sanitetsavdelning framförts frågan om införande av överdrag till filter. Då emellertid en dylik förändring i staten givetvis måste föregås av försök, vilka ännu ej kunnat anställas, hade medelsbehovet för sängservisens underhåll även för år 1919 beräknats efter hittills följda grunder.

Under förutsättning att 2,349 man bodde utom kasern, borde upptagas kostnad för underhåll av sängservis för 5,029 - 2,349 = 2,680 man à 3 kronor eller .....

» 8,040: —

Kostnaderna för beredande av fri tvätt åt stammanskapet hade för år 1918 upptagits till 20,000 kronor. Då emellertid dyrtiden även beträffande dessa kostnader gjort sig gällande, borde beloppet för år 1919 i likhet med underhållskostnaderna för beklädnaden höjas med 20 % .....

» 24,000: —

Till avlönande av 8 rustkamaruppbördsmän (4 vid varje station à högst 1,080 kronor vid Karlskrona och högst 1,200 kronor vid Stockholms station) beräknades sammanlagt högst .....

» 9,120: —

Tillsammans kronor 1,013,440: 94.

Beträffande det av 1917 års riksdag gjorda uttalandet i fråga om anslagets beräkning för framtiden skulle marinförvaltningen givetvis

framdeles liksom hittills söka att genom åstadkommande av för marinen fördelaktiga inköp av beklädnadsmaterialier och persedlar ävensom genom iakttagande i övrigt av strängaste sparsamhet med anslagsmedlen så nedbringa de kostnader, som utginge från anslaget, att desamma hölle sig inom ramen för anvisade medel. Detta vore dock möjligt endast under förutsättning, att anslagsmedlen bestämdes till belopp, som, såvitt nu rådande abnorma prisbildningsförhållanden gjorde beräkningar för framtiden möjliga, kunde på grund av erfarenhet beräknas bliva för ändamålet tillräckliga.

Enligt marinförvaltningens sålunda gjorda utredning skulle de belopp, som erfordrades för täckande av kostnader, som utginge från här ifrågasvarande anslag, uppgå till: för täckande av merkostnader under år 1917 162,500 kronor och under år 1918 255,000 kronor, sammanlagt 417,500 kronor, samt till bestridande av utgifter under år 1919 1,013,440 kronor 94 öre. Då emellertid härvid kostnaderna för såväl år 1918 som år 1919 beräknats under förutsättning, att hela antalet i stat upptagna beställningar bleve tillsatta, men detta sannolikt ej bleve fallet, ansåge marinförvaltningen, att ifrågasvarande belopp kunde minskas med 10 % å beräknade merkostnader, 255,000 kronor, för år 1918 ävensom å den ovan angivna summan, 1,013,440 kronor 94 öre för år 1919 till i jämna tal 229,500 resp. 912,100 kronor.

På grund härav har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen dels att i riksstaten för år 1919 höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, vilket i 1918 års riksstat vore upptaget till 555,212 kronor, med 356,888 kronor till 912,100 kronor, dels att å extra stat för år 1919 till bestridande av höjda beklädnadskostnader under åren 1917 och 1918 bevilja ett förslagsanslag av högst 392,000 (162,500 + 229,500) kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav disponera erforderlig del redan under år 1918.

Såsom marinförvaltningen erinrat, hava kostnaderna för beklädnads-materialier och persedlar alltsedan krigets början undergått en fort-löpande stegring. Detta förhållande har förorsakat, att det ordinarie beklädnadsanslaget visat sig otillräckligt för sitt ändamål. Sålunda förefanns redan vid 1916 års slut en brist i anslaget av omkring 89,500 kronor. Marinförvaltningen har nu förutsatt, att dylik brist kommer att uppstå även under följande år, och beräknat densamma för år 1917 till omkring 184,000 kronor. För täckande av nämnda båda belopp, utgörande sammanlagt omkring 273,500 kronor, finnes tillgängligt alle-

Departements-
chefens
yttrande.

[8.] nast det å extra stat för år 1918 beviljade förstärkningsanslaget av 111,000 kronor. Den återstående bristen vid 1917 års slut kommer alltså enligt marinförvaltningens beräkning att uppgå till omkring 162,500 kronor.

Även för år 1918 har marinförvaltningen räknat med en brist i anslaget, uppgående till omkring 255,000 kronor. Denna summa utgöres av skillnaden, uttryckt i avrundat tal, mellan det av ämbetsverket för år 1918 såsom behövt beräknade anslagsbeloppet, 810,184 kronor, och det å samma års stat uppförda ordinarie anslaget, 555,212 kronor. Beräkningen av förstnämnda anslagsbelopp är emellertid uppgjord under förutsättning, att sjömanskårens numerär skulle uppbibringastill 150 man utöver den manskapsstyrka, som sedermera upptogs i 1918 års stat. Rätteligen bör därför nämnda anslagsbelopp minskast med en summa, motsvarande beklädnadskostnaden för 150 man. Enligt uppgift har sagda kostnad av marinförvaltningen beräknats till 175 kronor per man, vadan nyssnämnda summa synes kunna upptagas till i avrundat tal 26,000 kronor. Genom denna minskning reduceras den beräknade bristen i 1918 års anslag med motsvarande belopp, varför denna brist i stället bör beräknast till 229,000 kronor.

Beräknast, i likhet med vad här nedan föreslås beträffande anslaget för år 1919, ett avdrag å nämnda belopp, 229,000 kronor, med 5 % eller i avrundat tal 10,000 kronor på grund av påräkneliga vakanser, skulle vid 1918 års slut sålunda förefinnast en brist av (162,500 + 219,000 =) 381,500 kronor. Beträffande sättet för täckandet av denna brist anser jag, att medel böra äskast å tilläggsstat för år 1918. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Beträffande beräkningen av det ordinarie anslaget för år 1919 har marinförvaltningen grundat denna dels på de verkliga kostnaderna för underhåll av beklädnaden under år 1917 med tillägg av 20 % därå för att täcka framtida kostnadsstegringar och dels på en manskapsstyrka av 5,029 man, varefter det belopp, som sålunda erhållits, minskats med 10 % för vakanser.

Då det med hänsyn till nu rådande osäkra förhållanden på det ekonomiska området alltjämt synes vara ytterst vanskligt att förutse, huru materialprisen under de närmaste åren i verkligheten komma att ställa sig, synes det mig mindre lämpligt att nu verkställa en på nya grunder fotad beräkning av anslagets storlek. Först sedan de ekonomiska förhållandena åter kommit i jämvikt och materialprisen stadgat sig, torde det vara lämpligt att till prövning upptaga frågan, huruvida och i så fall i vad mån en omläggning av beräkningsgrunderna är er-

forderlig. I annat fall bleve det sannolikt nödvändigt att även för följande år ändra grunderna för anslagets beräkning. [8.]

Beräknas alltså det ordinarie anslaget i överensstämmelse med hittills gällande grunder, inskränker sig den ökning, som för anslaget bör beräknas för beklädnaden, till beklädnadskostnaden för den i staten för sjömanskåren för år 1919 upptagna förhöjningen av 100 man, beräknad efter 108 kronor för man, eller sammanlagt 10,800 kronor.

Med hänsyn till den förut under punkt 4 föreslagna ändringen i anmärkning 3 till staten för sjömanskåren i fråga om inkvarteringsbidragen torde någon ökning av kostnaderna för sängservis icke behöva beräknas, särskilt då det här är fråga om ett jämförelsevis obetydligt belopp.

Det ordinarie anslagets belopp för år 1919 bör alltså beräknas till (555,212 + 10,800) 566,012 kronor. I propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag beräknades anslaget för år 1919 till 530,000 kronor.

Den förstärkning av det ordinarie anslaget, som kan förutses bliva behövlig för år 1919, torde, med tillämpning av det år 1917 använda förfaringssättet, böra beredas genom extra anslag. Beräkningen av förstärkningsanslaget synes mig böra ske efter samma princip, som tillämpades år 1917, och anslaget bör sålunda utgå med en viss procent av det ordinarie anslagets belopp. Såsom framgår av innevarande års statsverksproposition under fjärde huvudtiteln, har anslaget till förstärkning av det under denna huvudtitel uppförda anslaget till arméns munderingsutrustning beräknats till ungefär 50 % av det ordinarie anslagets belopp. Med hänsyn därtill att sistnämnda anslag beräknats under förutsättning av visst antal vakanser, under det att anslaget till beklädnad av sjömans- och skeppsgossekårerna är beräknat för i stat upptagen numerär, torde procenttalet beträffande flottan kunna något minskas. Denna minskning synes, i likhet med vad som äger rum vid beräkandet av anslaget till avlöning för flottans kårer och stater, böra bestämmas till 5 % av anslagssumman. Förstärkningsanslaget skulle sålunda komma att utgå med 45 % av det ordinarie anslagets belopp.

Då enligt vad ovan nämnts det ordinarie anslaget för år 1919 bör beräknas till 566,012 kronor, bör alltså det extra förstärkningsanslaget för samma år upptagas till i avrundat tal 255,000 kronor.

Slutligen vill jag i detta sammanhang erinra därom, att riksdagen år 1914 ifrågasatte, att flottans beklädnadsförråd för en gång borde tilldelas ett extra anslag av sådan storlek, att det kunde dels täcka förrådstitlarnas nuvarande brister och dels därutöver bilda erforderligt

- [8.] rörelsekapital, samt att utredning i denna fråga borde verkställas. Dylik utredning har av marinförvaltningen verkställts och inkommit till Kungl. Maj:t. Till denna fråga återkommer jag i annat sammanhang (punkt 33 i 1918 års tilläggsstat under femte huvudtiteln.)

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna

nu	kronor 555,212: —
med	» 10,800: —
till	kronor 566,012: —

6. Förstärkning av reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

- [9.] Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Förstärkning
av reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.
(Extra anslag.)

att till *förstärkning* av ordinarie reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 255,000 kronor.

7. Naturaunderhåll åt personal vid flottan.

- [10.] Förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan är i riksstaten för år 1918 uppfört till belopp av 2,121,659 kronor.
I propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag beräknas detta anslag för år 1919 till 2,120,191 kronor.
Till grund för upptagande av sistnämnda belopp låg följande specifikation.

Natura-
underhåll åt
personal vid
flottan.
(Ordinarie
anslag.)

[10.]

	K r o n o r.			
Portionsersättning för 1 underofficer:				
225 dagar i land à 62 öre per dag	139	50		
140 » ombord » 88 » » »	123	20	262	70
för 730 underofficerare.....	—	—	—	191,771
Portionsersättning för 1 reservofficersaspirant:				
365 dagar ombord à 88 öre per dag	—	—	321	20
för 20 reservofficersaspiranter	—	—	—	6,424
Portionskostnad för 1 man av sjömanskåren:				
195 dagar i land à 58 öre per dag.....	113	10		
170 » ombord » 88 » » »	149	60	262	70
för 4,400 man av sjömanskåren.....	—	—	—	1,155,880
Portionskostnad för 1 skeppsgosse:				
235 dagar i land à 58 öre per dag.....	136	30	—	—
130 » ombord » 88 » » »	114	40	250	70
för 600 skeppsgossar	—	—	—	150,420
Portionskostnad för beväring:				
841,720 tjänstgöringsdagar à $\left(\frac{88+58}{2}\right)$ 73 öre	—	—	—	614,456
Ersättning åt uppbornsmän vid vissa matinrättningar.....	—	—	—	1,240
Summa	—	—	—	2,120,191

De sålunda angivna portionsprisen äro desamma, som legat till grund för anslagets beräkning för år 1918.

Med avseende å beräkningarna i ovanintagna specifikation har jag ingen annan erinran än att, på sätt anmärkts under femte huvudtiteln, punkt 13, i statsverkspropositionen till 1915 års riksdag, antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga bör utgöra 841,840 i stället för angivna 841,720. Den anmärkta oriktigheten är dock så ringa, att den ej synes böra föranleda ändring av slutsiffran för anslagets beräknade totalbelopp, 2,120,191 kronor. Ej heller torde sådan ändring erfordras på grund därav, att beräkningen i nämnda specifikation avser ett antal av 730 underofficerare, medan i förslaget till stat för flottans underofficerskår för år 1919 upptagits 738 underofficerare.

På förslag av Kungl. Maj:t medgav 1916 års riksdag, att sjökadetter samt marinintendentselever och -aspiranter finge från och med

[10.] år 1917 under tjänstgöring komma i åtnjutande av till beväringen hörande värnpliktigs förmåner. Härav föranleddes en ökning, utöver den år 1914 beräknade, av förevarande anslag, vilken ökning, med tillägg av kostnaden för naturaunderhåll till mariningenjörselever och -aspiranter, uppgick till 30,890 kronor. I riksstaten för åren 1917 och 1918 upptogs därför anslaget till belopp, som med nyssnämnda summa översteg det för samma anslag i ovannämnda proposition nr 60 beräknade beloppet.

I skrivelse den 8 november 1916 omnämnde marinförvaltningen, hurusom ämbetsverket vid föregående tillfällen erinrat, att de verkliga portionsprisen vore avsevärt högre än de, som låge till grund för beräkningen av naturaunderhållsanslaget, och fördenskill föreslagit en annan beräkningsgrund. Under då rådande förhållanden vore givetvis portionsprisen alldeles särskilt höga, varför överbetalning å anslaget icke kunde undvikas. För att beträffande 1918 års anslag säkerställa sig häremot ansåge förvaltningen, att sagda anslag borde med ledning av för år 1916 gällande portionspris beräknas omkring 60 % högre än det ovan beräknade eller i runt tal till 3,400,000 kronor. Då emellertid rådande extraordinära förhållanden icke syntes böra ligga till grund för en så betydande höjning av anslaget, med mindre en sådan princip skulle komma att i allmänhet tillämpas beträffande de i riksstaten upptagna förslagsanslagen, hade marinförvaltningen ansett sig böra följa de förut använda grunderna för beräkning av naturaunderhållsanslaget.

Enligt förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1917 års riksdag till förstärkning av ifrågavarande anslag på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av högst 424,300 kronor, utgörande omkring 20 % av det ordinarie anslaget, vilket, såsom förut nämnts, å 1918 års stat uppförts med 2,121,659 kronor. För bestridande under år 1918 av kostnader för naturaunderhåll åt personal vid flottan finnes sålunda anvisat ett belopp av tillhoppa 2,545,959 kronor.

Marinförvaltningen har nu i sin förberörda skrivelse den 22 oktober 1917 angående förevarande anslag för år 1919 anfört, att de verkliga portionskostnaderna, med undantag för portionsersättning till underofficerare under tjänstgöring i land, i medeltal per man och dag uppgått till

omkring 1 krona 18 öre i land och

» 1 » 88 » ombord,

samt lägst utgjort 1 krona 4 öre och högst 1 krona 26 öre i land och lägst 1 krona 56 öre och högst 2 kronor 2 öre ombord.

De verkliga portionskostnaderna hade sålunda i medeltal med mera än 100 % överstigit de kostnader, som legat till grund för anslagsberäkningen. [10.]

I detta sammanhang torde — yttrar marinförvaltningen vidare — böra nämnas, att utgifterna för naturaunderhåll åt personal vid flottan under år 1916 uppgått till 4,247,070 kronor. Av detta belopp hade på grund av nådig föreskrift 840,632 kronor ersatts av medel för neutralitetsskyddets upprätthållande och 189,282 kronor 45 öre av värnskattemedel, vadan förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan belastats med utgifter till sammanlagt belopp av 3,217,155 kronor 55 öre, under det att förslagsanslaget i riksstaten för år 1916 vore upptaget till 2,031,924 kronor. Detta anslag hade sålunda överskridits med omkring 58 %.

För att möta de alltjämt stegrade prisen å sådana förnödenheter, varav marinen hade behov, hade det visat sig nödvändigt att beträffande de å riksstatens femte huvudtitel för marinen upptagna förslagsanslag, vilka påverkades av den rådande dyrtiden, för år 1919 påyrka större eller mindre procentuella förhöjningar. Det syntes marinförvaltningen, att en sådan förhöjning jämväl av här ifrågavarande anslag för år 1919 vore erforderlig. Denna förhöjning borde ske med 58 %, och bleve anslagsbehovet för naturaunderhåll åt personal vid flottan för år 1919 sålunda 3,398,708 kronor.

På grund härav har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för år 1919 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan, vilket i 1918 års stat är upptaget till 2,121,659 kronor, med 1,277,049 kronor till 3,398,708 kronor.

I förenämnda specifikation av ifrågavarande anslag ingår en post av 1,240 kronor för ersättning åt uppborrdsmän vid vissa matinrättningar. Med beloppet avses att bereda särskild gottgörelse åt dessa befattningshavare för det besvär och det ansvar, varmed uppborrdsmannabefattningarna äro förenade. Enligt de grunder för denna ersättning, som antagits vid 1911 års riksdag, utgår ersättningen för var och en av ifrågavarande uppborrdsmän med högst 25 och lägst 10 kronor för månad; och genom nådigt brev den 17 november 1911 bestämdes bland annat, vid vilka matinrättningar sådan ersättning skulle utbetalas, och det antal månader, varunder ersättningen finge vid varje av dessa matinrättningar utgå. Bestämmelser i nu nämnda avseenden hava, i enlighet med föreskrift i berörda nådiga brev, upptagits i den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan (resp. anslaget

[10.] till naturaunderhåll åt personal vid kustartilleriet, såvitt till kustartilleriet hörande matinrättningar angår). I omförmälda brev föreskrevs därjämte att, då ändring erfordrades i nämnda bestämmelser, anmälan därom borde göras vid avgivande av yttrande och förslag över anslagsbehovet för stationen, varvet eller regementet under det följande året.

I sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1917 har nu marinförvaltningen uti ifrågavarande hänseende anfört bland annat följande.

I enlighet med sistnämnda föreskrift i fråga om förfaringssättet vid genomförandet av ändring i berörda bestämmelser hade marinförvaltningen i skrivelse den 13 november 1912 med förslag till stater och arbetsplan för flottan för år 1913 hemställt, att redogöraren vid flottans sjukhus i Karlskrona i hans egenskap av uppbördsman vid matinrättningen därstädes måtte upptagas bland de uppbördsmän vid matinrättningar, som ägde uppbära särskild ersättning, samt att beloppet av ersättningen måtte bestämmas till 10 kronor per månad. Denna framställning blev icke av Kungl. Maj:t i detta sammanhang avgjord, utan frågan hänsköts till 1913 års riksdag, som emellertid icke gjorde något uttalande i ärendet; och medgav Kungl. Maj:t därefter den begärda ersättningen.

Även vid sedermera ifrågasatt förändring rörande ersättning till uppbördsmän vid marinens matinrättningar hade samma tillvägagångssätt blivit följt.

Emellertid hade det visat sig, att en av omständigheterna föranledd förändrad förläggning av personal nödvändiggjort, att vissa matinrättningar måst hållas i gång under längre tid av året än som förut varit avsett. Ersättning till uppbördsmännen vid sådana matinrättningar utginge dock endast för den tid av året, för vilken densamma blivit vederbörligen medgiven.

Vid uppkommande behov av ifrågavarande ersättning såväl beträffande annan matinrättning, än för vilken sådan ersättning redan funnes medgiven, som för längre tid av året skulle sålunda ett föreläggande för riksdagen vara erforderligt.

Då det icke alltid läte sig göra att i så god tid förutse nämnda behov, att riksdagens beslut kunde föreligga, då ersättning, föranledd av de ändrade förhållandena, bort utbetalas, men sådan utbetalning givetvis borde ske i samma ordning, som gällde redan medgiven ersättning, syntes det, att marinförvaltningen — helst de belopp, som här vore i fråga, vore obetydliga och icke torde behöva föranleda någon förändring av naturaunderhållsanslagens belopp — att Kungl. Maj:t borde äga att i överensstämmelse med hittills följda grunder medgiva,

i vilka fall och för vilken tid särskild ersättning finge utgå till upp- [10.]
bördsmän vid marinens matinrättningar i land.

Den av marinförvaltningen påvisade ökningen i portionsprisen är givetvis föranledd av nu rådande dyrtid. De avsevärda kostnader, som naturaunderhållet av flottans personal under de senare åren betingat utöver det ordinarie anslagsbeloppet, torde dock hava förorsakats icke blott av prisstegringar å livsmedel utan även i väsentlig grad därav, att antalet portionsdagar ombord avsevärt ökats och portionsdagarna i land i samma mån minskats, vilket i sin ordning är beroende därpå, att fartygsrustningarna med hänsyn till neutralitetsskyddets upprätthållande under de senare åren haft betydligt större omfattning än under normala förhållanden. Portionskostnaden ombord är, såsom framgår av den förut intagna specifikationen, betydligt högre än i land på grund därav, att personalen under sjötjänstgöring måste beredas kraftigare mathållning.

Departements-
chefens
yttrande.

För att täcka de ökade kostnader för naturaunderhåll, som sålunda kunna beräknas uppstå för år 1919, har marinförvaltningen hemställt om en förhöjning av det ordinarie anslaget med 58 % av anslagets belopp. Även jag finner det angeläget, att ytterligare medel beredas för att ersätta sådana ökade kostnader för ifrågavarande ändamål, som kunna uppstå på grund av nyss angivna förhållanden. Jag finner emellertid icke lämpligt att med anledning härav hemställa om ökning av det ordinarie anslaget, utan anser jag mig i stället böra förorda, att det erforderliga förstärkningsbeloppet utgår såsom extra anslag.

Det ordinarie anslaget synes mig tillsvidare böra beräknas enligt hittills gällande grunder. Först sedan normala förhållanden inträtt, torde böra prövas, huruvida skäl förefinnas att ändra grunderna för det ordinarie anslagets beräkning. I enlighet härmed bör detta anslag för år 1919 upptagas till den summa, 2,120,191 kronor, som framgår av ovanstående specifikation, med tillägg av förenämnda belopp av 30,890 kronor för naturaunderhåll åt sjökadetter m. fl., varigenom det ordinarie anslagsbehovet för år 1919, beräknat på samma sätt som för år 1918, skulle uppgå till 2,151,081 kronor. Då den nu gällande staten utvisar ett kostnadsbelopp av 2,121,659 kronor, skulle alltså uppkomma en ökning i staten av 29,422 kronor.

Förstärkningsanslagets storlek torde, i likhet med det förfarings-sätt, som tillämpats beträffande föreslagen förstärkning av beklädnadsanslaget, böra beräknas enligt samma grund som motsvarande anslag för armén. Såsom jag anhåller få erinra, har i innevarande års statsverksproposition under fjärde huvudtiteln till förstärkning av anslaget

[10.] till arméns mathållning äskats ett extra anslag, beräknat till 50 % av det ordinarie anslaget belopp. Det extra anslaget till förstärkning av flottans naturaunderhållsanslag synes mig emellertid, på sätt ägt rum beträffande förstärkningen till beklädnadsanslaget, lämpligen böra beräknas 5 % lägre än motsvarande förstärkningsanslag under fjärde huvudtiteln. Det extra anslaget till förstärkning av flottans naturaunderhållsanslag torde på grund av vad sålunda anförts kunna beräknas till 45 % av det ordinarie anslaget belopp eller i avrundat tal till 968,000 kronor.

Beträffande därefter marinförvaltningens framställning i fråga om medgivande för Kungl. Maj:t att i enlighet med hittills följda grunder bestämma, i vilka fall och för vilken tid särskild ersättning må utgå till uppbördsmän vid marinens matinrättningar, är denna framställning, såsom jag anhåller få erinra, närmast föranledd därav, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 maj 1917 anbefallt ämbetsverket att underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan, huruvida icke, med tillämpning av de grunder, efter vilka sådan ersättning för närvarande utgår, erforderliga ändringar av bestämmelserna i förevarande hänseende skulle kunna för framtiden av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande vidtagas.

Då marinförvaltningen för sin berörda framställning synes mig hava förebragt tillfyllestgörande skäl, anser jag mig böra biträda densamma; och har jag härmed velat bringa till Kungl. Maj:ts och riksdagens kännedom vad sålunda i ärendet förekommit. Det förtjänar härvid uppmärksammas att, på sätt marinförvaltningen påpekat, uppkomna frågor om ändringar uti ifrågavarande bestämmelser knappast varit avsedda att i varje särskilt fall hänskjutas till riksdagens bedömande, ehuru ett sådant förfaringssätt tillämpats vid de föregående tillfällen, då dylika ändringar ifrågasatts.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

	att i riksstaten för år 1919 öka förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan	
nu	.....	kronor 2,121,659: —
med	.....	» 29,422: —
till	.....	kronor 2,151,081: —

8. Förstärkning av förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

[11.]

Förstärkning av förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan.

att till *förstärkning* av ordinarie förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 968,000 kronor.

(Extra anslag.)

Nybyggnad och underhåll.

9. Flottans nybyggnad och underhåll.

Reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll är i staten för år 1918 upptaget till ett belopp av 3,162,900 kronor.

[12.]

I förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 har marinförvaltningen beträffande förevarande anslag för år 1919 anført följande.

Flottans nybyggnad och underhåll.
(Ordinarie anslag.)

Uti en i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag (sid. 278) intagen översiktstabell över beräknade ordinarie och extra ordinarie kostnader för flottan hade till flottans nybyggnad och underhåll för år 1919 upptagits 3,108,100 kronor.

På sätt framginge av den i 1914 års senare riksdags skrivelse nr 1 (sid. 285) intagna tabellen över anslagsbehoven för år 1919 enligt Kungl. Maj:ts och enligt riksdagens beräkningar hade anslaget till flottans nybyggnad och underhåll för sistnämnda år av riksdagen beräknats till 80,000 kronor mera än i berörda proposition nr 60 till 1914 års senare riksdag. Det av riksdagen beräknade beloppet i berörda avseende utgjorde således 3,188,100 kronor.

Detta belopp ansåge marinförvaltningen böra läggas till grund för beräkningen av anslaget för år 1919.

Såsom framginge av 1916 års statsverksproposition, hade vid behandlingen av det i punkt 53 av femte huvudtiteln upptagna reservationsanslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel föredragande departementschefen anført, att viss materiel för år 1917 beräknats överförd från flottan till kustartilleriet ävensom att kostnaden

[12.] för underhållet av denna materiel uppskattats till 5,100 kronor. Vidare hade departementschefen meddelat, att vissa byggnader i Karlskrona fästning överflyttats från varvets till fästningens förvaltning och att för tillsynspersonalen vid ifrågavarande byggnader hittills utgått ett belopp av 1,262 kronor 50 öre. Då båda dessa belopp, tillsammans 6,362 kronor 50 öre, medräknats i den för år 1917 begärda ökningen av reservationsanslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel, hade 1916 års riksdag ansett riktigt, att reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll minskades med enahanda belopp, avrundat till 6,350 kronor. Dylikt avdrag av anslaget hade skett även för år 1918.

Jämväl för år 1919 torde ovan angivna belopp, 3,188,100 kronor, böra minskas med 6,350 kronor till 3,181,750 kronor.

Vid beräkandet av anslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel för år 1918 hade marinförvaltningen upptagit en utgiftspost å 9,600 kronor för underhåll av byggnaderna vid örlogsdepån i Göteborg. Enligt ämbetsverkets mening sammanhörde dessa byggnader så nära med de å Nya varvet befintliga, för kustartilleriet avsedda byggnaderna, att jämväl för de förra underhållet borde bestri-
das av nämnda anslag.

I anledning härav anförde föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag att, då det icke syntes vara riktigt, att kustartilleriets underhållsanslag belastades med kostnader för underhållet av byggnader, som tillhörde flottan, och svårigheter ej torde föreligga att i räkenskapen särskilt för sig upptaga dessa kostnader, berörda belopp, 9,600 kronor, borde tagas i beräkning vid bestämmandet av flottans underhållsanslag. I enlighet härmed beslöt riksdagen, att flottans underhållsanslag skulle ökas med nyssnämnda belopp, 9,600 kronor.

På grund härav syntes ovannämnda belopp, 3,181,750 kronor, böra ökas med 9,600 kronor till 3,191,350 kronor.

Genom nådigt brev den 24 augusti 1917 hade Kungl. Maj:t bemyndigat marinförvaltningen dels att träffa överenskommelse med Stockholms ångslupsaktiebolag rörande uppehållande under tiden från och med den 1 september 1917 till och med den 31 augusti 1918 av trafiken å linjen Skeppsholmen—Skeppsbron mot ersättning till bolaget, beräknad efter 2,100 kronor för månad, att utgå kvartalsvis i efterskott för tid, varunder trafiken uppehållits, samt av marinförvaltningen med omhänderhavande medel förskjutas och framdeles till ersättande

anmälas, och dels att från flottans förråd till bolaget låta utlämna för ifrågavarande trafik erforderlig smörjolja till självkostnadspris. Tillika anbefalldes marinförvaltningen att vid avgivande av förslag beträffande anslag till flottans nybyggnad och underhåll för år 1919 taga i beräkning de kostnader för uppehållande av ifrågavarande trafik, som under nämnda år kunde uppstå.

I anledning härav och då kostnaderna för år 1919 icke torde kunna beräknas till lägre belopp än det nu utgående eller 2,100 kronor för månad, borde nyssnämnda belopp, 3,191,350 kronor, ökas med $2,100 \times 12$ eller 25,200 kronor till 3,216,550 kronor.

Det till flottans nybyggnad och underhåll för år 1919 avsedda beloppet utgjorde sålunda $3,188,100 - 6,350 + 9,600 + 25,200$ eller 3,216,550 kronor.

Detta belopp syntes marinförvaltningen böra föreslås såsom ordinarie anslag till flottans nybyggnad och underhåll för år 1919.

Vid uppgörandet av 1914 års beräkningar för ifrågavarande anslag hade ansetts, att underhållskostnaderna skulle kunna nedbringas till de däri upptagna beloppen genom vissa åtgärder, såsom utrangering av föråldrade fartyg, förläggande av vissa äldre fartyg i materielreserv och en del underhållsarbetens utförande av fartygens besättningar. På grund av nu rådande förhållanden hade emellertid dessa åtgärder icke kunnat i nämnvärd utsträckning komma till utförande och några ändringar härutinnan torde ej heller av tidsomständigheterna medgivas inom den närmaste tiden.

Sedan nyssnämnda beräkningar utfördes, hade dessutom såväl arbets- som materialpris stegrats i en oanad grad. Det syntes ej heller vara att förvänta, att någon sänkning under de närmaste åren komme att inträffa. Därtill komme, att fartygsmaterielen tagits i anspråk i en omfattning, som icke varit vid beräkningarnas uppgörande förutsatt. Redan vid beräkningen av detta anslag för år 1917 hade marinförvaltningen framhållit, att en förhöjning av underhållsanslaget utöver de efter samma beräkningsgrunder då angivna beloppen vore oundgängligen erforderlig samt på anförda skäl föreslagit, att den nödiga förhöjningen i anslaget måtte anvisas på extra stat. Beträffande detta förslag yttrade föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1916 års riksdag bland annat att, därest det ordinarie anslaget för år 1917 skulle visa sig otillräckligt, Kungl. Maj:t torde böra åga att låta av tillgängliga medel förskjuta erforderlig fyllnad, varom anmälan sedan syntes böra göras hos riksdagen för förskottets ersättande.

[12.] I anledning härav uttalade riksdagen, att förskott av nyss nämnd art icke syntes böra ske annat än i den mån de ökade utgifterna från anslaget föranletts av prisökningar å materialier och arbete.

Vid beräkningen av underhållsanslaget för år 1918 hade marinförvaltningen framhållit, att för flottans nybyggnad och underhåll torde krävas högre belopp än år 1914 beräknats, men påpekade samtidigt vanskligheten av att under rådande förhållanden med någon grad av säkerhet beräkna storleken av det behöfliga beloppet.

I anslutning härtill anförde föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, att han under sådana förhållanden icke funne erforderligt eller lämpligt att till utfyllning av anslaget föreslå anvisning av medel på extra stat. Härvid vore att märka — yttrade departementschefen vidare — att sådana kostnader för materielens underhåll, som icke inginge i den årliga arbetsplanen, men som för vidmakthållande av krigsberedskapen eller eljest för mobiliseringsändamål bleve nödvändiga och icke genom inskränkning av andra i arbetsplanen ingående arbeten kunde utgå från underhållsanslaget, skulle gäldas av de till tryggande av rikets neutralitet beviljade medel. Om och i den mån underhållskostnader under år 1918 skulle uppkomma, vilka på grund av bristande tillgång å anslaget icke kunde därifrån bestridas och icke borde gäldas av nyssnämnda, till upprätthållande av neutraliteten beviljade medel, torde Kungl. Maj:t, på sätt 1916 års riksdag beträffande anslaget för år 1917 medgivit, böra äga att låta av tillgängliga medel förskjuta erforderlig fyllnad, varom anmälan sedermera borde göras hos riksdagen för förskottets ersättande. Därvid borde emellertid, i enlighet med 1916 års riksdags uttalade mening, förskottsvägen icke anlitas annat än i den mån de ökade utgifterna från anslaget föranletts av prisökningar å materialier och arbete.

Givetvis kunde det — framhåller marinförvaltningen vidare — ej förutsättas, att ifrågavarande anslag för år 1919, sådant det nu beräknats, skulle komma att visa sig tillräckligt. Med riksdagens medgivande, på sätt förut skett, torde förstärkning av anslaget kunna även för år 1919 utgå av förskottsmedel. För den händelse åter, att det skulle befinnas önskvärt att å extra stat begära erforderlig fyllnad i anslaget, hade marinförvaltningen ansett sig böra, i den mån så varit möjligt, verkställa beräkning rörande beloppet av dylik förstärkning i anslaget. Marinförvaltningen ville därvid framhålla, att denna beräkning måste, såsom marinförvaltningen redan i fråga om uppskattningen av flottans underhållsanslag för år 1918 uttalat, bliva synnerligen vansklig att ut-

föra, då varken materialprisen eller arbetslönernas storlek eller av materielens ökade slitning förorsakade reparationskostnader kunde med någon grad av tillförlitlighet förutses.

Det sammanlagda medelsbehovet under detta anslag hade för år 1919 beräknats, för varvet i Karlskrona till omkring 3,796,590 kronor och för varvet i Stockholm till omkring 2,287,383 kronor.

För stationsbefälhavarnas räkning hade till åtskilliga behov utom varven beräknats erforderliga från ifrågavarande anslag för år 1919 ett belopp av 23,600 kronor i Karlskrona och 25,500 kronor i Stockholm eller ungefär samma belopp, som för ändamålet funnes upptagna i den genom nådiga brevet den 15 december 1916 fastställda staten för fördelning av anslaget för år 1917.

Med iakttagande av att för marinförvaltningens disposition avsåges det i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag för ändamålet angivna beloppet av 150,000 kronor, kunde alltså de å ifrågavarande anslag belöpande utgifterna för år 1919 beräknas sålunda:

för Karlskrona varv och station kronor 3,796,590	
+ 23,600	kronor 3,820,190: —
för Stockholms varv och station kronor 2,287,383	
+ 25,500	» 2,312,883: —
till marinförvaltningens disposition	» 150,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 6,283,073: —

De medel, som enligt denna beräkning erfordrades, överstege sålunda med 3,066,523 kronor eller med omkring 96 % det belopp, 3,216,550 kronor, till vilket ordinarie anslaget i det föregående med stöd av 1914 års uppskattning med däri vidtagna jämkningar beräknats. Lägre än till 3,066,523 kronor torde det till underhållsanslagets förstärkning erforderliga beloppet ej kunna beräknas.

Därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att för den motsedda ökningen av underhållskostnaden utöver förut angivna belopp, 3,216,550 kronor, hos riksdagen äska ett extra anslag för år 1919, ville marinförvaltningen därför med stöd av vad ämbetsverket i sådant hänseende anfört föreslå, att detta extra anslag beräknades till i avrundat tal 3,100,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att för år 1919 höja reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll från det för år 1918 beviljade anslaget, 3,162,900 kronor med 53,650 kronor till 3,216,550 kronor.

[12.]
Departements-
chefens
yttrande.

Såsom föredragande departementschefen vid behandlingen av frågan om förevarande anslag i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag erinrade, uttalades i förenämnda proposition nr 60 år 1914 med avseende å de grunder, som däri tillämpats vid beräkningen av anslaget, hurusom det funnits vara angeläget, att sådana organisatoriska åtgärder vidtoges, som kunde verka till lättande av medelsbehovet för ifrågasvarande anslag. Därvid syntes i främsta rummet böra ifrågakomma utrangering av föråldrade fartyg samt förläggande av vissa äldre fartyg i materielreserv. Sådana åtgärder hade också förutsatts i det förslag till nybyggnads-, överförings- och utrangeringsplaner, som i berörda proposition framlades.

Det beslut, som riksdagen fattade angående nybyggnad av krigsfartygsmateriel under perioden 1915—1919, avvek i åtskilliga delar från Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Med anledning därav anbefalldes Kungl. Maj:t, såsom jag anhåller få erinra, den 17 september 1914 marinförvaltningen, chefen för marin-staben och inspektören av flottans övningar till sjöss att, på grundvalen av riksdagens berörda beslut samt med hänsyn till möjligheterna för fartygsnybyggnadens utförande under de särskilda åren av perioden, uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med normalplaner för samma period för sådan nybyggnad, för överföring av stridsfartyg från kustflottan till lokalstyrkor, för fartygens utgående ur lokalstyrkor, för förläggning i materielreserv samt för utrangering av fartyg. Sådana normalplaner hava av bemälda myndigheter avgivits med skrivelse den 16 april 1915, men hava dessa planer, vilka äro beroende av åtskilliga ännu icke kända omständigheter — såsom tidpunkten för nybyggda fartygs färdigställande, erfarenheterna från nu pågående krig och flottans rustningar m. m. — icke för närvarande ansetts böra fastställas. Vid anmälan den 3 juli 1917 inför Kungl. Maj:t av berörda planer har Kungl. Maj:t förklarat, att Kungl. Maj:t ville vid meddelande av beslut beträffande åtgärder, som stode i samband med dessa planer, taga den hänsyn till desamma, som omständigheterna medgäve.

Den 17 september 1914 anbefalldes Kungl. Maj:t vidare chefen för för marinstaben att i anslutning till nyssnämnda planer uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med organisationsplan för flottan samt med normalplan för flottans krigsberedskap och övningar, därvid sistnämnda plan i vad rörde övningar ombord skulle uppgöras gemensamt med inspektören av flottans övningar till sjöss. Förslag till sådana planer, vilka äro av hemlig natur, har med skrivelse den 8 november 1916 överlämnats till Kungl. Maj:t; och har vid ärendets föredragning den 29 juni 1917

Kungl. Maj:t, som icke funnit lämpligt att under rådande förhållanden fastställa det framlagda förslaget, föreskrivit, att omförmälda förslag skulle, med iakttagande av de utav Kungl. Maj:t och riksdagen fattade beslut beträffande vissa delar av förslaget, tjäna till ledning vid utarbetande av de beräkningar av kostnaderna för flottans övningar m. m., vilka av chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss uppgjordes, ävensom vid avlåtande av de framställningar, som i samband därmed av bemälda chef och inspektör samt av marinförvaltningen avgåves. De delar av förslaget, varom Kungl. Maj:t och riksdagen redan fattat beslut, gälla sjöstyrkornas organisation, och avser förslaget i dessa delar i huvudsak att åt denna organisation bereda ökad fasthet, särskilt under de tider av året, då sjöstyrkorna äro förlagda till flottans stationer för övningar, därvid framför allt de för landets försvar till sjöss så viktiga torped- och minvapnen skulle komma att vinna en betydligt ökad grad av krigsberedskap. För genomförandet av denna organisation har enligt riksdagens efter framställning av Kungl. Maj:t fattade beslut anslaget till flottans krigsberedskap och övningar för år 1918 ökat med ett belopp av 195,000 kronor.

Jämväl anhåller jag få erinra, att föredragande departementschefen beträffande de tillämpade grunderna för beräkning av fartygens underhållskostnader vidare anförde i förenämnda proposition nr 60 år 1914, att den föreslagna utsträckningen av övningstiden för de värnpliktiga och därmed sammanhängande övningsplan föranledde, att vissa av flottans fartyg borde för det kommande beräknas vara rustade för övning längre tid årligen än hittills. I likhet med den mening, som uttalats av andra försvarsberedningen, ansåg departementschefen, att detta förhållande kunde komma att medföra en minskning ej blott i underhållskostnaderna, i det att en del underhållsarbeten, vilka nu försigginge på varven, skulle kunna utföras av fartygens besättningar, utan även i de årligen erforderliga ut- och avrustningskostnaderna. Med anledning härav ansåg departementschefen, att en reduktion borde kunna göras i dittills beräknade enhetspriser för underhållet av 1:a klass pansarbåtar i kustflottan samt för 1:a klass pansarbåtar och jagare i lokalstyrkorna.

Sedan det i nyss omförmälda organisationsplan för flottan ingående förslaget angående sjöstyrkornas organisation blivit genomfört, torde erfarenheten snart nog giva vid handen, i vad mån den avsedda kostnadsminskningen kan på denna väg ernås.

I skrivelse den 24 november 1914 angående utgifterna under rikstatens femte huvudtitel för år 1916 har vidare av marinförvaltningen framförts ett av varvschefen i Karlskrona väckt förslag att till under-

[12.] hållskostnadernas nedbringande maskin- och eldarpersonal från fartygen skulle i viss utsträckning få användas till arbeten vid varvet; och har Kungl. Maj:t i anledning härav genom nådigt brev den 18 juni 1915 anbefallt marinförvaltningen, chefen för marininstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss att verkställa vidare utredning i detta ämne samt gemensamt inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anledning härav hava bemälda myndigheter i skrivelse den 8 december 1916 anført, att frågan om tillgodoseendet av varvens behov av maskin- och eldarpersonal beaktats vid utarbetandet av förutnämnda organisationsplan för flottan samt normalplan för flottans krigsberedskap och övningar samt att några ytterligare åtgärder i det syfte, som angivits i förberörda nådiga brev den 18 juni 1915, icke ansetts för det dåvarande böra ifrågasättas. Kungl. Maj:t har ock vid anmälan den 29 juni 1917 av ifrågavarande ärende icke funnit skäl vidtagna vidare åtgärd i ärendet.

Av vad jag sålunda haft tillfälle anföra torde framgå, att på grund särskilt av de rådande tidsförhållandena fasta hållpunkter för verkställande av en revidering av underhållsplanerna för flottans nybyggnad och underhåll för år 1919 icke kunnat vinnas. Vad särskilt beträffar den ändrade organisation av sjöstyrkorna, för vars genomförande medel av riksdagen beretts för innevarande år, måste givetvis någon tids erfarenhet avvaktas, innan dess inverkan på underhållsplanen kan bedömas. Denna organisation utgör i övrigt endast en del av den uppgjorda normalplanen för flottans krigsberedskap och övningar.

Vid nu angivna förhållande lärer anledning icke föreligga att frånga grunderna för den beräkning av beloppet utav här ifrågavarande anslag för år 1919, som angivits i propositionen nr 60 år 1914, dock med de avvikelser, för vilka jag i det följande anhåller få redogöra.

Till en början lärer det i nämnda proposition för år 1919 beräknade anslagsbeloppet, 3,108,100 kronor, på sätt marinförvaltningen i enlighet med riksdagens beslut år 1917 föreslagit, böra minskas med enahanda summa av 6,350 kronor, utgörande underhållskostnad för viss från flottan till kustartilleriet överflyttad materiel m. m., som i riksstaten för år 1918 överförts från flottans underhållsanslag till anslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel. Å andra sidan bör anslaget enligt marinförvaltningens förslag ökas med ett belopp av 9,600 kronor för underhåll av de byggnader vid örlogsdepån i Göteborg, vilka tillhöra flottan. Motsvarande åtgärd har redan av riksdagen vid-

tagits för år 1918. Båda dessa jämkningar i anslaget utgöra sålunda endast ett fullföljande av riksdagens tidigare fattade beslut. [12.]

Marinförvaltningen har vidare i anslagets belopp för år 1919 inberäknat en summa av 25,200 kronor, utgörande ersättning för samma år till Stockholms ångslupsaktiebolag för uppehållande av trafiken å linjen Skeppsholmen—Skeppsbron. I avseende härå tillåter jag mig nämna, att överståthållarämbetet enligt resolution den 16 juni 1865 bifallit en av Stockholms ångslupsaktiebolag gjord ansökning att medelst ångslupar bestrida persontrafik å linjerna Skeppsholmen—Skeppsbron och Skeppsholmen—Djurgården under villkor, bland annat, att flottan tillhörande personer skulle å ångsluparna erhålla kostnadsfri överfart. På grund dels av den i samband med i augusti 1914 anbefalld mobilisering av flottan verkställda avstängningen för allmänheten av Skeppsholmen och Kastellholmen, vilken avstängning numera gäller tiden kl. 6 e. m.—kl. 6 f. m., och den därav föranledda minskade frekvensen av betalande passagerare å berörda linjer och dels de ökade kostnaderna för kol, olja m. m. har Kungl. Maj:t, efter framställningar av Stockholms ångslupsaktiebolag, tillerkänt bolaget särskild ersättning för uppehållet av ifrågavarande trafik. Denna ersättning har utgått med ett allt efter den fortgående stegringen av bolagets omkostnader för trafikens uppehållande förhöjt belopp och utgjorde för tiden från och med augusti 1914 till och med den 30 juni 1915 sammanlagt 7,000 kronor och för tiden 1 juli 1915—30 juni 1916 tillhoppa 12,000 kronor. Sedan bolaget nedlagt trafiken å linjen Skeppsholmen—Djurgården, utgick ersättningen för uppehållet av trafiken Skeppsholmen—Skeppsbron för juli och augusti månader år 1916 med 40 kronor för dag samt för tiden september 1916—augusti 1917 med 1,800 kronor för månad; och har, såsom marinförvaltningen erinrat, bolaget för tiden september 1917—augusti 1918 för ombesörjande av trafiken å sistnämnda linje tillförsäkrats en månatlig ersättning av 2,100 kronor. Nu angivna utgifter, vilka av marinförvaltningen enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift förskotterats av omhänderhavande medel, hava, i den mån de belöpa å tiden från och med augusti 1914 till och med augusti 1916, blivit av 1917 års riksdag ersatta genom extra anslag å 1918 års stat.

Den sålunda träffade anordningen har visat sig erforderlig för att trygga den för varvsdriften och stationsverksamheten oundgängligen nödvändiga förbindelsen mellan Skeppsholmen och Skeppsbron. I sådant avseende vill jag nämna att, enligt vad jag inhämtat, av varvets personal icke mindre än omkring 350 personer äro boende å sådan plats,

[12.] att de för sin förbindelse med hemmet äro hänvisade till berörda kommunikationsled, samt att samma förhållande äger rum beträffande omkring 160 officerare och underofficerare samt omkring 240 man av sjömanskåren. Enligt vad marinförvaltningen meddelat, har verkställd utredning givit vid handen att, därest kronan skulle ombesörja trafiken å ifrågavarande linje genom förhyrning av färjor, en sådan anordning skulle ställa sig ogynnsammare ur ekonomisk synpunkt.

Då man torde böra räkna med nödvändigheten av att även under år 1919 uppehålla trafiken å linjen Skeppsholmen—Skeppsbron på enahanda villkor, som för närvarande gälla, lärer därav föranledd kostnad, 25,200 kronor, böra, på sätt marinförvaltningen i enlighet med föreskrift i nådigt brev den 24 augusti 1917 föreslagit, inräknas i underhållsanslaget.

Vidare torde jag få erinra, att förslag i det föregående (punkt 4) framställts om uppförande å mariningenjörkårens stat av de två befattningar, som för närvarande beklädas av biträdande ingenjören vid byggnadsdepartementet i Karlskrona och biträdande elektroingenjören vid ingenjördepartementet därstädes. Då de arvodesbelopp, tillhopa 9,000 kronor för år, som nu utgå till dessa befattningshavare, bestridas från underhållsanslaget, lärer, under förutsättning av bifall till nyssnämnda förslag, detta anslag böra minskas med sagda belopp.

I annat sammanhang har jag föreslagit, att för uppförande av ett arbetarkök vid flottans varv i Stockholm måtte hos riksdagen å tilläggsstat för år 1918 äskas ett anslag av 51,500 kronor. Därvid har förutsatts, att arbetarkökets årliga driftkostnader, såvitt angår avlöning till köksföreståndare och övrig kökspersonal, skulle utgå av anslaget till flottans nybyggnad och underhåll. Under förutsättning av bifall härtill lärer denna avlöning, vilken, enligt vad jag inhämtat, beräknats uppgå till omkring 10,000 kronor årligen, böra inräknas i förevarande anslag.

Slutligen vill jag erinra, hurusom under de senare åren från myndigheternas sida tid efter annan gjorts framställningar om anvisande av medel för utförande av förbättrings- och kompletteringsarbeten av mindre omfattning, till vilka medel icke kunnat beredas från det ordinarie underhållsanslaget. Även bland de av marinförvaltningen nu upptagna anslagskrav, som avsetts att föreläggas 1918 års riksdag, förekomma åtskilliga framställningar av sådan art. Så har ämbetsverket i skrivelse den 29 november 1917 hemställt om anvisande av medel å extra stat för anskaffning av nya tvättställ i vissa kaserner vid flottans station i Stockholm, för komplettering av den elektriska belysningen därstädes m. m. Då jag finner mindre lämpligt att belasta budgeten

med sådana mindre utgiftsposter, vilka rätteligen äro av natur att bära bestridas av flottans ordinarie underhållsanslag, anser jag mig bära föreslå, att anslaget, för att kunna möta dylika utgifter, ökas med ett belopp, som förslagsvis torde kunna bestämmas till 50,000 kronor. [12.]

I anslutning till vad sålunda anförts anser jag, att anslaget till flottans nybyggnad och underhåll bör för år 1919 upptagas till 3,188,100 — 6,350 + 9,600 + 25,200 — 9,000 + 10,000 + 50,000 kronor eller 3,267,550 kronor.

Ehuru marinförvaltningen icke ansett sig bära göra någon hemställan om anvisande på extra stat av fyllnad för år 1919 i förevarande anslag på grund av de numera högst väsentligt stegrade material- och arbetsprisen, har ämbetsverket likväl verkställt en approximativ beräkning av det belopp, som i sådant avseende kunde anses erforderligt. Denna beräkning har, såsom av ämbetsverket framhållits, varit synnerligen vanskligen att utföra, då varken materialprisen eller arbetslönernas storlek eller av materielens ökade slitning förorsakade reparationskostnader kunde med någon grad av tillförlitlighet förutses. Marinförvaltningens beräkning av ifrågavarande fyllnadsbelopp slutar på ett belopp av 3,066,523 kronor eller omkring 96 % av det belopp, 3,216,550 kronor, vartill anslaget av ämbetsverket upptagits för år 1919. Detta belopp har av marinförvaltningen avrundats till 3,100,000 kronor. I detta avseende kan nämnas, att en överslagsberäkning, som är intagen i varvschefens vid flottans station i Karlskrona i augusti 1917 avlätna skrivelse angående utgifterna för varvet år 1919, giver vid handen, att den genomsnittliga ökningen från år 1914 till nämnda tid å de viktigaste av de materialier, som här äro i fråga — järn, koppar, tenn, virke, kol m. m. — ej understiger 200 % samt att arbetslönerna under samma tidsperiod höjts med omkring 30 %.

Såsom marinförvaltningen erinrat, har riksdagen för vartdera av åren 1917 och 1918 medgivit att, om och i den mån underhållskostnader under nämnda år skulle uppkomma, vilka på grund av bristande tillgång å anslaget icke kunde därifrån bestridas och icke borde gäldas av till upprätthållande av rikets neutralitet beviljade medel, Kungl. Maj:t skulle äga att låta av tillgängliga medel förskjuta erforderlig fyllnad, varom anmälan sedermera borde göras hos riksdagen för förskottets ersättande; och uttalade därvid 1916 års riksdag, att förskottsvägen icke borde anlitas annat än i den mån, de ökade utgifterna från anslaget föranletts av prisökningar å materialier och arbete.

[12.]

Marinförvaltningen har nu utgått från, att erforderlig förstärkning av anslaget skulle även för år 1919 utgå av förskottsmedel. Med hänsyn därtill att, såsom förut nämnts, det hittills tillämpade förskottsförfarandet är avsett att nu avvecklas, synes mig dock, att förskottsvägen även i här ifrågavarande fall bör undvikas. På grund därav torde frågan om sättet för täckande i annan ordning av berörda kostnadsökning för år 1919 böra i detta sammanhang upptagas till behandling.

Under den tid, då flottan är mobiliserad för neutralitetsskyddet, bestridas, såsom tidigare omförmälts, de kostnader för materielens underhåll, som icke ingå i den årliga arbetsplanen, men som för vidmakthållande av krigsberedskapen eller eljest för mobiliseringsändamål bliva nödvändiga och icke genom inskränkning av andra i arbetsplanen ingående arbeten kunna utgå från underhållsanslaget, av de till tryggande av rikets neutralitet beviljade medel. Vid mobiliseringens upphörande måste synnerligen omfattande översyns- och reparationsarbeten utföras å en del av den fartygsmateriel, som kommit till användning vid neutralitetsskyddet. Det låter sig nämligen av naturliga skäl icke göra att under den fortgående neutralitetsvakten utföra alla erforderliga underhållsarbeten, varför en stor del måste anstå, till dess fartygen avrustats vid resp. varv. Då de kostnader, som bliva erforderliga för att snarast möjligt efter mobiliseringens slut sätta nämnda materiel i fullgott stånd, äro av enahanda natur som andra neutralitetsutgifter för sjöförsvaret, lära dessa kostnader enligt min mening böra belasta det anslag, som må komma att beviljas för upprätthållande av neutraliteten.

Storleken av det anslagsbelopp, som för nu nämnda ändamål kan erfordras för år 1919, blir beroende dels av tidpunkten för mobiliseringens upphörande samt det tillstånd, vari fartygsmaterielen då befinner sig, och dels på de vid nämnda tidpunkt gällande material- och arbetsprisen. Att redan nu tillnärmelsevis verkställa någon tillförlitlig beräkning i detta hänseende låter sig emellertid givetvis icke göra.

För att möta den kostnadsökning å ifrågavarande anslag för år 1919, som, frånsett nyss omförmälda av neutralitetsvakten föranledda kostnader, kan uppkomma, synes mig, i enlighet med vad jag vid vissa andra ordinarie anslag i sådant hänseende anfört, ett förstärkningsanslag, beräknat till viss procent av beloppet av det ordinarie anslaget, böra beredas på extra stat.

Ehuru det med hänsyn till de många ovissa omständigheter, som här spela in, är synnerligen vanskligt att nu bedöma storleken av det ökade medelsbehov, som i förevarande avseende må komma att förefin-

nas för år 1919, synes mig emellertid, att denna procentsiffra ej bör bestämmas lägre än till 30 % av det ordinarie anslagets belopp. [12.]

Då, enligt vad ovan nämnts, det ordinarie anslaget för år 1919 bör beräknas till 3,267,550 kronor, bör alltså det extra förstärkningsanslaget för samma år — om därvid frånräknas det i nämnda summa ingående beloppet av 50,000 kronor, som avsetts för bestridande av kostnaderna för smärre förbättrings- och kompletteringsarbeten — upptagas till i avrundat tal 965,300 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 öka reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll

nu	kronor 3,162,900: —
med	» 104,650: —
till	kronor 3,267,550: —

10. Förstärkning av reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen [13.]

att till *förstärkning* av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 965,300 kronor.

Förstärkning
av reserva-
tionsanslaget
till flottans
nybyggnad
och under-
håll.
(Extra anslag.)

11. Krigsfartygsmateriel.

Vid 1914 års senare riksdag beslöts att för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygsmateriel [14.]

a) bevilja ett anslag av 32,000,000 kronor och därav på extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 6,400,000 kronor;

Krigsfartygs-
materiel.
(Extra anslag.)

[14.] b) medgiva, att Kungl. Maj:t finge disponera de av 1911 års riksdag för nyanskaffning av krigsfartygsmateriel beviljade, ännu icke använda medel, 3,880,000 kronor, ävensom av 1912 och 1913 års riksdagar till krigsfartygsmateriel avsatta medel, tillhopa 3,550,000 kronor, eller således sammanlagt 7,430,000 kronor;

c) medgiva, att Kungl. Maj:t finge mottaga den av Svenska pansarbåtsföreningen erbjudna gåvan, såvitt anginge två pansarbåtar, till ett belopp av 2,500,000 kronor; samt

d) under förutsättning att Kungl. Maj:t godkände riksdagens beslut angående ny värnpliktslag och sjöförsvarets ordnande, bevilja ett ytterligare anslag av 3,302,000 kronor, att utgå av värnskattemedel, samt därav för år 1915 anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

Riksdagen beslöt likaledes, att ovan angivna belopp skulle användas dels till byggande av två pansarbåtar och fyra jagare, dels till byggande av undervattensbåtar för en sammanlagd beräknad kostnad av 9,750,000 kronor och dels för påbörjande eller byggande av ytterligare krigsfartygsmateriel av slag, varom framdeles kunde av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämmas.

Vid anmälan den 17 september 1914 av riksdagens omförmälda beslut blevo de av Kungl. Maj:t godkända, i vad de avveko från Kungl. Maj:ts förslag.

I proposition nr 130 till 1915 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för sin del bestämma, att av de medel å tillhopa 45,232,000 kronor, som 1914 års senare riksdag beviljat till nyanskaffning av krigsfartygsmateriel under åren 1915—1919 eller vilkas disponerande för sådant ändamål samma riksdag medgivit, den del, som beräknats icke åtgå till beslutade två pansarbåtar och fyra jagare ävensom undervattensbåtar, eller ett belopp av inemot 4,000,000 (3,818,000) kronor, skulle användas till ytterligare byggande av undervattensbåtar. Med anledning härav bestämde 1915 års riksdag, att av nämnda medel skulle, utöver vad som avsetts för byggande av undervattensbåtmateriel enligt 1914 års senare riksdags beslut, för samma ändamål användas ytterligare ett belopp av 1,950,000 kronor. Vid föredragning den 3 juni 1915 av riksdagens berörda skrivelse godkände Kungl. Maj:t riksdagens beslut, i vad det avvek från Kungl. Maj:ts förslag, samt anbefalldes marinförvaltningen att uppgöra förslag till de åtgärder, som med anledning av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut syntes böra vidtagas.

Av ovan omförmälda, under a) här ovan upptagna anslag å 32,000,000 kronor hava 1915, 1916 och 1917 års riksdagar, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, på extra stat för vartdera av åren 1916, 1917 och 1918

anvisat ett belopp av 6,400,000 kronor. Därjämte har 1915 års riksdag av förutnämnda, under d) angivna anslag av 3,302,000 kronor för år 1916 anvisat återstående, icke anvisade beloppet, 3,202,000 kronor, att utgå av värnskattemedel.

[14.]

Jag tillåter mig att i detta sammanhang i korthet redogöra för de åtgärder, som av Kungl. Maj:t vidtagits för anskaffning av ifrågavarande krigsfartygsmateriel.

Sedan Kungl. Maj:t den 25 september 1914 fastställt huvudritningar till en 1:a kl. pansarbåt och i samband därmed anbefallt marinförvaltningen att från inhemska verkstäder infordra anbud å leverans av skrov och andra huvudsakliga delar till två fartyg av ifrågavarande slag, har Kungl. Maj:t den 1 december 1914 vid prövning av inkomna anbud bemyndigat marinförvaltningen att avsluta kontrakt med Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag beträffande leverans av en pansarbåt, varå arbetena skulle påbörjas samma år, och med Göteborgs nya verkstadsaktiebolag beträffande leverans av en pansarbåt att stapelsättas under år 1915.

Den vid Göteborgs nya verkstadsaktiebolag under byggnad varande pansarbåten har sjösatts den 15 september 1917.

Vidare har Kungl. Maj:t den 26 mars 1915 fastställt ritningar till de jagare, vartill 1914 års senare riksdag anvisat medel, ävensom bemyndigat ämbetsverket att infordra anbud dels från flottans varv i Karlskrona och inhemska skeppsbyggerifirmor å byggande av skrovutrustning m. m. till en eller eventuellt två dylika jagare, dels ock från såväl inländska som utländska maskinverkstäder å leverans av turbinmaskineri till desamma; och anbefalldes samtidigt marinförvaltningen att med eget yttrande underställa Kungl. Maj:ts prövning de ingivna anbuden och därvid avgiva förslag beträffande det antal fartyg, som för det dåvarande borde beställas. Kungl. Maj:t har därefter genom nådigt brev den 9 juli 1915, efter framställning av marinförvaltningen, dels antagit ett av Lindholmens verkstadsaktiebolag avgivet anbud å leverans av skrov och skrovutrustning m. m. till två jagare, dels godkänt ett av aktiebolaget de Laval's ångturbin avgivet anbud å leverans av två turbinmaskinerier m. m. till desamma, dels ock bemyndigat marinförvaltningen att angående nämnda leveranser avsluta kontrakt med bemälda anbudsgivare ävensom att gå i författning om anskaffning av jagarnas utrustning i övrigt.

Nu omförmälda två jagare hava sjösatts, den ena den 25 september och den andra den 19 december 1917.

[14.] Beträffande de återstående två i 1914 års nybyggnadsprogram ingående jagarna har Kungl. Maj:t den 2 mars 1917 uppdragit åt marinförvaltningen att omedelbart gå i författning om infordrande av anbud å byggande av desamma av i huvudsak samma typ som de under byggnad varande jagarna. Sedan marinförvaltningen anmält, att inkomna anbud å byggande av ifrågavarande två jagare väsentligt överstege för ändamålet tillgängliga medlen samt att det icke heller låte sig göra att inom rimlig tid verkställa omförmälda fartygsbyggnader vid Karlskrona varv, har med byggandet av dessa jagare måst för närvarande anstå.

I avseende slutligen å byggande av de undervattensbåtar, vartill medel anvisats av 1914 och 1915 års riksdagar, har Kungl. Maj:t den 17 september 1914 uppdragit åt en kommission av sakkunniga att till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag till typ för undervattensbåt i kustflottan. Efter det nämnda kommission avgivit sådant yttrande och förslag, hava erforderliga åtgärder för undervattensbåtarnas färdigställande vidtagits under åren 1915 och 1916. En närmare redogörelse för dessa åtgärder och vad därmed står i samband återfinnes i förutnämnda hemliga promemoria.

I detta sammanhang torde jag få erinra, att enligt beslut vid 1917 års riksdag medgivits, att av de medel, tillhopa 45,232,000 kronor, som 1914 års senare riksdag ställt till Kungl. Maj:ts förfogande till nyanskaffning av krigsfartygsmateriel under åren 1915—1919, den del, 1,868,000 kronor, om vars användande till anskaffning av viss fartygsmateriel riksdagen då ännu ej fattat beslut, finge tagas i anspråk för bestridande av ökade kostnader för den beslutade materielens anskaffande. För samma ändamål har 1917 års riksdag för år 1918 beviljat ytterligare ett reservationsanslag av 2,700,700 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp, ävensom beslutat, att beloppet skulle utgå av förefintlig behållning å värnskattefonden.

Marinförvaltningen har nu i förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 föreslagit, att av det utav 1914 års senare riksdag för nyanskaffning av krigsfartygsmateriel beviljade anslaget å 32,000,000 kronor måtte av riksdagen äskas anvisning för år 1919 av 6,400,000 kronor.

Departements-
chefens yt-
rande.

Då marinförvaltningens förevarande förslag står i överensstämmelse med den i propositionen nr 60 år 1914 angivna förutsättningen, att nybyggnadsanslaget borde jämnt fördelas å de särskilda åren i nybyggnadsperioden, har jag icke något att däremot erinra.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att av det utav 1914 års riksdag för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygsmateriel beviljade anslaget å 32,000,000 kronor anvisa på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 6,400,000 kronor.

[14.]

12. Utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona.

I skrivelse den 30 maj 1913 angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel för år 1914 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om erforderlig utredning rörande Karlskrona örlogsvarvs utvidgning och modernisering, i syfte att å varvet skulle kunna utföras nybyggnader av pansarbåtar och andra krigsfartyg, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

[15.]

Utvidgning
och modernisering av
flottans varv
i Karlskrona.
(Extra anslag.)

Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 2 april 1914 åt en kommitté att verkställa sådan utredning; och föreskrev Kungl. Maj:t därvid tillika, att vid nämnda utredningsarbete borde särskilt tagas i övervägande, huruvida den ifrågasatta utvidgningen och moderniseringen av varvet lämpligen borde äga rum successivt i särskilda perioder.

Nämnda kommitté avgav den 23 mars 1915 utredning och förslag i ämnet. Kommittén anförde därvid, bland annat, att kommittén tänkt sig de erforderliga åtgärderna för verkstädernas utvidgning och den maskinella utrustningens anskaffande fördelade i tre grupper samt arbetenas och anskaffningens utförande verkställt successivt i tre skeden, så att varje grupp av arbeten utfördes under motsvarande skede.

De anordningar, vilka enligt kommitterades förslag skulle verkställas under 1:a skedet och som åsyftade att giva verkstäderna en modern utrustning för fyllande av hittills å varvet ställda krav, gingo i främsta rummet ut på att genom förflyttning från stora verkstadsbyggnaden av snickarverkstaden och åtskilliga förråd vinna ökat utrymme i nämnda verkstadsbyggnad för maskinverkstaden och en del andra verkstäder samt för kontors- och ritlokaler. För att bereda ökat kajutrymme i närheten av verkstäderna skulle därjämte utbyggas en minst 80 meter lång pir.

Under 2:a skedet, då varvet skulle sättas i stånd att vid sidan av dittills utförda underhållsarbeten hava under byggnad intill fyra undervattensbåtar eller två undervattensbåtar och en jagare, skulle enligt

[15.] förslaget uppföras en ny plåtslagarverkstad samt anordnas en bädd för jagare.

Till 3:e skedet skulle höra de anstalter, som vore nödvändiga för att samtidigt med de underhållsarbeten och nybyggnader, för vilka arbetena under 1:a och 2:a skedena vore avsedda, kunna på rimlig tid bygga en 1:a klass pansarbåt. För detta ändamål krävdes i främsta rummet anläggning av en i närheten av verkstäderna belägen, för sådant fartygsbygge tillräcklig stapelbädd. Bredvid denna skulle uppföras en ny spantverkstad, då den plåtslagarverkstad, som vore avsedd att byggas under 2:a skedet, icke kunde anses tillfyllest för alla vid ett pansarbåtsbygge förekommande plåt- och spantarbeten.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 18 februari 1916 uttalade föredragande departementschefen, enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, bilagt propositionen nr 74 till nämnda års riksdag, att han icke funnit anledning till erinran mot kommitterades berörda förslag till arbeten och anskaffning under 1:a och 2:a skedena. Med avseende å 3:e skedet förklarade departementschefen sig anse, att de till detta skede hörande åtgärderna borde ställas på framtiden. Kostnaderna för utförande av de anordningar, som borde utföras under 1:a och 2:a skedena, beräknades i förenämnda proposition till 1,350,000 kronor, vilket belopp lämpligen syntes bära fördelas på en tidrymd av fem år. Av nämnda summa borde ett belopp av 250,000 kronor äskas för år 1917; och skulle därefter för vart och ett av åren 1918—1921 erfordras ett belopp av 275,000 kronor.

I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona bevilja ett anslag av 1,350,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 250,000 kronor, varjämte hemställdes om bemyndigande för Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp under år 1916 av tillgängliga medel förskjuta 100,000 kronor.

I den för riksdagen framlagda kommittéutredningen rörande Karls-kronavarvets modernisering ägnades uppmärksamhet åt två viktiga, därmed sammanhängande spörsmål, nämligen frågan om förändring av varvets organisation samt arbetarfrågan. I den förra frågan, som särskilt avsåg chefens för ingenjördepartementet ställning beträffande nybyggnader och underhåll av befintlig materiel, uttalade departementschefen, att det syntes honom lämpligt, att ärendet i denna del överlämnades till de sakkunniga, som jämlikt nådigt bemyndigande den 20 juni 1913 av chefen för sjöförvarsdepartementet tillkallats för att inom departe-

mentet biträda med utredning och uppgörande av förslag rörande organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter, för att av dessa sakkunniga tagas i övervägande vid fullgörande av det åt dem givna uppdraget; och borde därvid särskilt tillses, huruvida icke vid nämnda organisationsfrågas behandling av de sakkunniga dessa borde förstärkas med en eller flera representanter för den tekniska sakkunskapen på ifrågavarande område.

Beträffande arbetarfrågan omnämnde departementschefen, hurusom det vore hans avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om uppdrag till vederbörande myndigheter att verkställa erforderlig utredning i ämnet.

Enligt vad riksdagen i skrivelse nr 5 vid 1916 års riksdag anmält, har riksdagen funnit de till 1:a och 2:a skedena hörande moderniseringsarbetena vara synnerligen behövlige. På grund därav och då kostnadsberäkningen icke givit anledning till erinran från riksdagens sida, har riksdagen bifallit det av Kungl. Maj:t begärda anslaget och den anvisning, som äskats för år 1917.

Vidare har riksdagen omförmält, att inom riksdagen blivit väckta tre särskilda motioner, med vilka avsetts, att Karlskrona varv skulle så snart ske kunde sättas i stånd att användas för byggande av handelsångare för svenska statens räkning, för vilket ändamål de till 3:e skedet hörande arbetena skulle utföras i sammanhang med de till 1:a och 2:a skedena hörande omändringarna.

Riksdagen, som icke utan föregående mera omfattande utredning ansåg sig kunna bedöma lämpligheten av motionärernas förslag, tillmötesgick framställningen endast på det sätt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde utredning om dels lämpligheten av att ordna varvsdriften i Karlskrona så, att varvet sattes i stånd att utföra reparation och nybyggnad av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg, dels de åtgärder utöver de i ovannämnda kommittéförlag angivna, som härför bleve erforderliga.

Vidkommande tidpunkten, då de arbeten, som tillhörde 3:e skedet i moderniseringsplanen, borde sättas i verket, har riksdagen ansett sig icke för det dåvarande — på sätt i den ena av ovan berörda motioner föreslagits — böra fatta något beslut; men ville riksdagen uttala önskvärheten av att 3:e skedet komme att realiseras, så snart det ur ekonomisk och teknisk synpunkt samt med hänsyn till möjligheterna att ordna arbetarfrågan på lämpligt sätt befundes kunna ske.

Beträffande arbetarfrågan har riksdagen framhållit, att det på grund av de ökade krav, som efter en utvidgning komme att ställas på varvet

[15.]

[15.] i Karlskrona, vore av särskild vikt, att en skicklig och stadigvarande arbetarstam kunde påräknas och att härför avlöningsförhållandena reglerades och bostadsmöjligheter i tillräcklig utsträckning bereddes.

Riksdagen har på grund härav anmält, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona, beviljat ett anslag av 1,350,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisat ett belopp av 250,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp under år 1916 av tillgängliga medel förskjuta 100,000 kronor; och har riksdagen tillika anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda dels lämpligheten av att ordna varvsdriften i Karlskrona så, att varvet sattes i stånd att utföra reparation och nybyggnad av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg, dels de åtgärder utöver de i vederbörande kommittéförelag angivna, som härför bleve erforderliga.

Av ifrågavarande anslag å 1,350,000 kronor anvisade därefter 1917 års riksdag, på framställning av Kungl. Maj:t, å extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag ett belopp av 275,000 kronor.

I sin berörda skrivelse den 1 oktober 1917 har nu marinförvaltningen hemställt, att hos riksdagen måtte av förevarande anslag äskas å extra stat för år 1919 ett belopp av 275,000 kronor.

Departements-
chefens
yttrande.

Beträffande de med ifrågavarande ärende sammanhängande, i det föregående berörda frågor anhåller jag få erinra, att Kungl. Maj:t den 21 juni 1916 bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga personer för att inom departementet biträda med utredning rörande ej mindre lämpligheten av att ordna varvsdriften vid flottans station i Karlskrona så, att varvet sattes i stånd att utföra reparation och nybyggnad av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg, än även de åtgärder, som härför kunde bliva erforderliga utöver dem, vilka angäves i förutnämnda, den 23 mars 1915 avgivna kommittébetänkande, ävensom till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, som härav kunde föranledas.

Med stöd av nämnda bemyndigande har dåvarande departementschefen den 1 juli 1916 utsett kommandören vid flottan A. B. Juel, i egenskap av ordförande, samt direktören H. G. E. Hammar, ledamoten av riksdagens 2:a kammare, redaktören J. A. Ingvarsson, och marindirektören S. Pauli att deltaga i förenämnda utredningsarbete.

Vidare har Kungl. Maj:t, med avseende å de ifrågasatta förändringarna i Karlskronavarvets organisation, den 21 juni 1916 föreskrivit,

att nyssnämnda kommittébetänkande, såvitt anginge organisationsfrågan, skulle överlämnas till de sakkunniga, som jämlikt nådigt bemyndigande den 20 juni 1913 av chefen för sjöförvarsdepartementet tillkallats för att inom departementet biträda med utredning och uppgörande av förslag rörande organisationen av de till flottans stationer hörande myndigheter, för att av dessa sakkunniga tagas i övervägande vid fullgörandet av det åt dem givna uppdraget, ävensom bemyndigat chefen för sjöförvarsdepartementet att tillkalla ytterligare högst två sakkunniga personer, representerande den tekniska sakkunskapen på ifrågavarande område, för att biträda vid nämnda frågas behandling. På grund härav har departementschefen den 1 juli 1916 anmodat marindirektören S. Pauli att jämte förut tillkallade sakkunniga delta i behandlingen av omförmälda fråga. [15.]

Slutligen har Kungl. Maj:t berörda den 21 juni 1916 uppdragit åt marinförvaltningen att, efter verkställd utredning, så skyndsamt som möjligt avgiva yttrande rörande de åtgärder, som kunde anses erforderliga och lämpliga för att i samband med utvidgning av varvet i fråga rekrytera och bibehålla en efter varvsdriftens utveckling lämpad, skicklig arbetarstam, därvid särskilt frågorna om arbetarnas avlöningsförhållanden samt om beredande i tillräcklig utsträckning av bostadsmöjligheter borde ägnas tillbörlig uppmärksamhet.

De sålunda igångsatta utredningarna hava ännu icke blivit slutförda.

Jag torde vidare få omförmåla, att ordföranden bland nyssnämnda sakkunniga för utredning i fråga om byggande vid flottans varv i Karlskrona av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg i skrivelse den 18 april 1917 meddelat, bland annat, att den sålunda ifrågasatta varvsverksamheten skulle komma att nödvändiggöra högst betydande utvidgningar av nämnda varv utöver vad i förberörda, den 23 mars 1915 avgivna betänkande angående varvets utvidgning och modernisering förut-sattes samt att en av de sakkunniga verkställd undersökning utmynnat i ett förslag att förlägga nybyggnadsavdelningen till den västligaste delen av varvet å tvångsarbetsanstaltens nuvarande område. Med anledning härav anmodades de sakkunniga i ämbetsskrivelse den 20 oktober 1917 att avgiva yttrande, huruvida med hänsyn till angivna omständigheter det arbete för Karlskrona varvs utvidgning och modernisering, som med av riksdagen åren 1916 och 1917 anvisade medel igångsatts, kunde och borde vidare fortgå oberoende av slutresultatet av de sakkunnigas utredning, samt, därest så icke ansåges vara förhållandet, avgiva förslag i fråga om ordningen och tidpunkten för vid-

[15.] tagandet av de i 1:a och 2:a skedena av omförmälda arbete ingående åtgärderna ävensom i vad mån det av riksdagen för nämnda åtgärder beviljade anslaget skulle kunna reserveras.

Till svar härå hava de sakkunniga i skrivelse den 24 oktober 1917 meddelat, att i de sakkunnigas förslag inginge uppförandet av en helt och hållet ny träbearbetningsverkstad, vadan den i nyssnämnda 1:a skede upptagna förflyttningen av snickarverkstaden borde verkställas allenast provisoriskt, samt att den pir, som tillhörde 1:a skedets arbeten, och den i 2:a skedet ingående plåtslagarverkstaden icke för närvarande borde komma till utförande; och borde enligt de sakkunnigas mening till följd härav av det för varvets utvidgning och modernisering beviljade anslaget, 1,350,000 kronor, ett belopp av 505,700 kronor reserveras i avbidan på prövning av de sakkunnigas förslag, medan återstoden av anslaget, 844,300 kronor, syntes — i den mån så ej redan skett — böra anvisas för genomförande av de övriga till 1:a och 2:a skedena hörande arbetena.

Häröver har marinförvaltningen den 2 november 1917 avgivit infortrat yttrande och därvid erinrat, att de till utvidgning och modernisering av ifrågavarande varv redan anvisade och enligt ämbetsverkets berörda skrivelse den 1 oktober 1917 för omförmälda ändamål äskade medlen utgjorde tillhoppa 800,000 kronor, vadan utöver detta belopp av anslaget återstode 550,000 kronor eller 44,300 kronor mera än de sakkunniga ansett böra reserveras. Det på extra stat för år 1919 begärda beloppet borde således — anför marinförvaltningen vidare — utgå även med hänsyn tagen till vad de sakkunniga nu anført; och syntes de sakkunnigas förslag kunna framläggas och prövas i så god tid, att resultatet av denna prövning kunde läggas till grund för bedömandet av frågan, huruvida medel av ifrågavarande anslag borde hos 1919 års riksdag äskas på extra stat för år 1920.

Då sålunda av den nu lämnade redogörelsen framgår, att den utredning, som verkställts av förutnämnda sakkunniga, icke lägger hinder i vägen för att arbetet för Karlskrona varvs utvidgning och modernisering, under iakttagande av vad i det föregående nämnts beträffande vissa angivna anordningar, fortgår enligt fastställd plan jämväl under år 1919, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att av det utav 1916 års riksdag till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona beviljade anslaget av 1,350,000 kronor anvisa på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 275,000 kronor.

13. Brännoljecistern vid flottans station i Karlskrona.

I skrivelse den 11 november 1915 hemställde marinförvaltningen om äskande av anslag för anläggande av två brännoljecisterner vid flottans station i Karlskrona.

Härefter upptogo marinförvaltningen, chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss anläggande av brännoljecisterner i Karlskrona till en beräknad kostnad av 116,100 kronor bland de behov, som för flottans intendenturväsande borde tillgodoses.

Då ytterligare utredning syntes erforderlig beträffande ifrågakvarande cisterner, anbefalldes Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 21 juni 1916 marinförvaltningen att inkomma med dylik utredning. Med skrivelse den 22 december 1916 överlämnade marinförvaltningen den sålunda anbefallda utredningen och anförde därvid i huvudsak följande.

Utredningen hade blivit verkställd på föranstaltande av varvschefen vid flottans station i Karlskrona, vilken härvid såsom eget förslag till ämbetsverket överlämnat av cheferna för ingenjördepartementet och byggnadsdepartementet vid flottans varv i Karlskrona avgivna yttranden i ärendet.

Den erforderliga kvantiteten brännolja förutsattes skola fördelas på två cisterner, vilka skulle anläggas å en holme i närheten av Karlskrona. Det hade varit nödvändigt att söka upp holmens högsta punkt för att erhålla nödigt skydd genom nedsprängning.

Tre alternativ hade uppgjorts för cisternernas anläggande.

Alternativ I förutsatte, att oljan skulle förvaras i helgjutna betongcisterner, varvid den fullständiga tätheten skulle åstadkommas genom en ingjuten cistern om 2 mm. plåttjocklek och med svetsade plåtskarvar. Anläggningskostnaden beräknades till 576,000 kronor.

Alternativ II upptog vanliga plåtcisterner med nitade plåtskarvar till en anläggningskostnad av 662,000 kronor.

Alternativ III innefattade en betongcistern och en plåtcistern till beräknad anläggningskostnad av 619,000 kronor.

Vid granskning av de föreliggande alternativen hade marinförvaltningen biträttts av ingenjören G. Bremberg såsom specialist å anordnande av oljecisterner. Denne hade för sin del framhållit, att en oljecistern, avsedd att äga verkligt betryggande täthet och varaktighet för en längre tid framåt, måste vara så anordnad, att alla dess ytor såväl utvändigt som invändigt vore i möjligaste mån åtkomliga för eftersyn

[16.]

Brännolje-
cistern vid
flottansstation
i Karlskrona.

(Extra anslag.)

[16.] och alla plåtskarvar med tillhörande naglar tillgängliga för behörig tätning, om så skulle påfordras, ävensom uttalat, att han näppeligen kunde tillstyrka utförandet enligt annat byggnadssätt än som angåves i alternativ II, nämligen fristående plåtcisterner med nitade skarvar och uppställda på ett flertal smärre betongfundament.

Ur kostnadssynpunkt ansåge ingenjören Bremberg fördelaktigare att bygga cisternerna omkring 2 meter högre, men i diameter omkring 3,5 meter mindre än varvsmyndigheterna föreslagit samt att utföra det grova betongtaket i valvbågform, varigenom också vunnes större styrka och mera utrymme därunder. Med dessa modifikationer skulle kostnaderna kunna nedbringas till 600,000 kronor.

För egen del ville marinförvaltningen framhålla, att den utsträckta användning, som brännoljan erhållit, nödvändiggjorde anordnandet av cisterner för Karlskrona station. Då olika slags olja måste användas för exempelvis undervattensbåtar och andra fartyg, kunde anläggningen ej begränsas till blott en cistern, vilket ekonomiskt sett skulle ställa sig mest fördelaktigt. Någon inskränkning i det föreslagna totalutrymmet ansåge marinförvaltningen ej tillräddig. Vid sådant förhållande ville marinförvaltningen föreslå, att cisternerna utfördes enligt alternativ II med de av ingenjören Bremberg angivna modifikationerna, och hemställde ämbetsverket, att för ändamålet måtte av riksdagen på extra stat för år 1918 äskas ett anslag av 600,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav disponera 300,000 kronor redan år 1917.

Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t i proposition (nr 73) till 1917 års riksdag, att riksdagen måtte för oförmälda ändamål bevilja ett anslag av 600,000 kronor samt därav för år 1918 anvisa ett belopp av 400,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 100,000 kronor.

Föredragande departementschefen anförde till statsrådsprotokollet, bifogat berörda proposition, bland annat följande.

Genom beslut av 1914 års senare riksdag bestämdes, att anordningar för oljeeldning skulle införas å pansarbåtarna Oscar II, Manligheten, Åran, Wasa och Dristigheten, varjämte även Tapperheten förutsattes skola förses med dylik anordning. Med anledning därav hade oljeeldningsanordningar blivit anbragta å några av nämnda fartyg, och å de övriga skulle dylik installation verkställas allteftersom tillfälle gäves. I planen för nybyggnad av pansarbåten Sverige samt de av 1914 års senare riksdag till byggande beslutade två pansarbåtarna och fyra jagarna inginge jämväl anordningar för oljeeldning. Å de färdigbyggda jagarna vore redan austrial-

ter vidtagna för partiell oljeeldning och avsett vore, att fullständiga oljeeldningsanordningar skulle med anlitande av för ändamålet tillgängliga medel anbringas å alla jagare. Till alla dessa fartyg komme slutligen undervattensbåtarna.

[16.]

I samma mån oljeeldningen sålunda kommit eller i en nära framtid komme till användning å flottans stridsfartyg, måste givetvis — ytttrade departementschefen vidare — särskilda åtgärder vidtagas för att på ändamålsenligt sätt tillhandahålla fartygen erforderligt förråd av brännolja. I detta syfte hade riksdagen år 1916 bifallit Kungl. Maj:ts framställning om anskaffande av två motordrivna tankpråmar för oljetransport, en för Stockholms och en för Karlskrona station. Men härutöver måste anordningar å varven vidtagas för förrådsuppläggningsen, vilken varken ur förvaringssynpunkt eller med hänsyn till fartygens förseende med olja lämpligen kunde ske enbart genom uppstapling av fyllda oljekärl. Cisterner för förvaring av brännolja måste därför förefinnas såväl å Stockholms som å Karlskrona station. Vad beträffade cisternerna å Stockholms station, hade i statsverkspropositionen till 1916 års riksdag uttalats, att spørsmålet om lämplig plats för desamma omedelbart sammanhänge med frågan om varvets och stationens eventuella förflyttning. Då denna fråga icke ännu vunnit sin lösning, borde något avgörande icke för det dåvarande träffas rörande oljecisterner vid flottans station i Stockholm. Vidare ville departementschefen erinra, att marinförvaltningen i ett den 8 oktober 1915 avgivet förslag ansett cisternerna i Stockholm icke vara i behov av betongskydd. Anläggningskostnaderna skulle således här ställa sig väsentligt lägre än beträffande cisternerna i Karlskrona. Genom att använda kanonbåten Rotas kasserade pannor till oljecisterner hade i Stockholm ett tillfälligt förråd för mindre kvantiteter olja kunnat beredas. De av marinförvaltningen verkställda undersökningarna i fråga om anläggande av brännoljecisterner i Karlskrona syntes departementschefen lämna tillförlitlig ledning för bedömandet av dessa cisterners lämpliga storlek samt det skydd för beskjutning och därav uppkommande eldfara m. m., som åt dem borde beredas.

Riksdagen biföll emellertid icke Kungl. Maj:ts förslag med avseende å medels beviljande för ifrågavarande anläggning.

Genom nådigt brev den 19 juni 1917 anbefalldes Kungl. Maj:t marinförvaltningen att verkställa förnyad utredning rörande anläggande av brännoljecisterner för flottans varv i Karlskrona, därvid särskilt skulle tagas under överbäggande, huruvida icke i stället för de ifrågasatta större cisternerna lämpligen kunde på spridda ställen i Karlskrona skärgård

- [16.] anläggas flera mindre cisterner i syfte att nedbringa risken för samtidig förstöring av anläggningen i dess helhet och att i möjligaste mån undvika dyrbara skyddsanordningar.

I hemlig skrivelse den 7 december 1917 har nu marinförvaltningen, med överlämnande av en utav varvschefen vid flottans station i Karlskrona i samråd med befälhavande amiralen i Karlskrona verkställd förnyad utredning i ämnet, anført, att densamma avsåge anläggning å angivna platser av fyra särskilda cisterner. Karlskrona fästnings vederbörande myndigheter hade förklarat sig icke hava något att erinra mot det avgivna förslaget till cisternernas placering.

Kostnaderna för utförande av cisternerna med armatur, fundament och brygganordningar m. m. å de föreslagna platserna hade enligt utredningen bifogade kostnadsberäkningar uppskattats till sammanlagt 714,000 kronor.

Under erinran att beslutet om införande av oljeeldningsanordning å vissa flottans fartyg tillkommit på riksdagens eget initiativ, har ämbetsverket i berörda skrivelse vidare uttalat, att ämbetsverket alltjämt funne synnerligen angeläget, att åtgärder så skyndsamt som möjligt vidtoges för att tillgodose behovet av brännoljecisterner. I fråga om det föreslagna sättet för cisternernas anordnande hade marinförvaltningen i princip icke något att erinra.

Med hänsyn till de synnerligen höga kostnader, som nu vore förenade med anläggandet av fyra cisterner, ansåge sig emellertid ämbetsverket böra för närvarande förorda en begränsning till utförande av endast två cisterner, vilka i så fall borde avses, den ena för förvaring av sådan olja, som användes för eldning i ångpannor, samt den andra för sådan brännolja, som användes för förbränningsmaskiner, särskilt undervattensbåtarnas propellermaskiner. Kostnaderna för anläggande av dessa två cisterner beräknades av marinförvaltningen till hälften av förenämnda summa, 714,000 kronor, eller till 357,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anläggande av två brännoljecisterner i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 357,000 kronor.

Med hänsyn därtill att förenämnda utredning är av hemlig natur har jag icke ansett lämpligt att nu lämna någon närmare redogörelse för cisternernas förläggning m. m., utan torde de ämnet rörande handlingarna få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

[16.]

Departements-
chefens
yttrande.

På sätt förut nämnts, skola jämlikt 1914 års senare riksdags beslut de sex sist byggda 1:a klass pansarbåtarna av mindre typ och samtliga jagare förses med anordningar för oljeeldning. Å pansarbåtarna av Sverige-typ ingå jämväl sådana anordningar. Dessutom äro samtliga undervattensbåtar, med undantag endast beträffande ett sådant fartyg, försedda med förbränningsmaskiner, uteslutande avsedda för oljedrift, varjämte de flesta maskindrivna mindre örlogsbåtar numera använda olja som drivmedel.

Med hänsyn till den utsträckta användning, som eldning med brännolja sålunda erhållit inom marinen, synes det mig angeläget, att åtgärder vidtagas för att på lämpligt sätt kunna förvara den erforderliga brännoljeutredningen. Oljans förvaring i fat, vilket förvaringssätt hittills använts vid Karlskrona station, fördyrar oljan och är dessutom såväl ur förvaringssynpunkt som med hänsyn till fartygens förseende med olja olämplig. Då brännoljan importeras och vanligen ankommer till stationen med tankångare eller tankvagnar samt några cisterner eller andra förvaringsrum för emottagandet av på sådant sätt anländ oljeutredning ej finnas i Karlskrona eller dess närhet, uppstå därjämte stora svårigheter och kostnader vid lossningen av oljan.

Den nu förebragta utredningen giver vid handen, att fyra mindre cisterner lämpligen kunna anläggas på spridda för insyn och eldfara skyddade ställen i Karlskrona skärgård, där goda förtöjnings- och lossningsanordningar kunna erhållas. Ordnanandet av kommunikationerna mellan flottans varv och de föreslagna platserna möter icke några svårigheter.

Mot den uppgjorda kostnadsberäkningen har jag icke funnit anledning till anmärkning.

Ehuru jag sålunda finner ett påtagligt behov av oljecisterner vid Karlskrona station vara för handen och icke har något att i huvudsak erinra mot det föreliggande förslaget till cisternernas anordnande, anser jag dock, med hänsyn till angelägenheten därav, att jämväl andra trängande behov må kunna tillgodoses, att antalet cisterner för närvarande bör begränsas till en. Ett ytterligare skäl härtill finner jag däri, att det under nu rådande förhållanden är förenat med stora svårigheter att öka tillgången av befintligt oljeförråd. Då brännoljeeldning å fartyg med ångpannor icke med nödvändighet kräves för fartygens drift, torde ock anläggningen av cisterner för förvaring av för ångpanneeldning avsedd olja lämpligen kunna anstå, till dess normala pris- och leveransförhållanden inträtt. Däremot anser jag, att anordningar nu böra vidtagas för anläggandet av en cistern, avsedd för sådan brännoljeutredning, som användes för förbränningsmaskiner. Särskilt med hänsyn till undervat-

[16.] tensbåtvapnets försvarsberedskap synes det mig angeläget, att anläggningen av en dylik cistern icke uppskjutes.

Kostnaden för nämnda anläggning torde böra beräknas till 180,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för anläggning av en brännoljecistern vid flottans station i Karlskrona på extra stat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag av 180,000 kronor.

14. Vissa anordningar i ångpanneverkstaden vid flottans varv i Karlskrona.

[17.] Till uppförande av en ångpanneverkstad vid flottans station i Karlskrona har 1914 års senare riksdag på extra stat för år 1915 beviljat ett anslag av 101,000 kronor.

I skrivelse den 11 maj 1917 anmälde marinförvaltningen att, enligt vad varvschefen vid flottans station i Karlskrona meddelat ämbetsverket, det visat sig, att de för nämnda ångpanneverkstad, vilken numera i det närmaste fullbordats, anvisade medlen till följd av pristegringar å materialier under de senaste åren icke bleve tillräckliga för utförande i verkstaden av en del anordningar, vilka vore i hög grad önskvärda, för att icke säga nödvändiga, för verkstadsdriftens rationella bedrivande, såsom verktygsförråd, förvaringsplats för svetsningsapparater och därtill hörande gasbehållare m. m., två ässjor (för närvarande funnes ingen ässja i verkstaden), särskild plats för utförande av ångprov med pannor jämte härför erforderliga transportanordningar m. m. i ändamål att undvika rök i verkstaden samt flyttning av en inom verkstaden befintlig plåtsax ävensom förflyttning till verkstaden av en plåtvals.

Enligt från varvschefen senare lämnat meddelande hade kostnaden för berörda, ännu återstående erforderliga anordningar i samband med ångpanneverkstadens fullbordande, vilka anordningar inginge i den plan för ångpanneverkstadens uppförande, som förelåg, då anslag till verkstaden beviljades av riksdagen, beräknats till 31,500 kronor utöver det av riksdagen för verkstadens uppförande beviljade beloppet; och hade

Vissa anordningar i ångpanneverkstaden vid flottans varv i Karlskrona.
(Extra anslag.)

marinförvaltningen i nyssnämnda skrivelse den 11 maj 1917 hemställt om avlåtande till riksdagen av framställning därom, att för utförande av omförmälda anordningar måtte få tagas i anspråk följande besparingar å nedannämnda extra anslag:

[17.]

å det år 1909 beviljade anslaget till nybyggnad av ett militärhäkte i Karlskrona	kronor 1,109: 43
å det samma år beviljade anslaget till ändringsarbeten inom kok-, bad- och tvätthuset i Karlskrona	» 2,271: 40
å det år 1910 beviljade anslaget till inredning å flottans samtliga stridsfartyg av durkar för förvaring av viss sprängningsmateriel	» 1,856: 56
å det år 1912 beviljade anslaget till påbyggnad av sjömanskårens kasern II i Karlskrona m. m.	» 15,209: 05
å det år 1913 beviljade anslaget till modernisering och utvidgning av järngjuteriet vid flottans varv i Karlskrona m. m.	» 12,000: —

Summa kronor 32,446: 44.

Genom beslut den 3 juli 1917 förklarade Kungl. Maj:t att, när ifrågavarande ärende med hänsyn till den sena tidpunkt, då detsamma inkommit till Kungl. Maj:t, icke kunnat underställas prövning av 1917 års riksdag, Kungl. Maj:t funnit vad i ärendet förekommit ej föranleda annan åtgärd än att marinförvaltningen anbefalldes att, därest ämbetsverket funne anledning därtill föreligga, göra förnyad framställning i ämnet, att föreläggas 1918 års riksdag.

Sedermera anmälde marinförvaltningen i skrivelse den 3 augusti 1917, hurusom chefen för ingenjördepartementet vid flottans varv i Karlskrona i en till varvschefen ingiven och till ämbetsverket överlämnad framställning framhållit, att av förut omförmälda, ännu återstående arbeten i ångpanneverkstaden anordnandet av verktygsförråd, två ässjor samt förbättrad ventilation av verkstaden icke kunde utan olägenhet uppskjutas, i följd varav bemälde varvsdepartementschef anhållit, att för anordnande härav måtte anvisas ett belopp av 13,600 kronor. Marinförvaltningen, som fann hänsynen såväl till själva arbetets utförande som till det omedelbara behovet av sistberörda anordningar för verkstadsdriftens rationella skötande kräva, att dessa anordningar verkställdes snarast möjligt, och icke hade något att erinra mot den för arbetena beräknade kostnaden, ansåg sig böra särskilt för sig underställa ärendet i denna del Kungl. Maj:ts prövning.

[17.] Med anledning härav medgav Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 13 augusti 1917, att för anordnande i samband med ifrågavarande ångpanneverkstads fullbordande av verktygsförråd, två ässjor samt förbättrad ventilation av verkstaden finge användas ett belopp av högst 13,600 kronor, att av marinförvaltningen med omhänderhavande medel förskjutas och senast den 1 oktober 1917 — i samband med framställning om ytterligare anslag till ångpanneverkstadens fullbordande, därest sådan framställning komme att avlätas — hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Nu har marinförvaltningen i förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 erinrat, att för utförande av övriga, i ämbetsverkets skrivelse den 11 maj 1917 omförmälda arbeten skulle enligt den i skrivelsen uppgivna kostnadssumman erfordras (31,500 – 13,600) 17,900 kronor, samt anført, att detta belopp på grund av prisstegringar syntes böra ökas, varför lämpligen hela beloppet av ovannämnda besparingar, utgörande 32,446 kronor 44 öre, torde böra avses till täckande av kostnaden för ifrågavarande anordningar i ångpanneverkstaden; och har ämbetsverket gjort framställning om utverkande av riksdagens medgivande härtill.

Departements-
chefens
yttrande.

Såsom myndigheterna framhållit, måste det anses vara av stor vikt, att samtliga de anordningar i ångpanneverkstaden vid flottans varv i Karlskrona, vilka ingå i den uppgjorda planen för verkstadens uppförande, men för vilkas verkställande det av 1914 års senare riksdag beviljade anslaget å 101,000 kronor på grund av inträffade prisstegringar icke lämnat tillgång, komma till utförande.

Enligt nådigt brev den 13 augusti 1917 har marinförvaltningen bemyndigats förskottera ett belopp av 13,600 kronor för vidtagande av de mest brådskande av dessa anordningar. Till ersättande av nämnda belopp samt för täckande av kostnaderna för övriga återstående arbeten för ångpanneverkstadens färdigställande skulle enligt marinförvaltningens förslag användas besparingar å sammanlagt 32,446 kronor 44 öre, vilka uppkommit å vissa angivna extra anslag. Då jag icke har något att erinra mot detta förslag, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att till ersättande av det genom nådigt brev den 13 augusti 1917 anvisade beloppet, 13,600 kronor, samt för täckande av ytterligare kostnader för färdigställandet av ångpanneverkstaden vid flottans station

i Karlskrona må, utöver det av 1914 års senare riksdag till uppförande av nämnda verkstad beviljade anslaget å 101,000 kronor, användas återstående belopp av följande på extra stat beviljade anslag, nämligen:

[17.]

1,109 kronor 43 öre av det utav 1909 års riksdag beviljade anslaget till nybyggnad av ett militärhåkte i Karlskrona;

2,271 kronor 40 öre av det utav samma års riksdag beviljade anslaget till ändringsarbeten inom kok-, bad- och tvätthuset i Karlskrona;

1,856 kronor 56 öre av det utav 1910 års riksdag beviljade anslaget till inredning å flottans samtliga stridsfartyg av durkar för förvaring av viss sprängningsmateriel;

15,209 kronor 5 öre av det utav 1912 års riksdag beviljade anslaget till påbyggnad av sjömanskärens kasern II i Karlskrona m. m.; och

12,000 kronor av det utav 1913 års riksdag beviljade anslaget till modernisering och utvidgning av järnjuteriet vid flottans varv i Karlskrona m. m.

15. Anordnande av elektrisk belysning i vissa lokaler inom beklädnadsförrådet vid flottans station i Stockholm.

På framställning av Kungl. Maj:t i proposition (nr 219) till 1916 års riksdag beviljade riksdagen till anskaffning av intendenturmateriel för flottan och anordnande av ökat lokalutrymme för sådan materiel ett anslag av 418,250 kronor. Det ökade lokalutrymmet har beretts genom påbyggnad av en del av det s. k. tyghuset å Stockholms station, varest bland annat stationens beklädnadsförråd är inrymt. Denna påbyggnad och därmed sammanhängande inredningsarbeten äro numera avslutade.

[18.]

Anordnande av elektrisk belysning i vissa lokaler inom beklädnadsförrådet vid flottans station i Stockholm.

(Extra anslag.)

Marinförvaltningen har nu i sin förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 anmält, att det framstått såsom önskvärt att vidtaga förbättringar även i den äldre delen av beklädnadsförrådets lokaler, för att förrådet i dess helhet skulle kunna tillfredsställande ordnas, samt vidare anfört följande.

På anmodan av marinförvaltningen hade varvschefen den 10 april 1917 till ämbetsverket överlämnat kostnadsberäkning för de åsyftade

[18.] förbättringsarbetena. Dessa arbeten omfattade lokalernas förseende med elektrisk belysning samt anordnande av värmeledning inom samtliga beklädnadsförrådets lokaler, för vilket ändamål en utvidgning av värmecentralen vore behöfelig, ävensom erforderlig målning. Kostnadsberäkningen slutade å ett belopp av 55,800 kronor.

Då arbetena krävde så avsevärd kostnad, att marinförvaltningen icke disponerade medel för ändamålet, anmodades varvschefen att taga hänsyn till ifrågakvarande behov vid uppgörandet av förslag till beräkning av utgifterna för år 1919; och hade bemälda chef i enlighet härmed i sitt berörda förslag upptagit omförmälda arbeten, vilka emellertid till följd av stegrade material- och arbetspris numera beräknades betinga en kostnad av 70,000 kronor eller ungefär 14,000 kronor utöver det tidigare beräknade beloppet.

Enär det måste anses synnerligen önskvärt att för det dyrbara och viktiga beklädnadsförrådet disponera lämpligt inredda lokaler, där persedlarna kunde överskådligt ordnas och väl vårdas, funne marinförvaltningen, att de ifrågasatta arbetena snarast möjligt borde komma till utförande.

Ämbetsverket har fördenskull hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till förbättring och reovering av den äldre delen av beklädnadsförrådets i Stockholm lokaler hos 1918 års riksdag äska ett extra anslag av 70,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1918 disponera erforderlig del därav.

Departements-
chefens
yttrande.

Enligt vad jag vid besök å Stockholms station under hösten år 1917 inhämtat, finnes elektrisk belysning nu införd endast i den enligt beslut vid 1916 års riksdag uppförda påbyggnaden å tyghuset; i övrigt utgöres belysningen i beklädnadsförrådslokalerna av gasbelysning. Värmeledning är för närvarande anordnad i omförmälda påbyggnad och i vissa av de övriga förrådslokalerna. Det föreliggande förslaget avser nu inledande av elektrisk belysning och införande av värmeledning i samtliga de förrådslokaler, som äro i saknad härav. För den elektriska belysningen hava kostnaderna beräknats till 10,500 kronor samt för värmeledningen och en därmed i samband stående utvidgning av värmecentralen till 51,500 kronor. Enligt förslaget skulle därjämte dels nymålning utföras i de äldre förrådslokalerna, varest målning nu helt och hållet saknas, dels den kalkfärg, varmed påbyggnaden nu invändigt är bestruken, ersättas med oljefärg. För omförmälda målningsarbete har beräknats en kostnad av 8,000 kronor.

Ehuru i föreliggande förslag ingående arbeten för anordnande av värmeledning och utförande av målning måste anses av behovet påkallade, anser jag, att dessa arbeten, med hänsyn till nödvändigheten att i största möjliga mån begränsa kostnaderna så, att även andra angelägna anslagskrav under femte huvudtiteln må kunna tillgodoses, kunna tills vidare anstå. Däremot synes mig införandet av elektrisk belysning i de beklädnadsförrådslokaler, där sådan belysning nu icke är inledd, snarast möjligt böra komma till utförande. Det måste nämligen i betraktande av de omfattande och dyrbara förråd av olika slag av beklädnadspersedlar, vilka äro förvarade i dessa lokaler, anses otillfredsställande att där använda gasbelysning på grund av den eldfara, som denna belysning medför.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till anordnande av elektrisk belysning i vissa lokaler inom beklädnadsförrådet vid flottans station i Stockholm bevilja på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 10,500 kronor.

16. Reparation av sjömanskårens vid flottans station i Stockholm avträdesinrättningar m. m.

I förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 har marinförvaltningen anfört, bland annat, följande.

Sedan marinöverläkaren vid tjänstebesök å sjömanskårens vid flottans station i Stockholm kaserner funnit, att därvarande avträdesinrättningar vore behäftade med väsentliga brister, i det att dels själva avträdesbyggnaderna vore i behov av grundlig reparation, dels utbyte av det gamla tunnsystemet mot vattenklosetter samt en tidsenlig anordning av pissoirerna vore nödvändig, dels ock en förändring av entrén till den till kasern II hörande avträdesinrättningen vore erforderlig, enär denna inrättning vore belägen omedelbart intill ingången av kasernen, hade marinförvaltningen anmodat stationsbefälhavaren vid stationen att uppgöra och till ämbetsverket insända förslagsritningar jämte kostnadsberäkningar rörande avhjälpande av ifrågavarande brister, därvid beträffande inredningen av nya avträden och pissoirer borde iakttagas, att möjligast enkla, solida och ändamålsenliga konstruktioner komme till utförande.

[19.]

Reparation
av sjömans-
kårens vid
flottans sta-
tion i Stock-
holm avträ-
desinrätt-
ningar m. m.
(Extra anslag.)

[19.]

I skrivelse den 18 september 1917 hade bemälda stationsbefälhavare avgivit sålunda infortrat förslag, vilket avsåge utbytande av det gamla systemet mot wc-system jämte reparation av två av de nuvarande inrättningarna och nybyggnad för den tredje. Vid kasernerna I och II skulle wc-inrättningarna bibehållas i de gamla uthusen, men förflyttas till lämpligare platser inom byggnaderna, varjämte byggnaderna skulle repareras. Vid kasern III skulle en ny byggnad av sten uppföras, avsedd att förutom avträdesinrättningen inrymma tvättstuga, bod för rengöringsmateriel samt bod för svinmat. Dessa sistnämnda lokaler vore nämligen för närvarande inrymda i en träbyggnad, belägen på den enda möjliga platsen för den föreslagna nya wc-byggnaden för kasern III och på en från sjösidan väl synlig plats intill parkanläggningen vid sjökrigsskolan. Till kasern III nu hörande avträdesbyggnad av trä vore vidare så bristfällig, att den ej kunde komma till användning för installation av wc-system.

Kostnaderna för arbetena hade av stationsbefälhavaren enligt å varvets byggnadskontor uppgjord beräkning upptagits till:

för kasern	I	.....	kronor	19,500: —
»	»	II	»	24,600: —
»	»	III	»	34,500: —
				-----
eller tillsammans				kronor 78,600: —

Med anledning av vad sålunda anförts och då marinförvaltningen ej ansåge sig kunna taga på sitt ansvar att bibehålla de nuvarande bristfälliga avträdesinrättningarna å Stockholms station, vilket vid inträffande epidemi av smittosam tarmsjukdom skulle kunna medföra betydande fara, har ämbetsverket hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen å extra stat för år 1919 äska till reparation av sjömanskårens vid flottans station i Stockholm avträdesinrättningar m. m. ett extra anslag å 78,600 kronor.

Departementa-
chefens
yttrande.

Då det föreliggande förslaget avser att tillgodose ett oavvisligt hygieniskt krav och jag icke har något att erinra mot den uppgjorda kostnadsberäkningen, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till reparation av sjömanskårens vid flottans station i Stockholm avträdesinrättningar m. m. på extra stat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag av 78,600 kronor.

17. Moderna arbetsmaskiner för flottans varv i Stockholm.

Till anskaffning av moderna arbetsmaskiner, traverser och verktyg för flottans varv i Stockholm beviljade 1914 års senare riksdag ett anslag av 100,000 kronor, varav på extra stat för vartdera av åren 1915 och 1916 anvisats ett belopp av 50,000 kronor. Denna anskaffning avsåg maskiner för varvets ingenjördepartement.

Varvschefen vid flottans station i Stockholm har nu i sitt förslag till beräkning av utgifterna för varvet för år 1919 meddelat, att nämnda medel dels redan anlåtats för anskaffning av maskiner och dels reserverats för under återstoden av år 1917 tillämnade anskaffningar, varför någon behållning å anslaget ej komme att förefinnas vid sistnämnda års slut. På grund härav har varvschefen i berörda förslag hemställt om anvisande av ytterligare medel för anskaffning av moderna arbetsmaskiner för ingenjördepartementet. I samband härmed har varvschefen gjort framställning om anskaffning av sådana maskiner även för varvets artilleridepartement och torpeddepartement.

Beträffande arbetsmaskiner för *ingenjördepartementet* har varvschefen upptagit ett belopp av 100,000 kronor, därvid bemäde chef framhållit, att det för att snabbt och effektivt samt med minsta möjliga kostnad kunna utföra de särskilda arbeten, som komme att påläggas ingenjördepartementet, erfordrades ytterligare komplettering för verkstäderna av moderna arbetsmaskiner.

Med avseende å *artilleridepartementets* behov i förevarande avseende har varvschefen anfört, att det under senare tider, då kustflottans övningar till väsentlig del varit förlagda till Stockholms skärgård, visat sig nödvändigt att å artilleridepartementet vid flottans varv i Stockholm kunna utföra vissa reparations- och svarvningsarbeten. Hittills hade för dylika arbeten anlåtats den dyrbara privatindustrien, men vore avsevärda prisreduceringar att vänta, därest dessa arbeten komme till utförande å artilleridepartementet. Härför krävdes emellertid en komplettering av departementets arbetsmaskiner med en radialbormaskin och en större svarv. Dessa maskiner betingade en kostnad av tillhoppa 29,000 kronor. Då departementet vidare icke förfogade över maskiner för ompressning av patronhylsor, överstigande 57 mm. kaliber — hylsor med större kaliber sändes vid behov av ompressning till Karlskrona — och då kostnaderna för försändning till Karlskrona av patronhylsor vore högst avsevärda, enbart under år 1916 uppgående till omkring 2,000 kronor, ansågo

[20.]

Moderna
arbetsmaski-
ner för
flottans
varv i Stock-
holm.
(Extra anslag.)

[20.] varvschefen jämväl anskaffning av en större press för en kostnad av 25,000 kronor vara nödvändig. Anskaffningen av erforderliga arbetsmaskiner för artilleridepartementet uppginge sålunda till sammanlagt 54,000 kronor.

I fråga om arbetsmaskiner för *torpeddepartementet* hade, enligt vad varvschefen erinrat, behovet av flera och kraftigare verktygsmaskiner för materielens underhåll framhållits redan år 1916 och framträdde numera enligt varvschefens mening ännu starkare, då såväl torped- som flyg- och gnistdetaljerna avsevärt ökats. Likaså vore — anför varvschefen vidare — från mobiliseringssynpunkt erforderligt, att alla reparationer å nämnda materiel kunde utföras å varvet. Vad torpeddetaljen beträffade, kunde detta för närvarande icke ske, enär en så enkel operation som svarvning av ett hemligt rum å en torped ej kunde utföras, då en tillräckligt stor svarv icke finnes. En dylik med erforderlig dubbhöjd och prisma-längd borde därför anskaffas. Likaså erfordrades för speciellt flygmotorerna en universalslipmaskin och för mindre arbeten, vilka på senare tiden avsevärt ökats, en del smärre arbetsmaskiner med tillhörande motorer för drift och remmar m. m. Kostnadsberäkning, upptagande de maskiner, som nu kunde förutses vara behöfliga, slutade på en summa av 35,600 kronor.

I förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 har marinförvaltningen beträffande nu förevarande anskaffning anført följande.

Även efter anskaffningen av samtliga de maskiner, vartill medel enligt vad förut sagts redan anvisats, förefunnes alltjämt en sådan brist på goda och ekonomiskt väl arbetande moderna arbetsmaskiner, att kravet på ytterligare anskaffning av dylika maskiner icke kunde undanskjutas.

Den föreslagna anskaffningen av arbetsmaskiner för ingenjördepartementet måste anses ur flera synpunkter synnerligen välbetänkt. Med användande av här avsedda maskiner höjdes nämligen arbetseffektiviteten i hög grad, varigenom vunnes, ej blott att arbetena kunde utföras snabbare, vilket ur krigsberedskapens synpunkt hade den största betydelse, utan även att arbetsprodukten bleve billigare. Det snabbare utförandet skulle ock göra det möjligt för varvet att verkställa ett flertal sådana arbeten, som nu måste anförtros åt privata verkstäder. Bortsett från den tidsutdräkt, som anlitaandet av privata verkstäder ofta vållade, medförde möjligheten att utföra arbetena vid flottans egna varv stor ekonomisk fördel, då de privata verkstäderna betingade sig en jämförelsevis mycket hög ersättning för de arbeten, som åt dem anförtroddes.

Marinförvaltningen ville jämväl framhålla, att den alltjämt oavgjorda frågan om Stockholms stations kvarblivande på sin nuvarande plats icke kunde framdragas såsom skäl, varför anskaffningen borde uppskjutas, då dylika maskiner komme till användning, även om varvet bleve förflyttat till annan plats.

[20.]

Erforderliga medel för ifrågavarande ändamål syntes därför böra äskas av riksdagen.

Jämväl den av varvschefen för artilleridepartementet föreslagna maskinanskaffningen syntes marinförvaltningen välbetänkt och förenlig med god ekonomi, varför ämbetsverket ansåge, att medel härtill borde av riksdagen begäras. Vidare funne marinförvaltningen det såväl ur mobiliseringssynpunkt som för ekonomisk drift av torpeddepartementets verkstäder i allmänhet vara av stor vikt, att de för detta departement föreslagna verktygsmaskinerna anskaffades.

De medel, som erfordrades för anskaffning och komplettering av arbetsmaskiner för flottans varv i Stockholm, uppginge sålunda till (100,000 + 54,000 + 35,600) 189,600 kronor. Då de föreslagna anskaffningarna måste anses vara av brådskande natur, ansåge marinförvaltningen, att åtminstone hälften av anslaget borde få disponeras redan under år 1918.

På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anskaffning och komplettering av arbetsmaskiner för flottans varv i Stockholm på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 189,600 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av detta belopp disponera 94,800 kronor redan under år 1918.

Då anskaffning av arbetsmaskiner för flottans varv hittills endast i mindre omfattning kunnat ske med anlåtande av medel från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, har behovet av sådana maskiner huvudsakligen fyllts medelst tid efter annan av riksdagen på extra stat anvisade anslag. Så beviljades för dylikt ändamål av 1910 års riksdag för flottans varv i Karlskrona ett extra anslag av 100,000 kronor, varav för vartdera av åren 1911 och 1912 anvisades 50,000 kronor. Det förslag till utvidgning och modernisering av nämnda varv, som uppgjorts av en den 2 april 1914 tillsatt kommitté, upptog ock en betydande anskaffning av moderna arbetsmaskiner. Då 1916 års riksdag för utförande av de arbeten m. m., som ingå i de två första skedena av detta förslag, beviljat ett extra anslag av 1,350,000 kronor, avsett att fördelas på åren 1917—1921, kommer härigenom behovet av sådana maskiner, såvitt Karlskrona-

Departements-
chefens
yttrande.

[20.] varvet angår, att bliva för den närmaste framtiden behörigen tillgodosett. Vad varvet vid flottans station i Stockholm beträffar, har, såsom förut nämnts, av 1914 års senare riksdag beviljats ett extra anslag av 100,000 kronor till anskaffning av moderna arbetsmaskiner, traverser och verktyg. Detta anslag beräknades, enligt vad varvschefen meddelat, vara förbrukat vid 1917 års utgång, och är det enligt varvschefens och marinförvaltningens mening av nöden, att ytterligare medel till belopp av 189,600 kronor nu äskas för ifrågavarande ändamål.

Av nämnda belopp, 189,600 kronor, har en summa av 100,000 kronor avsetts för anskaffning av arbetsmaskiner för *ingenjördepartementet*. Att något detaljerat förslag å de maskiner, som böra ifrågakomma till anskaffning för nämnda departement, icke av myndigheterna avgivits, sammanhänger, enligt vad jag inhämtat, därmed, att valet av arbetsmaskiner beror dels på vilka större arbeten ingenjördepartementet kan komma att få sig ålagt till utförande och dels på vilka arbetsmaskiner av erforderlig typ kunna upphandlas vid den tid, då medel eventuellt bliva tillgängliga. Det vållar därjämte en viss svårighet att redan nu bedöma, vilka arbetsmaskiner genom förslitning vid nämnda tid kunna bliva mest i behov att ersättas med nya. Enligt ett preliminärt förslag, som uppgjorts inom ingenjördepartementet, men ännu ej vunnit godkännande av vederbörande myndigheter, skulle för ifrågavarande belopp verkställas en utökning av departementets luftkompressorläggning för att möjliggöra användande av luftverktyg för plåtslageriarbeten i större utsträckning än hittills, varjämte skulle anskaffas försänkingsmaskiner samt en balk- eller plåtbockningsmaskin. Kostnaderna härför beräknas approximativt med nuvarande pris uppgå till:

luftkompressorläggningen	kronor	59,000: —
försänkingsmaskiner	»	11,000: —
balk- eller plåtbockningsmaskin	»	30,000: —
	Summa kronor	100,000: —

För *artilleridepartementet* har till anskaffning föreslagits en radialborrmaskin, en större svarv och en större press, för vilka beräknats ett sammanlagt belopp av 54,000 kronor, samt för *torpeddepartementet* en svarv, en universalslipmaskin och en del smärre maskiner, för vilka upptagits en summa av tillhoppa 35,600 kronor.

Såsom myndigheterna framhållit, måste det anses vara av stor vikt, att verkstäderna vid flottans varv förses med moderna arbetsmaskiner för utförande av där förekommande arbeten. Betydelsen härav

framträder ur såväl försvarsberedskapens som ekonomisk synpunkt. Ur den förra synpunkten är tillgång på tidsenliga arbetsmaskiner nödvändig, för att de arbeten, som äro behöfliga för den flytande materielens uppehållande i stridsmässigt skick, skola kunna på ett tillfredsställande och snabbt sätt ombesörjas; och för ordnande av en ekonomisk varvsdrift är en förutsättning, att moderna arbetsbesparande maskiner komma till användning. Härigenom vinnes ock fördelen att i största möjliga omfattning kunna på flottans egna varv utföra sådana arbeten, som ur militär synpunkt icke lämpligen böra överlämnas till enskilda verkstäder. Med hänsyn härtill anser jag, att här ifrågakommande krav bör tillgodoses. Då erforderliga medel för ändamålet icke lära kunna beredas av anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, torde, såsom tidigare vid liknande tillfällen skett, medel böra av riksdagen äskas på extra stat. På grund av angelägenheten att söka begränsa statsutgifterna har jag emellertid funnit mig böra föreslå, att den föreslagna anskaffningen fördelas på åren 1919 och 1920 med halva beloppet, eller 94,800 kronor, på vardera året. En sådan uppdelning torde lämpligen kunna förordas även med hänsyn till ovissheten att under rådande förhållanden kunna för rimliga pris anskaffa de behöfliga maskinerna. Beträffande de för artilleri- och torpeddepartementen avsedda maskinerna synes det mig därvid, att en press för det förra departementet och en svarv för det senare departementet, vilka maskiner synas mest nödvändiga, böra i främsta rummet ifrågakomma till anskaffning.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen, att till anskaffning av moderna arbetsmaskiner för flottans varv i Stockholm bevilja ett reservationsanslag av 189,600 kronor samt därav på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 94,800 kronor.

18. Torpedinskjutningsstation i Stockholms skärgård.

Frågan om anordnandet av en ny torpedinskjutningsstation för flottans station i Stockholm har under ett flertal år stått på dagordningen, och behovet av en sådan station har blivit alltmera trängande.

Av 1916 års flottstationskommitté har i betänkande den 19 mars 1917 i detta hänseende framhållits, att för inskjutning av torpeder, tillhörande Stockholms station, tidigare använts en inskjutningsstation vid Brandalsund, där banornas längd dock icke uppginge till mera än

[20.]

[21.]

Torpedinskjutningsstation i Stockholms skärgård.
(Extra anslag.)

[21.] 1,500 meter. Sedan de moderna torpedernas skjutvidd ökats till 4,000 à 6,000 meter och därutöver, hade inskjutningsstationen vid Brandalsund icke längre kunnat användas, varför inskjutningsbron vid densamma under senaste tiden icke underhållits. På grund härav hade Stockholms stations torpeder måst sändas till Karlskrona för att inskjutas vid den därstädes befintliga inskjutningsstationen. Att detta förfaringssätt varit tidsödande och medfört särskilda kostnader, låge i öppen dag. Därtill komme, att vid transport å järnväg av inskjutna torpeder fara uppstode, att torpederna bleve utsatta för stötar, varigenom deras träffsäkerhet riskerades, samt att inskjutningsbanan i Karlskrona genom den ökade torpedtillverkningen vid därvarande torpedverkstad blivit så hårt anlitad, att svårigheter ansetts möta att vid nämnda bana medhinna inskjutningen av Stockholms station tillhörande torpeder. Olämpligheten ur mobiliserings-synpunkt att i närheten av Stockholms station sakna tillgång till en torpedinskjutningsstation torde även lätt inses.

Kommittén föreslog därför, att en ny torpedinskjutningsstation måtte iordningställas vid Bosön å Lidingön, varifrån en bana av 6,500 meters längd kunde anordnas.

Vid föredragning av förevarande ärende den 27 april 1917 uttalade föredragande departementschefen, enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, bilagt propositionen (nr 296) till nämnda års riksdag angående utvidgning av flottans station i Stockholm m. m., att frågan om torpedinskjutningsstationens anordnande icke stode i något direkt samband med flottstationen i övrigt. Med hänsyn till vikten därav att denna fråga snarast möjligt vunde sin lösning, ansåge emellertid departementschefen, i likhet med omnämnda kommitté, att frågan borde upptagas till prövning i samband med det då framlagda förslaget om utvidgning av flottans station i Stockholm. Då någon bättre lämpad plats för inskjutningsstationen än den av kommittén föreslagna icke syntes stå att finna i Stockholms skärgård, biträdde departementschefen kommitténs förslag i avseende å platsen för inskjutningsstationen; och hemställde Kungl. Maj:t i nämnda proposition om anvisande av erforderligt anslag för inskjutningsstationens anordnande.

I skrivelse (nr 366) den 15 juni 1917 anmälde riksdagen, att riksdagen funnit Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition icke för det dåvarande böra till någon riksdagens åtgärd föranleda. Härigenom hade även frågan om torpedinskjutningsstationens anordnande vid denna riksdag förfallit.

Därefter har varvschefen vid flottans station i Stockholm i skrivelse till marinförvaltningen den 14 augusti 1917 ånyo framhållit behovet av

en ny torpedinskjutningsstation. Bemälde varvschef har därvid meddelat, att kostnaden för inskjutningsstationen, som år 1916 upptagits till 224,100 kronor utom markförvärv, enligt nuvarande pris måste beräknas till 323,450 kronor, samt hemställt att, även om frågan rörande förflyttning av varvet inom den närmaste tiden icke skulle bliva avgjord, ifrågavarande belopp ändock måtte äskas. Såsom skäl härför har varvschefen anfört, att den nuvarande torpedinskjutningsstationen vid Brandalsund — på grund av skjutstationens bristfälliga beskaffenhet och till följd därav att därvarande skjutbana blivit med hänsyn till de växande torpeddistanserna alldeles för kort — icke längre vore användbar och därför icke borde såsom torpedinskjutningsstation underhållas, utan antingen slopas eller eventuellt avses för andra ändamål. Behovet av en ny inskjutningsstation för inskjutning av Stockholms station tillhörande torpeder hade också under en längre följd av år framhållits. Under de senaste båda åren hade den nödfallsutvägen använts att sända torpederna till Karlskrona för att där inskjutas, men denna utväg hade icke befunnits tillfredsställande. Det hade nämligen visat sig, dels att järnvägstransporten menligt inverkade på torpedens vid inskjutningen reglerade organ, varigenom den därvid vunna säkerheten för god bana bortfallit, dels att Karlskrona station till följd av ökade inskjutningar för egen del endast vissa tider och i begränsad utsträckning kunnat åtaga sig inskjutning av Stockholms stations torpeder, dels ock att inskjutningskostnaderna till följd av järnvägsfrakter ökats med omkring 50 %. Härav framginge tydligt, att bristen på en tidsenlig inskjutningsstation för flottans station i Stockholm nu i sådan grad ökat svårigheterna att hålla stationens torpeder i fullgott skick, att vidtagandet av effektiva åtgärder för avhjälpandet av detta missförhållande icke längre borde uppskjutas.

Slutligen har bemälde varvschef framhållit, att ingen annan lämplig torpedinskjutningsbana än den vid Bosön å Lidingön föreslagna finnes i Stockholms skärgård. Frågan om torpedinskjutningsstationens anläggning vore på grund härav alldeles oberoende av spörsmålet om förflyttning av Stockholms station.

Marinförvaltningen har i sin förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 framhållit, att frågan om anläggning av en ny torpedinskjutningsstation i Stockholms skärgård icke längre kunde uppskjutas utan fara för torpedvapnets effektivitet. I anslutning härtill har marinförvaltningen, som beräknat kostnaden för markförvärv till 50,000 kronor, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till markförvärv och anläggning av en torpedinskjutningsstation vid Bosön å Lidingön på extra stat för år

- [21.] 1919 äska ett anslag av 373,450 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att disponera omkring hälften av detta belopp, eller 186,000 kronor, redan under år 1918.

Departement-
chefens
yttrande.

Av de uttalanden, som i det föregående återgivits, framgår, att frågan om torpedinskjutningsstationens anordnande icke står i något direkt samband med spørsmålet om förflyttning eller utvidgning av flottans station i Stockholm. Denna åsikt har jämväl biträtts av 1917 års flottstationskommitté i kommitténs den 30 november 1917 avgivna betänkande, vari kommittén föreslagit att, även för det fall att flottstationen skulle förläggas till Skuggan, torpedinskjutningsstationen måtte anordnas å den föreslagna platsen vid Bosön å Lidingön.

Även jag finner, att nu förevarande fråga kan och bör upptagas till prövning utan samband med flottstationsfrågan. Av vad som anförts till stöd för anläggning av sagda torpedinskjutningsstation synes mig ock framgå, att denna anläggning är av behovet påkallad. Såväl ekonomiska skäl som hänsynen till torpedvapnets krigsberedskap tala för, att en förbättrad anordning bör åvägbringas för inskjutning av torpeder för flottans station i Stockholm.

De i ärendet verkställda utredningarna hava påvisat, att lämplig förlägningsplats för inskjutningsstationen finnes vid Bosön å Lidingön, där erforderlig mark och för torpedskjutning lämpligt vattenområde torde kunna erhållas. Mot valet av denna plats har jag icke något att anmärka. Det synes väl kunna erinras, att den inskjutningsbana, som här erhålles — 6,500 meter — inom någon tid kan befinnas ej medgiva inskjutning på de längsta distanserna, då torpedernas långskjutande förmåga alltmer ökas. Men å andra sidan lärer det vara nödvändigt, att banan förlägges innanför Vaxholms fästning, och annan mera tjänlig plats torde ej under denna förutsättning förefinnas. Då marinförvaltningens beräkning av kostnaderna för markförvärv och anordnande av inskjutningsstationen i övrigt, vilken kostnadsberäkning slutar å ett sammanlagt belopp av 373,450 kronor, icke heller givit anledning till erinran från min sida, biträder jag förevarande förslag till anordnande av torpedinskjutningsstation.

Av omförmälda summa, 373,450 kronor, lärer omkring halva beloppet eller 187,450 kronor böra anvisas för år 1919.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till anordnande av torpedinskjutningsstation vid Bosön å Lidingön bevilja ett reservationsanslag av 373,450 kronor och därav på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 187,450 kronor.

19. Örlogsdepå vid Göteborg.

Bland de åtgärder för sjöförsvarets stärkande, vilka av 1914 års senare riksdag godkändes, ingick anordnande av en örlogsdepå vid Göteborg, vilken skulle förläggas till ett sjöförsvaret tillhörigt område utanför staden, benämnt Nya varvet. [22.]

Örlogsdepå
vid Göteborg.
(Extra anslag.)

Enligt en av marinförvaltningen uppgjord, av ämbetsverket den 22 november 1915 överlämnad plan för örlogsdepåns anordnande skulle de åtgärder, som i förevarande hänseende borde vidtagas, omfatta

beredande av förtöjningsplatser och därmed sammanhängande anordningar för Göteborgsavdelningen tillhörande örlogsfartyg,

beredande av upplagsplatser för förråd m. m., avsedda för avdelningens samtliga fartyg,

beredande av inkvartering för den för tillsyn m. m. av förråden avsedda personalen samt för de fartygsbesättningar, som borde vara förlagda till Nya varvet, ävensom beredande av lokaler för ordnande av personalens övnings-, förplägnads-, verkstads-, sjukvårds-, mäss- m. fl. förhållanden.

Omförmälda plan framlades för riksdagen i en den 28 april 1916 dagtecknad proposition (nr 218). Kostnaderna för de ifrågasatta arbetenas utförande beräknades därvid uppgå till:

för förtöjningsplatser m. m.	kronor	95,500:—
» upplagsplatser för förråd m. m.	»	100,400:—
» lokaler för inkvartering m. m.	»	164,100:—

Summa kronor 360,000:—.

Arbetena föreslogos att utföras med anvisningar under åren 1917—1919, och skulle kostnaderna, fördelade på dessa år, uppgå till 120,000 kronor om året. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t i förenämnda proposition föreslagit riksdagen att till anordnande av ifrågasvarande örlogsdepå bevilja ett anslag av 360,000 kronor samt därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 120,000 kronor, av vilket sistnämnda belopp Kungl. Maj:t borde äga att under år 1916 av tillgängliga medel förskjuta 75,000 kronor.

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

I samband härmed tillåter jag mig erinra, att 1916 års riksdag jämväl godkänt ett av Kungl. Maj:t i annat sammanhang framlagt förslag om anordnande av minberedskap vid Göteborgs örlogsdepå och

[22.] för nämnda ändamål beviljat ett anslag av 352,700 kronor, att under år 1916 av tillgängliga medel förskjutas för att framdeles hos riksdagen anmälas till ersättande. Detta förslag avsåg att utvidga förenämnda örlogsdepå därhän, att den kunde inrymma jämväl den personal och materiel, som krävdes för upprätthållandet av minberedskap å västkusten. Sålunda skulle enligt förslaget åtskilliga nybyggnader för in-kvartering, förplägnad, övning, sjukvård m. m., vilka icke ansetts oundgängligen erforderliga med den mindre omfattning, som i propositionen nr 218 givits åt depån, komma till utförande. Nämnda belopp, 352,700 kronor, har sedermera av 1917 års riksdag ersatts genom extra anslag å 1918 års stat.

I enlighet med den uppgjorda planen för örlogsdepåns utbyggande har därefter 1917 års riksdag, på framställning av Kungl. Maj:t, av det utav 1916 års riksdag till anordnande av en örlogsdepå vid Göteborg beviljade anslaget å 360,000 kronor på extra stat för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag ett belopp av 120,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av sistnämnda summa disponera erforderligt belopp redan under år 1917.

Marinförvaltningen har i sin förberörda skrivelse den 1 oktober 1917, under uttalande att arbetena med ifrågavarande örlogsdepå syntes ämbetsverket brådskande, gjort framställning därom, att av de för anordnande av örlogsdepån beviljade medlen, 360,000 kronor, måtte hos riksdagen på extra stat för år 1919 äskas ett belopp av 120,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan år 1918 disponera erforderligt belopp.

Departements-
chefens
yttrande.

I enlighet med marinförvaltningens framställning lärer av ifrågavarande anslag ett belopp av 120,000 kronor nu böra äskas. Av detta belopp torde med hänsyn till angelägenheten av arbetenas vid örlogsdepån skyndsamma utförande hälften eller 60,000 kronor böra ställas till förfogande redan under år 1918 och följaktligen upptagas å tilläggsstat för samma år. Härtill återkommer jag i annat sammanhang. Återstående beloppet, 60,000 kronor, torde böra anvisas å extra stat för år 1919.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att av det utav 1916 års riksdag till anordnande av en örlogsdepå vid Göteborg beviljade anslaget å 360,000 kronor anvisa på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 60,000 kronor.

Övningar.

20. Flottans krigsberedskap och övningar.

I enlighet med 1914 års senare riksdags efter framställning av Kungl. Maj:t fattade beslut hava från och med år 1915 samtliga utgifter för flottans övningar, vare sig de äro att hänföra till stammens eller till beväringens övningar, sammanförts under ett gemensamt reservationsanslag, benämnt anslaget till »flottans krigsberedskap och övningar». I detta hava sålunda uppgått dels det dittillsvarande reservationsanslaget till »flottans övningar», dels större delen av det förutvarande förslagsanslaget till »sjöbeväringens vapenövningar samt beklädnad och ersättning därför».

[23.]
Flottans krigsberedskap och övningar.
(Ordinarie anslag.)

Enligt beräkningar, vilka på grundval av det förslag till normalövningsplan för flottan, som chefen för marinstaben avgivit med skrivelse den 25 september 1913, blivit utförda och vilka framlades i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag angående sjöförsvarets ordnande, skulle för perioden 1915—1919 följande belopp vara erforderliga för anslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nämligen för

1915.....	3,110,000	kronor
1916.....	3,380,000	»
1917.....	3,550,000	»
1918.....	3,645,000	»
1919.....	3,680,000	»

I riksdagens skrivelse nr 1 år 1914 uttalades i denna fråga, att riksdagen, som tagit del av de planer för flottans krigsberedskap och övningar, som funnes intagna i nämnda proposition nr 60 med tillhörande bilagor, icke hade något att erinra mot de grunder, enligt vilka dessa planer blivit uppgjorda, men ville riksdagen i samband därmed erinra därom, att ett genomförande av den av riksdagen antagna nybyggnadsplanen skulle medföra vissa jämkningar i den av Kungl. Maj:t framlagda planen för krigsberedskap och övningar.

För åren 1915, 1916 och 1917 uppförde riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag ifrågavarande anslag med belopp av resp. 3,110,000, 3,380,000 och 3,550,000 kronor.

[23.] Genom nådigt brev den 17 september 1914 anbefalldes chefen för marinstaben att gemensamt med inspektören av flottans övningar till sjöss uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med reviderad normalplan för flottans krigsberedskap och övningar, omfattande perioden till och med år 1919.

Sådan normalplan jämte en i samband därmed utarbetad organisationsplan för flottan, vilken likaledes avsåg tiden till och med år 1919, har av chefen för marinstaben avgivits med hemlig skrivelse den 8 november 1916. Nämnade planer upptogo, bland annat, förslag till vissa ändringar i sjöstyrkornas organisation och till organisation av minerings- och minsvepningstjänsten. Förstnämnda förslag avsåg i huvudsak att åt sjöstyrkornas organisation bereda ökad fasthet, särskilt under de tider av året, då fartygen äro förlagda till flottans stationer för övningar, därvid framför allt de för landets försvar till sjöss så viktiga torped- och minvapnen skulle komma att vinna en betydligt ökad grad av krigsberedskap.

Vid beräkandet av ifrågavarande anslags belopp för år 1918 upptogs en summa av 195,000 kronor för genomförandet av förslaget rörande sjöstyrkornas organisation. Med iakttagande av vissa jämkningar uti förevarande anslag i övrigt uppfördes anslaget i riksstaten för år 1918 med ett belopp av 3,828,000 kronor, vilket innebär en höjning av 278,000 kronor utöver det i 1917 års stat upptagna beloppet, 3,550,000 kronor.

Därjämte beviljade 1917 års riksdag till förstärkning av det ordinarie övningsanslaget på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst 380,000 kronor. Såsom i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag anförts, ansågs ett belopp, motsvarande 20 % av det ordinarie anslagets summa, böra för år 1918 finnas tillgängligt till täckande av de ökade kostnaderna för kol och ammunition m. m., som betingades av de senare årens prisstegringar. Med hänsyn därtill att vid början av år 1917 å förevarande anslag förefanns en reservation av omkring 400,000 kronor, kunde emellertid det belopp, som ytterligare erfordrades, begränsas till omkring 10 % av anslagets slutsumma för år 1918 eller till förenämnda belopp, 380,000 kronor.

I sin förut omnämnda skrivelse den 22 oktober 1917 har marinförvaltningen beträffande ifrågavarande anslag, under hänvisning till en av chefen för marinstaben den 14 augusti 1917 överlämnad promemoria, hemställt, att anslaget för år 1919 måtte höjas med 68,000 kronor eller till 3,896,000 kronor.

I nyssnämnda promemoria har marinstabschefen i huvudsak anfört följande. [23.]

I chefens för marinstaben skrivelse den 8 november 1916, varmed överlämnats förslag till organisationsplan för flottan samt normalplan för flottans krigsberedskap och övningar, beräknades ifrågavarande anslagsbehov för år 1919 till ett belopp av 4,146,549 kronor.

Genom nådigt brev den 29 juni 1917 hade emellertid Kungl. Maj:t, som icke funnit lämpligt att under rådande förhållanden fastställa det framlagda förslaget, förklarat, att omförmälda förslag icke föranledde annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att detsamma skulle, med iakttagande av de utav Kungl. Maj:t och riksdagen fattade beslut beträffande vissa delar av förslaget, tjäna till ledning vid utarbetande av de beräkningar av kostnaderna för flottans övningar m. m., vilka av chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss uppgjordes, ävensom vid avlättande av de framställningar, som i samband därmed av bemälda chef och inspektör samt av marinförvaltningen avgåves.

På grund härav och med hänsyn till de beslut, som av 1917 års riksdag fattats rörande vissa delar av förslaget, borde de ändringar i anslagsbehovet, som därefter kvarstode, beräknas på följande sätt.

Genom beslut av 1914 och följande års riksdagar hade viss fartygsmateriel tillkommit utöver den i propositionen nr 60 år 1914 beräknade materielen, men hade någon härav betingad ökning i övningsanslaget dittills ej begärts, enär tidpunkten för denna materiels färdigställande ej kunnat med någon större grad av säkerhet beräknas. I berörda organisationsplan hade emellertid för år 1919 övningskostnader, beräknade efter 1914 års à-priser, ansetts bära upptagas för vissa av dessa fartyg, och borde med ledning av nu tillgängliga uppgifter i fråga om nybyggnadernas fortskridande dylika kostnader beräknas för nedanstående materiel och med följande belopp:

undervattensbåtmateriel	Kr.	96,000: —
1 depåfartyg för undervattensbåtar i lokalstyrka	»	24,000: —
pansarbåten Svea, depåfartyg för undervattensbåtar, i kustflottan i stället för 1 torpedkryssare	»	11,000: —
		<hr/>
	Kr.	131,000: —

Från detta belopp borde avgå ett belopp av 66,000 kronor, utgörande skillnaden i övningskostnad för en av Kungl. Maj:t föreslagen, men av 1914 års riksdag ej beviljad pansarbåt av Sverige-typ och för en i stället för denna i kustflottan ingående pansarbåt av äldre typ.

[23.] Den erforderliga anslagsökningen på grund av nytillkommen eller ändrad materiel uppginge sålunda till sammanlagt 65,000 kronor.

Till detta belopp borde läggas dels den 1914 års riksdag förelagda och i princip gillade anslagsökningen från år 1918 till år 1919 eller 35,000 kronor (3,680,000—3,645,000) och dels den ökning av anslaget, som erfordrades för omläggning av beredskapernas organisation. 1917 års riksdag, som godkände denna omläggning, anvisade härför 195,000 kronor för år 1918. Då motsvarande belopp för år 1919 i omförmälda organisationsplan beräknats till 212,000 kronor, utgjorde alltså den härför erforderliga anslagsökningen 17,000 kronor.

Genom i berörda organisationsplan avgivna förslag angående en del reduktioner i befälsbemanningen under den tid fartygen vore stationära samt genom föreslagna jämkningar i vissa fartygs förläggning i krigsberedskap ernåddes en minskning i anslagsbehovet för år 1919 med tillhoppa 49,000 kronor.

På grund härav borde det för år 1918 beviljade anslaget, 3,828,000 kronor, för år 1919 ökas med 68,000 kronor (65,000 + 35,000 + 17,000 — 49,000) till 3,896,000 kronor.

I denna beräkning hade icke upptagits några övningskostnader för de flygbåtar, vilka tillkommit utöver det i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag upptagna antalet. Detta hade föranletts dels av omöjligheten att redan nu beräkna, huru många flygbåtar år 1919 funnes i tjänst, dels därav att den nyligen anbefallda utredningen rörande flygvapnets organisation ännu ej slutförts.

Behovet av särskild medelsanvisning till förstärkning av här ifrågavarande anslag i och för täckande av den abnorma stegringen i kol- och ammunitionspriser m. m. syntes marinstabschefen även för år 1919 kvarstå. Då emellertid marinstaben icke förfogade över nödigt materiel för bedömandet av de enhetspriser, med vilka borde räknas vid äskandet av denna anslagsförstärkning, borde enligt marinstabschefens mening framställning i sådant hänseende lämpligen göras av marinförvaltningen.

Beträffande sådan anslagsförstärkning har marinförvaltningen i sin förberörda skrivelse den 22 oktober 1917 anfört, bland annat, följande.

För närvarande uppginge kolprisen till mera än 300 % och prisen för ammunition till över 100 % av de normala prisen. Även andra förnödenheter och materialier, som förbrukades under flottans krigsberedskap och övningar och för vilka kostnaderna under normala förhållanden skulle påföras ifrågavarande anslag, betingade nu väsentligt högre pris än före krigets utbrott.

Så länge flottans neutralitetsvakt påginge, bestredes de kostnader, till vilkas täckande anslaget till flottans krigsberedskap och övningar icke vore tillräckligt, av till neutralitetens upprätthållande anvisade medel. Att nu förutse, huru prisen komme att ställa sig under de år, som närmast följde efter ett blivande fredsslut, vore givetvis icke möjligt. Även om de väsentligen nedginge, syntes det troligt, att kostnaderna för flottans krigsberedskap och övningar icke kunde inrymmas inom det normala anslaget jämte ett tillägg av 20 % av detta anslag, d. v. s. inom ett belopp, beräknat enligt de i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag angivna grunder. Då det emellertid för närvarande icke vore möjligt att framlägga någon tillförlitlig beräkning av för år 1919 erforderliga medel å detta anslag, ansåge sig marinförvaltningen böra förorda, att samma grunder, som användes i 1917 års statsverksproposition för medels äskande och mot vilka riksdagen icke gjorde någon erinran, vunne tillämpning vid framställning till 1918 års riksdag om förstärkning av reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar för år 1919 och att sålunda ett förslagsanslag, uppgående till 20 % av det ordinarie anslaget, av riksdagen äskades.

Marinförvaltningen förutsatte därvid att, därest flottans neutralitetsvakt år 1919 upphört eller upphörde och de av riksdagen anvisade medlen kunde visas icke vara för ändamålet tillräckliga, det skulle vara möjligt att av 1919 års riksdag äska ytterligare erforderliga medel, att uppföras å tilläggsstat för nämnda år eller å extra stat för år 1920, i senare fallet med rätt för Kungl. Maj:t att förfoga över medlen under år 1919.

Ämbetsverket ansåge sig i detta sammanhang böra framhålla att, därest flottans neutralitetsvakt komme att under år 1918 upphöra och om till följd härav medel från särskilt till neutralitetsskyddet avsett anslag icke bleve för upprätthållandet av flottans krigsberedskap och övningar tillgängliga, det för sagda övningar och krigsberedskap anvisade ordinarie anslaget jämte förstärkningsanslaget icke skulle komma att visa sig för ändamålet tillräckligt. Ämbetsverket hade emellertid för avsikt att i samband med framläggandet av förslag till beräkning av kostnaderna för neutralitetens upprätthållande under år 1918 avgiva förslag härutinnan.

På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag av högst 780,000 kronor.

De i det föregående av chefen för marinstaben vid beräkning av anslaget till flottans krigsberedskap och övningar angivna beloppen hän-

Departements
chefens
yttrande.

[23.] föra sig, såsom av det förut sagda framgår, till de beräkningar av anslaget, som angåvos i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag, dock med de avvikelser från den för nämnda riksdag framlagda normalövningsplanen, som betingats av Kungl. Maj:ts och riksdagens sedermera fattade beslut angående ändringar beträffande nybyggnadsplanen och sjöstyrkornas organisation.

Chefen för marinstaben har nu, med ledning av tillgängliga uppgifter i fråga om nybyggnadernas fortskridande samt med iakttagande av övriga på normalövningsplanen inverkan ämnade förhållanden beträffande 1914 års plan, beräknat, att det i 1918 års stat upptagna anslagsbeloppet behöver för år 1919 ökas med 68,000 kronor. Med vederbörligt hänsynstagande därtill att övningsplanen är beroende, förutom av fartygsmaterielens färdigställande, även av andra omständigheter, såsom materielens indelning och användning, personaltillgången och upprätthållandet av erforderlig krigsberedskap samt planerna för flottans mobilisering, har jag efter verkställd granskning av marinstabschefens förslag härutinnan icke funnit annan anledning till erinran, än att den anslagsökning, som betingas därav att pansarbåten Svea upptages i övningsplanen såsom depåfartyg för undervattensbåtar i stället för en torpedkryssare, torde kunna anstå till år 1920. Härigenom minskas det av marinstabschefen angivna beloppet, 65,000 kronor, med 11,000 kronor till 54,000 kronor. I enlighet med vad jag anfört under punkt 4 här ovan, synes det vidare erforderligt att, sedan torpedkryssaren Clas Uggla genom grundstötning under år 1917 gått förlorad, densamma ersättes såsom flottiljchefsfartyg med en av de båda torpedkryssare, vilka enligt beslut vid 1917 års riksdag skulle överföras till materielreserv, samt att sålunda övningskostnad för nämnda torpedkryssare fortfarande beräknas.

Chefen för marinstaben har icke upptagit några övningskostnader för de flygbåtar, vilka tillkommit utöver det i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag angivna antalet. Då emellertid medel anvisats för anskaffning av flygbåtmateriel utöver sistnämnda antal och då, enligt vad jag av marinförvaltningen inhämtat, dessa flygbåtar kunna beräknas vara färdiga år 1919, synas skäl föreligga att i detta sammanhang upptaga övningskostnad för det antal flygbåtar, som, såvitt nu kan bedömas, beräknas vara i tjänst nyssnämnda år. För de flygbåtar däremot, som hittills skänkts till marinen, torde särskild övningskostnad icke behöva upptagas, enär de i viss mån ersatt försliten eller förstörd materiel. Enligt nådigt bemyndigande den 29 juni 1917 hava särskilda sakkunniga tillkallats för att inom lantförvars- och sjöförvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning rörande organisationen

av arméns och marinens flygvapen. Man torde kunna utgå från, att det antal flygbåtar, som beräknas förefinnas år 1919, låter sig inpassa i den plan för flygbåtsövningar, som de sakkunniga må komma att avgiva. Ett ytterligare skäl för, att medel till ifrågavarande övningar tagas i beräkning vid framställning till riksdagen i fråga om anslagsbehoven för år 1919, synes mig ligga däri, att det med hänsyn till flygvapnets natur, särskilt under dess alltjämt pågående raska utveckling, kräves, att den i tjänst varande personalen hålles i ständig övning och träning. Inom sjöförvarsdepartementet verkställd beräkning giver vid handen, att det för här avsedda övningar skulle erfordras ett ökat belopp för år 1919 av 52,000 kronor.

I enlighet med det förslag, som framställes under punkt 65 här nedan beträffande förhöjning av nu utgående traktamentsersättning, torde även den i förevarande anslag ingående posten till rese- och traktamentskostnader bära undergå höjning och således anslagets slutsumma ökas med därav föranlett belopp. Jämlikt de beräkningar, som lågo till grund för anslagets bestämmande i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag, upptogs i anslaget för bestridande av rese- och traktamentskostnader 50,000 kronor. Med tillämpning av proportionsvis samma förhöjning av denna summa, som föreslås i fråga om anslaget till rese- och traktamentspenningar, bör övningsanslaget höjas med 25,000 kronor.

Då jag i övrigt icke har något att erinra mot chefens för marin-staben beräkningar, anser jag, att anslaget för år 1919 bör ökas med 54,000 + 35,000 + 17,000 — 49,000 + 52,000 + 25,000 kronor eller med 134,000 kronor. Anslaget, som för år 1918 utgår med 3,828,000 kronor, skulle enligt denna beräkning för år 1919 uppgå till 3,962,000 kronor.

Beträffande det av myndigheterna angivna behovet av särskild medelsanvisning till förstärkning av anslaget i och för täckandet av de ökade kostnader för kol, olja och ammunition m. m., som betingas av de senare årens prisstegringar, finner även jag, att dylikt behov föreligger. Marinförvaltningen har i fråga om storleken av denna medelsanvisning på anförda skäl föreslagit, att beloppet måtte bestämmas efter samma grunder som år 1917 och sålunda upptagas till 20 % av det ordinarie anslagets belopp. Samtidigt har emellertid ämbetsverket förutsatt att, därest flottans neutralitetsvakt vid 1919 års ingång upphört eller under samma år upphörde samt nu nämnda ökade kostnader icke kunde inrymmas inom det beräknade beloppet, Kungl. Maj:t skulle komma att av 1919 års riksdag för ändamålet äska ytterligare medel.

[23.]

I betraktande av de abnormt höga priserna på kol, olja och ammunition, som för närvarande råda, torde med all sannolikhet kunna antagas, att förevarande anslag även med tillägg av 20 % av anslaget belopp blir för sitt ändamål otillräckligt. En inom sjöförsvarsdepartementet uppgjord kalkyl över den merkostnad, som för år 1919 kan beräknas uppstå, därest de nuvarande priserna på kol, olja och ammunition bliva gällande även under nämnda år, giver vid handen, att kostnadsökningen endast för kol och olja kan beräknas till omkring 4,700,000 kronor och för ammunition till omkring 550,000 kronor.

Vad till en början prisökningen på kol och olja beträffar, har flottans mobilisering för neutralitetsskyddet föranlett, dels att de ordinarie kol- och oljeförråden måst avsevärt förstärkas, dels att omsättningen av nämnda förråd på grund av mera omfattande fartygsrustningar med därav förorsakad ökad kol- och oljeåtgång blivit större än under normala förhållanden. För varje gång nya förrådskompletteringar ägt rum, hava kol och olja i regel måst betalas med högre pris. Så länge flottan är mobiliserad för neutralitetsskyddet, ersättas icke blott utgifterna för förrådets förstärkning, utan även de ökade kol- och oljekostnader, som eljest skulle hava drabbat flottans övningar, av de till trygghet av rikets neutralitet beviljade medel. Sedan mobiliseringen upphört, måste, därest icke särskilda medel för ändamålet beredas, kostnaderna för kol och olja, som under flottans övningar förbrukas, bestridas enbart av anslaget till flottans krigsberedskap och övningar. Dessa kostnader synas visserligen icke behöva beräknas enligt de inköpspris, vilka under mobiliseringstiden erlagts för kol och olja, utan efter de pris, som dessa förnödenheter efter mobiliseringens slut betinga vid nyanskaffning för komplettering av förråden. Det är dock att befara, att sistnämnda pris för en längre tid framåt bliva avsevärt högre än de normala priserna. Då det emellertid nu icke låter sig bedöma, huru priserna på kol och olja framdeles komma att ställa sig, lärer — till förebyggande därav, att inskränkningar, som ur synpunkten av flottans försvarsberedskap måste anses olämpliga, skulle behöva vidtagas i den godkända normalplanen för flottans övningar — den merkostnad, som förorsakas av högre pris än de normala på kol och olja, böra, sedan prisförhållandena stadgat sig, täckas genom extra anslag eller genom höjning av övningsanslaget.

Intill dess i sådant hänseende erforderligt belopp kan bestämmas och medel för ändamålet beredas, synes ifrågavarande merkostnad efter mobiliseringens slut böra bestridas på samma sätt som andra utgifter för mobiliseringens avveckling och följaktligen utgå från det anslag, som må komma att beviljas till neutralitetens trygghet.

Vidkommande övrig här ifrågavarande kostnadsökning torde denna huvudsakligen vara beroende av prisstegringen å ammunition och annan materialutredning; och synes det mig, att för täckandet av denna kostnadsökning medel böra äskas å extra stat för år 1919 såsom förstärkningsanslag till det ordinarie övningsanslaget. Ehuru det är synnerligen vanskligt att nu bedöma storleken av detta förstärkningsanslag, synes mig emellertid, att förstärkningsanslaget icke bör beräknas till lägre belopp än till 30 % av det ordinarie anslagets summa eller i runt tal 1,180,000 kronor.

[23.]

På grund av vad under denna punkt anförts, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för år 1919 höja reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar	—
nu	kronor 3,828,000: —
med	» 134,000: —
till	<hr/> kronor 3,962,000: —

21. Förstärkning av reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar.

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anført får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

[24.]

att till *förstärkning* av ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 1,180,000 kronor.

Förstärkning
av reservationsanslaget
till flottans
krigsberedskap och
övningar.

(Extra anslag.

22. Sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m.

Såsom redan blivit nämnt under punkt 23 här ovan, beslöt 1914 års senare riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag att i riksstaten för år 1915 från dittillsvarande förslagsanslaget till »Sjöbeväringens vapenövningar samt beklädnad och ersättning därför» överflytta till reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar ett belopp, som motsvarade de egentliga övningskostnaderna för sjöbeväringen. I sam-

[25.]

Sjöbeväringens
avlöning
och beklädnad
m. m.
(Ordinarie
anslag.)

[25.] band därmed beslöts, att återstoden av förstnämnda anslag skulle i riksstaten uppföras under ändrad benämning »Sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m.». De utgifter för de värnpliktiga, som skola från detta under ny benämning uppförda anslag bestridas, äro följande:

penningbidrag och penningtillskott,
 understöd åt värnpliktigas familjer,
 beklädnadskostnad,
 hämtnings- och hemförskaffningskostnad ävensom extra utgifter för sjöbeväringen samt kostnader för inskrivning, redovisning och inkasering.

Förevarande anslag upptogs i riksstaten för år 1916 till 875,004 kronor och beräknades på följande sätt:

Penningbidrag:

841,840 tjänstgöringsdagar à 50 öre ..... kr. 420,920: —

Penningtillskott:

Sjökaptenar och styrmän: 50 man			
i 360 dagar	=	18,000 dagar	
Maskinister: 20 man i 360 dagar	=	7,200 »	
Ingenjörer: 10 » i 195 »	=	1,950 »	
Intendenter: 10 » i 395 »	=	3,950 »	
Läkare: 8 » i 365 »	=	2,920 »	
		summa 34,020 dagar à 25 öre »	8,505: —

Understöd åt vissa värnpliktigas familjer ..... » 9,000: —

Beklädnadskostnad:

841,840 dagar à 41,5 öre, avrundat ..... » 349,364: —

Hämtnings- och hemförskaffningskostnad:

2,481 man à 15 kronor ..... » 37,215: —

Extra utgifter, inskrivning och redovisning samt inkasering:

Enligt hittills använda beräkningsgrunder ..... » 50,000: —

Summa kronor 875,004: —

[25.]

I riksstaten för år 1917 ökades anslaget med 39,785 kronor för beredande av värnpliktiga förmåner åt sjökadetter samt åt marinintendents elever och -aspiranter ävensom för överförande till anslaget av å mariningenjörskårens stat upptagen dagavlöning och beklädnadsersättning för mariningenjörselever och -aspiranter. Anslaget uppfördes följaktligen i riksstaten för år 1917 med ett belopp av 914,789 kronor. I 1918 års riksstat är anslaget upptaget med samma belopp.

Marinförvaltningen har i sin förberörda skrivelse den 22 oktober 1917 beträffande förevarande anslag för år 1919 framhållit att, på sätt framginge av vad ämbetsverket anfört beträffande anslaget till beklädnad för sjömans- och skeppsgossekåreerna, underhållskostnaderna för beklädnad under år 1919 beräknades komma att högst väsentligt överstiga de under normala förhållanden beräknade, varför den under anslaget upptagna posten beklädnadskostnad för sjöbeväringen syntes böra avsevärt höjas utöver det belopp, 349,364 kronor, som beräknats för år 1918. Med ledning av de under senare åren gjorda erfarenheterna beträffande prisstegringarna å beklädnadsmaterialier m. m. ansåge marinförvaltningen, att denna ökning ej borde sättas lägre än till 75 % av de för år 1918 beräknade motsvarande kostnaderna samt att posten beklädnadskostnad för sjöbeväringen sålunda borde för år 1919 upptagas till 611,387 kronor eller med 262,023 kronor mer än för år 1918.

Beträffande övriga under anslaget upptagna poster hade marinförvaltningen ingen anledning att föreslå ändring i de för år 1918 upptagna beloppen.

På grund härav har marinförvaltningen föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska, att anslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädnad, vilket i 1918 års riksstat är uppfört med 914,789 kronor, måtte i riksstaten för år 1919 höjas med 262,023 kronor till 1,176,812 kronor.

I likhet med marinförvaltningen finner jag erforderligt, att medel beredas för att möta den ökade kostnad för beklädnad, som på grund av dyrtiden beräknats uppstå och som icke kan rymmas inom ramen för det ordinarie anslagets belopp. Jag finner mig dock, i enlighet med vad jag uttalat beträffande beklädnadsanslaget under punkt 8 här ovan, icke kunna biträda ämbetsverkets förslag att för detta ändamål öka ifrågasvarande anslag, utan synes mig anslaget tillsvidare och intill dess efter åter inträdda normala förhållanden nya beräkningsgrunder befunnits erforderliga böra beräknas enligt hittills gällande grunder.

Departements-
chefens ytt-
rande.

[25.] Däremot lärer för täckande av oförmälda kostnadsökning ett extra anslag böra av riksdagen äskas. Storleken av detta anslag synes mig böra bestämmas till viss procent av den för sjöbeväringen beräknade beklädnadskostnaden. Då ungefär enahanda prisstegring kan förväntas inträda beträffande beväringens som i fråga om stammanskapets beklädnadsunderhåll, finner jag lämpligt, att förstärkningsanslagen i båda fallen beräknas efter samma procenttal, dock att någon minskning för vakanser icke beräknas i fråga om beväringen. Med iakttagande härav och under hänvisning till vad jag anfört under punkt 8 här ovan, torde ifrågavarande förstärkningsanslag lämpligen böra beräknas till 50 % av den uti ifrågavarande anslag upptagna beklädnadskostnaden.

Då det ordinarie anslaget för år 1919 alltså bör beräknas till samma belopp som för år 1918 och beklädnadskostnaden däri ingår med ett belopp av 349,364 kronor, kommer det extra anslaget till förstärkning av ifrågavarande anslag, beräknat till 50 % av nämnda belopp, att uppgå till i avrundat tal 175,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts torde anslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m. böra i riksstaten för år 1919 upptagas såsom *oförändrat ordinarie förslagsanslag* med ..... kronor 914,789:—

23. Förstärkning av förslagsanslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m.

[26.] Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till *förstärkning* av ordinarie förslagsanslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädnad m. m. på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 175,000 kronor.

Förstärkning
av förslags-
anslaget till
sjöbeväringens
avlöning
och beklädnad
m. m.
(Extra anslag.)

Artilleribehov.

24 Skjutförsök och inskjutning av kanoner,
oförändrat ordinarie reservationsanslag ..... kronor 40,000:—

25. Nya kärnrör för kanoner vid flottan.

Efter framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1914 års senare riksdag till förseende av kanoner vid flottan med nya kärnrör ett anslag av 136,150 kronor, varav 60,000 kronor av samma års riksdag anvisades på extra stat för år 1915 och återstoden, 76,150 kronor, anvisades av 1915 års riksdag för år 1916.

[27.]

Nya kärnrör
för kanoner
vid flottan.

Extra anslag.

Kungl. Maj:ts berörda framställning till 1914 års senare riksdag grundades å hemställan av marinförvaltningen i skrivelse den 30 september 1913, och hade ämbetsverket därvid beräknat den tid, på vilken arbetena med de nya kärnrörrens anskaffning och aptering i kanonerna borde fördelas, till 2 å 2 1/2 år.

I skrivelse den 8 november sistnämnda år angående de viktigaste kompletterings- och anskaffningsbehoven för marinen hade emellertid marinförvaltningen framhållit, att under de närmast följande åren efter det nyssnämnda anskaffning blivit verkställd krävdes, utöver berörda summa, 136,150 kronor, ytterligare omkring 184,000 kronor för ersättande av kärnrör i sådana kanoner vid flottan, vilka genom användning vid skjutning fått refflingen försliten.

I anslutning till berörda uttalande i skrivelsen den 8 november 1913 meddelade marinförvaltningen i skrivelse den 8 oktober 1915, att försök påginge för utrönande av möjligheten att genom vissa förenklingar vid kärnrörrens ersättande nedbringa kostnaderna för pjäsernas reparation, varför icke med säkerhet kunde angivas, huruvida hela det såsom ytterligare erforderligt beräknade beloppet, 184,000 kronor, bleve behöfligt för de åsyftade arbetenas utförande. Det vore emellertid av vikt — anförde ämbetsverket vidare — att ändringsarbetena kunde utan avbrott fortgå, varför anslag jämväl under närmast följande år vore erforderliga. Verkställd utredning hade givit vid handen, att de i skrivelsen den 8 november 1913 angivna arbetena lämpligen kunde fördelas på tre år. Under förutsättning att så skedde, torde beloppet för år 1917 böra bestämmas till 60,000 kronor; och har nämnda belopp, på framställning av Kungl. Maj:t, för ifrågavarande ändamål av riksdagen beviljats på extra stat för år 1917.

Härefter har marinförvaltningen i skrivelse den 29 september 1916 anført, att de av ämbetsverket tidigare omnämnda försöken icke lämnat sådana resultat, att de åsyftade förenklingarna kunde åtminstone under då rådande förhållanden anses tillrädliga. Någon minskning av det beräk-

[27.] nade beloppet, 184,000 kronor, kunde därför icke göras, så mycket mindre som de pris, vederbörande verkstäder numera betingade sig för insättande av nya kärnrör i artilleripjäser, vida överstege dem, som legat till grund för den ursprungliga beräkningen. Att angiva någon definitiv slutsiffra för det behöfliga anslagets storlek låte sig icke göra, då omfattningen av kanonernas förslitning under dåvarande förhållanden icke kunde med visshet förutses. Å andra sidan vore det tydligt, att arbetena alltjämt borde utan avbrott fortgå.

Med anledning härav hemställde ämbetsverket, att för ändamålet måtte av riksdagen på extra stat för år 1918 äskas ett anslag av 60,000 kronor. Detta belopp blev jämväl, efter förslag av Kungl. Maj:t, av 1917 års riksdag anvisat.

Nu har marinförvaltningen i förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 uttalat att, enär det under nu rådande förhållanden alltjämt icke vore tillrådligt att vidtaga de i ämbetsverkets omnämnda skrivelse den 8 oktober 1915 åsyftade förenklingarna och de pris, vederbörande verkstäder numera betingade sig för insättande av nya kärnrör i artilleripjäser, ytterligare stegrats och sannolikt ej komme att inom överskådlig tid nedgå samt den slitning, för vilken artilleripjäserna varit utsatta på grund av nu rådande särskilda förhållanden, varit synnerligen stor, det belopp, 184,000 kronor, som ursprungligen för ändamålet beräknats erforderligt och av vilket belopp riksdagen för vartdera av åren 1917 och 1918 beviljat 60,000 kronor, icke vore tillräckligt. För insättande av nya kärnrör i artilleripjäser i den utsträckning, som vid beräkningarnas uppgörande avsetts, erfordrades därför en förhöjning, vilken med hänsyn till nu rådande prisförhållanden å arbetsmarknaden icke kunde sättas lägre än till 20,000 kronor.

På grund härav och med stöd av vad marinförvaltningen tidigare anfört beträffande arbetenas fördelning på tre år har ämbetsverket hemställt, att till nya kärnrör för kanoner vid flottan på extra stat för år 1919 måtte hos riksdagen äskas ett anslag av 84,000 kronor.

Departements-
chefens
yttrande.

I likhet med marinförvaltningen finner jag nödvändigt att, för vidmakthållande av flottan tillhörande kanoner i fullt användbart skick, det påbörjade arbetet med ersättande av kärnrör i sådana kanoner, som fått refflingen försliten, utan avbrott fullföljes. Mot det av ämbetsverket därvid föreslagna, till 84,000 kronor förhöjda beloppet har jag, med hänsyn till de numera väsentligt ökade kostnaderna för hithörande materiel, icke något att erinra.

Jag hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen [27.]

att till nya kärnrör för kanoner vid flottan bevilja på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 84,000 kronor.

26. Tubkanoner för flottan.

I skrivelse den 29 september 1916 angående utgifterna under riksstatens femte huvudtitel för år 1918 anmälde marinförvaltningen, att för utfyllandet av behövt antal större tubkanoner i reserv borde anskaffas 8 sådana med 37, 47, 57 och 75 mm. kaliber. Kostnaden härför beräknades uppgå till 33,000 kronor. [28.]

Tubkanoner
för flottan.
(Extra anslag.)

Tubkanoner användas såsom övningsmateriel för att nedbringa kostnaderna å ammunition m. m. och insättas i loppet på de kanoner, med vilka övning försiggår.

Vidare anförde marinförvaltningen i berörda skrivelse, att det syntes ämbetsverket nödvändigt, att så stort antal större tubkanoner funnes tillgängligt, att samtliga de kanoner, som på en gång kunde riktas mot samma mål, vore försedda med dylika. Härför erfordrades, att ytterligare 7 57, resp. 47 mm. tubkanoner anskaffades. Kostnaden för sålunda behövlige 57, resp. 47 mm. tubkanoner med tillhörande mekanismer beräknades uppgå till 42,000 kronor.

För anskaffning av tubkanoner m. m. enligt marinförvaltningens sålunda avgivna förslag krävdes alltså ett anslag av tillsammans 75,000 kronor. Detta anslag ansågs kunna fördelas på två år, med hälften å varje år.

På förslag av Kungl. Maj:t beviljade 1917 års riksdag till anskaffning av tubkanoner för flottan ett reservationsanslag av 75,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1918 ett belopp av 37,500 kronor.

I enlighet med vad marinförvaltningen föreslagit i sin förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departements-
chefens
yttrande.

att av det utav 1917 års riksdag till anskaffning av tubkanoner för flottan beviljade reservationsanslaget å 75,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa återstående, ännu icke anvisade beloppet, 37,500 kronor.

27. Kanoner och kulsprutor i reserv.

[29.] På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1916 års riksdag för anskaffning av kanoner och kulsprutor i reserv för flottans fartyg ett anslag av 275,000 kronor. Detta anslag var avsett för anskaffning av 2 15 cm. kanoner, 4 75 mm. kanoner och 7 6,5 mm. kulsprutor. Av anslaget, som skulle fördelas på tre år, anvisades på extra stat för år 1917 ett belopp av 95,000 kronor och för år 1918 ett belopp av 90,000 kronor.

Kanoner och
kulsprutor i
reserv.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 29 september 1916, angående regleringen av utgifterna under femte huvudtiteln för år 1918, anmälde marinförvaltningen, att det vid infordrande av anbud å omförmälda kanonmateriel visat sig, att det beviljade anslaget, 275,000 kronor, komme att med omkring 65,000 kronor understiga den kostnad, vilken skulle föränledas av en anskaffning i överensstämmelse med den uppgjorda planen. Ämbetsverket hade därför vid uppgörandet av kontrakt om leverans av ifrågavarande kanonmateriel funnit sig nödsakat att utesluta anskaffning av en 15 cm. kanon. För att jämväl denna anskaffning skulle kunna äga rum, behövdes alltså en höjning av det beviljade anslaget med 65,000 kronor, vilket belopp enligt marinförvaltningens mening borde, för att anskaffningen icke måtte försenas utöver den ursprungligen beräknade tiden, fördelas på två år.

För möjliggörande av anskaffning av båda de i förutnämnda plan ingående 15 cm. kanonerna beviljade 1917 års riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, ett ytterligare reservationsanslag av 65,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1918 ett belopp av 32,500 kronor.

Marinförvaltningen har nu i förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 gjort framställning därom, att Kungl. Maj:t måtte hos 1918 års riksdag äska anvisande av de belopp, 90,000, resp. 32,500 kronor, som återstode av de utav riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljade båda anslagen.

Departements-
chefens
yttrande.

I enlighet med marinförvaltningens berörda framställning hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att av det utav 1916 års riksdag för anskaffning av kanoner och kulsprutor i reserv för flottans

fartyg beviljade anslaget av 275,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa såsom reservationsanslag återstående, ännu icke anvisade beloppet, 90,000 kronor, [29.]

dels ock att av det utav 1917 års riksdag för omförmälda ändamål beviljade ytterligare reservationsanslaget av 65,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa återstående, ännu icke anvisade beloppet, 32,500 kronor.

28. Förbättring av projektilutredningen för pansarkryssaren Fylgia.

På framställning av Kungl. Maj:t har 1917 års riksdag till förbättring av projektilutredningen för pansarkryssaren Fylgia beviljat ett reservationsanslag av 310,000 kronor och därav på extra stat för år 1918 anvisat ett belopp av 155,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av sistnämnda belopp låta utanordna 105,000 kronor redan under år 1917. [30.]

Förbättring av projektilutredningen för pansarkryssaren Fylgia. (Extra anslag.)

Ifrågavarande anslag är avsett för anskaffning av två utredningar 15 cm. projektiler för nämnda pansarkryssare. Härigenom skulle samtliga flottans 15 cm. kanoner erhålla ensartad projektilutredning av modernt slag.

Marinförvaltningen har nu i sin förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 gjort framställning därom, att för fullbordande av ifrågavarande anskaffning måtte på extra stat för år 1919 äskas återstoden, 155,000 kronor, av anslaget, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1918 disponera högst 100,000 kronor.

I ömlighet med marinförvaltningens framställning läser nu återstoden av anslaget böra äskas. För att anskaffningen skall kunna fullföljas enligt plan torde därvid ett belopp av 100,000 kronor böra ställas till förfogande redan under år 1918 och följaktligen upptagas å tilläggsstat för samma år. Härtill återkommer jag i annat sammanhang. Återstående beloppet, 55,000 kronor, synes böra anvisas å extra stat för år 1919.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departements-
chefens
yttrande.

[30.]

att av det utav 1917 års riksdag till förbättring av projektilutredningen för pansarkryssaren Fylgia beviljade reservationsanslaget å 310,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 55,000 kronor.

29. Artilleribestyckning å vissa 1:a klass undervattensbåtar.

[31.]

Artilleribestyckning å vissa 1:a klass undervattensbåtar.

(Extra anslag.)

I sin förenämnda hemliga skrivelse den 1 oktober 1917 har marinförvaltningen hemställt, att till bestyckning av tre 1:a klass undervattensbåtar måtte hos riksdagen äskas ett anslag av 120,000 kronor, varav för år 1919 borde anvisas hälften eller 60,000 kronor.

Departementschefens yttrande.

Då den föreslagna bestyckningen är ägnad att åt ifrågavarande undervattensbåtar giva ökat stridsvärde, anser jag framställningen böra bifallas. Mot det beräknade kostnadsbeloppet har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för artilleribestyckning å vissa 1:a klass undervattensbåtar bevilja ett reservationsanslag av 120,000 kronor samt därav på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 60,000 kronor.

Torped- och gnistsignalväsendet m. m.

30. Torpeder i reserv.

[32.]

Torpeder i reserv.
(Extra anslag.)

På framställning av Kungl. Maj:t har 1915 års riksdag till anskaffning av torpeder i reserv beviljat ett anslag av 200,000 kronor, varav på extra stat för vardera av åren 1916, 1917 och 1918 anvisats ett belopp av 50,000 kronor.

Departementschefens yttrande.

I enlighet med vad marinförvaltningen föreslagit i sin förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att av det utav 1915 års riksdag till anskaffning av torpeder i reserv beviljade anslaget av 200,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa såsom reservationsanslag återstående, ännu icke anvisade beloppet, 50,000 kronor. [32.]

31. Ökning av två jagares torpedutredning.

Till anskaffning och anbringande av dubbeltuber å jagarna Vale och Vidar har 1917 års riksdag på extra stat för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 57,900 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av detta belopp disponera hälften eller 28,950 kronor redan under år 1917. [33.]

Ökning av två jagares torpedutredning. (Extra anslag.)

I samband därmed beviljade 1917 års riksdag till anskaffning av ytterligare en utredning torpeder för omförmälda jagare ett reservationsanslag av 126,000 kronor samt anvisade därav på extra stat för år 1918 hälften eller 63,000 kronor.

I överensstämmelse med marinförvaltningens förslag i förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departementschefens yttrande.

att av det utav 1917 års riksdag till anskaffning av ytterligare en utredning torpeder för jagarna Vale och Vidar beviljade reservationsanslaget å 126,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa återstående, ännu icke anvisade beloppet, 63,000 kronor.

32. Reservmateriel för marinens gniststationer m. m.

I skrivelse den 29 september 1916 anförde marinförvaltningen, bland annat, följande. [34.]

Gnistmaterielens stora sårbarhet nödvändiggjorde, enligt vad erfarenheten givit vid handen, anskaffande av reservmateriel, därest gniststa-

Reservmateriel för marinens gniststationer m. m.

(Extra anslag.)

[34.] tionerna skulle med säkerhet kunna påräknas vara praktiskt taget ständigt tjänstdugliga.

De haverier, som uppstode i fredstid, drabbade i stort sett endast vissa mera ömtåliga delar. Från denna synpunkt skulle det vara lämpligast att anskaffa i reserv just sådana delar, som vore mest utsatta för haverier. Emellertid torde förhållandena under krigstid komma att ställa sig annorlunda, i det att jämväl större haverier måste beräknas uppstå, vilka ofta nog torde kunna bliva så omfattande, att stationerna i sin helhet måste ersättas.

På grund härav ansåge marinförvaltningen, att såsom gnistmateriel i reserv borde anskaffas dels fullständiga gniststationer till ett antal, motsvarande 10 å 15 % av befintlig materiel, och dels därutöver ett antal extra delar av mera ömtålig natur. Den beräknade anskaffningskostnaden för nämnda reservmateriel uppginge till 80,000 kronor.

Marinförvaltningen hemställde fördenskull, att Kungl. Maj:t ville föreslå 1917 års riksdag att för anskaffning av gnistmateriel i reserv bevilja för år 1918 ett extra anslag av 80,000 kronor.

I anledning av denna framställning yttrade föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, att han ansåge anskaffning av reservmateriel för marinens gniststationer vara påkallad, för att behovet av gnistmateriel vid inträffande större eller mindre haverier å dessa stationer skulle omedelbart kunna fyllas. Med hänsyn därtill, att ifrågavarande materiel vore föremål för tillverkning inom landet och således borde kunna, då så erfordrades, utan större tidsutdräkt levereras, samt i betraktande jämväl av nödvändigheten att tillgodose andra viktiga anslagskrav ansåge emellertid departementschefen, att den av marinförvaltningen ifrågasatta anskaffningen åtminstone till en början kunde inskränkas till hälften av det föreslagna beloppet eller till 40,000 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade därefter 1917 års riksdag för anskaffning av reservmateriel för marinens gniststationer på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu i berörda skrivelse den 1 oktober 1917 uttalat, att behovet av reservmateriel kvarstode oförminskat, varför återstående för fullständigande av anskaffningen erforderliga medel torde böra äskas. Då emellertid det ytterligare behövliga beloppet med hänsyn till de stegrade anskaffningskostnaderna numera beräknades uppgå till 50,000 kronor, har marinförvaltningen hemställt, att hos

riksdagen måtte för ifrågavarande ändamål begäras ett extra anslag för år 1919 av 50,000 kronor.

[34.]

Vidare hemställde marinförvaltningen i hemlig skrivelse den 29 september 1916 om anvisande av ett extra anslag för år 1918 av 170,000 kronor för anskaffning av visst antal flyttbara gniststationer.

Marinens gniststationer äro av två huvudslag, nämligen stationer av större typ, placerade i land (fasta stationer eller landstationer) och stationer av mindre typ, apterade å fartyg (fartygsstationer). För nyssnämnda anslag avsågs att anskaffa visst antal flyttbara stationer dels av större typ såsom reserv för de fasta stationerna och dels av mindre typ till kustflottans omedelbara disposition för åstadkommande av förbindelse med utposter m. m. ävensom till upprätthållande av för marinen erforderliga förbindelser med vissa kustsignalstationer m. m. Kostnaderna beräknades för ifrågavarande antal stationer av den förstnämnda kategorien till sammanlagt 50,000 kronor och för stationerna av de båda sistnämnda kategorierna till inalles 120,000 kronor eller tillhopa 170,000 kronor.

Nu nämnda framställning föranledde icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Marinförvaltningen har nu i omförmälda hemliga skrivelse den 1 oktober 1917, enär behovet av flyttbara gniststationer kvarstode oförminskat, återupptagit sin omförmälda framställning om anskaffning av flyttbara gniststationer för ovan angivna ändamål. Ämbetsverket har därvid meddelat, att de förut angivna posterna å 50,000, resp. 120,000 kronor på grund av stegrade materialpris m. m. numera måste beräknas till 65,000, resp. 145,000 kronor eller sammanlagt 210,000 kronor, samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos 1918 års riksdag för ifrågavarande ändamål äska ett extra anslag å nämnda belopp, med rätt för Kungl. Maj:t att disponera beloppet redan under år 1918.

Gnisttelegrafien har i allt större omfattning tagits i bruk för krigsändamål, och det torde vara ovedersägligt, att den numera måste anses såsom ett oundgängligt hjälpmedel vid utförandet av krigsoperationer icke minst till sjöss. Det synes mig därför vara en viktig angelägenhet att stödja utvecklingen av marinens gnistväsende och vidtagna anskaffning av den materiel, som är erforderlig för fyllandet av dess uppgifter. Emellertid synes mig den föreliggande frågan om anskaffning av flyttbara gniststationer för marinen böra ses i samband med spörs-

Departements-
chefens
yttrande.

[34.] målet rörande ordnandet av landets gnisttelegrafväsende i dess helhet, vilket spörsmål ännu icke vunnit sin lösning. Jag anser med hänsyn härtill, att anslag för omförmälda anskaffning för närvarande icke bör äskas.

Däremot synes mig framställningen om anvisande av ett anslag av 50,000 kronor för anskaffning av reservmateriel för marinens gniststationer vara av beskaffenhet att böra understödjas. Visserligen är, såsom föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag omförmäلت, ifrågavarande materiel föremål för tillverkning inom landet, men å andra sidan finnes materielen icke å lager och leverans därav tager flera månader i anspråk. Enligt vad som framgår av bemälda departementschefs uttalande, var icke heller avsett, att anskaffningen av reservmateriel skulle betraktas såsom avslutad i och med beviljandet av det då föreslagna och av 1917 års riksdag beviljade beloppet.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för anskaffning av reservmateriel för marinens gniststationer på extra stat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

33. Nya kondensatorer för vissa gniststationer.

[35.] I förenämnda skrivelse den 1 oktober 1917 har marinförvaltningen anfört, bland annat, följande.
 Nya kondensatorer för vissa gniststationer.
 (Extraanslag.) Gnistens ökade användning hade lett till en strävan att möjliggöra det samtidiga avsändandet av flera telegram, utan att dessa, vilka naturligtvis måste framgå med olika våglängder, störde varandra. För detta måls ernående erfordrades, att avsändarens vågområde vore skarpt begränsat till den avsedda våglängden, vilket förutsatte, att vågorna vore så litet dämpade som möjligt. Detta resultat, nämligen dämpningens minskande, främjades genom nedbringande av förlusterna i avsändningsstationen. Att reducera dämpningsorsakerna vore, såsom erfarenheten visat, i all synnerhet nödvändigt vid användande av de mindre våglängder, som vore de gynnsammaste för flottans fartygsstationer.

Den utväg, som funnes att å de nu i bruk varande gnistapparaterna åstadkomma mindre dämpning, ledde till anskaffande av oljekondensatorer. Marinförvaltningen ansåge fördenskull, att sådana borde anskaffas,

men att av kostnadshänsyn nu endast ett mindretal borde förvärvas för att tillgodose det mest oundgängliga behovet. Detta antal hade beräknats till 20, och kostnaden uppginge till 1,500 kronor för varje kondensator, inmonteringen däri inberäknad.

[35.]

På grund härav har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å extra stat för år 1919 äska ett anslag av 30,000 kronor för anskaffning av nya kondensatorer för vissa gniststationer.

Då ifrågavarande anskaffning är ägnad att höja de befintliga gniststationernas kapacitet, anser jag mig böra förorda den föreliggande framställningen. Mot det föreslagna beloppet har jag icke någon erinran att framställa.

Departements-
chefens
yttrande.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till nya kondensatorer för vissa gniststationer på extra stat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

34. Försök med torped-, gnist- och flygmateriel.

Sedan för försök med torped- och gnistmateriel för vartdera av åren 1914 och 1915 av riksdagen beviljats ett extra anslag av 25,000 kronor, anhöll marinförvaltningen i skrivelse den 24 november 1914 om anslagets höjande för år 1916 till 50,000 kronor för att under benämning försök med torped-, gnist- och flygmateriel omfatta jämväl erforderliga försök för flygmaterielens tidsenliga utveckling. Av nämnda belopp beviljade emellertid 1915 års riksdag, efter förslag av Kungl. Maj:t, för ändamålet endast 35,000 kronor för år 1916.

[36.]

Försök med
torped-, gnist-
och flyg-
materiel.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 8 oktober 1915 framhöll marinförvaltningen behovet därav, att försök fortsattes med torped-, gnist- och flygmateriel, samt uttalade, att det för år 1916 beviljade beloppet, 35,000 kronor, vore otillräckligt; och hemställde ämbetsverket fördenskull, att för år 1917 måtte för sagda ändamål äskas ett belopp av 50,000 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade emellertid 1916 års riksdag för år 1917 till ifrågavarande ändamål enahanda belopp som för år 1916 eller 35,000 kronor.

[36.] Marinförvaltningen har därefter i skrivelse den 29 september 1916 gjort framställning om fortsatt anslag för ändamålet i fråga och därvid anfört följande.

Att tekniken i fråga om krigsmateriel under de senare åren gjort och fortfarande gjorde mycket stora framsteg, torde icke kunna förnekas, och att detta särskilt gällde torped-, gnist- och flygmateriel syntes framgå av alla rapporter från det pågående kriget. Nya förut ej beaktade krav på denna materiel hade framkommit, men svårigheterna att rätt lösa de tekniska problemen för tillgodoseende av dessa krav hade även visat sig, då, såsom naturligt vore, stor hemlighetsfullhet i detta hänseende vore rådande bland alla nationer. Det gällde sålunda att genom egna försök och med tillämpning av egen erfarenhet söka sig fram till målet. Dessa försök bleve emellertid mycket dyrbara, och hade det under de senaste åren visat sig, att många sådana försök, vilka otvivelaktigt bort igångsättas, icke kunnat verkställas på grund av bristande medel å anslaget härtill.

På grund härav har marinförvaltningen vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning, att till försök med torped-, gnist- och flygmateriel erfordrades ett årligt anslag av minst 50,000 kronor.

Kungl. Maj:t äskade emellertid hos 1917 års riksdag för ifrågasvarande ändamål samma belopp som under de närmast föregående tre åren; och beviljade nämnda års riksdag på extra stat för år 1918 det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 35,000 kronor.

I förberörda skrivelse den 1 oktober 1917 har nu marinförvaltningen meddelat, att av den för år 1917 beviljade summan vid början av årets 9:de månad icke vore oanvänt mer än ett belopp av omkring 3,800 kronor, under det att en del försök ännu återstode att utföra, varför ämbetsverket ånyo ville framhålla, att ett belopp av 35,000 kronor vore otillräckligt för utförande av erforderliga försök med torped-, gnist- och flygmaterielen. Härtill bidroge icke minst de inom alla områden betydligt ökade material- och arbetskostnaderna.

På grund härav har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för ändamålet hos riksdagen äska ett belopp av 50,000 kronor på extra stat för år 1919.

Departements-
chefens
yttrande.

Vid föredragning den 14 januari 1915 av marinförvaltningens då föreliggande framställning om beviljande av ett till 50,000 kronor förhöjt anslag till försök med torped-, gnist- och flygmateriel uttalade föredragande departementschefen, på sätt framgår av punkt 37 i stats-

rådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, bilagt 1915 års statsverksproposition, att det av naturliga skäl erbjöde svårigheter att rätt avväga storleken av ett permanent årligt anslag till anställande av försök å förevarande områden, då behovet att anställa dylika försök och kostnaden därför i hög grad växlade genom inflytande av på förhand oberäkneliga faktorer. Men såsom norm för beräkning av anslag av denna art torde — yttrade departementschefen vidare — med skäl kunna anföras, att anslaget, som ställdes till vederbörande centrala ämbetsverks förfogande att efter dess bestämmande användas, ej borde sättas högre än vad som kunde anses motsvara det beräkneliga genomsnittsbehovet. Skulle på grund av nya uppfinningar eller annat förhållande anställande av oförutsedda dyrbara försök visa sig erforderligt och anslagets belopp ej förslöge härtill, torde särskild framställning till riksdagen böra göras eller, därest på grund av sakens brådskas riksdagens beslut ej kunde avvaktas, Kungl. Maj:t äga att låta förskjuta nödig kostnad och därefter anmäla denna till ersättande av riksdagen. På grund av det sålunda anförda fann departementschefen ej skäl föreslå anvisande å stat av högre belopp än 35,000 kronor för samtliga ifrågavarande ändamål; och beviljade riksdagen, såsom förut omförmäls, på Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning, nämnda belopp för år 1916.

Vid anmälan av förevarande anslagskrav i statsverkspropositionen till 1916 års riksdag anförde departementschefen, att han ej fann anledning frångå sin sålunda uttalade uppfattning i föreliggande fråga, vilken uppfattning, enligt vad av det förut sagda framgår, jämväl biträdades av Kungl. Maj:t och av riksdagen lämnades utan erinran.

Icke heller vid 1917 års riksdag ansåg departementschefen skäl föreligga att för ifrågavarande ändamål hos riksdagen äska högre belopp än som beviljats för åren 1916 och 1917 eller 35,000 kronor. För avhjälpande i framtiden av den utav marinförvaltningen i förenämnda skrivelse den 29 september 1916 anmärkta olägenheten, att vissa försök ej kunnat utföras på grund av bristande medel å anslaget, syntes enligt departementschefens mening böra anlitas den av honom tidigare angivna utvägen, att marinförvaltningen till Kungl. Maj:t gjorde särskild framställning om äskande hos riksdagen av för sådana försök nödiga medel eller om rätt för ämbetsverket att förskottsvis bestrida i sådant hänseende erforderliga utgifter. Till dess ett mera konstant behov av anslagets höjning bleve påvisat, ansåg departementschefen emellertid, att anslaget borde utgå med oförändrat belopp. Detta blev ock, såsom förut nämnts, Kungl. Maj:ts och riksdagens

[36.] beslut. Riksdagen uttalade emellertid därvid, att förskottsvägen borde komma till användning endast i det fall, att försöken icke utan väsentliga olägenheter kunde uppskjutas, till dess medel blivit av riksdagen anvisade.

Marinförvaltningen har nu ånyo gjort framställning om höjande av ifrågavarande anslag för år 1919 till 50,000 kronor. Vad marinförvaltningen till stöd härför nu och tidigare anfört synes mig utgöra tillfyllestgörande skäl för den av ämbetsverket påyrkade anslagsökningen. Det lär nämligen vara otvivelaktigt, att ifrågavarande försök äro av stor vikt för att man i avseende å torped-, gnist- och flygmaterielen skall kunna i största möjliga utsträckning tillgodogöra sig de tekniska framsteg och erfarenheter, som kunna å denna materiel tillämpas. Försöken äro alltså ett betydelsefullt led i strävandet att hålla denna materiel i tidsenligt skick. I en från marinförvaltningens torpedavdelning på begäran mig tillställd hemlig promemoria, vilken torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott, har påvisats, vilken mångfald av olika försök på ifrågavarande områden lämpligen borde utföras, därest erforderliga medel funnes tillgängliga. Det bör ock uppmärksammas, att den nu inträdda allmänna prisstegringen fört med sig fördyrade omkostnader även uti här ifrågavarande hänseende.

Vad slutligen beträffar utvägen att genom förskott utfylla anslaget, lär denna utväg, med hänsyn därtill att förskottsförandet nu är avsett att avvecklas, icke böra tillämpas.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till försök med torped-, gnist- och flygmateriel på extra stat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Minväsendet.

35. Kontraminmateriel.

[37.] I hemlig skrivelse den 29 september 1916 hemställde marinförvaltningen, att hos 1917 års riksdag måtte för anskaffning av kontraminmateriel för flottan utverkas ett anslag av 456,000 kronor, vilket anslag borde lika fördelas på tre år.

Kontramin-
materiel.
(Extra anslag.)

Omförmälda anskaffning avsåg att komplettera sjöstyrkornas föreliggande behov av minsvep.

Efter framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1917 års riksdag för ifrågavarande ändamål ett reservationsanslag av 456,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1918 ett belopp av 152,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utanordna sistnämnda belopp redan under år 1917.

[37.]

På det att anskaffningen av kontramateriel måtte utan avbrott kunna fortsättas, har marinförvaltningen i sin berörda hemliga skrivelse den 1 oktober 1917 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att av förenämnda anslag å 456,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 152,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att disponera detta belopp redan under år 1918.

Av förevarande utav 1917 års riksdag för anskaffning av kontramateriel för flottan beviljade anslag å 456,000 kronor läser det återstående beloppet, 304,000 kronor, nu böra äskas. Den ena hälften, 152,000 kronor, av sistnämnda summa torde, för att densamma må kunna av Kungl. Maj:t disponeras under innevarande år, böra uppföras å tilläggsstat för samma år. Härtill återkommer jag i annat sammanhang. Den andra hälften läser böra anvisas å 1919 års stat.

Departements-
chefens
yttrande.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att av det utav 1917 års riksdag för anskaffning av kontramateriel för flottan beviljade reservationsanslaget av 456,000 kronor på extra stat för år 1919 anvisa ett belopp av 152,000 kronor.

E. Kustartilleriet.

Avlöning.

1. Avlöning för kustartilleriets personal.

Med överlämnande av förslag till stat för kustartilleriets personal har marinförvaltningen i sin förenämnda skrivelse den 22 oktober 1917 angående beräkningen av utgifterna å vissa femte huvudtitelns anslag för år 1919 anfört i huvudsak följande.

[38.]

Avlöning för
kustartille-
riets personal.
(Ordinarie
anslag.)

Beträffande *stamofficerare* skulle, enligt vad chefen för kustartilleriet i sitt förslag till stat för år 1919 erinrat, jämlikt den av riksdagen god-

[38.] kända uppsättningsplanen kustartilleriets officersnumerär i jämförelse med 1918 års stat ökas med

kaptener av 2:a klass	2
löjtnanter	5
underlöjtnanter och fänrikar	1.

Då utsikter ej förefunnas att under år 1919 fylla de vakanser i underlöjtnants- och fänriksgraden, som då beräknades vara för handen, torde enligt chefens för kustartilleriet åsikt någon ökning av antalet löner till underlöjtnanter och fänrikar icke böra ifrågasättas. Däremot syntes kustartilleriets intresse kräva, att ovannämnda kaptens- och löjtnantsbeställningar tillsattes enligt plan, varigenom möjlighet till befordran bereddes en del av de officerare, som uppfyllt här för stadgade fordringar. Med hänsyn till svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt rekrytera officerskåren vore det enligt chefens för kustartilleriet mening av yttersta vikt, att alla åtgärder, som kunde underlätta fyllandet av bristerna i officerskårens numerär, bleve vidtagna. En sådan åtgärd av särskild betydelse syntes vara, att befodringsutsikterna ställdes så, att personalen funne sig böra kvarbliva i tjänst, varjämte vakanserna — i första hand beträffande de viktigare befattningarna — torde böra såvitt möjligt fyllas i den mån, kompetent personal funnes tillgänglig. Då under år 1919 sannolikt 11 löjtnanter (17 löjtnanter, om sjökrigshögskolan toge sin början senast våren 1918) och (i slutet av året) 10 fänrikar bleve kompetenta till befordran, hade chefen för kustartilleriet föreslagit, att kustartilleriets stat för år 1919 skulle ökas med följande officersbeställningar, nämligen:

kaptener av 2:a klass	2 och
löjtnanter	5.

Marinförvaltningen hade i sitt förslag till stat för kustartilleriet inberäknat dessa nya officersbeställningar.

Beträffande *reservoofficerare* hade chefen för kustartilleriet — med erinran att under år 1919 högst 2 enligt äldre bestämmelser utbildade reservlöjtnanter kunde beräknas vara i tjänstgöring för vinnande av kompetens att bliva befodrade till reservkaptener i flottan och högst 9 enligt samma bestämmelser utbildade reservunderlöjtnanter bliva inkallade till fullgörande av föreskriven repetitionsövning om 6 månader, varjämte högst 28 till artilleritjänst utbildade officerare i reserven torde komma att fullgöra repetitionsövning om 45 dagar — utöver 1918 års stat upptagit 4